

## G Ü N D E M

- 1.- Toplantı yeri Başkanının açışı ;
- 2.- Yoklama ;
- 3.- Türkiye Barolar Birliği Başkanı'nın açışı ve saygı duruşu ;
- 4.- Genel Kurul Başkanlık Divanı seçimi ;
- 5.- Yönetim Kurulu çalışma ve 1970 yılı Kesin Hesap Raporları ile Denetleme Kurulu Raporu'nun okunması ve görüşülmesi ;
- 6.- Yönetim Kurulu'nun 1970 yılı çalışmalarından dolayı ibrası ;
- 7.- Barolardan alınacak Birlik Keseneğinin tespiti ;
- 8.- 1971 yılı Bütçesi ve Bütçe Yönetmeliği'nin görüşülmesi ve kabulü;
- 9.- Görev süreleri sona erecek Denetleme Kurulu üyelerinin yerine üç asıl, üç yedek üyenin seçilmesi;
- 10.- Avukatların Resmi Kılığı'nın tespiti;
- 11.- Meslek Kuralları'nın incelenmesi ve karara bağlanması;
- 12.- Yerli ve Yabancı Kongrelere gönderilecek delegelerin seçilmesi yetkisinin yönetim kuruluna bırakılması;
- 13.- Gelecek olağan Genel Kurul Toplantısının yeri ve zamanının tespiti ;
- 14.- Filekler .

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU

Başkan	:	Av. Faruk EREM	(ANKARA)
Başkan Yardımcısı	:	Av. Tacettin SIRMALI	(İSTANBUL)
Başkan Yardımcısı	:	Av. Cengiz İLHAN	(İZMİR)
Genel Sekreter	:	Av. Atilla SAV	(ANKARA)
Sayman Üye	:	Av. Erdoğan BİGAT	(ANKARA)
Üye	:	Av. Zeki YÜCEL	(BURSA)
Üye	:	Av. Hikmet TUNCAY	(ESKİŞEHİR)
Üye	:	Av. Osman KUNTMAN	(İSTANBUL)
Üye	:	Av. Hilmi BECERİK	(AYDIN)
Üye	:	Av. Mehmet KAVAKLILAR	(KONYA)
Üye	:	Av. İhsan SARAÇLAR	(SAMSUN)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DİSİPLİN KURULU

Başkan	:	Av. Mehmet NOMER	(ANKARA)
Üye	:	Av. Hulusi SELEK	(İZMİR)
Üye	:	Av. Ömer GÖZÜBÜYÜK	(KAYSERİ)
Üye	:	Av. Şem'i ÜGE	(İSTANBUL)
Üye	:	Av. Fağıl ALTOP	(İSTANBUL)
Üye	:	Av. Sabahattin BİLGE	(ANKARA)
Üye	:	Av. Hüseyin Cavit TURGAY	(TEKİRDAĞ)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DENETLEME KURULU

Üye	:	Av. Vedat BURCUOĞLU	(BALIKESİR)
Üye	:	Av. Refik BELGİL	(İSTANBUL)
Üye	:	Av. Şinasi DEVELİ	(İÇEL)



## BAŞKANLIK RAPORU

Türkiye Barolar Birliği Başkanı olarak seçildiğim günden bu yana Birlik Yönetim Kurulu ile tam bir anlaşma içinde çalıştım. Yönetim Kurulumuzun raporunda yer alan hususlara her çeşit sorum açısından ve tümünden katılıyorum.

Birliğimizin genel tutumuna ilişkin, bazı konulara deyinmekle, ayrı rapor zurunluğu daha isabetle karşılanmış olabilecektir.

Az gelişmiş ülkelerde hukukçunun görevini, dinamik unsur olarak diğerlerinden fazla avukatlar temsil etmektedir. Bu konu Milletlerarası Hukukçular Komisyonunun bazı kongrelerinde bütün ayrıcalıkları ile tartışıldı. Bunların en önemlileri, Delhi (1959), Rio de Janeiro (1962), Bangkok (1965) ve Lagos toplantılarıdır. Bu kongrelerde konu "Gelişmekte olan ülkelerde hukukçuların görev ve sorumu" olarak ele alındı, varılan sonuçlar, -özetle- şunlardır :

1- Sosyal ve ekonomik sorunlar : Hukukçular, kendi memleketlerinin sosyal ve ekonomik sorunları ile ilgilenmek zorundadırlar. Zira bu sorunların çözümü hukukçuya muhtaçtır. Her memlekette, bilhassa gelişme yolunda belli bir hız kazanabilmiş ülkelerde hukukçular özel bir mevkie sahiptirler. Bu bir vakiadır. Bu itibarla hukukçu ekonomik ve sosyal gelişmeye en etkili yardımda bulunmakla görevli ve sorumludur. Bangkok toplantısında bu göreve girebilecek konulara misal olarak şunlar gösterilmiştir : Toprak reformu, Millileştirme, Milli Kaynakların İşletilmesi, İşsizlikle, Fakirlikle Mücadele, Hayat Seviyesini Yükseltme, Kendi Memleketini İyi Tanıma.

Sadece günlük işlerle, uygulama işlemleri ile yetinmek, görevi eksik yapmaktır. Bangkok toplantısında hukukçu (Sosyal Konuların Yüksek Mühendisi) diye tanımlanmıştı. Gelişmekte olan bir ülkenin hukukunda daima yenilenmesi gerekli (hukuk tekniği)ne ihtiyaç vardır. Bunların lüzumunu göstermeye, aranıp bulunmasına, hukukçu toplumca memur edilmiştir.

Rio toplantısında şu karara varılmıştı: Az gelişmiş ülkelerde hukukçular (Hukuk Reformu)nu gerçekleştirmek zorundadırlar. Gelişmekte olan memleketlerin sosyal ve ekonomik sorunları o kadar karışık ve bileşiktir ki geçiş döneminde hukukçunun dikkatine ihtiyaç vardır. Haksızlıkları teşhis yeteneği özellikle hukukçuda aranır. Bu açıdan gerekli reformların gecikmesinden hukukçular sorumludur.

(En zorunlu sosyal problemlerin çözümünde dinamik metod olarak hukuk) başlıklı konferansında, Hindistan Adliye Nazırı şunları söylemişti : Gerçekten sosyal demokrasilerde hukuk dinamik bir rol oynamaktadır. Sosyal - Eko-

nomik adaleti hukuk sağlar. Hukuk, demokrasilerde, sosyal-ekonomik çatışmaları çözebilecek en kudretli silâhtir. Eğer toplumda vatandaş, fakirlik, cehalet, hastalık, işsizlik problemlerinin çözüleceğine inandırılırsa demokrasi ve hukukun üstünlüğü başarı kazanacaktır. Bu düşünceler, Hindistan Avukatlar Birliğinin Allahabad'da yaptıkları "Hukukun ve hayatın sınırları" konulu toplantıda daha etraflıca incelenmiş ve bu konular karşısında avukatların tutumu tesbit edilmiştir.

2- Kanunlar: Barolar ve hukukla ilgili meslek kuruluşları ekonomik ve sosyal sorunlara da yeteri kadar zaman ve emek ayırmalıdır. Zira bu sorunların "kanunilik" içinde çözümü onlara düşer. Kanunlar bu açıdan elden geçirilmelidir. Eğer mevzuat, gelişmeyi izleyememişse veya engelleyici ise, tümünden değiştirilmelidir.

Bu konuda parlâmento üyesi hukukçu ile örneğin bir avukat, bir hukuk müşaviri arasında fark yoktur. Hukukçunun özellikle avukatın görevi "müşteri"sini daima aşmaktadır.

Rio toplantısında varılan kararlar arasında şunlara önem verilmişti: Avukatlar yasama yetkisinin demokratik seçimle kurulmuş meclislerde yargının bağımsız mahkemelerde, savunmanın bağımsız barolarda kalmasını sağlayacaklardır. İnsan hak ve hürriyetlerinin gerçekten korunması onların elindedir. Hukukçu geri kalmış ülkelerde sefalet, cehalet ve eşitsizlikle mücadele etmelidir. Bunlar giderilinceye, "insan haysiyeti"ne uygun hukuk ortamı kuruluncaya kadar hukukçunun mücadelesi devam edecektir.

Hukuk düzeninde ekonomik ve sosyal etkenler küçümsenemez. Fakat hukukun üstünlüğü "siyasal etken olarak bütün ağırlığını duyurmalıdır. Diğer yönden hukukun üstünlüğü gelişmeye doğru, yürürlükteki hukuk düzenini, itici fikirdir.

3- İdareci - hukukçu: Gelişmekte olan ülkelerde idarecinin hukukçu olmasındaki ihtiyaç açıkca kendini hissettirmektedir. Bu gelişmenin teminatıdır. İdarede takdir yetkisi genişledikçe hukukçu - idareciye ihtiyaç artar.

4- Hukuk öğrenimi : Ondokuzuncu yüzyılda, yeni başlayan büyük sosyal problemler karşısında hukukçu ne teknik ve ne de bilgi açısından donatılmış değildi. O çağın tutuculuğundan bugün dahi hukuk öğrenimi kendini kurtaramamıştır. Buna rağmen gelişmiş ülkelerin hukukçuları ileri adımlar atabildiler. Az gelişmiş memleketlerin, klâsik batı kanunlarını benimsemeleri olayı ise, bir süre sonra faydasını yitirdi. Bunlara dayanan hukuk öğrenimi fosilleşmiş fikirlere hayat kazandırmak çabaları şeklinde ziyan olup gitmektedir. Gelişen toplumu bu klişelere sığdırmak mümkün değildir. Barolar kendi aralarına alacakları genç avukatların nasıl yetiştirilmeleri gerektiği hakkında istek sahibi olmalıdırlar. "Avukatlık imtihanı"nın bir maksadı da budur.

Plânlı ekonomiden sosyal güvenlik konularına kadar hukukçunun yardımı öncülükte toplanır. Az gelişmiş ülkelerin hukukcularını yetiştirmekte bazı özellikler olabileceği kabul edilmelidir.

5- İlkelere Bağlılık : Birliğimiz çalışmalarında, yukarıda özetlenen, geniş tutumun seçildiğini söylemek mümkündür. Bu çabaların gelişiminde iki ilke daima gözönünde tutulmuştur : Siyasal akımlar, inançlar karşısında tarafsızlık ve demokratik düzene kesin surette bağlılık.

Başkanlığın bütün çalışmalarında bu ilkelere titizlikle bağlı kalınmıştır.

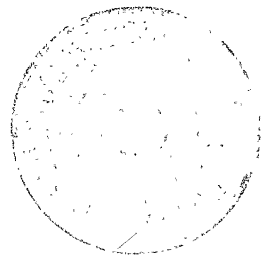
Bazı yabancı ülkelerde meydana gelen siyasal değişiklikler demokrasiyi yitiren ülkelerde Baroların görev yapamayacak hale geldiğini açıkça ortaya koymuştur. Bu duruma düşülmemesi çarelerinin aranmasında "kamu düzeni" kavramı içinde "ekonomik kamu düzeni"nin başlıca unsurlardan biri olduğunu kabul etmek gerekir. Özgürlük içinde, Batı anlamında demokrasiyi ve Türk Demokrasisininin büyük özelliğini gösteren Atatürk ilkelerini, böyle bir tutum içinde yaşatmak tamamiyle mümkündür.

6- Görev ve Sorumluluk : Birlik çalışmalarınının mesleğin iç sorunlarını aşmayan sınırlı çabalar halinde kalması kurulumuzun Türk kamu kuruluşları arasında yerini almasından feragat anlamına gelir. Türkiye Barolar Birliği, Türk Hukukunun gelişmesinde kendini başgörevli, Türk Toplumunun kalkınmasında da kendini görevde ve şorumda ortak saymaktadır.

SONUÇ: Türkiye Barolar Birliği Başkanlık raporunu, yukarıda özetlemeğe çalıştığım düşüncelerimi, gerçekleştirmek çabasında 1971 yılı içinde de tasviplerinizi ve yardımlarınızı sağlayacağı ümidi ile, takdirlerini-ze saygı ile arz ederim.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı  
Av. Faruk Erem

## I. KURULUŞ ÇALIŞMALARI



### 1. Bağımsızlık çalışmaları :

Birliğimizin organlarının kuruluşundan bu yana, Barolar ve Barolar Birliği'nin bağımsızlığının sağlanması hususundaki çalışmalara büyük önem verilmiştir. Evvelki Genel Kurul Toplantısından sonra bu konuda henüz sonuç alınamamış olmasına rağmen bazı ilerlemeler kaydedilmiştir :

a). Memleketimizin kalem sahiplerine bu konuda bize müzahir olmaları için yazı ile münasip müracaatlarda bulunulmuştur. Basında bağımsızlık fikrinin olgunlaşmakta olduğu söylenebilir.

b). Sayın Başbakan ile, Adalet Partisi Başkanı olarak temas edilmiş ve bağımsızlığın hukukî nedenleri ve zarureti izah edilmiştir. Kendileri cevaben, Anayasa Komisyonu Başkanı ile Birliğimiz Temsilcilerinin birlikte hazırlayacakları bir muhtıra üzerinde parti içi çalışmalara amade olduğunu bildirmiştir. Muhalefet Partileri Başkanlarının bu konuda Birliğimize müzahir olmakta kararlı oldukları yakinen bilinmektedir. Bu konuda Birliğimizce kanun tasarısı hazırlanmıştır. İktidar ve muhalefet partilerinden eşit miktarda Milletvekilinin imzasını taşıyacak olan tasarının kanunlaşmasını sağlayacak zemini, derece derece, kademe kademe hazırlamak görevine devam olunmaktadır.

c). Sayın Yargıtay Başkanımız 1970 Adalet Yılı Açılış konuşmasında pek açık bir şekilde "Baroların Bağımsızlığı lüzumunu tebarüz ettirmişlerdir Yargıtay Başkanının bu işareti, dâvada esaslı bir ilerleme olarak kaydetmekte ve şükranlarımızı arz etmekteyiz.

ç). Siyasi Partilerin Anayasanın bazı hükümlerini değiştirmek hususunda butabakata varmaları üzerine bütün partilerin başkanlıklarına müracaat edilmiş ve Anayasa değişikliği sırasında Türkiye Barolarının ve Barolar Birliğinin Anayasadaki yerinin sarahata kavuşturulması gereği kendilerine etraflıca izah edilmiştir. Bu izahlar sırasında Barolarla, Barolar Birliğinin basit bir meslek teşekkülü olamayacağı nedenleri ile açıklanmış özerklikle bağımsızlığın aynı şey olmadığı, esasında Devlet kuruluşlarında yer alan müesseselere özerklik tanındığını, bu kuruluş içinde olmayan Baroların idari vesayet altında tutulmalarının hukuk dışı bir müdahaleden ibaret olduğu, açıkça belirtilmiştir. Ayrıca sunulan muhtıradaki özetle şu hususlar belirtilmiştir :

"... Yeni Avukatlık Kanunu Barolara bağımsızlık tanımamıştır. Kanunun gerekçesinde şu satırlara rastlanmaktadır : "Barolar Birliğinin kurulmuş olması dahi, Adalet Bakanlığının Barolar ve Avukatlar üzerindeki yetkilerinin tamamen ortadan kalkmasını gerektirmeyecektir ..... Anayasanın 122.

maddesi muvacehesinde idari hiyerarşiye tabi olmaları tabii ve hatta zaruri bulunan Türkiye Barolar Birliği'nin ve Baroların Adalet Bakanlığı ile hiç bir ilgisi olmamasını düşünmek caiz değildir". Geçici Komisyon raporunda da "... idari vesayet makamı olan Adalet Bakanlığının vesayet hakkının sınırlarında bir daraltma yapılmıştır" denilmektedir. O halde Barolar ve Türkiye Barolar Birliğinin yürütmenin "vesayet"i altında olduğu böylece ve resmen açıklanmıştır.

Adalet Bakanlığının vesayetinin sınırlı olduğu iddiası ise doğru değildir, zira; Baroya yazılma istemi kararına karşı itiraz üzerine TBB. tarafından verilen kararın (8), stajiyer listesine yazılma istemi hakkında TBB'nin itiraz üzerine verdiği kararın (20), cezaen levhadan silinme hakkında itiraz üzerine TBB.'nin verdiği kararın(74), disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair işlemin itiraz üzerine tasdikine dair kararın (142) ve TBB. disiplin kurulu kararlarının (157), Adalet Bakanlığınca onaylanmadan yürürlüğe girmesi (182) mümkün değildir. Bakanlık, onay mencii olarak verdiği kararların yerine getirilmemesi halinde Baro organının feshini Danıştaydan (77) isteyebilir. Yönetmelikleri tekemmül ettirmek Baroların elinde değildir.

Milletlerarası Hukukçular Komisyonu (1955-1956) "Barolar kendi üyelerini kabulde ve disiplin işlerinde bağımsız olmalıdırlar", "mesleğe ait hususların barolara bırakılması gereklidir" kararını almıştır.

İngiliz "Baro Genel Konseyi" (General concil of the bar) daha 1946 yılında şu esası koymuştur: Baroların bağımsızlığını sağlamak.

Vesayet altında Baro Anayasamızın ruhuna uygun sayılamaz. Kuvvetler ayrılığı bir anayasal prensip olduğuna göre baroları vesayet altında tutan bir sistem, dolayısıyla adliyeye de müdahale etmiş duruma girer.

Milletlerarası Hukukçular Komisyonu'nun 1955 Kongresi'nde ittihaz ettiği kararında da aynen şu cümle yer alır "Bütün Dünyanın Avukatları mesleklerinin bağımsızlığını korumaya mecburdurlar". O halde biz de kanunumuzun gözetim (belki de bir anlamda dıştan gözetleme) hükümlerinden şikâyetçi olmak zorundayız.

Adaletin üç unsuru görevde eşittir. Hâkim-Savcı-Avukat'ın aynı prensiplere tâbi tutulması şarttır. Yeni Anayasamızdan sonra hâkimlerin bağımsızlığı ve teminatı sağlandı. Savcılık teminatı üzerinde tereddüt edildi. Fakat Anayasa Mahkemesi, Bakanlığın Savcılarını tayin yetkisini, selâhiyetle çalıştırma yetkisini iptal etti. Bu gelişme içinde yeni Avukatlık Kanunu izahsız kalmaktadır. Adalet Bakanlığı savcıyı tayin edemezken, aynı Bakanlığın bir kimsenin Avukatlığa kabul edilip edilmemesi ve disiplin konularında "son söz"ün sahibi kılınması yersizdir.

Barolar ve özellikle TBB'nin "vesayet" altında kabulü çağ dışı bir anlayıştır. Kanun mutlaka düzeltilmelidir. Bağımsızlık bir "ayrıcalık" sayılmaz, görev icabıdır.

Baroları vesayet altında tutmak, örtülü şekilde "savunma hakkı"nın sınırlandırılması isteğinden gelir. Savunmaya herhangi bir tahdit bu hakkın özü ile bağdaşmaz. "Savunma Disiplini" çok kere savunma hakkının tahdidine götüren birane-fikir'dir.

## 2. Birliğin Kuruluş Yıldönümü :

10 Ağustos günü Birliğimizin ilk kuruluş yıl dönümü kutlanmış, bütün baro başkanları davet edilmiş, ayrıca mesleğimizle ilgili resmi makamları işgal edenler de davet olunmuştur.

Cumhurbaşkanımızın tebrik mesajı aşağıya aynen alınmıştır.

"Kuruluşunuzun birinci yıl dönümünü kutlamak üzere birarada bulunan değerli topluluğunuzu tebrik eder, en iyi temennilerle selamlarım. Teşkilâtınızı tamamlamak ve mensuplarınızın haklarını sağlamak için bir yıldan beri yaptığınız çalışmaların ve muhtelif yerlerde tertiplediğiniz mesleki toplantıların sonuçlarını alâka ile takip ettim. Anayasamızın temelinde ve uygulamasında, yeri ve önemi büyük olan hukukun üstünlüğü ilkesini milletimize yaymak ve benimsetmek için sarfettiğiniz sürekli gayretleri takdirle karşılıyorum. Memleketinizde hukuk devleti anlayış ve tutumunun geliştirilmesi uğrunda çok yararlı olacağını ümit ettiğim bu gayretlerin, sorunlarınızın çözümlenmesi, meslek onur ve itibarının yücelmesi ve mutlu olmanız bakımından da verimli sonuçlara ulaşmasını diler, hepinize sevgi ve saygılar sunarım."

Toplantımızda Başbakan, Sayın Hasan Dincer tarafından temsil edilmiş, yurdun her tarafından cesaret verici, teşvik edici, içtenlikle yazılmış teller alınmıştır.

Anıt Kabire yapılan ziyarete baro başkanları da katılmış ve şeref defterine Barolar Birliği Başkanı tarafından şunlar yazılmıştır :

"Aziz Atatürk,

Türkiye Baroları çizdiğiniz yolda devama kararlıdır, arzederim."

## 3. Genel Tutum :

Birliğiniz maddi ve teşkilât anlamında kuruluşunu tamamlamağa çalıştığı bu dönemde, Türk Kamu oyuna kendini kabul ettirmek çabalarını da savsamanıştır. Türkiye Baroları ve Barolar Birliği Türk Hukuku'na, ona gelişme olanakları sağlayarak, uyarılarda bulunarak sahip çıkmak zorundadır. Türk hukukunun gelişimine en büyük katkının hukukun uygulamasını temsil eden Barolar ve Barolar Birliği'nden beklendiğini tabii kabul etmek icap eder. Kısa bir süre içinde de olsa, Türkiye Barolar Birliği münhasıran hukuk ve adalet alanında "fikircce baskı grubu" niteliğini kazanabilmiştir.

Yönetim Kurulunun Konya toplantısı (4.7.1970) sonunda açıkladığı üzere :

"İnsan haklarına ilişkin anlaşmalar karşısında Türk mevzuatının durumu konusu Birliğimizin gerçekleşmesine çalıştığı hukuk reformunun ölçülerinden biridir. Hukukun üstünlüğünü her açıdan sağlamaya yönelik çabaların kaynağında daima insan hakları bulunur, İnsan hakları açısından geri kalmış bazı kanun hükümlerinin sakıncalarını uygulamada en iyi görebilenlerin başında avukatlar gelir. Bu konuda neler yapılabileceğini yetkililere duyuracağız. Ve bunun takipçisi olacağız.

Türk toplumunun Adalet'ten şikâyetçi olmamasını sağlamak gayretleri içine girmek zamanı gelmiştir. Bu arada Türk Avukatları kendilerine düşeni yapmak kararındadırlar. Hâkim, Savcı ve Avukat olarak görevlerinizin nasıl bir sonuç verdiğini, toplumca nasıl değerlendirildiğini, gerçek hizmetimizi başarıp başaramadığımızı, sosyal gelişmeyi takip edip edemediğimizi bir araya gelerek, kendi kendini denetlemeyi başta gelen unsurlardan sayıyoruz."

Türk toplumunun adaletin işleyişinden, geçikmelerden ve bazı hususlardan şikâyetçi durumda olduğunu sezinlemek artık pek somut hale gelmiştir. Hâkinlerin, bağımsızlığı ve teminatı kolay elde edilmemiştir. Bunda bütün Türk aydınlarının payı vardır. Bu itibarla teminatın uygulamada ümit kırıcı olmasına sebebiyet vermemekte bütün Adalet mensupları görevli ve sorumludur. Türk Avukatları olarak bizler, bize düşeni yapabilmek çabasına girmiş bulunuyoruz. Teminatın, teminatsızlıktan daha çok sorumluluk yüklediği gözden kaçırılmamalıdır. Bu pek şerefli bir sorumluluktur.

#### 4. Adalet Yılı'nın açılışı :

Birliğimizin kuruluşunu hemen takip eden Adalet Yılı açılışında Birliğimize konuşma imkânı verilmişse de bu yılki açılışta Yargıtay camiasında bazı tereddütler belirdiği sezinlenmiş, fakat gerekli teşebbüslerle geleneğin teessüsüne biraz daha yaklaşmak mümkün olmuştur. Bu konuda Yargıtay Başkanı Sayın Ferruh Adalı'nın büyük bir anlayış içinde olduğu saygı ile kaydedilmiştir. Sayın Başkan demecinde ısrarla Baroların bağımsızlığı üzerinde durmuşlar, konuyu Adaletin Bağımsızlığının tamamlanması açısından mütalâa buyurmuşlardır.

Bu yılki açılışta Barolar Birliği Başkanı sadece Bağımsızlık üzerinde ve özellikle Anayasanın bu bağımsızlığı engellediği yolunda beliren düşünce şeklinin isabetsizliği üzerinde durmuştur. Başkanın bu hususa ilişkin konuşması şöylece özetlenebilir :

"Barolar Birliğinin ve Baroların bağımsız olamayacakları iddiası Anayasanın ruhu ile çelişmeli bir yoruma dayanmaktadır :

(Anayasanın 120. maddesinde, özerk bir kuruluş olan Üniversitelerin kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu or-

ganları eliyle yürütüleceği ve aynı zamanda denetleneyeceği hükmünün sevkedilmesi suretiyle kendi kendini denetleme kavramının ancak özerk teşekkül için söz konusu olduğu ve 122.maddede buna muvazi bir hüküm sevkedilmediğine göre kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları bakımından merkezi idarenin denetleme hakkının mahfuz tutulduğu)

Bu mütalâanın özerklik ile bağımsızlık kavramları karıştırılmaktadır. Konu bağımsızlıktır. Hâkinlerin bağımsızlığı ne ise Baroların ve Birliğin bağımsızlığı da odur. Baroların ve Birliğin görevlerinde bağımsız olmaları için Anayasada sarahata lüzum yoktur. O halde Kanunun vesayet hükümleri, anayasal mesnedi olmayan bir müdahaleden başka şey değildir.

Anayasamıza göre "kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları" bahis konusudur. Bu hükümden çıkan anlam şudur: Bu kuruluşlar, kamu kurumu değildir, o niteliktedir. O nitelikte olmalarındandır ki, kuruluşları "kanun" la olur. O halde bu kuruluşların işleyişlerine ancak yasamanın müdahalesi meşrudur. Eğer yasama, bu müdahale yetkisini, kanun ile de olsa yürütmeye verirse, bu kanun Anayasaya uygun olamaz. Diğer bir deyimle bir şeyin ancak kanunla yapılabileceği, yürütmenin müdahalesini meşru kılmağa yetmez. Bu formül, bunun tam aksini ifade eder. Kanun ile de olsa, Barolara müdahale yetkisi yürütmeye verilemez.

Anayasamızın sistematigi kendine göre bir anlam içinde hazırlanmıştır. Diğer bir deyimle Anayasanın sistematiginin dayandığı bir "fikir" vardır. 120.madde Üniversitelerden 121.madde TRT'den 122.madde kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlardan söz eder. O halde Barolar ve Barolar Birliğinin kamu vesayeti ile ilgisi "üçüncü derece"dir. Halbuki 1.ve 2.derecede olanlardan daha fazla, yürütmeye bağlanmıştır.

Anayasanın başlıkları da önemsiz değildir. Başlıkların metinden sayılanayacağı doğrudur (Anayasa 156). Fakat bu başlıkların, kuralların tedahüdünü önlemek gibi bir görevleri de olduğu açıktır. Anayasamızda "özerk kuruluşlar" (a.Üniversiteler, b.radyo,televizyon ve haber ajansları) gösterilmiş, başlık değişmiş "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları" ayrı bir bölüm olarak ele alınmıştır. O halde lâfzi bir yorumla, özerk olanlar sayılmıştır., bunlar arasında barolar yoktur, düşüncesi, kavram karışıklığından ileri gelen bir tutumdur.

Yukarıdaki açıklamalar 1961 Anayasası hakkındaki kanaata, ona verilecek, anlama göre haklı veya haksız kabul edilebilir. Bu sebeple "Anayasa anlayışı" üzerinde durulacak bir kavramdır.

Anayasayı "tenel" deyimini izah edememektedir. Anayasa bir "Kaynak" kabul edilmelidir. Anayasaya aykırılık kavramı da, bir Kanunun bu kaynağın ürünü olmak niteliğini taşıyıp taşımadığına göre belli edilmelidir. Bu anlayış bizi Anayasa kurallarını yorum tekniğine götürür. Eğer "lâfzi tefsir"



esas sayılırsa Anayasa kolaylıkla "tutucu kurallar topluluğu" haline gelecektir ve eskime hızı da artmış olacaktır. O halde soru şöylece düzenlenmelidir. 1961 Anayasası Baroların bağımsızlığını reddeden bir Anayasadır mı? Anayasa genel tutumu ile bağımsızlığı reddetmiyorsa, bağımsızlığı kabul etmeyen bir kanun Anayasaya (yani kaynağa) uygun değildir.

Görülüyor ki, "Anayasada özerk müesseseler sayılmıştır, bunlar arasında barolar yoktur. O halde Barolar özerk değildir" mantığı sadece "lâfzi tefsirdir". "Kaynak yorumu" değildir. Bu mantık baroların bağımsızlığına yapılan, en kuvvetli değil en anlamsız itirazdır.

1961 Anayasası bazı kurum ve kurallarla Türkiyemizde Adalet problemini çözmek istedi kısmen de çözdü. Fakat bu davranış Adaletin kendi (öz) ihtiyaçlarını karşılamak için değildi. Bu istek eksik kurum ve kurallara adaletin siyasal akım ve kuruluşları koruyamamış olması sebebine dayanıyordu veya başlıca sebebi bu idi. Adaletin öz ihtiyaçları üzerinde durulmamış olmasının sonuçları küçümsenmelidir. Bunun etkisi kendini duyurmağa başladı. Baroların bağıllıklarından şikâyetleri buna ancak bir örnektir.

Türk Adaletinde Reform, başka nitelikte ve yüzeyde kalmayacak bir anlayışa geçilmezse, başarılmaz. Fakat bunun için bazı engeller kaldırılmalıdır. Bu engellerin biri de "Baroların bağıllığı"dır. 1961 Anayasası Adalet Organlarına müstesna bir yer sağlamakla onlara yürürlükteki yasaları ilerletici bir yorumla süresiz geliştirme görevini verdi. Zira, Hukukun Üstünlüğü böyle bir geliştirme çabasına girilmezse sadece tutucu bir kavrama döner.

##### 5. Hukukun üstünlüğü çalışmaları ve Hukuk reformu :

Birliğimiz, kuruluşundan bu yana hukukun üstünlüğü ilkesinin yerleşmesi çabalarına devam etmiştir. Bu kavramın ilk defa Türkiye Barolar Birliği tarafından ısrarla savunulması üzerine evvela terim olarak, sonrada yavaş yavaş kavram olarak Türk Hukukunda yerini almağa başladığını görmekteyiz. Bu terimin ve kavramın çeşitli yazarların makalelerine ve Devlet ve Siyaset adamlarının bildirimlerine intikal ettiği memnunlukla müşahade olunmaktadır. Devlet Başkanının ve Yargıtay Başkanının 1970 yılındaki demeçleri buna birer örnek olarak gösterilebilir.

Az gelişmiş memleketlerde hukukun gelişiminde bir özellik olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Memleketimizde bir hukuk reformu ve bu arada Adliye reformu ihtiyaç halinde kendini göstermektedir. Genel Kurulumuz uygun gördüğü takdirde bütün hukukçularımızın kanaatlerini açıklayabilecekler ve Cumhuriyetin kurulduğu yıldan bu güne kadar geçen dönemde neler elde edilebildiği, çağdaş ölçülere hukukumuzun ne derecede uygunluk arzettiği ve benzeri konularda tartışmalara imkân verecek büyük bir "Türk Hukuku Kongresi" tertiplemekte faide görülmektedir. Her beş senede bir tekrarlanması mümkün görülen bu kongrede konuların, tertibin, tebliğlerin hazırlanması zaman alacağından

olumlu bir kararın genel kurulumuzca lütfedilmesi gelecek genel kurul toplantısına yakın günlerde kongrenin toplanması belki de mümkün olabilecek ve bunu takiben genel kurulumuzda kongrenin sağlayacağı hususların değerlendirilmesi mümkün olabilecektir. Böylece bütün Türk Hukukçularınının Barolar Birliğinin bu teşebbüsü altında bir araya gelmelerinde Birliğimizin Memleketimiz ana müesseselerinden biri haline gelmesinde etkili olabileceğini sanıyoruz. Hazırlık döneminde bütün Baroların ve yetkili teşekküllerin mütalâalarının alınacağı tabiidir.

6. Yeni kurulan barolar :

Avukatlık Kanunu'nun 110/5.maddesi uyarınca her il merkezinde bir Baronun kurulmasına çalışmak Birliğimizin görevleri arasındadır. Bu sebeple Bölge Barolarından şartlar ve imkânlar bakımından durumun incelenmesi ile, bu yönde gayretler sarfedilmesi ricasında bulunulmuştur. 1970 yılı içinde kurulan Barolar şunlardır : İlk kurulan Adıyaman Barosuna ilâveten bu yıl (1970) Sinop ve Artvin Baroları.

7. Disiplin Kurulu :

Raporumuza alınması uygun görülen hususlar mevcut ise lütuf buyrulması Disiplin Kurulumuz'dan rica olunmuş, alınan çok değerli cevap aynen arz olunmuştur.

"Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu, 3499 sayılı Avukatlık Kanununa göre kurulmuş olan mülga Avukatlık Haysiyet Divanı'ndan müdevver dosyaları karara bağlamış olduğu gibi, yeni Avukatlık Kanunu'na göre girilen disiplin kovuşturmaları sonucunda Disiplin Kurulu'na gelen evrakı da neticelendirmiştir. İçinde bulunduğumuz 1970 yılı Kasım ayına kadar Kurul'a onyediyedi iş gelmiş, ondört iş karara bağlanmış, diğerleri de derdesti tetkik bulunmuştur.

Şu ciheti memnurlukla belirtmek isteriz ki, Kurulumuza intikal etmiş olan disiplin işlemleri daha çok vekil-müvekkil münasebetlerine hususiyle bu münasebetlerin malî yönlerine ilişkin bir niteliktedir. Ağır disiplin cezası tertibi icap eden konular Kurulumuza şimdiye kadar gelmemiştir. Bunu meslektaşlarımızın kanunlarımızın âmir hükümlerine ve meslek kurallarına titizlikle riayet ettikleri şeklinde yorumlamak mümkündür".

8. Yönetmelik :

Kanunumuzun bir hükmü ile hazırlanması Birliğimize görev olarak verilmiş olan Yönetmelik için bir tasarı hazırlanmış olup, çalışmalar olgunlaştırıldıktan sonra kanunda belirtilen usule göre onaylanmak üzere Adalet Bakanlığına sunulacaktır. Bakanlığın onaylama mua-

melesi sırasında Birliğimizle görüş ayrılığına düşeceğini gösteren bazı emarelere ve davranışlara rastlanmıştır. Bu dahi Bağımsızlık zaruretini bir ke-re daha ortaya koymaktadır. Kendi yönetmelikliğini yapamayan ona kesin şekline veremeyen bir kuruluşun, idari vesayet altında tutulmasına hiçbir zaruret yokken, tabii kılınmasının sakıncaları pek büyüktür. En büyük sakıncası da Baroların gelişmesini engellemesidir. Nitekim yıllarca idari vesayet altında kalmış olan Barolarımızın bu durumundan meslek sorunlarının çözümü gecikmiştir.

#### 9. Bülten :

Türkiye Barolar Birliği dergisinin çıkarılabilmesi için henüz yeteri kadar mali güce sahip değiliz. Bununla beraber bu konuda ihzari çalışmalara başlanılmıştır. Şimdilik TBB.Bültenini çıkarmakla yetiniyoruz. Bu yıl dört defa çıkmış olan bültenin meslektaşlarımızca ilgi ile karşılandığını görmekteyiz. Bülten ile güdülen maksat şudur: Uzun süre mesleğimiz sorunlarına ve konularına münferit çalışmalar dışında ilgi mümkün olamamıştır. Bütün Barolarımızın ve bütün meslektaşlarımızın sorunlarımıza ilgisi gelişen ve değişen konuların bilinmesini sağlamakla başarılabilir. Bu sebeple yeni kurulan Birliğimizin bütün meselelerini ve her konuda alınan kararları bütün meslektaşlarımıza süratle duyurmağı düşündük. Böylece ilginin sağlanması ve diğer taraftan Birlik çalışmalarını hakkında edinilen kanaatin ve Birlikte görevli olanların camiamız tarafından daha mücehhez olarak denetlenmesi mümkün olabilecektir. Diğer bir maksadımız da şudur: Birlik çalışmalarının tam bir açıklık içinde cereyan etmesini isabetli saymaktayız. Böylece kurulacak bir gelenek mesleğimiz niteliğine uygun düşecektir.

Bültende nazari yazılara yer verilmemiş, sadece maddi olaylara, resmi yazışmalara, yönetim kurulu kararlarına ve belgelere yer verilmiştir. Birliğimizin adeta "resmi gazetesi" sayılması mümkün Bültenimizin daha sık yayınlanmasına gayret edilecektir. İlk nüshası tevzi edilmek üzere Barolarımıza gönderilen Bülten halen meslektaşlarımızın adreslerine postalanmaktadır. Tevziatta görülen aksaklıklar giderilmeğe çalışılmakta ve pek büyük adede baliğ olan postalamanın daha süratle yapılmasına gayret edilmektedir.

#### 10. Birlik Binası :

Birlik Binası olmaması yüzünden verilen kira büyük yekûn tutmaktadır. Kaldı ki bir salon ve bir iki odadan ibaret, halen işgal edilen kat kâfi gelmemektedir. Kanunen tesisine mecbur olduğumuz kütüphaneyi tesis mümkün olamamaktadır. Kitapların satın alınmaları veya tenini halinde koyacak yerimiz yoktur. Her yıl sağlanabilecek tasarruflarla bloke hesapta bir miktar paranın biriktirilmesi ile bir karşılık tesisinin mümkün olabilece-

ğini zannediyoruz. Nitekim bu yıl aynı maktele 250 bin lira civarında bir meblâğ arttırılmış, Ziraat Bankasına yatırılmıştır. Bu itibarla Milli Bankalarımızdan birinden azami bir limit ile ve sadece bina ihtiyacına kullanılması kaydı ile borç alma yetkisinin yönetim kurulumuza lütuf buyurulmasını takdir ve kararınıza arz etmekteyiz.

Bu suretle temin edilecek binanın bir kısmı Birlik idare bölümü olarak kullanılacaktır. Diğer kısmının Birlik kütüphanesi ile Ankaraya teşrif edecek meslekdaşlarımızın ihtiyaç duyabilecekleri çalışmaları yapmalarına ve daima emirlerinde bulunacak daktilo ve benzeri işlerinin süratle yapılabileceği bir lokal haline getirilecektir. Bu arada eşinin kitaplığını Birliğimize armağan eden Avukat Ziya Erkmen ailesine açık teşekkürümüzü sunarız.

#### 11. İrtibat bürosu :

Ankara dışındaki meslekdaşlarımızın Yargıtaya veya diğer yargı mercilerine gelen dosyalarının akibetini merak buyurdıkları, haber almada güçlüklerle uğradıkları bilinmekte olduğundan:

Türkiye Barolar Birliği nezdinde bir irtibat bürosu kurulması hususunda ihzari çalışmalara başlanmıştır. Tutacağımız Yargıtay ve Danıştay işlemlerinde tecrübeli bir memurun şimdilik bu ihtiyacı karşılayacağını ummaktayız. Birliğimizin sorumluluğunu gerektirmemek münhasıran evrakın takibi, duruşma gününün bildirilmesi gibi maddi vakıalara taallük eylemek kaydıyla ve ileride edinilecek tecrübelerle göre daha genişletilmesi dileğiyle ve deneme kaydıyla, ayrıca emekli sandığı ve sosyal sigortadaki ferdi müracaatları kovuşturmak üzere, böyle bir teşebbüse geçildiğini genel kurulumuzun takdirine sunar, bu konuda sayın delegelerin uyarmalarında yüksek faide gördüğümüzü arz ederiz.

#### 12. Resmi Kılık :

Malûmları olduğu üzere Avukatlık resmi kılığının tesbiti Türkiye Barolar Birliğine kanunla verilmiş görevlerdendir. İzmirde toplanan Genel Kurul'da arz olunduğu üzere hazırlıkların bitimine kadar eski kıyafetin devamına karar verilmiş, bu husus barolarımıza şuyurulmuştur. İki genel kurul arasında çalışmalar ikmal olunmuştur. Yabancı Barolara yazılarak onlardan izahat ve resimler istenmiş, bu bilgiler gelmiş, hatta bir yabancı baro örnek cübbe dahi göndermiştir. Bu bilgiler, kurulan özel bir komisyona tevdi edilmiş, komisyon müteaddit toplantılar yaparak bazı eskizler çizmiş, bunlar arasında üçü yönetim kurulu tarafından genel kurula arza değer görülmüştür. Bununla beraber eskizlerden müşahhas bir kanaat elde edilemeyeceği endişesi ile bunlara uygun cübbeler diktirilmiştir. Genel Kurul Günlerinde bu nu-

mune cübbeler muhterem delegelerin tetkikine sunulacak ve her numune ayrı ayrı oya arzedilecektir. Bu suretle çoğunluğun beyenebileceği kılığın tesbitine genel kurulca karar verilmesi Yönetim Kurulumuzca uygun görülmüştür. Genel Kurulda çoğunluğu toplayabildiği takdirde tercih edilen numunenin bir merkezde belli bir müesseseye Birlik aracılığı ile diktirilmesi veya mahallerinde hazırlanması gibi uygulama konularında muhterem genel kurulun direktiflerini izhar buyurması çok faideli olacaktır.

### 13. Barolarımızla ilişkiler :

a). Memleketimizdeki avukatların çeşitli yönlerden durumlarına ilişkin bilgileri derlemek gayretlerimiz henüz sonuç verememiştir. Barolarımızdan müteaddit defalar istenen bilgilerin Birliğimize gelmemiş olması bazı çalışmalarımızı aksatmaktadır. Gelecekte bu bilgilere eksiksiz sahip olacağımızı ummaktayız.

b). Avukatlar listesinin ne şekilde hazırlanması gerektiği Hakkında Kanunun Birliğe verdiği görevin yerine getirilmesinde imkân nisbetinde külfetsiz, fakat maksada uygun bir şeklin tesbitine çalışılmıştır.

Çeşitli baroların ihtiyaç ve imkânlarını ortak noktalarda toplama gereği bulunmaktadır. Listelerin her yıl düzenlenmesi kanunca gereklidir. Bu listelerin fotoğraflı olması da kullanılış amacına uygun düşmektedir. Ne var ki üyesi çok olan, kalabalık baroların fotoğraflı listeleri çok büyük giderleri gerektirmekte, buna karşılık üyesi çok az barolarda da, gelir durumu bakımından böyle bir listenin giderinin karşılanması ayrı bir problem olmaktadır.

Bu durumda, Birlikçe şimdilik listelerin fotoğraflı olması zorunlulugundan vazgeçilmesi düşünülmekte ve listelerde gerekli asgari bilgilerin bulunması öngörülmektedir. Şöyleki :

-Avukatların adlarına göre, alfabe sırasıyla listelerin düzenlenmesi, her avukata ayrılan bölümde baro sicil numarasıyla, ruhsatname numarasının, bürosunun ve konutunun açık adresleri ile varsa telefon numaralarının yazılması uygun olacaktır.

-Bu listelere aramayı kolaylaştıracak biçimde soyadı ve sicil esasına göre birer de arama çizelgesi eklenmelidir.

-İmkânları uygun bulunan barolar ayrıca listeleri fotoğraflı yayımlayabileceklerdir. Fotoğraf baskının giderlerini yükselttiği nedeniyle fotoğraflı albümleri birkaç yılda bir başma yoluna da gidilebilir. Herhalde bu hallerde albüme bağlanacak avukatlar listelerinin her yıl yenilenmesi gereklidir. Bu bakımdan listelerin yukarıda belirtilen asgari bilgileri kapsamak ve her yıl yenilenmek suretiyle basılması kaydiyle baroların öbür hususlarda serbest bırakılması uygun görülmüş ve keyfiyet sayın barolarımızın ta

dirlerine sunulmuştur.

Bu konuda bütün Türkiye avukatları hakkında büyük bir levha hazırlanması istekleri Birliğimize duyurulmaktadır. Bu konu Birliğimizin mali imkânları elverdiği anda derhal ele alınabilecektir.

14. Danıştaydaki davalar :

a). Meeburi sigorta (yaşlılık sigortası) konusunda Çalışma Bakanlığı ve sosyal sigortalar kurumu ile Birliğimiz arasında çıkan ihtilâfın yargı yolu ile halli gerekli hale geldiğinden her iki makama karşı iptal davası açılmış ise de bu arada Avukatlık Kanunu tadil görmüş, Çalışma Bakanlığı bu itibarla dava konusu kalmadığından karara mahal olmadığı kararının verilmesini cevap lâyihasında bildirmiş, buna mukabil kurum sarih olmayan bazı mütalâalar serdetmiştir. Danıştay mürafaasında Sosyal Sigortalar Kurumu da ve ayrıca Kanun Sözcüsü de karara mahal olmadığı kanaatını izhar etmişlerdir. Dava derdesttir.

b). Dava takipçileri ve bazı emeklilerin mesleğimize intisap veya devam hakkındaki talepleri Barolarınca Kanun'un beşinci maddesindeki niteliklerin bulunmadığı kanaati ile reddedilmiş, Baroların bu kararlarından pek çoğu Birlikçe uygun görülmüş, ilgililerin itirazları reddedilmiştir. Buna mukabil Adalet Bakanlığınca Birlik kararının onaylanmaması sebebiyle ve prensibe taallük etmesi hasebiyle Bakanlık kararının iptali yoluna gitmekten başka çare bulunamamıştır. Bu konuda Danıştayda pek çok derdest davalar bulunmaktadır. Bu davalar Birlik Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyelerince yapılan bir görev taksimi uyarınca ısrarla ve yakından takip edilmektedir. Bağımsızlığın neden lüzumlu olduğunu gösteren bu davaların büyük önemini Yönetim Kurulu müdrik bulunmaktadır.

Bakanlığın Kanunumuzun beşinci maddesine tamamiyle isabetsiz bir anlam vermek suretiyle mesleğimize alınmaması gerekenlerin camiamıza alınmasına sebebiyet vermesini şiddetle kınamaktayız. Bakanlığın çeşitli yazılarında "Bazı davranışları ile hüküm giymiş veya disiplin cezasına çarptırılmış bir kimsenin sırf bu cezaları almış olmasından dolayı 5 nci maddenin (c) bendi kapsamına alınmasının kanuna aykırı olduğu" belirtilmektedir.

Bakanlığın bu tutumu şu sebeplerle yanlıştır:

-Kanun'un 5/c maddesinde "Avukatlık mesleğine yaraşmayacak tutum ve davranışları çevresince bilinmiş olmak" kaydı yer almaktadır. Bu kaydı Avukatlık Kanunu'nun diğer hükümlerinden tecrit etmek suretiyle yorumlamak isabetli görülmemektedir. Avukatlık Kanunu'nun 34.maddesine göre "Avukatlık yükledikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve Avukatlık Unvanının gerektirdiği

saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmekle yükümlüdürler". Kanun "Avukatlık onuru"nu temel kurallardan saymış ve bunu açıklamıştır. (Av.K, 34,134)

-Bakanlık yazısında "bazı davranışları ile hüküm giymiş veya disiplin cezasına çarptırılmış bir kimsenin sırf bu cezaları almış olmasından dolayı (c) bendi kapsamına alınmasının Kanuna aykırı olduğu" belirtilmektedir. Halbuki:

-Mahkûmiyet halinde evleviyet kuralı gereğince (c) bendi uygulanmak gerektir. Aleni bir duruşma sonunda kesinleşen bir mahkûmiyet kararına rağmen, isteklinin "Avukatlık mesleğine yaraşmıyacak tutum ve davranışlarının çevresince bilinmemiş" olduğu mantiken iddia edilemez.

-<sup>A</sup>aldı ki, Barosunca ittihaz edilen karar "sırf" bu sebeple değildir.

c). Bakanlık yazısında "Kanunun (b) bendinde hâkim, memur veya Avukat olmak niteliğini kaybetmiş bulunanların avukatlığa alınamayacağını belirtmek suretiyle bu mesleklerden birince çalışamayanın diğerinde de çalışamayacağı fikrini ön plânda tutmuştur", "ilgili Hâkimlik görevini ifa ederken emekliye sevk edilmiştir" denilmektedir.

Kanunun bu şekilde anlaşılması "neffumu muhalif" yoluyla netice çıkarmaktır. Ve Kanunun maksadını aşmış olur. Bir meslekte emeği geçmiş kişi hakkında Bakanlığın tutumu ile yeni bir mesleğe geçerken o meslek kuruluşunun takdiri aynı ölçülere uymak durumunda olmadığı kabul edilmek icap eder. Yukarıdaki maruzattan da anlaşılacağı üzere Barolar ve Birliğin bağımsızlığını sağlamak gün geçtikçe daha acil ihtiyaç haline gelmektedir. Siyasal bir organ, bir mesleğin mensupları kadar meklek menfaatlerinde ve manevi vasıflarda hassas olamamaktadır. Bazı siyasi etkilerin kendini açıkça hissettirdiği tasarruflar karşısında Türkiye Barolar Birliği büyük bir üzüntü içindedir. Bu konuda gereken tepki ve teşebbüslerimiz yoğunlaşarak devam edecektir.

Aşağıdaki cedvel bu konuda bir fikir verebilir:

DANIŞTAYA AÇILAN DAVALAR :

Birlik Tarafından Açılan

Dosya No:

970/1328

970/109

969/4199

970/1336

970/1441

970/1340

970/129

970/181

Adet :

1

1

1

1

1

1

1

1

Birlik Aleyhine açılan

Dosya No:

970/612

970/603

970/159

970/1819

970/393

970/1814

970/1230

970/1214

Adet :

1

1

1

1

1

1

1

1

<u>Dosya No :</u>	<u>Adet</u>	<u>Dosya No :</u>	<u>Adet</u>
970/213	1	970/803	1
970/253	1	970/1092	1
970/252	1	970/693	1
970/1561	1	970/788	1
970/2094	1	970/995	1
970/917	1	970/1015	1
<b>Toplam :</b>	<b>14</b>	970/1684	1
		970/1798	1
		970/974	1
		970/1244	1
		970/1502	1
		970/1302	1
		970/1294	1
		970/1467	1
		970/1436	1
		970/237	1
		970/67	1
		970/875	1
		970/874	1
		970/1127	1
		970/1738	1
		970/1077	1
		<b>Toplam :</b>	<b>30</b>

**15. Avukatlık İmtahanı :**

a). Bilindiği üzere kanunumuz Avukatlık imtahanını ihya etmiştir. Bu hükmün yürürlüğe girmesine henüz vakit varsa da bazı hazırlık çalışmalarına şimdiden başlamak isabetli mütalâa olunmaktadır. Evvelce mevcut imtihan usulünün kaldırılmasına imtihan şeklinin iyi tanzim edilmemiş olması da etkili olmuştur. Aynı sonuçla karşılaşılmasını için hazırlıklara erken başlamakta faide görülmektedir.

Belli sayıda sınav hakkını kullandıktan sonra sınavı başaramamış olmak avukat olabilmek imkânını kaldırıcı bir nitelik de taşımaktadır. Bu itibarla "adayın hukuk tatbikatı yönünden hukuk prensiplerini ve mevzuat hükümlerini olaylara uydunabilme yeterliğinin değerlendirilmesi" diye kanunda tanımlanan ve amacı böylece belirtilen bu sınavın, bir hukuk fakültesi mezununca başarılmasının ağır bir sonuç olabileceği kaygısı ile Birliğimiz bu konuda muhterem fakültelerimizle temasa geçerek yukarıda belirtilen yeterliğin daha fakülte sıralarında iken -imkân nisbetinde- sağlanabilmesi yolundaki dilek ve çalışmalarını takdirlerine sunmuş, bu hususta sonuçları



yetkili organlara sunulmak üzere bir hazırlık toplantısının Ankara Hukuk Fakültesinde yapılabileceği talebimizin kabulü halinde Fakültelerce seçilecek iki temsilcinin adlarının Birliğimize bildirilmesi ve Yönetim Kurulumuzca da seçilecek iki temsilcinin katılması ile yapılacak ilk toplantı gününün bildirileceği her iki fakülteye duyurulmuştur. Halen fakülteler Profesörler Meclisi ikişer temsilci seçmişler ve isimlerini Birliğimize bildirmişlerdir. Genel Kurul toplantısına avukatlık sınavını düzenleyici tekliflerimizi getirebileceğimizi ummaktayız.

b). Çeşitli barolara bağlı olarak staj yapmakta olan stajyerlerden Birliğimize gelen yazıları ve başvurularını dikkate alan Birlik Yönetim Kurulu, geleceğin avukatlarının daha iyi yetişmeleri, stajın daha yararlı kılınabilmesi için baroların da görüşlerini alarak her baronun özel durumu ve olanakları içinde staj konusunda sağlanabilecek gelişmelerin tesbitini öngörmüştür.

Bu bakımdan;

-Stajyer sayısı kalabalık olan barolarda kadro ve yer sıkıntısı nedeniyle özellikle mahkemeler yanında yapılan stajın yararlı olması için sağlanacak olanakların neler olabileceği;

-İlk altı aylık dönem içinde stajyerlerin baro işlerinde görevlendirilerek meslek sorunlarına yakınlaşmaları, meslektaşlarla kaynaşmaları bakımından neler yapılabileceği; Avukat yanında yapılan ikinci dönem stajın bütün stajyerler için aynı derecede yararlı olabilmesi için iş ve büro durumu da dikkate alınarak yanına stajyer alabilecek durumdaki avukatların baro yönetim kurulunca tesbit edilmesi ve stajyerlerin ciddi bir sıra esasına göre dağılımlarının sağlanılmasının uygun olup olamayacağı;

-Staj sırasında stajyerlikle birleşmeyen işlerde çalıştıkları halde staj yapanların son yıllarda azımsanamıyacak sayıya bulduğu kalabalık üyeli barolarda kanuna açıkça aykırı olan, eşitliği de zedeleyen bu durumun önlenmesi için alınabilecek tedbirlerin nelerden ibaret olacağı;

-Staj konferanslarının daha verimli ve yararlı kılınabilmesi için pratik ve mesleki sorunlar seçilmesi, konferansçı değişimi konusunda işbirliğinin mümkün olup, olamayacağı;

-Benzeri başkaca tedbirlerin nelerden ibaret olabileceği;

Konularındaki görüşler Muhterem Barolarımızdan rica edilmiştir. Çalışmaların sonunda bazı esasların Barolarımıza tavsiyesi mümkün olabilecektir.

#### 16- Avukatlık Kanununun yeniden düzenlenmesi çalışmaları :

Baroların teklifine uygunluk arzermeyen, bir takım yersiz hükümleri ihtiva eden Avukatlık Kanunun yeni baştan ve Adalet Mesleğinin icap-

larına uygun hale bir hale getirilmesi maksadı ile Birliğimizde büyük bir tasarı üzerinde çalışılmaktadır. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte İzmir Barosunun bildirisini (3.7.1969), bunu takiben diğer Baroların bildiri ve Başkanlarının uyarılarında şikâyetler ortaya atılmış ve bunların haklılığı bu hükümlerin uygulanmaları zamanı gelince daha somut halde ortaya çıkmıştır.

17. Milletlerarası münasebetler :

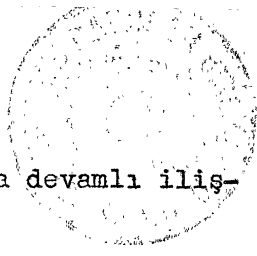
a). Zaman zaman dış ülkelerden bazı davaların Türkiyede takibi için Birliğimizden avukat tavsiyesine dair talepler gelmiştir. Yönetim Kurulu bu çeşit başvurmalarda Birliğimizin tavsiyede bulunmasını uygun mütalâa etmemiş, ilgili Baroya müracaatın daha isabetli olacağına cevaben bildirilmesine karar verilmiştir.

b). Pek çok yabancı Baro ile temas temin edilmiş ve Yabancı Avukatlık Kanunlarının hemen hepsinin temini mümkün olmuştur. Bu arada bazı yabancı Barolar tarafından Türk adliye sistemi ve avukatlık mesleğinin icrası şekli hakkında bilgiler istenmiş, bu talepler karşılanmıştır. Fakat Türk adli faaliyetinin, teşkilât ve tatbikat olarak özetini sunan bir el kitabının basılması yönetim kurulumuzca uygun mütalâa edilmiş ve hazırlıklara başlanılmıştır, ikmalinden sonra İngilizce, Fransızca, Almanca ve İtalyanca olmak üzere dört dilde basılmasına ve Dünya Barolarına dağıtılmasına çalışılacaktır. Bu özette bilhassa Barolar ve Barolar Birliğinin özelliklerinin tebarüz ettirilmesine gayret edilecektir.

c). Birliğimiz hazırlık dönemini tamamiyle tamamlamış durumda bulunmadığından bu yıl daş münasebetlere önem vermek imkânını bulamadık. Yalnız bu açıdan bazı hazırlıklara girişilmiştir. Bu arada "Milletlerarası Barolar Birliği"ne Birliğimizin de katılmasında fayda görmekteyiz. Böyle bir katılış için Genel Kurulumuzun müsaadesini istihsal ihtiyacını duymuş bulunuyoruz. Genel Kurulumuzun karar ittihazı sırasında nazara almak isteyeceğini sandığımız bazı açıklamalar aşağıya arzedilmiştir.

Tarihçe : Uluslararası bir Barolar Federasyonu kurmak fikri ilk defa 1932 de doğmuş, II.Dünya savaşı sonunda uluslararası ilişkilerin düzelmesi, karşılıklı anlayış sağlanması ihtiyacı daha da kuvvetlenmiştir. 1946 da çeşitli Barolara birer tasarı gönderilmiş ve 8-9 Ekim 1946 da Barolar temsilcileri New York'ta ilk toplantılarını yapmışlardır. 1947 de yine New York'ta Uluslararası Barolar Birliğini kurmak üzere Baro temsilcileri bir araya gelmişlerdir. Birlik o tarihtenberi faaliyet halindedir.

Amaçları : Uluslararası Barolar Birliği (International Bar Association) İngilizce kısaltılmış adı ile IBA politika dışı bir teşekküldür. Başlıca amaçları :



- Dünyanın her tarafındaki Barolar ve üyeleri arasında devamlı ilişkiler kurmak,
- Meslekî problemleri tartışmak,
- Kazaî içtihadları geliştirmek,
- Pratik hukuk problemlerini birlikte inceleyerek elverişli hukuk konularında birlik ve kesinlik sağlamak,
- Dünyanın bütün ülkelerinde hukuk hâkimiyetini ve adaletin uygulanmasını sağlamak ve geliştirmek,
- Dünyadaki bütün hukukçular arasında meslekî işbirliği, anlayış ve dostluk kurulmasına çalışmak,
- Bu konuların elde edilmesi ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Anayasasındaki amaçların hukuk yönünden gerçekleşmesine çalışmak, bu kuruluşla hukukî konularda işbirliği yapmak, aynı amaçları taşıyan diğer uluslararası hukuk kuruluşlarıyla birlikte çalışmak,
- IBA ulusal baroların bir federasyonudur. Baro teşkilâtı olmayan ve ya olup da Baroların izin verdiği hallerde diğer hukuk kuruluşları da birliğe üye olabilir.

Üyeler :

Avustralya	Kore	Fransa
Avusturya	Lübnan	Almanya
Bahama Adaları	Libya	İran
Barbados	Meksika	Holanda
Belçika	Malaya	Yeni Zelanda
Brezilya	Malta	Kuzey İrlanda
Kanada	Monaco	Norveç
Seylan	Trinidad	Filipin
Hindistan	Mısır	İskoçya
İrlanda	Türkiye	Güney Afrika
İsrail	Çin	Pakistan
İtalya	Danimarka	İspanya
Jamaika	İngiltere	İsveç
Japonya	Fuji Adaları	İsviçre
Kenya	Finlandiya	Tanganika
Tayland	Suriye	Yugoslavya
		A.B.D.

Halen 60 ı aşkın üye kuruluş mevcuttur. Bu ülkelerden bir veya birden fazla mahallî Barolar IBA ya üye bulunmaktadır.

Teşkilât : Genel Kurul

Üye Baroların her 1.000 üyesi için gönderdikleri 1 temsilciler

meydana gelir. İki yılda bir toplanır. Yönetim kurulu ve idarecileri seçer. Teşkilâta ait önemli kararları verir, malî meseleleri inceler, bütçe ve hesapları onar.

### Yönetim Kurulu

Her üye Baro için bir yönetim kurulu üyesi seçilir. Her yıl bir üye Baro ülkesinde toplanır. Birliğin sevk ve idaresiyle görevlidir. Ayrıca konferanslar süresince devamlı toplanır. Birliğe hizmeti geçenlere şeref üyeliği verilebilir.

### Konferanslar

İki yılda bir üye ülkelerden birinde çeşitli konular üzerinde konferanslar düzenlenir. Baroların gönderebilecekleri üye sayısı sınırsızdır.

Bu güne kadar:

1947 - New York

1958 - Kolonya

1948 - La Haye

1960 - Salzburg

1950 - Londra

1962 - Edinburg

1952 - Madrid

1964 - Salzburg

1954 - Monte Carlo

1966 - Lozan

1956 - Oslo

1968 - Dublin

olmak üzere 12 konferans düzenlenmiştir. Bu konferanslarda Adaletin Tahukukunu Hava Hukuku, Atom, İş Hukuku, Kara Suları, Mukayeseli Hukuk, Medeni Hukuk, Ekonomik Teşebbüsler, Mesleki Meseleler, Malî hukuk, İnsan Hakları, Göç Meseleleri, Kazâî çalışmalar, Adlî yardım, Avukatlık ve Barolar, Tekel ve Ticarî teşebbüsler, Ticarî Senetler, İhtira ve Telif Hakları, Ceza Hukuku Aynî haklar, Ferdî haklar, Gemi İnşası Mukaveleleri, Hâkimiyet Hakları, Anlaşmalar, Miras Hukuku, Birleşmiş Mülketlerle ilgili olarak 130 kadar konu incelenmiş, müzakere edilmiş ve tebliğ neşredilmiştir. Ayrıca her konu hakkında ilgili hazırlık komisyonlarınca hazırlanan nihaî raporlar da neşredilmektedir.

Uluslararası Barolar Birliğinin 1962 Edinburg toplantısına verilen "Kamu yönetimi karşısında ferdin korunması" konulu konferans Ankara Baro dergisinin 1965/2 nüshasında yayınlanmıştır. 1968 Dublin toplantısında "Tarafsız yargılama ve hür basın", "Ticari işlemleri düzenleyen ve özellikle tekel, kartel, ve tröstleri önleyen kanunların uygulanması", "Tüketicinin korunmasını sağlayan teminat usulleri" gibi konular tartışılmıştır. 1966 yılında Lozandaki toplantıda en ilginç konu "Mesleki faaliyetlerin hukukçu olmayanlar tarafından icrası" olmuştur. Uluslararası Barolar Birliğinin Japonya toplantısı da ilginç konuları kapsamıştır.

Yukarıda özetle faaliyetlerini naklettığımız Uluslararası Barolar Birliğine Birliğimizin de üye olmasında faide ummaktayız. Şimdilik bu teşekküle katılmakla yetinmekte isabet vardır. Diğer Milletler arası kuruluşlara girilmesi hususunda Genel Kurulumuzdan sırası geldikçe müsaade rica olunacaktır.

ç). Pakistan Hukuk Birliği Milli Komitesinin esas nizamnamesi tercüme edilmiş, barolarımıza gönderilmiştir. Pakistan ile özel münasebetler kurulmasına çalışılmaktadır.

#### 18. Yönetim Kurulu toplantıları :

Birlik Yönetim Kurulu 10 Ocak, 1970 tarihinden bu raporun hazırlanması gününe kadar yirmiyedi toplantı yapmış; bu toplantılarda 498 karar vermiştir. Yıl sonuna kadar Yönetim Kurulumuzun üç kez daha toplanması gereği öngörülmüş, olduğuna göre toplantı günü sayısı otuz olacaktır.

Yönetim Kurulu toplantılarını esas itibariyle Ankara'da Birlik merkezinde yapmaktadır. Ancak daha önceki Genel Kurullarda belirtilen dilekler de dikkate alınarak, bir kısım toplantılar Ankara dışında yapılmıştır. Böylece Birlik çalışmalarını merkezde toplamak yerine yurt yüzeyine de yayarak hem meslek, hem yurt kamu oyunun ilgisinin sağlanması yoluna gidilmiştir. Barolarda meslektaşlarımızın Birlik çalışmalarına gösterdikleri olağanüstü ilgi bu tutumun yerindeliğini ortaya koymuştur. Bu dış çalışmaların Birliğe büyük güç kazandırdığını, meslektaşlar arasındaki bağlılık ve dayanışmayı arttırdığını, gerçek bir "birlik" havası yarattığını görmekten son derece sevinçliyiz. Önümüzdeki çalışma döneminde de çalışmalarını aksatmayacak ölçüde ve uygun sayıda Yönetim Kurulu toplantısını yine bu yolda yapma görüşünde olduğumuzu yüksek kurulun bilgilerine sunarız.

Yönetim Kurulumuzun onbir aylık süre içinde verdiği 498 kararı birkaç grupta toplayarak genel bir fikir vermek isteriz:

##### a). Yönetim İşleri

Bu gruba giren yetmiş yedi karar alınmıştır. Birlik bütçesinin hazırlanması ve bütçe uygulaması, görevlilerin tayinleri, terfileri, işyeri düzeniyle ilgili yönergeler ve benzerleri bu gruba giren kararlar arasında yer almıştır.

##### b). Barolarla İlişkiler

Dönem içinde barolardan yapılan başvurularla ilgili kararların sayısı yetmiş olup, bu kararları da iki grupta toplayabiliriz.

a). Avukatlık Kanunu'nun 110/8.maddesi uyarınca barolarca Birlik görüşünün belirtilmesi isteği taşıyan yazılarla ilgili karar sayısı kırktır. Bu kararlar içinde bir kısmı gerçekten önemli "ilke kararlar" niteliğindedir ve Yönetim Kurulumuzca konular birkaç kez ele alınıp incelendikten sonra kesin karara varılabilmektedir. Bu türlü kararlar arasında Avukatlık Kanunu'nun "nakil esasları", vekâletname örneği çıkarma yetkisi, belediye avukatlarının serbest çalışma olanağı, avukatların Kat Mülkiyeti Kanunu'na göre yöneticilik yapabilmeleri olanağı, Resmi Kuruluş Avukatlarının yürütmeyle ilgili kurullarda görevlendirilmeleri, Avukatlık Kanunu'nun 13 ve 14.maddelerinde yer alan avukatlık edememe yasağının kapsamı, Avukatlık Kanunu'nun 4.maddesinde belirtilen kıdem hükmü, stajyerlere ücret ödenebilmesi, Avukatlık Kanunu'nun 38.maddesinde belirtilen yasağın sınırı, hizmet

akdiyle çalışan avukatların sosyal sigortayla ilgilendirilmeleri, milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu üyelerinin bir kısım idarelere karşı dava almalarını yasaklayan hükmün kapsamı gibi konular bulunmaktadır.

b). İkinci grup kararlar ise, baroların mesleki çalışma sırasında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi, mesleke ilgili genel ve ortak nitelikte sorunları konu edinen başvurular ile ilgili kararlardır. Bu türlü kararların sayısı otuzdur.

c).- İtiraz işleri : Bu gruplar içinde en genişi Birliğe itiraz yoluyla gelen barolar yönetim kurulları kararlarıdır. Bilindiği üzere 1136 sayılı Kanunun 8,20,71,74,142 ve geçici 13 ile 17 nci maddeleri baro yönetim kurulları kararlarına karşı itiraz yeri olarak Birlik Yönetim Kurulu göstermiştir. Anılan maddelere dayanılarak birliğe gelen ve karara bağlanan iş sayısı 173'tür. Çoğunlukla belli süre içinde karara bağlanması öngörülen bu işlerin hepsi kanunda belirli inceleme süresi içinde karara bağlanmıştır.

ç).- Barolar Kararlarının incelenmesi : Yukarıda belirtilen ve Kanunda Birlik Yönetim Kurulunun itiraz yeri olarak gösterildiği maddeler dışında da barolarca verilen bir takım kararlar Birlik Yönetim Kuruluna gelmiş ve karar konusu olmuştur. Bu grupta yer alan kararların sayısı 20'dir. Bu açıdan Avukatlık Kanunu'nun uygulanmasında çok önemli bir takım ilkeler saptanmıştır.

Örneğin, bir kısım meslektaşlarımızca bir baro genel kurulunun yasada belirtilen kurallara aykırı toplandığı yolundaki iddianın incelenme yerinin Danıştay olacağı gerekçesiyle Birlik Yönetim Kuruluna işi görev dışı saymıştır. Bu türlü kararlarda Birlik Yönetim Kurulumuz baroların kişiliği ve bağımsızlığı ilkesine önemle bağlı kalmıştır.

d).- Avukatların Başvurmaları : Bir kısım meslektaşlarımızca Birliğe yapılan ve niteliği bakımından önemli sayılan başvurularla ilgili olarak Yönetim Kurulumuzca otuziki karar alınmıştır. Bu türlü kararları da ikiye ayırarak incelemek yerinde olacaktır.

a). Bir kısım başvurular yasaların uygulanmasıyla ilgili genel ve ortak sorunları ele almakta olup, bunlar Birlikçe benimsenerek gerçekleştirilmiştir.

b). Birliğe yapılan bir kısım başvurular ise meslektaşlarımızın kişisel güçlük ve şikâyetlerini kapsamaktadır. Bu türlü başvurularda benimsenen ilke ise Birliğin baroları aşmaması olmuştur. Bu türlü başvurular konusunda öncelikle barolarının görüşlerinin alınması yoluna gidilmiştir. Böylece 1136 sayılı Yasa'nın sistemi savsanmamış, avukat-baro-birlik düzeni korunmuştur. Meslektaşlarımızın belirttikleri güçlükler ve şikâyetler barolarca benimsenerek doğrulandığında ise Birlikçe ısrarla kovuşturulmuştur. Bu konuda da yararlı bir takım sonuçlar alınmış, özellikle yargıç-

Savcı-Avukat ve adli makamlarla olan ilişkilerde bir takım aşamalara ulaşılmıştır. Önümüzdeki dönemde bu alanda daha da verimli ve etkili çalışmalar yapabileceğimizi belirtmek isteriz.

e).- Kanunla verilen baskaca görevler: 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun birçok maddelerinde Birliğimize yüklenen görevler vardır ki, Yönetim kurulu bu konularla ilgili çalışmalarıyla 1970 yılı içinde hemen bütün kanuni görevlerini yerine getirmiştir.

Bu grupta topladığımız kararlar arasında Avukatlık Ücret Tarifelerinin hazırlanması (168), Stajyerlere yardım esasları (27), Sosyal Güvenlikle ilgili tip sözleşmelerin hazırlanması (186), tek tip ruhsatname ve sicil cüzdanı (9,54), resmi kılık (49) ve meslek kuralları (110/16). Bu konudaki kararların toplamı 22'dir.

f).- Gerçek ve Tüzel kişilerin başvuruları : Toplamı 44 karar olan bu türlü başvuruların çoğunluğu Birliğimiz görevleri dışında olan konularda yapılmış olup, Birliğin kamu oyunda yerleşmeye başlıyan saygınlığından yararlanma, ya da hukuki konularda Birlik görüşünü kullanma amacına yönelen bu türlü başvurular lâayık oldukları değerde ele alınmışlardır.

Ancak bu arada, bir kısım meslek kuruluşlarıyla olumlu çalışmalar yapıldığını ve bu kararların da bu grupta ele alındığını belirtmek isteriz.

g).- Avukatlık Kanununun uygulanması : 1136 sayılı Kanunun uygulanmasında bir deneme dönemi sayılabilecek bu dönem içinde Yargı Organları resmi kuruluşlar ve gerçek ve tüzel kişilerden yapılan başvurularla ilgili olarak otuzdört karar verilmiştir. Avukatlık Kanununun 110/8, 121/15.maddesi uyarınca Birliğimize verilen görevler yanında Avukatlık Kanunu'nun en iyi ve doğru uygulanmasında görevli olduğumuza inandığımız için bu konulardaki başvurular özenle incelenmiş ve karara bağlanmıştır.

h).- Hukukun üstünlüğü-Hukuk reformu konuları : Birliğimiz kuruluşundan başlayarak yurdumuzdaki hukuk düzeninin olumlu yönde gelişmesi, Anayasamızın temel ilkesi olan Hukuk Devleti düşüncesinin oluşması ve hukukun üstünlüğü yolunda çalışmaların yoğunlaştırılmasını amaç saymıştır. Onbir aylık süre içinde bu konularda ilke niteliğinde kararlar alan Birlik Yönetim Kurulumuzun bu çalışmaları Birliğin meslek kamu oyu ve genel kamu oyu önünde saygınlık ve etkinlik kazanmasını sağlamıştır. Bu konuda alınan kararların sayısı 26'dır. Ciddi ve uzun incelemeler sonucu olan bu kararlar çoklukla genelgeler ve bildiriler biçiminde basın ve yayın organlarıyla de kamu oyuna açıklanmıştır.

Baroların bağımsızlığı, Avrupa İnsan Hakları Anlaşmasının ulusal yasalarımızda yer alması, özel hayatın korunması, adam öldürmeyle sonuçlanan

uçak kaçırma olaylarının siyasi suç sayılmaması, doğunun kalkınması ile ilgili sorunların çözümlenmesinde hukuka öncelik sağlanması, Türkiye Barolar Birliğine Anayasa Mahkemesinde dâva açma yetkisi sağlanması için yasa değişikliği yapılması, yasaların hazırlanmasındaki farklı tutumlar nedeniyle doğan güç durumların önlenmesi; savcılarının teminatı, Hâkimlerin bağımsızlığı, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda savunma özgürlüğü ile ilgili değişikliklerin yapılması, sıkı yönetimin hukukiliği, İş Kanunu'nun iptali ve Personel Kanunu konularındaki bildirimler Yönetim Kurulunun bu grupta yer alan ilke kararlarının sonucudur. Bu konular, raporumuzda ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

#### 19.- Sekreteryaya Çalışmaları :

Birliğin kuruluşunu izleyen ilk çalışma yılı içinde Birliğin gerçek çalışma kapasitesi ortaya çıkmıştır. Birliğin Sekreteryaya hizmetleri küçümsenmeyecek denli yüküldür. Bir fikir verebilmek için birkaç rakamla yazışma durumunu açıklamak isteriz. 1 Ocak - 30 Kasım 1970 tarihleri arasında gelen yazı sayısı 5721; giden yazı sayısı 2288'dir. Giden yazılardan önemli bir kısmının tek numara altında yayımlanan genelge ve bildirimler olduğu düşünülürse giden yazıların da gerçekte bu sayının çok üstünde olduğu anlaşılır. Bu süre içinde karşılıksız bırakılmış yazı yoktur.

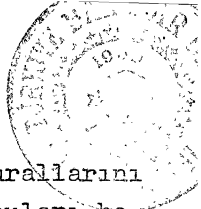
Ayrıca Eylül sonunda başlanan ruhsatname hazırlanması işlemleri de sekreteryaya yapılmakta olup, 30 Kasım 1970 tarihine kadarki iki aylık sürede 210 ruhsatname verilmiştir. Şu noktayı önemle belirtmek isteriz ki, ruhsatnamelerin doldurulması ve hazırlanması büyük bir özenle yapıldığı halde en çok iki günde tamamlanıp, yerlerine postalanmaktadır. İşlemlerinde eksiklik olmayan ruhsatnamelerin hazırlanıp geri çevrilmesinden ötürü hiç bir şikâyete imkân ve fırsat verilmemiştir.

Birliğin bu küçümsenmeyecek hacimdeki yazışma işi bir kamu kuruluşunda bir genel müdürlük kuruluşununkine eşittir. Bu hizmet genişliğine karşın personel kadrosu kabartılmamış ve en az sayıda elemanla hizmetin aksaksız yürütülmesi sağlanmıştır. Bunun için az sayıda fakat çalışkan, bilgili ve yetenekli eleman kullanılması ilkesi uygulanmıştır. Gerçekten bugün Birliğimizin Başkanlık, Yönetim Kurulu ve Disiplin Kurulu işlerini yürüten kadro bir Başkâtip, üç görevli, bir müstahdemden kuruludur. Saymanlık görevlerini ise "part-time" çalışan değerli bir sayman görmektedir. Böylece personel giderlerinin de en azda tutulmasına özen gösterilmiştir.

#### 20.- Meslek Gelenekleri :

Birliğimize Kanunumuzun verdiği, meslek gelenek ve kurallarının derlenmesi görevini tamamlamış ve takdirlerinize arz etmiş bulunuyoruz. Bu çalışmaya başlamadan evvel çeşitli memleketlerin Barolarına ve Barolar Birliklerine başvurarak onların uygulamakta oldukları metinleri getirttik.





Bu metinlerin incelenmesinden şu sonuçlar çıkmaktadır : Meslek kurallarını tesbit etmemiş olanlar pek enderdir. Tesbit edilen kuralların konuları hemen hemen birbirlerinin aynıdır, farklar bu konuların ne şekilde bir kurala bağlandıkları hususuna inhisar etmektedir.

Muhterem delegelere takdim ettiğimiz tasarı (EK ) her maddesi altında yabancı Baroların emsal hükümlerini ve ayrıca memleketimizde de bazı barolarımızca tesbit edilmiş kuralları göstermektedir. Bu suretle mukayeseli bir çalışmanın faydeleri sağlanmak istenmiştir.

Tasarı yönetim kurulumuzda tartışması yapıldıktan sonra Barolarımıza gönderilmiş ve mütalâaları rica olunmuş, gelebilen cevaplardaki uyarılara yer verilmiş, ayrıca bu kuralların tartışılması için 30.11.1970 günü Ankara'da bir panel düzenlenmiş ve tartışmaların sağladığı faydeler pek büyük olmuştur.

Meslekdaşlarımızın kendi aralarındaki ilişkilerde ve müvekkiller ve resmi mercilerle olan temaslarında belli bir davranış içinde olmalarının sağlanmasının mesleğimizin itibarına katkıda bulunacağını ve ayrıca bazı tutumlara karşı mesleğimizin ve camiamızın ne kadar kararlı olduğunu gösterebileceği açısından sunulan taslakdaki kuralların incelenerek Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu kararı ile yürürlüğe konmasını takdirlerinize arz ederiz

#### 21.- Doğunun kalkınması :

Doğu bölgelerinde çalışmakta olan meslektaşlarımızın bazı şikâyetleri Birliğimizin doğunun kalkınmasında etkisiz kalamayacağı kanısını uyandırmıştır. Her şeyden evvel ilginizin teyidi maksadı ile Yönetim Kurulu toplantılarından birini Van Bölge Barosunda yapmıştır. Bu toplantının bölgede ve kamu oyunda büyük ilgi topladığını söylemek mümkündür. Doğuda bazı idari makamların tutumundan şikâyet edildiği, hukuk kurallarının uygulanmadığı ve benzeri şikâyetler gözönünde tutularak toplantı sonunda yayınlanan bildiride açıklandığı üzere Birliğimizin bu konuda her şeyden evvel ne tutumda olacağı açıklanmıştır :

Anayasa egemenliği ve Hukukun Üstünlüğü ilkeleri, hukuk kurallarının yer ve zaman ayırımı olmadan yurdun her yerinde aynı biçimde ve güçte uygulanmasını gerektirir.

Bu gereğe aykırı her türlü davranış Anayasa'nın egemenliği ilkesini önemli ölçüde zedeler.

Yurt sorunlarının Anayasal ölçüler içinde çözümlenmesinin milli birlik ve bütünlüğümüzün gerekli kıldığı temel ilkelerden biri olduğuna şüphe yoktur.

Bu bütünlük ve eşitlik, genel hukuk düzeninin yanısıra, ekonomik hukuk düzeni açısından da ele alınmayı gerektirir. Bu nedenle, süratli bir hukuk reformu gereğine inanmış olan Türkiye Barolar Birliği, ekonomik



bölgecilige kesin olarak karşıdır. Çünkü, ekonomik bölgecilik uygulamada hürriyetlerden yararlanma olanaklarında eşitsizlik doğurmaktadır. Bu eşitsizliğin en somut biçimde doğu bölgelerinde hissedildiği bir gerçektir. Türk Ekonomisinin bütünlüğü mutlaka tamamlanmalıdır. Doğunun ekonomik Türkiye Bütünlüğü'ne katılabilmesi başlangıçta diğer bölgelerin fedakârlığına bağlı olabilir. Ekonomik kalkınmada içtenlikle bağdaşabilecek başlangıç ancak bu yoldan gerçekleşebilir. Bu milli ekonomide olduğu kadar uluslararası topluluklar için de denenmiş ve olumlu sonuçlar vermiş bir yoldur.

Türkiye Barolar Birliği, doğu kalkınmasını gereksiz zor tedbirleri dışında bu açıdan ele almaktadır. Doğu ürünlerinin Türk Ekonomisi içinde pazarlarınının yaratılması elbette başta fedakârlık ister. Doğulu yurttaşlarımızın emeklerini Türkiye sınırları içinde değerlendirmek zorundayız. Bu yapılmadıkça nitelikçe ayrı diğer sorunlara çözüm bulmak çok güçtür.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, doğu sorununun bu açıdan ele alınması gereğinde özetlenen görüşünü Van Bölge Barosunda yaptığı toplantıda aldığı karar uyarınca kamuoyuna duyurmaya ve bu ilkeleri ayrıntılarıyla açıklayacak raporunu Devlet ve Hükümet Başkanlıklarına sunmaya karar vermiştir.

Hazırlıkların ikmalinde Barolarımızın mütalâaları alındıktan sonra ilgililere sunulacak olan "Doğu Raporu"muzda doğunun kalkınması bakımından Barolarımızın ve daha geniş anlamda tüm hukukçularımızın katkılarının neler olabileceği, Adalet teşkilâtınının yetkisiz ve etkisizliği sebeplerini ve çarelerini, o bölgedeki hâkim, savcı ve avukat arkadaşlarımızın içinde bulundukları şartları ve çarelerini açıklamaya çalışacağız.

## 22.- Usul Kanunları :

a). Yönetim Kurulumuza çeşitli olaylarla, intikal eden konular ve şikâyetler karşısında sadece kişilerin takdirlerini isabetle kullanmalarına bağlı bir sistem ve uygulama içinde savunma mesleğinin gelişemeyeceği sonucuna varılmıştır. Hukuk ve Ceza Yargılama Usullerinin bu günki hali ile yetkileri kısılmış avukat ve müdafilerin hakkın gerçekleştirilmesi yolundaki çabalarından elde edilebilecek faydalar sınırlı olmakta, savunma mesleğinin icapları gereği gibi yerine getirilememektedir. Bu açıdan her iki kanunun değiştirilmesi ve ileri memleketlerdeki uygulamaya eşit savunma imkânlarını sağlamağa matuf tasarıların hazırlanması için Üniversite mensupları ve avukatlardan müteşekkil iki komisyon kurulmuştur, çalışmalar devam etmektedir.

b). Ayrıca Barolarımıza gönderilen bir genelge ile "yürürlükte bulunan Hukuk ve Ceza Usulü Kanunlarının savunma mesleğinin gereklerini ve büyük faydasını gerçekleştirmeğe elverişli hükümlere sahip olmadığı, bunun ıslahınının zaruri bulunduğu, Kanunumuzun 110.maddesi uyarınca ortak



görüşün tesbit edilebilmesi için mütalâalarının bildirilmesi" rica olunmuş-  
tur. Halen bazı Barolarca Birliğe çok değerli mütalâalar gönderilmiş bulun-  
maktadır.

c). T.B.M.M. Adalet Komisyonunda hükümetçe teklif edilen mahdut bazı maddelerin değiştirilmesi hakkında bir tasarı mevcut bulunmakta-  
dır. Bundan faydalanılarak Usul Kanunlarındaki köklü ve şumullü değişiklik  
yapılincaya kadar mesleğimiz bakımından acil olan bazı hususlar yazılı ola-  
rak Adalet Komisyonuna bildirilmiştir. Bu hususta genel kurulumuza bilgi ver-  
mek isteriz:

Türkiye Barolar Birliği Usul Kanununun -savunma mesleğinin gerek-  
lerine yeteri kadar imkân vermemiş olması ve başkaca nedenlerle- daha esaslı  
bir değişikliğe tabi tutulması lüzumuna inanmaktadır. Bu husustaki çalışmala-  
rın tamamlanmasından sonra yetkili makamlar nezdinde teşebbüse geçilecektir.  
Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun aldığı karar uyarınca bir yazı ile  
T.B.M.M. Adalet Komisyonu Başkanından, sadece mesleğimizin icrasını yakinen  
ilgilendiren ve Birliğimize Barolarca iletilen bazı konuların çözüm şekille-  
ri hakkında, aşağıda arzolunan hususların nazara alınmasını ve bu konular hak-  
kında izahat verebilmek üzere Komisyona çağırılmamızı ve bu suretle Avukatlık  
Kanununun 110.maddesinde yazılı görevimizin yerine getirilmesine imkân veril-  
mesini istedik ve aşağıda gösterilen tadilleri gerekçeleri ile birlikte sun-  
duk.

a'). Gereke : Duruşmanın inzibatı gereklidir, fakat savunma gö-  
revi ondan aşağı sayılamaz. Bu itibarla "Duruşmanın disiplini bakımından yet-  
kiler müdafinin hürriyetine engel olmamalıdır." (Kunter, Ceza Muhakemesi Huku-  
ku, İstanbul 1961, No.473) duruşmanın inzibatı kavramının makul olmayan bir  
anlayışa bağlanması halinde başkanın alacağı tedbirin savunma serbestisini  
fiilen kaldıracığı muhakkaktır. Avukatın dâvasını "bütün belâgatiyle müdafa  
edebilmesinde, jestleriyle, hareketleriyle müdafaasını kuvvetlendirebilmesin-  
de mesleki zaruretler bulunduğu inkâr edilemez." (Belgesay, Hukuk Usulü Muha-  
kemeleri Kanunu sh.51)

Bir taraftan savunma dokunulmazlığı (TCK.486), diğer taraftan du-  
ruşmanın inzibatı nazara alınırca başkanın duruşmadan çıkarma tedbirini alır-  
ken ne kadar dikkatli olması gerektiği kolayca anlaşılır. Kaldı ki, 1136 sa-  
yıllı Avukatlık Kanunu, 2.maddesiyle şu hükmü getirmiştir: "Adlî merciler...  
avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmakla yükümlüdürler"

Her ne kadar Usul Kanununda duruşmanın inzibatını bozan her şa-  
hastan bahsedilmekte ve Avukatlık Kanununun 58.maddesinde inzibata ait hüküm-  
lerin saklı tutulduğundan söz edilmekte ise de savcı da her şahıs tabirine  
girer Savcının katılmadığı mahkeme kanun dairesinde kurulmuş sayılamaz. "Avu-  
kat müdafî sıfatıyla kendisine savcı ile eşit muamele yapılmasını istemede  
hakklıdır." (Belgesay sh.51) O halde savcı duruşmadan çıkarılamıyacağına göre

avukatın duruşmadan çıkarılabilmesi daima haksız kalacaktır. Yabancı kanunlarda bu durumlarda duruşmanın terihi ve durumun Baroya bildirilmesi usulü benimsenmiştir.

b'). Teklif : "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 378.maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Savcı ve müdafiler duruşma salonundan çıkarılamaz. Lüzumu halinde, mahkemenin kararı ile duruşma tehir olunur ve gerekli tedbirlerin alınması hususu yetkili makamlara bildirilir".

c'). Gerekçe : Usul Kanunumuzun, çağdaş Usul Kanunlarından geriliğini en fazla ortaya koyan tarafı, sanığın müdafii olmaksızın, ceza dâvalarının görülebilmesine imkân vermiş olmasıdır. Sanığın müdafii olmasa da en ağır bir cezaya çarpılabilmesini mümkün gören bir uygulamâ, savunmanın lüzumuna inanmış sayılamaz. Halbuki "savunma hakkı" Anayasa müesseselerinden biridir.

Ceza Usulü Kanunu (m.138) ancak bazı hallerde ve takdirî mahiyette olmak üzere resen müdafî tâyinini kabul etmiştir.

ç'). Hak arama hürriyeti : "Herkes, meşru bütün vasıta ve yollarla faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde dâvacı veya dâvalı olarak, iddia ve savunma hakkına sahiptir" (Anayasa 31/1). Bu "hak arama hürriyeti" dir. Bazı Anayasalarda açıkca "bir avukat tarafından savunulma hakkından kimse mahrum edilemez" şeklinde hükümler yer almaktadır.

Hakların niteliği, onların kullanılmasının imkânlarla bağlı olması halinde, eşitlik kavramı üzerinde de durulmasını gerektirir.

Usul hukukunda "herkes için eşit adalet" en önemli ilkelerdendir. Fakat bu ilkeyi, adaletin, huzuruna gelen herkesi eşit tuttuğu anlamında, sınırlı sayarsak, faydasını da daraltmış oluruz. Hak aramada eşitlik adalete başvurabilmekte gerçek eşitliktir.

d'). Diğer memleketlerdeki usuller : Fransa'da ceza dâvalarında adlî yardım, Usul Kanununun 114.maddesine göredir. Bu hüküm geliri ne olursa olsun sanıklara bir müşavir istemek hakkını verir. Bu müşavir Mahkeme veya Baro Başkanı tarafından seçilir. Müşavire ücret ödenmez.

Alman sistemi de, Fransa'dakine bazı farklarla benzer. Alman Ceza Usulü Kanununun 140.maddesine göre bir müşavire sahip olmak hakkı sanığın fakirliği şartına bağlanmamıştır. Cinayet veya ağır bir cünha bahis konusu ise müşavir tayin olunur. Fakat Fransada'kinin aksine avukata ücret verilir. Mahkeme sanığı kendisini savunan avukata ücret ödemeğe mahkûm edebilir.

Danimarka'da da ağır suçlarda, müdafii olmayan sanığa mahkeme resen müdafî tâyin eder ve mahkeme sanığı, avukata kendisinin tâyin edeceği ücreti ödemeğe mahkûm edebilir. Eğer sanık beraet ederse avukata ödediği ücret kendisine Devletçe iade edilir.

Belçika'da Ağır Ceza Mahkemesi (Cour d'assises) Başkanı duruşma-  
dan evvel, müdafî olmayan her sanığa bir müdafî tayin eder. Böyle bir tayin  
yapılmamış ise, bundan sonraki işlemler batıl sayılır. Cünha işlerinde fakir-  
liği kabul edilmiş sanık duruşmadan en az üç gün evvel bir avukatın kendisine  
yardım etmesini istemiş ise, talebi Başkan tarafından, "ücretsiz istişare bü-  
rosu" delegesine gönderilir. Ve bu delege aracılığı ile kendisine bir müdafî  
tayin olunur. İlk soruşturmada, talep Sorgu Hâkimine yapılır, hâkim bu tale-  
bi "ücretsiz istişare bürosu" delegesine, bulunmadığı takdirde Mahkeme Başka-  
nına havale eder ve bu suretle sanığa bir müdafî tayin olunur. (bk.Braas,  
Précis de procédure penale. (Bruxelles,1951),nn.1498).

İtalyan Ceza Usulü Kanununa göre, cezası hafif kabahatlerden gayri  
suçların dâvalarında her sanığın mutlaka bir müdafîi bulunacaktır. Eğer müda-  
fîi yok ise, yapılan işlemler hükümsüzdür. İtalyan Yargıtayı sanığın kendisi  
avukat olsa dahi, işlemlerin hükümsüz sayılacağını belirtmiştir. Müdafî olma-  
yan sanığa resen müdafî tayin edilir. Sanık, adlî müzaharetten faydalanamı-  
yorsa avukatın ücreti sanıktan alınır. (İtalyan CMUK,125; İtalyan Yg.Kararı  
15.3.1960,bk.Lattanzi (G.), I codici penali (Milano, 1962), s.935, nt:bk.Le-  
one (G.), Trattato di diritto processuale penale (Napoli, 1961),I,s.585).

Amerikan Yüksek Mahkemesine intikal eden bir olayda, uyuşturucu  
maddelere ilişkin kanuna muhalefetten sanık olan ve kefaletle tahliye edilen  
bir şahsın, suç ortağı durumunda olan kimsenin arabasına, onun rızası ile,  
bir verici alet yerleştirilmiş, bu suretle sanığın kendi aleyhine olan bazı  
sözleri bu şekilde tesbit edilmiş ve bu ifadeye göre sanık mahkûm edilmiştir.  
Yüksek Mahkeme, bu ifadelerle sanığın mahkûm edilemeyeceği neticesine şu ge-  
rekçe ile varmıştır: Amerikan Anayasasına göre, her çeşit ceza dâvasında her  
sanığın bir avukatın yardımına hakkı vardır. Sanığa zararlı olabilecek bir  
ifadenin Federal Memurlar tarafından, müdafîi hazır olmaksızın, tesbiti, Ana-  
yasanın kabul ettiği "müdafîe sahip olmak hakkının ihlâlidir".(bk.Revue de  
la commission internationale de juristes, 1965,n.2,s.371)

e'). Memleketimizdeki durum : Mer'i Usul Kanunundan evvel yürür-  
lükte olan "Usulü Muhakematı Cezaiye Kanunu" ağır cezalı suçlarda mecburî mü-  
dafîlik usulünü kabul etmişti. Bu usulden ayrılmak isabetli olamamıştır.(Kun-  
ter (N.), Ceza Muhakemesi Hukuku (İstanbul,1961), n.131,B).

Ceza dâvalarında mecburî müdafîlik usulünün memleketimizde  
de ihyası icap eder. Ağır Ceza Mahkemelerinde sanığın (hangi sebeple olursa  
olsun) müdafîi bulunmaması çağdaş ceza adaleti ve sosyal adalet anlayışına  
tamamile aykırıdır. Sanığın geliri yoksa adlî yardımdan, imkânları mevcut ol-  
masına rağmen herhangi bir sebeple müdafîi tutmamış ise ücreti kendisinden a-  
lınmak suretiyle bu konu çözülmelidir.

Çağdaş usul hukuku müdafîi olmayan bir kimseye "sanık" denil-  
mesine bile karşıdır.

f'). Teklif : "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 138.maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Sanık onbeş yaşını bitirmemiş olursa yahut sağır veya dilsiz veya kendisini müdafaa edemeyecek derecede cismî veya dimaği malûliyeti bulunursa veya dâva ağır ceza mahkemesinde görülüyorsa, sanığın müdafii de yoksa kendisine mahkemece bir müdafî tayin olunur. Sanığın geliri mevcut değilse adlî yardımdan, imkânları mevcut olmasına rağmen müdafî tutmamış ise asgarî tarifedeki ücret kendisinden alınır".

g'). Gerekçe : Mesleğimiz mensuplarının Birliğimize akseden şikâyetleri arasında özellikle şu konulara rastlanmaktadır :

a). Hazırlık ve ilk soruşturmanın gizli olduğu mülâhazası ile sanık müdafii veya zarar görenin vekiline hiç bir suretle bilgi verilmemesinde ısrar edenlere rastlanmaktadır.

h'). Teklif : "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143.maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Müdafî dâvaya müteallik her nevi evrak ve vesaiki tetkik hakkını haizdir. Hazırlık soruşturması ve ilk soruşturmada soruşturmanın bir süre gizli tutulmasında zaruret görülen hallerde inceleme talebi red edilebilir. Bu karar savcılıkca verilmiş ise müdafî tarafından 165.maddedeki usule göre, sorgu hakimi tarafından verilmiş ise asliye ceza mahkemesine itiraz edilebilir".

i'). Gerekçe : Ağır Ceza Mahkemelerinde sanığın gelmemesi, hatta tutuk sanığın getirilmemesi hallerinde sanık müdafinin duruşmaya alınmaması yolunda bir tutum yer almış bulunmaktadır. Bu tutumun kanuni bir mesnedi yoktur. Usul kanununa göre gelmeyen sanığın duruşması esasen yapılmamak gerekir (CMUK.223). Belli hallerde sanığın yokluğunda da duruşmanın yapılabileceğine ilişkin hükümlerde ise gelmeyen sanığın müdafinin duruşmaya alınamayacağına dair hüküm yoktur. Hâkimlerle müdafiler arasında çeşitli anlaşmazlıklara yol açan bu durumun giderilmesinde zaruret vardır. Bu zaruretin, 227.madde hükmünü mehaza irca suretiyle giderilmesi yerinde olacaktır.

j'). Teklif : "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 227.maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Sanık hazır bulunmaksızın yapılabilecek bütün duruşmalara müdafii göndermek selâhiyeti vardır".

k'). Gerekçe : Her ne kadar duruşmanın sevk ve idaresi mahkemenin başkanına (veya hâkimine) mevdu ise de itham ve savunma makamlarının tamamen pasif hale getirilmesi, uygulamada büyük sakıncalar doğurmuştur. Halen diğer memleketlerde dahi sadece başkanın sevk ve idaresinde bir duruşma anlayışı terk edilmiştir. Hemen her demokratik memleketin usul kanunu itham ve savun-



ma makamları arasında ve hâkimin gözetimi altında, bir çekişme esasına dayanmaktadır. "Çapraz Sorgu" çağımız usul hukukunun özelliğidir. Esasen bu konu Usul Kanunumuza da yabancı sayılamaz (CMUK.232). Kaldı ki mütemadiyen konuşmaya kanunen zorunlu tutulmuş bir başkanın "ihsası rey" den kaçınmasına, savcı ve müdafii ile zaman zaman çatışmamasına maddeten imkân yoktur. İtham veya savunma makamının, itham veya savunma için lüzumlu gördüğü bir sorunun sorulmaması veya bu yolda bir denetim aleni bir duruşmada delillerin serbestce tartışılması kuralını ihlâl etmektedir. Bu itibarla ve hiç olmazsa şimdilik tanık ve bilirkişi dinlenmesinde her iki makama imkân tanınması suretiyle gerçek çapraz sorguya doğru bir adım atılmasında zaruret görülmektedir. Bir sorunun icapsız sayılmasına, mukabil tarafın itirazı ile veya resen mahkeme daima karar verebilir (CMUK.235). Bu itibarla uygulamada hiç bir sakınca meydana gelmeyecektir.

1'). Teklif : "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 232.maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Tanık ve bilirkişilere evvelâ Cumhuriyet Savcısı, sonra sanık müdâfii bundan sonra da müdahil vekili sorularını sorarlar.

Bunları takiben başkan tanık ve bilirkişilere meseleyi daha fazla aydınlatmak için lüzum gördüğü soruları sorabilir".

-"Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 233.maddesinin ikinci cümlesi kaldırılmıştır",

-"Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 234.maddesi kaldırılmıştır".

SONUÇ :Yukarıda mesleğimizin icrası ve adalet hizmetinin gereği gibi yerine getirilebilmesi açısından, en âcil olan tâdil teklifleri arzedilmiştir. Bu konularda Birliğimize Barolarımızdan ve mensuplarımızdan gelen şikâyetleri ve bunların nedenlerini Yüce Meclise, ilgili ve sorumlu olması gerekli makamlara iletmek durumundayız.

Yürürlükte bulunan usul kanunu, çağdaş ölçülere uymamakta, ceza adaletinde gerekli hızı ve teminatı sağlayamamaktadır. Çeşitli usul bölümlerindeki şekilci hükümler, esasın aranmasına vakit bırakmamaktadır.Sanıklar açısından kişi hürriyeti konularında teminatsız, mağdurlar bakımından yeterli himayeyi getirmeyen usul kanunumuzun, bünyeye uygun, makul bir usul tesisinde izâhını bulan yep yeni bir usul kanununa yerini bırakması zarureti kendini açıkça kabul ettirmektedir.

Yukarıdaki tekliflerimizin kanunlaşmasının sağlanmasına gayret edilecektir.

23.- İnsan Hakları konusunda Birlik görüşü :

Demokrasiye bağlı Türk Devletinin mensup olduğu uygar milletler topluluğu içinde belli davranışlardan ayrılmaması gereklidir. Bu itibarla insan hakları konusunda, münhasıran savunma mesleği ile ilgili hususlarda, Birliğimiz tutumunun ne olması lazım geldiği hususu üzerinde yönetim kurulunca teemmül edilmiştir. Bu tutum bildiri halinde açıklanmıştır. Bildirinin esasları şudur :

"Türkiye Devleti'nin de katıldığı Avrupa insan hakları sözleşmesinin memleketimiz Adalet işlerinde tam bir uygulamaya ulaşmamış olması nedenleri üzerinde duran Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Konya toplantısında, bu konudaki görüşlerini kamu oyuna duyurmaya ve hazırlanan raporu ilgili mercilere sunmağı karar vermişti :

-Usul Kanunu'nda gösterilen bazı tutuklama sebeplerinin, anlaşma hükümlerine aykırı olduğu halde uygulamasına devam edilmesi;

-Bir kimsenin uzun süre şüphe altında kalmasını önlemek bakımından ceza dâvalarının ve tutuklamanın makul bir süreyi aşmaması gereği adı geçen anlaşma hükümleri ile açıkca taahhüt edildiği halde bu konuda şimdiye kadar hiç bir tedbirin alınmamış olması;

-Mecburî müdafilik usulünün getirilmesi, kimsenin savunmasız bırakılmaması yolunda anlaşmanın koyduğu esaslara uyulmaması ve gereğinin yapılmaması ;

-Ceza dâvalarında itham ile savunmayı karşı karşıya getiren "çapraz sorgu"nun, "insan hakları"nın sağlama araçlarından sayıldığı ve anlaşma ile yüklenildiği halde usul kanununda gerekli değişikliğin yapılmamış bulunması;

hususları üzerinde daha fazla gecikmenin sakıncalarını gözönünde tutan yönetim kurulumuz ilgililere uyarmanın gereğine inanmış bulunmaktadır.

Hükümetçe hazırlanıp Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan Usul Kanunu değişiklik tasarısının bu taahhütlerden habersiz görülmesi karşısında Birliğimiz uyarısının Büyük Meclisce nazara alınmasını sağlamak çareleri aranacaktır.

-İnsan hakları Avrupa sözleşmesi bir kanun hükmünde olduğundan, savunma mesleğinin icrası sırasında, uygun görecekları istekleri yargı mercilerine sunmak sureti ile sözleşmenin adlî uygulamada dayanak ve emsal kazanması çabasına katılmalarını, Türkiye Barolar Birliği meslektaşlarının ve bütün hukukçuların takdirine, saygı ile arz etmektedir."

Yukarda esasları gösterilen Birlik görüşünün gerekçesi sayılması mümkün mülahazalar şunlardır :





İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Türkiye tarafından da imzalanmış ve bazı taahhütlere girişilmiş, fakat bunlar yerine getirilmemiş bu yüzden Batı kaynaklarında Türkiye tenkitlere uğramıştır.

A.-Sözleşmenin hukukî statüsü : Avrupa Sözleşmesinin Anayasa değerinde olup olmadığı veya millî kanunlara eşitliği ile yetinilmesi gerekip gerekmediği tartışmalıdır :

a) Alman doktrininde kuvvetli bir akım, Avrupa Sözleşmesinin "Anayasa Kanunu" değerinde olduğunu şu gerekçeye istinad ettirmektedir. Sözleşme "insan hakları kavramını tarif ve ikmal etmektedir. Alman Anayasasında bu haklar genel hatlarıyla gösterilmiştir. O halde Sözleşme Anayasayı tamamlayan bir metindir.

Bu doktrin Türk Hukukunu ilgilendirir. Alman ve Türk Anayasası hükümleri arasında bu konuda açık benzerlik bu ilgiyi meydana getirmektedir.

Bununla beraber Alman Mahkemelerinin Sözleşmeye anayasa değeri tanınmasını açıkça veya zımnen reddeden kararlarına rastlanmaktadır.

b). Avusturya, anlaşmayı onayladığı zaman (1958) ona bir Anayasa Kanunu değeri vermek istemişti. Fakat bu hususun sarîh bir kayıtla açıklanmamış olması ve anlaşma hükümlerinin sarîh bulunmadığı gibi gerekçelerle konu tartışmalı hale geldi. Nihayet parlamento (1964) milletlerarası anlaşmalara ait Anayasa hükmünü değiştirme sırasında Avrupa Sözleşmesinin Anayasa Kanunu hükmünde olduğunu açıkça tasrih etti.

c). Fiilen yürürlüğe girebilmesi bir kanun yapılmasına bağlanmış olan anlaşmaların, derhal yürürlüğe girmesi ve bu arada Avrupa Sözleşmesini derhal yürürlüğe giren bir kanun değerinde olduğu kanaatine en geniş şekilde Federal Almanya mahkeme tatbikatında rastlanmaktadır.

B.- Avrupa sözleşmesinin Türkiye'deki hukukî statüsünü tâyinde tereddüt etmemek mümkün değildir :

Her ne kadar bu sözleşme . eski Anayasa zamanında kabul edilmiş ise de konu yeni Anayasaya göre bir neticeye bağlanmalıdır. Anayasanın 65. maddesine göre anlaşmaların onaylanmasını, Meclis'in bir kanunla uygun bulunması gereklidir. "Türk Kanunlarına değişiklik getiren her türlü anlaşmalar yapılmasında" bu hüküm uygulanacaktır.

Anayasamız, anlaşmaların usulüne göre yürürlüğe konmasından sonra bunların "kanun hükmünde" olduklarına işaret etmiştir. O halde sözleşmenin diğer kanunların üstünde (meselâ Anayasa gibi) bir kanun olduğu kabul edilmiş demektir. Yalnız Anayasa bunlar hakkında Anayasaya aykırılık dâvasını açılmıyacağını bildirmekle yetinmiştir.

Türk Mahkemelerinde sözleşmeye dayanılarak talepte bulunulmasının mümkün olduğunu zannediyoruz. Türk avukatları olarak bu konuyu değerlendirmek görevimizdir. Sözleşme "kanun hükmü"nde olduğuna göre ona istinat edilebilmesi tabii görülmelidir.

C.- Sözleşmeye uymak için alınacak bazı tedbirler : İnsan haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi (Roma, 4 Kasım 1950) Türk Devletince de kabul edilmiştir (RG.13 Mart 1954, n.8662). Bu sözleşmenin birinci maddesi şöyledir: "Yüksek âkit taraflar kendi yargı haklarına tabi her şahsa, bu sözleşmenin birinci faslında tarif edilen hak ve hürriyetleri tanırlar".

Bu hükmün bazı özellikleri vardır: Anlaşma ne "mütekabiliyet şartı"na bağlanmış, ne de âkit devletlerin teb'alarına hasredilmiştir. Diğer taraftan birinci madde doğrudan doğruya uygulama zorunluğu getirmektedir. Bazı anlaşmalarda olduğu gibi âkit devletler, sadece kanunlarında gerekli değişiklik yapmak taahhüdüne girmiş değildirler. Anlaşma ile millî mevzuatta çatışma halinde ise bunların anlaşmaya uydurması zaruridir. Nitekim âkitlerden pek çoğu bu intibakı, kanunlarında değişiklik yaparak sağlamışlardır.

Memleketimizde böyle bir ameliyeye başvurulmadığına göre durum nedir? Tasdiki anında derhal bağlayıcı anlaşmaların millî kanunlardan farkı yoktur. Böyle olunca mahkemelerde, herhangi bir kanundan farksız olarak, anlaşma hükümlerinin uygulanmasını talep etmek mümkündür. Ve mahkemeler de bu hükümleri kanun hükümleri gibi uygulamak durumundadır.

Sözleşmenin 57.maddesi, âkitlerin "dahili mevzuatının, işbu sözleşmenin bütün hükümlerinin fiilen tatbikini ve suretle temin ettiği hususunda Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin talebiyle izahat vermeğe" onları mecbur tutmaktadır. Böyle bir talep halinde bazı konularda Türkiye için izahat verebilmek pek güçtür. Filhakika sözleşmenin 64.maddesine göre, âkit devletlerin millî bir kanun sözleşmenin muayyen bir hükmüne uygun bulunmaması halinde, tasdik belgesinin tevdiî sırasında ihtirazî kayıt koymaları mümkün idi. (m.64). Böyle bir ihtirazî kayıt mevcut olmamasına nazaran Türk Devletinin ne kadar geniş bir taahhüt altına girdiği aşikârdır.

Buna rağmen mevzuatta bir ayarlama ameliyesine ihtiyaç vardır. Bu düşüncenin birkaç örnekle açıklanması doğru olur :

a') Tevkif sebepleri : Usul Kanunumuzun 104.maddesinin 3.bendinde "Suç Devlet ve Hükümet nüfuzunu kıran fiillerden" ise bu hal bir tevkif sebebi olabilecektir. Halbuki sözleşmenin 5.maddesinin "c" bendi ancak suç işlediği hakkında kuvvetli şüphe ve kaçma şüphesi hallerinde tevkifi mümkün görmektedir. Usul Kanunumuzun bahis konusu hükmünün Anayasaya uygun olduğu hakkındaki Anayasa Mahkemesinin gerekçesinde şu ibareye yer verilmiştir "Toplumun içinde bulunduğu şartlara ve özelliklere göre değişik ihtiyaçların gerektirdiği tedbirleri almak zarureti inkâr edilemez". Bu gerekçe, anlaşmanın yukarıda arzedilen özellikleriyle bağdaşamamaktadır.

b') Dâva süresi : Anlaşmanın 5.maddesinin 3.bendi ve 6.maddesinin 1.bendi ceza dâvalarının ve tevkifin "makul süre"yi aşmaması esası kabul edilmiştir. "makul süre" deyimi vazih değildir. 1966 yılında Divan'a Almanya

ve Avusturya Hükümetlerine karşı iki dâva intilak etmiş, Divan "makul süre"-nin açık ölçülere dayanmadığı, sürenin fahiş olup olmadığını tayin için her olayın özelliklerine göre yorumlanması gerektiği sonucuna varmıştır; Alman mahkemelerinin içtihadına göre : Alman Usul Kanununun 121/1.pragrafına göre, hiç kimse altı aydan fazla tutuk kalmaz. Bu hüküm İnsan Hakları Avrupa anlaşmasının 5/3.maddesinde yer alan "herkezin makul bir süre içinde yargılanmasını istemek hakkı"na uygun düşmektedir. Hâkimlerin hastalık, izin gibi özlük durumları hükmün geçikmesini mazur gösteremez" Amerikan Yüksek Mahkemesi içtihadına göre "makul süre içinde yargılanmak Amerikan Anayasasının gereğidir".

Şöyle düşünmek de mümkündür : Soruşturma safhaları, hattâ hüküm safhası için kanunla âzami süreler koymak imkânsız değildir. Fakat süresinde soruşturmayı bitirmek, süre dolmadan hüküm vermek zorunluğunun da ilk feda edileceklerin savunma hak ve işlemleri olacağından korkudur.

Memleketimizde ne ceza dâvalarının ve ne de mevkufiyetin âzami süresi tesbit edilmiştir. Bu belki mümkün olmayabilir. Fakat "makul süre" dahi bir "süre" olarak kabul edilmelidir.

ç') Savunma hakkı : Anlaşmanın 6.maddesinin 3/c bendine göre adaletin tahakkuku için zaruri ise, maddî imkânı olmayan sanıklara re'sen müdafii tayin edilmesi gereklidir. Usul Kanunumuzda ise re'sen müdafii tayin halleri sayılmıştır. Memleketimizde ölüm cezasını gerektiren suç ithamı ile mahkemeye verilen ve maddî imkânı olmadığı için müdafii bulunmayan ve bu şekilde ölüm cezasına mahkûm edilen kişiler görülmüştür. Bu gibi kimselerin anlaşma hükmüne dayanarak re'sen müdafii tayinini istemek hakları olmak lâzım gelirdi. Fakat bu hususun bir hak olarak Usul Kanununda gösterilmesi daha isabetli olacaktır.

d') Çapraz Sorgu : Anlaşmanın 6/d maddesine göre itham şahitlerini (kamu tanıklarını) sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da itham tanıkları ile aynı şartlar altında davet edilmesinin ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek hakkı sanıklara tanınmıştır. Bu hükmün Usul Kanunumuzla ve bilhassa bu kanunun uygulanmasıyla çelişme halinde olduğu görülmektedir.

Yukardaki örnekler Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair Sözleşmenin memleketimizde gereği gibi uygulanabilmesi için mevzuatta ve bilhassa usul kanunlarında bazı değişikliklerin yapılması ve boşlukların da doldurulması gerektiği sonucu vermektedir.

e') Uygulama : Her memleketin kendi iç usullerine ve uygulamalara "İnsan Haklarının Korunma Avrupa Anlaşması"nın ve bilhassa bu Anlaşmanın 6. maddenin etkili olması gereklidir. Bu madde hükmüne göre her sanığın "adilce âlenen, makul bir sürede ve kanunla kurulmuş bağımsız, tarafsız bir mahkemede yargılanmak" istemesi, hakkıdır. Alman Yargıtayının, bu anlaşmaları iç hu-



kuk kuralları gibi uyguladığına örnekler verilmektedir. Yargıtayımızın usul hukuku uygulamasında bu yola gitmemesini izah imkânsızdır.

f') Haksız Tevkif Tazminatı : Meslekdaşlarımız tarafından Birliğimize "haksız yere tutuklananlara tazminat verilmesi hakkındaki Kanunun" yetersizliğinden ve uygulamada hakkı istihsal güçlüğünden şikâyetler gelmiştir. Anayasanın sarih hükmü gereğince çıkarılmış olan bu kanunun haksız bazı tevkiflerin iras ettiği zararları önleyememiş olmak gibi sakıncalar doğurmağa ve ya gayesine ulaşamaması endişesi karşısında gerek bu kanunun islahı için bir tasarı hazırlamak ve gerekse tatbikatın tenkit edilecek yönlerini ortaya koymak üzere ilim adamları ile avukat arkadaşlarımızdan müşterek bir komisyon kurulmuştur. Komisyonun meşaisi sonunda elde edilecek sonuçlar değerlendirilmeğe çalışılacaktır.

#### 24.- Kanunların hazırlanması :

Birliğimiz kanunların son zamanlarda hazırlanış şekli üzerinde hassasiyetle durmak lüzumunu hissetmiştir. Bu konuda ortaya çıkan tereddütlerin hukuk güvenliğini sarsacağından endiye edilmektedir. Bu itibarla Devlet Hükümet Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına gönderilen muhtıradâ şu kanaatler açıklanmıştır.

"Yasama görevinde yeni bir dönemin başlayacağı bugünlerde bazı kanunların hazırlanmasında, uygulanlarında rastlanan güçlükler, bunların uygulama olanaklarının bulunmadığından anlaşılması üzerine, rücu çarelerinin aranması hukuk ve kanun devleti itibarını zedeleyeceği endişesini duymakta olan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu aşağıdaki hususları takdirlerinizle sunmağı kararlaştırmıştır.

Bakanlıklar arasında kanunların hazırlanmasında pek farklı tutumların tercih edildiği görülmektedir. Adalet Bakanlığı'nın kanunların hazırlanmasında en etkili ve en yetkili hale getirilmesinde zaruret görmekteyiz. Yasama işlemlerinde hazırlık safhasının büyük önem taşıdığı ve mevzuatın bütünlüğü içinde ve hukukun gelişme ihtiyacı yönünden gereken çalışmaların adigeçen Bakanlıkta birleştirilmesi lüzumuna inandırıcı olaylara rastlanmaktadır.

Diğer yönden demokratik düzen içindeki memleketlerde kanunların hazırlanmasında gizlilik reddedilen bir tutumdur. Her kanunun konusuna göre ilgili bütün kuruluşların mütalâasının alınmasında hiçbir sakınca görülemez. Kanunların hazırlanmasında her uyarmanın -bunlar kabule değer görülse dahi konunun gelişimi ve ileride kanunlaşacak hükümlerin anlaşılması açısından büyük yük olan değerleri teslim edilmek icabeder. Kanunların hazırlık çalışmalarında gizlilik pek ender konular için haklı görülebilir.

Bu arada Avukatlık Kanunu'nun 110.maddesi ile Birliğimizden beklenen hizmetin ilgililerce nazara alınmaması yönünden üzüntümüzü açıklamağı

Kanuni görevimizin gereği saymaktayız. Zaman zaman yasamaya ilişkin konularda yayımladığımız bildirimlere, uyarda görevin etkisiz kalmasından gelen mesleki endişelerimize mahal kalmamak üzere düşüncelerimizi zamanında ilgililerin takdirine sunmağı istemekte isabet mülâhaza etmekteyiz. Yukarıdaki düşünceler açısından sayın Bakanlıkların bu talebimizi gerektirdiği önemle nazara alacağı ümidindeyiz".

25.- Anayasa Mahkemesinde İptal Dâvası Açma Yetkisi :

Sakarya Barosunun daveti üzerine adı geçen Baroda toplanan Yönetim Kurulu, aynı Baronun teklif ettiği "Barolar Birliğinin Anayasa Mahkemesine iptal konusunda başvurma hakkı"nın istihsalı konusu üzerinde sayın meslekdaşımız Nadir Lâtif İslam'ın hazırladığı raporu tartışmış, konunun incelenmesine ikinci bir toplantıda devam olunmuş ve raporumuza ekli sunduğumuz, Birlik mütalâası (EK ) kaleme alınmıştır. Bu maksadı elde edebilmek üzere Anayasa değişikliğinin ele alınacağı tahmin edilen bu günlerde gerekli teşebbüslere geçilecektir. Bu konuya yönetim kurulunca önem verilmesi sebepleri şöylece özetlenebilir :

"Anayasaya aykırılık iddialarının Anayasa Mahkemesine intikali belli organ veya kuruluşların aracılığı ile mümkündür. Bunlar üç grupta toplanabilir:

- Cumhurbaşkanı, partiler, yasama meclisi üyeleri
- Bazı kuruluşlar "Üniversiteler gibi"
- Mahkemeler.

Bu organ ve kuruluşlardan siyasal bünyeli olanların Anayasa'ya aykırılık iddialarını ileri sürmekteki ölçülerinin de siyasal olacağı; bu açıdan bazı konularda ilgi duymayacakları aşikârdır. Kuruluşlar kendi varlık ve görevlerini ilgilendiren konularda yetkili kılınmıştır. Mahkemeler ise davaya ve takdire bağlı kalmak zorunluğundadırlar.

Anayasaya aykırılık iddialarının Anayasa Mahkemesine intikalinin belli organ veya kuruluşların aracılığına tevdi edilmesi bir kısım Anayasaya aykırılıkların, Anayasa Mahkemesine ulaşamaması sonucunu vermektedir.

Anayasa Mahkemesi Hukuk Devleti ve Hukukun üstünlüğü anlayışı içinde kalabilmenin teminatı olarak değer kazanmış ve Türk Anayasa Mahkemesi vakarlı, temkinli ve seviyeli tutumu ile diğer demokratik memleketlerdeki Anayasa Mahkemelerine eşit bir düzeye ulaşabilmiştir. Yüksek Mahkemeye konuların eksik ulaşması ise sakıncalıdır.

Bir kısım doktrinde her vatandaşa Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak hakkının tanınması yolunda bir eğilim vardır. Genellikle bu eğilim bakıncalı ve gereksiz sayılır. Anayasamız bu anlayışı benimsemiş ve belli organ ve kuruluşlara yetki tanınması şeklinde bir sistem kabul edilmiştir. Fakat böyle bir sistemin eksiksiz kurulabilmesi tüm hukuku temsil eden

bir davacı-organ'ı gerekli kılmaktadır. Uygulamada bu ihtiyacı gösterdi. Anayasa "Mahkeme"sinin re'sen inceleme yetkisinin olmaması da böyle bir organa olan ihtiyacı arttırmaktadır. Anayasaya aykırılıkların çözülmesinin bazı siyasal ilgilere ve defî yolunda olduğu gibi, kamu açısından bir organa olan ihtiyacı arttırmaktadır. Anayasaya aykırılıkların çözümlenmesinin bazı siyasal ilgilere ve defî yolunda olduğu gibi, kamu açısından tesadüflere, vesilelere bırakılması, isabetli bir anlayış değildir. Anayasaya aykırı olduğu halde bir kanunun, Anayasa Mahkemesine götürülmesi ilgilî vesilelerin meydana gelmemiş olması yüzünden, yıllarca yürürlükte kalabilmesi sistemdeki eksikliği ortaya koymaktadır.

Anayasaya aykırı olduğu halde aracılardan ilgi duymaması sebebiyle Anayasa Mahkemesine intikal etmeyen ve Anayasaya aykırı olduğu halde uygulanmasına devam edilen kanun hükümlerinin yaşayabilmeleri Hukuk Devletinde ve hukukun üstünlüğü anlayışı karşısında bir çelişmedir.

Anayasa Mahkememizin pek etkili olan kararlarının, bütün Türk Hukuku'na sirayet edebilmesini sağlamak için, tarafsız ve başlıca görevi hukuken üstünlüğünü sağlamak çabasında toplanan bir davacıya ihtiyaç vardır. Türk Hukukunun dinamik yönünü temsil eden Türkiye Barolar Birliğinin en geniş anlamda iptal davası açabilmek yetkisi ile donatılması zaruridir. Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu'nun Sakarya'da yaptığı toplantıda bu yönde en etkili çabalara girişilmesi kararına varılmıştır.

#### 26.- Adli-İdari Zabitanın ayrılması lüzumu :

Demokratik düzeni yitiren memleketlerde Barolar görevlerini yapamayacak duruma düşmüşlerdir. Bu açıdan, Türkiye Barolar Birliği fert, sınıf, zümre diktatoryasını geliştirmek eğilimindeki davranışlara karşıdır. Türkiye'de demokrasinin gelişerek devamını tek siyasal rejim kabul eden Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu bazı konulardaki kanaatini ilgili makamlara iletmek kararına varmış ve gerekli teşebbüslerde bulunmuştur. Aşağıda özetlenen muhtıra Devlet ve Hükümet Başkanlarına, Millet Meclisi Başkanına ve Adalet Bakanına tevdi edilmiştir.

Birliğimiz zabıta ile talebe örgütleri arasındaki çatışmayı üzüntü ile izlemektedir. Bu durumun mutlaka bir çözüme bağlanmasında zaruret vardır. Çözüm şeklinin hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı bir yolla nasıl çözümlenebileceği düşünülmüştür :

A. - İdarî - adlî zabıta tefriki : "İdarî zabıta" - "Adlî zabıta" ayrımını suni bulanlar yok değildir. Fakat şöyle düşünmek gerektir : Adlî zabitanın yaptığı iş idarî bir işlem midir? Adalete ilişkin bir işlemin özelliği olmak gerekir. Bir işe "Adliyenin el koyması" belli bir anlam taşır. Bu o işten, başkalarının ellerini çekmeleri demektir. Fakat gerçeğin daima böyle ol-

duğu iddia edilemez. Gerçek böyle olsa dahi birbirinden ayrılmamış idarî ve adlî zabıta topluma bu kanıyı veremeyecektir. Hattâ karma zabitanın sadece adaleti aramakla görevli olduğuna kendisini dahi inandırmak mümkün olamaz. "Bu iki devî zabıta arasında fonksiyon bakımından esasla bir fark vardır. Hattâ bazılarına göre bunları aynı kelime ile göstermek te yanlışdır. Adli zabıta suç faillerini aramak, tevkif etmek ve mahkemeye teslim etmek gibi zecre ve tenkile takaddüm eden ameliyelerden ibaret olduğu halde idarî zabıtalardan cezai müeyyidelere taallük eden taktiklerle hiç bir alakası yoktur. Ve idarî zabıta bu sahanın dışında kalır. Bu zabitanın faaliyet mevzuu maddi nizamın devamını teminden ibarettir" (Onar, III, s.1470).

Adli zabitanın idarî zabıtadan ayrılması zaruretini ile Türkiye Barolar Birliğinin ilgilenmesini gerektiren olaylara rasulânmıştır. Şöyleki:

a) Zabıta-Avukat ilişkileri : Bu ilişkilerin üzücü olaylara sebebiyet verdiği, şikâyetlerin Birliğimizce yetkili mercilere duyurulduğu malumdur. Bu konudaki soruşturmaların sonucuna göre Birliğimiz tutumunu kararlaştıracaktır. Avukatların adlî işlemlerde zabıtayı sadece "adlî zabıta" olarak görmek buna göre (Kifayetsiz de olsa) haklarını kullanmak istemesi zabitanın ise, zaman zaman daha ağır basan idarî yönü ile bu hakların izahını bulamaması, bunları kabul edememesi çatışmaya sebep olmaktadır.

b) Savunmanın itham ile birlikte başlaması : Adli zabitanın idarî zabıtadan ayrılması lüzumu Baroları yakından ilgilendirmektedir. İdarî-Adlî zabıta karması, itham ile birlikte savunmanın başlaması ilkesine aykırı düşer. Barolar Birliğinin tutumu ve kararı savunmanın öne alınmasıdır. Karmada idarî zabıta daima üstün çıkacak ve müdafinin görevinin başlıyacağı çizgiyi daima geriye itecektir. Soruşturma idarî kaldıkça müdafii görevinde geciktirilmiş olacaktır. Bazı uygulamalarda uzun süre, adlî olması gereken soruşturmanın, idarî sayılması, âni bir kararın işin adliyeye sevkini, "süprizli dâva" tertiplerinin teşhisi gereklidir.

B. - Karma Zabitanın sakıncaları : Adli zabitanın fiilen "çok başlı zabıta" olmasından doğan sakıncaları küçümsemez (Chaumeil (J.M), La Police judiciaire (Lille, 1953), s.14). Bu duruma mutlaka son verilmelidir.

a) Adlî zabıta, teminatlı bir itham örgütü içinde yerini bulmalıdır. "Savcılar adlî zabitanın en yüksek âmiridir. Binaenaleyh adlî zabıta idare kudretinin bir unsuru olmaktan ziyade, adlî kuvvetin bir unsur ve vasıtasını teşkil eder" (Onar, III, s.1469). Bu anlayışın adlî zabitanın mühasıran adliyenin bir unsuru sayılması şeklinde tadili daha isabetlidir.

Bazı memleketlerde zabıta soruşturması "savcının gözetimi altında, fakat bağımsız bir soruşturmadır (bk. Granata (L.), Organizzazione giudiziaria della polizia giudiziaria (Rivista penale, 1952) s.170). Usul Kanunumuz ise zabıta soruşturmasını hazırlık soruşturması içinde kabul etmiştir. Zabitanın adlî görevini, adalet görevinden uzaklaştırmak yolunda her eğilim Kanuna aykırı düşer.

-Adlî zabitanın yaptığı görevin "adlî görev" olduğunu kabul etmek veya etmemek farklı sonuçlar verir. Eğer bu görevin "adlî görev" olduğu kabul edilirse, ortaya çıkan "bağdaşmazlık kavramı"dir. Kademesi ne olursa olsun, adlî görev, idarî görev ile bağdaşmaz.

"Bağdaşmazlık kavramı" bir usul kuralıdır. "Aynı dâvada adliye zabıta memurluğu" (CMUK.21/4) yapmış olması "hâkim" olabilemeğe mani sayan adlî işlemlerde zabıta âmirini hâkime eşit tutan (CMUK 154/4) bu kanunun idarî zabıta ve adlî zabıtayı aynı elde toplamağı mübah gördüğü söylenemez. Usul Kanunumuzun sistemi iki ayrı zabıta esasına göre düzenlenmiştir. Görevi gereğince bir şeyi önleyememiş olması Usul Kanunumuz tarafsızlığı giderici bir faktör sayar. Suç, önleyici zabitanın başarısızlığı olarak da düşünülebilir. Geniş bir görüş idarî zabıtayı suçları inleyememekle itham edecektir. O zaman kuruluş olarak böyle bir itham altında kalan aynı zabitanın adlî zabıta işlemleri ile görevli tutulması kamuya tarafsızlık açısından inanç veremez.

- "Masumluk karinesi"ne (Kesinleşmiş mahkûmiyet kararı verilinceye kadar herkesin masum sayılacağına) saygı ve ona bağlılık idarî zabıta için bir anlam taşımaz. Halbuki bu kural ihmal edilerek bir adlî faaliyetin düşünülmesi bile mümkün değildir.

-Memleketimizde adlî zabıta işlemlerini düzenleyici kuralların mevcut olmaması bir çeşit "karakol tatbikatı"nı yaratmış ve bu tatbikat kendini kabul ettirmeğe gayret etmiştir. Adlî ve idarî zabitanın ayrılması ve zabıta soruşturmasının makul bir düzene bağlanması zamanı gelmiştir.

b) Zabitanın cebir ve bazı usullerle tesbit ettiği "ikrar"a dayanılarak mahkemeye verilen ve konunda beraet eden sanıkların durumu her memlekette endişe ile karşılanmıştır. Zira bu çeşit davalarda "beraet kararı" aynı zamanda zabitanın kanun dışı tatbikatının zımnen mahkûm edilmesi anlamına gelir. Nitekim bu husus İtalya'da bir meclis soruşturmasına sebep olmuştur. (Giuliani, M. Le conclusioni dell'incaiesta sui metodi esugli'alusi della polizia giuduziaria, Riv, Penale, 1954, s.362)

c) İdarî zabıta ile karma Adlî zabıtanın şu şikâyetlere rastlanmaktadır :

- Savcı tarafından sorguya çekildikten sonra, sanığın zabıtaya tevdi edilerek tekrar sorguya çekilmesi suretile ikrar sağlama usulleri;
- Sanığın hakkında zor kullanan zabıta memurları huzurunda sorguya çekilmesi ve böyle bir sorguya hâkim önünde sorgu niteliği tanınması;
- Savcının sanığı karakolda sorguya çekmesi;
- Tutuklanıp tevkifevine konulan sanığın, buradan alınarak zabıtaya teslimi sonunda itirafının elde edilmesi, tatbikatı;
- Yakalanan sanığın derhal veya süresinde hâkim önüne çıkarılması



hakkını kullanmasına mani olunması;

-Hakkında zor kullanıldığını ileri süren sanıkların bunun delil ve eserlerini tesbit ettirmek isteğine engeller çıkarılması;

-Sanıkların karakollarda döğüldüğü manevi üzüntü doğuran usullerle sanıkların gerçeğe aykırı da olsa ikrara zorlandıkları hakkındaki şikâyetlerin pek yaygın hale geldiği;

-Zabitanın el koyduğu adlî olaylardan bazı hallerde adlî makamlara geç haber verilmesinin endişelere ve ithamlara sebep olduğu;

-Adlı zabitanın sadece delilleri toplamak, tesbit etmek görevini aşarak savcının bilgisi dışında soruşturmaya yön vermede kendisini yetkili sayması.

ç) Adlî zabitanın idarî zabıtabadan ayrılması, sadece "amir" in değışmesi değildir. Adlî zabıta yeniden düzenlenmeli ve görevinin gerektirdiğı biçimde donatılmalıdır. Öte yandan Usul Kanununda "zabıta soruşturması" ayrı bir bölüm olarak uygun hükümlerle düzenlenmeli ve savcılık ile adlî makamlarla ilişkileri teminatlı hükümlere bağlanmalıdır. (Dondina, M. İndagini, prelinari e polizia giuiziaria, Div. Panale 1953, s. 329).

Yürürlükteki Usul Kanunu adlî zabıtabadan dağımık hükümlerde söz etmektedir (Zabıt: CMUK.90, Arama.97, Yakalama.127, Tedbir.157.). Fakat bu hükümler arasında bağdaşım yoktur. Adlî zabitanın soruşturma usulü belli değildir ve uygulama, "Kanunsuz ceza usulü olmaz" kuralı dışında yürümektedir. Bu yüzden neyin ne sebeple "kanunsuz" olduğunu belirtmek mümkün olamamaktadır.

Sanığın teminatı "Adlı zabıta" dan başlamalıdır. Adlî Zabitanın "Kanun öncesi" sayılmasına imkân yoktur.

**SONUÇ :** Türkiye Barolar Birliğı yukarıdaki sorunların ivedilikle ele alınmasını temenni etmekte ve Anayasa'ya uygun ve onun gereğı olan tedbirlerin alınması ile huzurun sağlanabileceğı kanısını taşımaktadır. Bu konuda yapılacak her türlü çalışmaya Birliğimiz yardımcı olmakla kıvanç duyacaktır.

#### 27.- Ablem ve Rozet :

Bazı meslekdaşlarımızın Türkiye Barolar Birliğinin bir ablemi olması ve bunun küçük bir rozetinin de bütün Türkiye Avukatlarının taşıyabileceğı şekilde imali ve Birlikçe tevzii teklifleri ile karşılaşmaktayız. Sayın Genel Kurulumuzun bu konudaki direktifleri olumlu tecelli ettiği takdirde böyle bir çalışmaya tevessül olunacaktır.

#### 28.- Serbest Mali Müşavirlik Kanun Tasarısı :

Birliğimizin kurulmasından bu yana önlenmesine gayret edilen bu tasarı mesleğimiz için ciddi sakıncalar getirecek niteliktedir. Bu i-

tibarla raporumuzda bu konunun tafsilânen izahına yer vermediği uygun bulmaktayız.

Bu konuda 1958 yılında Meclise sevk edilen metin, zaman zaman duraklamış ve bu defa yeniden ihyası yoluna gidilmiş ve Baroların mukavemetini bertaraf etmek için yeni Tasarıda bazı gerilemelere yer verilmiş, fakat bu tutum içdenlikle yapılmamış, üstü kapalı formüllerle aynı sonuçlar elde edilmeğe çalışılmıştır.

Malî Müşavirlik konusunda ilk teşebbüsler 1949 yılında başlamıştı. Bunlar Yüce Meclise reddedilmiş, 1958 yılında tekrar teşebbüse geçilmiş, tekrar red olunmuş, 27 Mayıs'tan sonra aynı tutum tekrarlanmış, ikazlar karşısında yeniden vazgeçilmiş, çeşitli tarihlerde denemeler yenilenmiş ve bu suretle gönümüze kadar gelinmiştir. Bu tereddütlerin bir anlamı olmak gerekir. 25 yıl içinde mütemadiyen redde uğramış bir isteğin 1970 yılında kabulünü gerektirecek hiç bir değişiklik yoktur.

Halen karma komisyonda görüşülen metin de bu anlayış içinde hazırlanmıştır.

1) Metinler :

-İlk Tasarıda (1958) hüküm şu idi : "...hususlara münhasır olmak üzere, ilgilileri idari ve adli kaza mercilerinde temsil etmek".

-1963 yılında hazırlanmış ön Tasarıdaki hüküm şöyle idi:"... Yeminli Malî Müşavirler idari yargı organlarında da yukarıdaki fıkra hükümleri çerçevesinde açıklama ve ilgili dosyalar üzerinde inceleme yapabilirler".

-Son Tasarıda (1966) Hükümet teklifinde yer alan 2.madde hükmü şudur:

**MADDE 2.-** Genel olarak serbest malî müşavirlik ve yeminli malî müşavirlik,

a) Gerçek ve tüzel kişilerin veya teşebbüs ve işletmelerinin muhasebelerini kurmak, muhasebe, malî kanunlar ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek ve bu konularda istişari mütalâalarda bulunmak,

b) (a) bendinde yazılı konularda belgelere dayanarak bilânço ve beyanname, mütalâaname, rapor ve benzerlerini düzenlemek, murakabe, inceleme, tahlil, ıslah, tahkim, tasdik, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak meslekidir.

Serbest malî müşavirler ve yeminli malî müşavirler ilgililerin isteği veya idarenin re'sen lüzum göstermesi hallerinde, idare mercilerinde yukarıdaki işlerle ilgili olarak yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilirler, ayrıca gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dâva ve müdafaayı tazammun etmek üzere, (a) ve (b) bendlerinde yazılı işlerle ilgili olarak idari yargı organlarında, yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilecekleri gibi ilgili dosyalar üzerinde de inceleme yapabilirler.

Evvelki geçici komisyonda kabul edilen 2.madde hükmü şudur :

**MADDE 2.-** Genel olarak serbest malî müşavirlik ve yeminli malî müşavirlik;

a) Gerçek ve tüzel kişilerin veya teşebbüs ve işletmelerinin muhasebelerini kurmak, muhasebe, malî kanunlar ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek, genel olarak muhasebe, işletmecilik ve malî mevzuat ile ilgili konularda istişari mütalâada bulunmak,

b) (a) bendinde yazılı konularda belgelerine dayanarak bilanço ve beyanname, mütalâaname, rapor ve benzerlerini düzenlemek, murakabe, inceleme, Tahlil, ıslah, tahkim, tasdik, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak meslekidir.

Serbest mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler ilgililerin isteği veya idarenin re'sen lüzum göstermesi hallerinde, idare mercilerinde yukardaki işlerle ilgili olarak yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilirler, ayrıca gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dâva ve müdafaayı tazammun etmek üzere, (a) ve (b) bendlerinde yazılı işlerle ilgili olarak malî kaza mercilerinde yazılı ve sözlü açıklamalarda bulunabilecekleri gibi ilgili dosyalar üzerinde de inceleme yapabilirler.

## 2) Metinlerin karşılaştırılması :

-Bu son iki hüküm arasındaki şu fark göze çarpmaktadır : Hükümet teklifinde yer alan "idari yargı organı" deyimi, Komisyonda "Malî kaza Mercileri" şeklinde değiştirilmiştir. Mühim olan husus şudur. Kaza Mercileri önünde şimdiye kadar herhangi bir temsil ve vekâlet selâhiyeti avukatlardan başkasına verilmiş değildir. Bu suretle avukatlık mesleğinin tabii görevine müdahale bahis konusudur.

Yargı organlarında temsil ve vekâleti avukatlara tanımış ve bunda zaruret görmüş olan Avukatlık Kanununun 2.maddesinde gösterilmek istenen hüküm "malî kaza mercileri"ne münhasır olsa dahi, bertaraf etmek gayesini gütmektedir.

## 3) Metinlerin tahlili :

Her ne kadar teklifte bu müdahalenin "dâva ve müdafaayı tazammun etmemek" kaydı ile sınırlandırıldığı bildirilmekte ise de bir merci önünde, başkası adına "yazılı ve sözlü açıklamada bulunmak" deyimi ile isimlendirilen bir faaliyetin dâva ve müdafaadan nasıl ayrılabileceğini tâyine imkân yoktur.

a) Malî kaza deyiminin malî işlerde Danıştayı hariç bıraktığını dahi ileri sürmek kolaylıkla mümkün olamayacaktır. Evvelki geçici komisyon raporunda bu hususta sadece şu çümle yer almaktadır. "idari yargı organlarının çok geniş bir kavram olduğu ve açıklamanın sadece malî kaza mercilerinde yapılabileceği".

b) Gerçek şudur : Sözlü ve yazılı açıklama yetkisi ile savunma mesleği mensuplarından gelecek direnç önlenmek istenmiş, yanıtı bir tutum tercih edilmiştir.

"Açıklama"nın münhasıran maddî vakıalara münhasır kaldığı ileri sürülemez. Bunun tam anlamı ile bir "savunma" teşkil edeceği tabiidir.

"Dâva ve müdafaayı tazammun etmemek" şeklindeki ihtirazi kayıt eğer içdenlikle kabul ediliyorsa "malî kaza mercilerinde açıklama" yetkisine yer verilmemelidir. Bu yetkinin reddindeki gerekçe "açıklama" ya da imkân vermeyecek kudrettedir. "Açıklama tabiri ile istihdaf edilen gaye kesin olarak sabit olduğu üzere (müdafaa) nın ta kendisidir, şu halde Tasarı bu durumu ile avukatlık mesleğinin selâhiyet sahasına bir tecavüzdür, ve müdafa mesleğinde ehliyetli olmayan kimselere, müktesebat aranmaksızın, avukatlık selâhiyetini tevcih etmektedir. (Dâva ve müdafaayı tazammun etmemek üzere) şeklinde konmuş olan kaydın fiilî ve hukukî bir değeri olmayacaktır".

c) Müdafilik mesleğinin özelliğine itimat etmemenin sonucu olan bu tutum asla faydalı olmayacaktır. Eğer bazı mevzî bilgiler bir kimsenin avukat olmasını sağlayabilir. İdiyse, ticaret davalarında tüccarlara avukatlık tanımak icap ederdi. Usul hukukuna vakıf bulunmayan kişilerin, hukukun genel uygulaması hakkında bilgisi olmayanların temsil ettikleri şahıslara ve hukuk düzenine ne kadar zarar vereceklerini anlayamamaktan ileri gelen bu tasarı mutlaka ıslah edilmelidir. Malî konuların yalnız maliyeciler tarafından bilinmiş olabileceğini farz ve kabule imkân yoktur. Fakat her halde temsil ve vekâlete müncer olacak faaliyetlere ilişkin tekniğinde onlarca bilindiği iddiası haklı olamayacaktır.

Malî müşavirlerin bazı konuları iyi bildikleri gerekçesi ile temsil ve vekâlet yetkisinin onlara da tanınması gerekçesi yeterli değildir, esasen bu izafî bir gerekçedir. Bu konuları çok iyi bilen ve sadece Malî konularda ihtisası ve geniş bilgisi olan avukatların varlığı, kazandıkları davalarla bellidir.

Vergi dâvalarını adalet önünde savunan "Hazine Avukat"larının başarıları ortadadır. Onlar açısından malî müşavirlik düşünülemez. Hazine avukatlarının malî konularda teşkilâttan yardım gördüğü söylenebilir. Aynı şekilde yardımın serbest avukatlar tarafından sağlanmasına hiç bir mâni yoktur.

ç) Temsil ve vekâlet yetkisi yabancı memleketlerde ve dünyanın her yerinde avukatlara tanınmış bir haktır.

Yargı mercileri önünde temsil ve vekâlet teknik anlamda bir ihtisas işidir. Bu ancak belli bir "meslek mensubu" için kanunî bir görev olarak kabul edilebilir. Belki bazı meslek erbabı belli bir işi meselâ bir hekimden daha iyi yapabilirler. Fakat sağlık konuları hakkında daha geniş bilgi sahibi olan hekimler yerine bu kimseleri ikame etmek düşünülemez.

Bazı konuları iyi bildiği farz olunan ve asıl bilmesi gerekli hukukî ve usulî bilgilerden mahrum kişilere avukatlık yetkisi tanıyan bir kanun hem Devlet maliyesine, hem de vatandaşlara zarar verecektir.

Eğer bazı ihtisas kolları müdafilik için yeterli olsa idi, inşaat dâvalarının mimarlarca görülmesi gibi bir sonuç çıkardı. "Avukat, mühen-

dis, Tabib, Tüccar ve Sanayici olmadığı halde bu ihtisas branşlarına ait konulardan meydana gelen ihtilâf ve dâvaların müdafaasını yapar. Çünkü avukat nizamın üzerinde durduğu konunun mütehassısı olmayıp, dâva ve müdafaanın mütehassısıdır. Dâva usulî ve hukukî bilgilerle hal olur. Ancak, "bilirkişi" olabilecek durumda bulunanların avukatlığa geçirilmeleri bir ifrat sayılmalıdır.

d) Halen memleketinizde ihtisas avukatlığı fiilen mevcuttur. Özellikle büyük şehirlerdeki meslekdaşlarımız arasında özel hukuk, ticaret ceza avukatları veya münhasıran idarî davalarda ve vergi işlerinde uzman avukatlar vardır. Ve bu yolda bir uzmanlık ayrımı vücuda gelmiştir. Bu uzman avukatlar konunun esasını teşkil eden bilgilere zamimeten tam anlamı ile hukuk'a da vakıftırlar. O halde uygun ve gerekli bilgilere sahip olmayan kişilere yargı mercilerinde yetki tanımak her şeyden evvel vatandaşların menfaatine aykırıdır.

e) "Her mesleğin bir vazife ve faaliyet sahası vardır. Bu alana giren konularda başka bir meslek erbabının müdafaası mümkün görülemez. Çünkü o mesleğin ifasını deruhte eden mensupları bu yetkiyi, inhisar ve imtiyaz temin eden bir kanundan değil, o vazifeyi ifa için icap eden ilmi tahsil etmiş olmalarından almaktadırlar. Tıp fakültesi mezunu olan bir kimse sağlık mevzuatına göre doktorluk edebilir. Ona bu imtiyazı tanıyan yalnız bu husustaki kanun olmayıp Tıp Fakültesinde görmüş olduğu tahsildir". Her isteyen doktorluk yapamaması, haksız bir müdahale sayılamaz. Böylesine bir tahditte kamuya ilişkin sebepler vardır.

4) Tekelci hüküm :

Malî müşavirlere tekel niteliğinde haklar tanınmış olmasından endişe edilmektedir; Avukatlık Kanunu açıkca mahfuz tutulmalıdır.

Bu konuda Hükümet teklifinin 4.maddesinde yer alan hüküm şudur :

MADDE 4. ~~Bu~~ kanunla konulan usul ve esaslar gereğince serbest malî müşavir ve yeminli müşavir ruhsatını almış olmıyanlar, gerçek ve tüzel kişilerin ve bunların teşebbüs ve işletmelerinin 2 nci madde kapsamına giren işlerini (tasdik ve açıklama yetkisi dışında) bu unvanları kullanmamak şartıyla serbestçe yapabilir. Bu hükmün gerekçesi şöyle ifade edilmektedir.

Madde 4. Meslek mensuplarının hak ve yetkileri :

Tasarının genel açıklama bölümünde de dokunulduğu gibi, memleketimizde ilk defa temelleri atılmakta olan serbest malî müşavirlik mesleki, toplumun ekonomik alanda büyük bir ihtiyacına cevap vermekte ve bugüne kadar hiçbir disipline bağlı olmayan kimselerce yapılmakta olan çok önemli birtakım işler, bir disiplin altında ve bir meslek sorumluluğu ve onuru içinde yürü-

tülmek istenmektedir.

Bu noktadan hareketle, tasarıda belli edilen işler üzerinde meslek mensupları yararına bir tekel sağlanması cihetine gidilmemiş, aksine 2 nci madde kapsamına giren işleri başkalarının bu unvanları kullanmamak suretiyle yapabileceklerine işaret olunarak, halen benzeri işleri yapmakta olanların hakları korunmuş ve bunların eskiden olduğu gibi serbestçe çalışmalarına imkân verilmiştir.

Amaç, müteşebbise hizmet arzıdır. Müteşebbisin, söz konusu işlerini, ihdası düşünülen ehliyetli ve sorumlu kişilere yaptırmasından hem kendisi ve hem de kamu hizmeti dolayısıyla millî ekonomi bakımından büyük fayda vardır.

Binaenaleyh, iş sahipleri işlerini dilediklerine gördürmekle serbest olacaklar, diğer bir deyinle piyasada öteden beri bu işlerle uğraşmakta olanlar, çalışmalarına eskisi gibi devam edebilecekler, ancak, bu kanunla konulan usul ve esaslar çerçevesinde ruhsat almadıkça, gerçek ve tüzel kişilerin ve bunların teşebbüs ve işletmelerinin 2 nci madde kapsamına giren işlerini "Serbest Malî Müşavir" ve "Yeminli Malî Müşavir" unvanları altında yapamayacakları gibi bu unvanlara tanınan hak ve yetkilerden de faydalanamayacaklardır.

Evvelki geçici komisyonda kabul edilen metin ise şudur :

MADDE 4. Bu kanunla konulan usul ve esaslar gereğince serbest malî müşavir ve yeminli malî müşavir ruhsatını almış olmayanlar, gerçek ve tüzel kişilerin ve bunların teşebbüs ve işletmelerinin 2 nci madde kapsamına giren işlerini, bu unvanlarla yapamazlar ve bu kanunla meslek mensuplarına tanınan hak ve yetkilerden faydalanamazlar. Komisyon gerekçesini şöyle ifade etmiştir :

Madde 4. Meslek mensuplarının hak ve yetkilerini gösteren bu maddede yapılan değişiklik, metnin matlaba uymamasından ileri gelmiştir.

Filhakika madde metninde meslek mensuplarının hak ve yetkileri, serbest ve yeminli malî müşavir unvanlarına iktisabetmiyenlerin yapamayacakları işler gösterilmek suretiyle dolaylı bir şekilde belli edilmiştir.

Bilindiği gibi, halen iş hayatında belli bir kanun hükümleriyle bağlı bulunmadan malî müşavir, muhasebe mütehassısı, vergi mütehassısı gibi unvanlarla çalışanlar mevcuttur.

Tasarı bunların çalışma sahalarını sınırlayıcı bir esas ihtiva etmemektedir. Tasarı kanunlaştıktan sonra "Serbest Malî Müşavir" ve "Yeminli Malî Müşavir" unvan ve yetkilerinin kullanılabilmesi için tasarıda öngörülen şartlar aranacak, bu şartları haiz olmayanlar, bu sıfatları kullanmaksızın çalışmalarına eskisi gibi devam edebilecekler ve fakat bu unvanlara tanınan hak ve yetkilerden faydalanamayacaklardır.

Madde bu hususu daha iyi yansıtacak şekilde değiştirilmiştir.

Bu maddelerin ne demek isteğini anlamağa imkân yoktur. İkinci maddenin son fıkrası gereğince "... malî kaza mercilerinde yazılı ve sözlü açıklamalarda bulunmak " eğer münhasıran malî müşavirlere ait bir konu ise ve bu kayıt "dâva ve müdafayı tazammun etmemek" şartına bağlanmış ise çoğu yapabilenin azı yapamaması nasıl izah edilecektir.

5) Maliye Enstitüsü raporu :

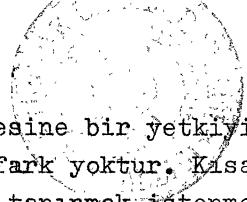
Malî müşavirlik konusu zaman zaman ortaya atılmış ve çeşikli dirençlerle geri çevrilmiştir. İlk Tasarı hakkında İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsünün şu eski tarihli raporu (13.4.1958) durumu bugün için dahi en iyi şekilde izah etmektedir. Bu raporda aynen şöyle denilmektedir : "... bu sistem , dünyanın hiç bir memlekâtinde mevcut ve carî değildir. Bazı memleketlerde vergi müşavirliklerinin, mükellefi idarî makamlar nezdinde temsile selâhiyetli olmakla beraber, idarî ve adlî kaza mercilerinde vekâlet hakkı yine de avukatlara münhasırdır. Ancak ve meselâ bilirkişilere veya doğrudan doğruya hâkime teknik mevzualarda gerekli malûmat vermek üzere mütehasıs veya müşavirler ve avukat refakatında hazır bulunabilirler. Türkiye'de de aynı sistemi takip etmek yerinde olur. Vergi işlerinde asıl vekâlet avukatlara inhisar etmekte devam etmelidir". O halde konu "malî kaza mercilerinde yazılı ve sözlü açıklamada bulunmak" halinin vekâlet ve temsil dışında kalıp kalamıyacağıdır. Başkası adına açıklamada bulunmanın vekâlet veya temsilin ayrı bir müessese olarak kabulüne imkân yoktur. Böylesine açıklamaların "dâva ve müdafaayı tazammun etmemesi" ise fiilen ve mantıken imkânsız bir haldir.

6) Avukatlık Meslekinin uğrayacağı tahribat :

Yargı mercileri önünde temsil, vekâlet, iddia ve savunma "savunma mesleğinin bütünlüğü"nü gerektirir. Dünyanın hiç bir ülkesinde huzuruna gidilen makam "yargı mercii" ise böylesine bir yetki avukattan gayrisine tanınmış değildir. Bu itibarla Tasarı avukatlık mesleğini tahrip edici, adalet kavramına müdahaleci bir tutumu yansıtmaktadır. Esasında ve münhasıran avukatlık mesleğine dahil bir işin avukatlardan gayrisine tanınması, avukat olmak için gerekli tahsil, staj ve benzeri mükellefiyetlere ait kanun hükümlerini malî yargı mercilerinde hasren de olsa ortadan kaldırmak demektir.

7) Usul hukukunda süjellik :

Usul Kanunları herhangi bir yargı mercii huzuruna çıkacak kimseleri "dâva münasebeti" örgütü içinde belli sıfatı olan "süje"ler halinde kabul eder. Ceza davalarında sanık, savcı, müdahil, maldan sorumlu kişiler ve müdafiler, bunlara ilâveten şahitler, bilirkişiler, hukuk davalarında da dâvacı, dâvalı bunların vekilleri belli süjelerdir. O halde "malî yargı mercileri önünde sözlü ve yazılı açıklamada bulunmağa mezun kişi"nin usul huku-



huku açısından sıfatı nedir ? Bu sıfatı açıklamadan, böylesine bir yetkiyi tanımak ile "bunlar da avukat sayılmıştır" demek arasında fark yoktur. Kısacası avukatlardan gayri bir zümreye "malî avukatlık" hakkı tanınmak istenmektedir.

8) Savunma bağımsızlığına müdahale :

a) Tasarının evvelki geçici komisyon tarafından tadil edilen 46.maddesinde aynen şu hüküm yer almaktadır :

MADDE 46. Belirli işlerin 2 nci madde kapsamına girip girmiyeyeceği, belirli hizmetlerin 7 ve 13 ncü maddelerde gösterilen hizmetlerden sayılıp sayılmıyacağı konularında meydana gelecek anlaşmazlıkların çözüm yerleri birinci derecede Odalar Birliği, İkinci derecede Maliye Bakanlığıdır.

Belirli öğretim kurumlarının 6 ncı maddenin (a) fıkrası kapsamına girip giremeyeceği konusundaki anlaşmazlıklar Milli Eğitim Bakanlığına çözümlenir.

Bu hüküm Hükümet teklifinin 38.maddesine tekabül etmektedir. Hükümet teklifinin gerekçesi şudur :

Madde 38. Kapsam anlaşmazlıklarının mercileri :

Bu maddede anlaşmazlığa meydan verebilecek bazı muameleler açıklanarak böyle bir anlaşmazlığın doğması halinde anlaşmazlığı gâderecek merciler belli edilmiştir.

Görülüyor ki, bu tarihte mevcut olmayan Barolar Birliği fduşü nlelenmiştir. Böylece sınırı nereden başlayıp nerede biteceği belli olmayan ve avukatlarla malî müşavirler arasında sürekli vazife ve selâhiyet ihtilâfına sebebiyet verecek olan bu durumların çözümünün neticede Maliye Bakanlığının(yani vergi ihtilâfında taraf durumunda olan makamın) kararına bırakılmıştır. Böyle bir tutum savunma mesleğinin bağımsızlığına pek ciddi bir müdahale imkânını hazırlayacaktır. Türkiye Barolar Birliğinin, Avukatlık Kanununun 110.maddesinde yazılı vazifelerine de müdahale edilmiş olacaktır.

b) Diğer taraftan Maliyenin daima taraf olacağı pek tabii olan bu çeşit ihtilâfların, dolaylı da olsa, Maliye Bakanlığının emri veya baskısı altında olacak bir örgüte bırakılması vatandaşın kendi menfaatlerinin gereği gibi savunma imkânlarının ellerinden alınması sonucunu verecektir.

c) Yargının bir bütün olduğu düşünölmek gerektirir. Açıkca idare denetim altında bir örgüt kurmak suretiyle "malî" de olsa "kaza" ya (yargıya müdahale prensiplerine aykırı düşecektir. Yargı görevine, başka meslekten olanların müdahalesine imkân veren bir tutum esasları tahrir edecektir.

ç) "Son 25 sene içinde, bundan evvelki Meclislere ve Milli Birlik idaresine teklif edildiği halde hiç biri tarafından kabul edilmeyen ve dört defa redde uğrayan Kanun tasarısının, dünya avukatları önünde Türk



avukat camiasınının malî davalarda temsil hakkı elinden alınmış yegâne avukat durumuna düşürecek şekli ile Meclisten geçmesi" (!) pek büyük sakıncalar doğuracaktır.

9) İkazlara önem verilmediği :

a) Yeni Tasarının (1966) tenkitler nazara alınarak hazırlanmış ve böylece ıslah edilerek sevk edildiği mütalâasında da içtenlik yoktur. 1958 Tasarısında (madde 2/c) şu hüküm yer almıştı : "... ilgilileri idarî ve adlî kaza mercilerinde temsil etmek (bu yetkiyi sadece yeminli hesap mütehassısları haizdir)". 1966 tasarısı, "malîkaza mercileri", "sözlü ve yazılı açıklama gibi ibareler tercih edilmiş ise de 1958 Tasarısındaki yeminli müşavirlere yetkiyi hasreden kaydı terk etmekle teşmil yoluna gitmiştir. Kaldı ki "tasdik yetkisini" yeminli müşavirlere hasreden bir Tasarının yargı mercii önündeki görevi küçümsemesi düşündürücü bir haldir.

b) Tasarının 2.maddesinde yer alan ve "malî kaza mercilerinde yazılı ve sözlü açıklamalarda bulunmak" şeklindeki ibare sadece mükellef adına izah verneğe münhasır ise, diğer bir deyinle maksat, malî anlaşmazlıkların işletmecilik, muhasebe vesaire bakımından çözümlenmesinde, mercileri aydınlatmak ise yeni bir hükme ihtiyaç olmamak icap ederdi. Zira Vergi Usul Kanununa göre (madde 385/2) "mükellef tarafından istendiği takdirde ihtilâflı verginin ilgilisi bulunduğu mükellefiyet devresinde mükelleflerin hesabını tutmuş olan muhasibin de dinlenmesi" gereklidir. Eğer maksat bu ise fıkra ona göre yazılabilir ve "dâva ve müdafaayı tazammun etmemek" gibi tefriki inkânsız ayrımlara da lüzum kalmaz.

10) Maksadın aşılmış olması :

Böyle bir Tasarının kanunlaşmasından beklenen fayda, veya ihtiyacın malî müşavirlerin yargı mercileri huzurunda görev almalarını da gerektirdiği iddia edilebilir mi? Tasarının hükümet gerekçesinde şu satırlar yer almaktadır:

"Zamanımızda memleketlerin iktisat alanındaki gelişme ve yükselmeleri iktisadi hesap fikir ve zihniyetine dayanır. Bu fikir ve zihniyet de Serbest Malî Müşavirlik Mesleki tarafından temsil olunmaktadır.

Gerçekten, genel bir görüşle, Serbest Malî Müşavirlik mesleğinin, derin bir işletme iktisadi bilgisi, Malî Hukuk ve Ticaret Hukuku küllüne dayanak, İşletmelerin Muhasebe, hesap, istatistik, bütçe ve her türlü malî konularının planlanması ve bu alanlardaki meselelerin çözümlenmesi ile uğraştığını belirtmek yerinde olur.

Meslek; sözü edilen konularda, işletmelerarası münasebetlere ve işletmelerle kamu idareleri arasındaki münasebetlere ilişkin olayları dener ve düzenler.

Meslek bu sayılan nitelikleriyle, teşebbüs ve işletmelerin

kuruluşunda, onların gelişme ve başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar. Bunun sonucu olarak da ülkenin ekonomik kalkınmasında haklı olarak büyük bir paya sahip bulunur.

Meslek açıklanan bu netilikleriyle, ekonomik çalışmalarda hesap fikir ve zihniyetinin birinci plânda yer alması ileri memleketlerde hak ettiği saygıyla karşılanmakta ve onörlü bir yer tutmaktadır.

Özellikle, ekonomik kalkınma hamlesi içinde bulunan her yıl birçok teşebbüs ve işletmelerin kurulup geliştiği ülkelerde Serbest Malî Müşavirlik mesleğinin önemi bir kat daha artmakta, meslek mensuplarına daha büyük bir ihtiyaç duyulmaktadır."

a) Bu gerekçenin yargı sınırından ötede bir ihtiyacı ortaya koyduğu iddia edilemez. Esasen adalet ve yargı bu ihtiyaçların çok üstündedir. Malî yargıyı sadece "malî" saymak pek dar ve sathî bir anlayıştır. O halde Tasarı maksadı aşmakta ve sadece belli bir zümreye diğer bir mesleğin erbabının işinden pay vermek iddiasında ve konunun adalet yönünü ihmal etmektedir.

b) Yargı mercileri önünde temsil ve vekâlete imkân veren yabancı ülkelerden gerekçede örnek gösterilmemiştir. Bilâkis bazı memleketlerde bunun aksine hükümler mer'idir. Fransa'da, kanun açıkca malî müşavirlerin her türlü yargı organları huzurunda tarafları temsil etmelerinin "yasak" olduğunu bildirmektedir (Ordonnance, 1945, md.19).

c) Artan mükellefler adedince murakıp istihdamının imkânsızlığı ve vergi cezalarını önleyici tedbirler almak gereği ile vergi denetiminin serbest uzmanlara intikalini sağlamak düşüncesinde ve bu yala gidilmesinde bazı faydalar sağlanabildiğini, İngiltere ve Almanya'dan örnekler vererek iddia etmekte hakikat payı vardır. Yalnız bütün bu gerekçeler "mükellefe yardım" cezalı durumları "önleyici tedbirler", olarak nitelinebilir. Vergi makamları ile mükellef arasında bir ihtilâf çıktıktan sonra bu önleyici safha bitmiş, adalet başlamıştır. Diğer taraftan malî müşavir, cezalı durumları önliyememiş ise (veya belki de sebebiyet vermiş ise), meselâ tasdik yetkisini isabetsiz kullanmış ise artık onda yargı mercileri önünde tarafsız bir müdafî niteliği mevcut olamaz.

11) Yukarıda işaret edilen sakıncaları karşısında Yönetim Kurulumuz bu konuda önleyici gayretler sarf etmediği, olmadığı takdirde mesleğimize müdahaleyi önleyici tedbirler almağa gayret sarfedilmesini kararlaştırdı;

Uzun süre beklemekte olan tasarinın bir karma komisyona sevkedildiği öğrenildi. Karma Komisyon üyelerinin tasarı ile ilgili meslek sahipleri olduğu veya ekseriyeti bunların teşkil ettiği görüldü. Komisyon Başkanına tel'le müracaat edilerek Birliğin bu konudaki görüşlerini Komisyonda açıklamak isteği bildirildi. 15 Nisan Çarşamba günü Karma Komisyona çağı-

rıldık. Yukarda özetlenen esaslar dahilinde izahat verdik. Fakat Komisyona Hesap Uzmanları Başkanı ile Mülkiyeliler Birliği ve diğer konu ile ilgili teşekküller de çağırıldı. Bu itibarla Birliğimizce verilen izahat tecrit edilmiş halde kaldı. Tasarının süratle kanunlaştırılmasına çalışılıyordu. Bu sebeple Parti Başkanı sıfatı ile Sayın Başbakan'dan randevu istenildi. Görüşmede Tasarının sakıncaları kendilerine izah olundu. Ayrıca Anayasa Komisyonu Başkanı ile temasa geçilerek tasarının Anayasa açısından gereksizliği izah edildi ve dinlenmemiz talep olundu. 11 Mayıs 1970 günü Komisyona çağırıldık. Adalet Bakanlığı temsilcisi ve hesap uzmanları Başkanı da çağırılanlar arasında idi. Adalet Bakanlığı temsilcisi tasarının aleyhinde, Maliye Bakanlığı adına gelen hesap uzmanları lehinde konuştu.

Bu sıralarda Birlikce Barolarımıza teller çekilerek Barolarına mensup Milletvekili ve Senatörlerine ilgilenmeleri hususunun telkin edilmesi rica edildi. Bütün Barolarımız bu hususta gerekeni süratle yaptılar.

Anayasa Komisyonu, geçici komisyondan tasarımı istedi ve üzerinde uzun tartışmalar cereyan etti. Bu tartışmalar sonunda :

-Serbest malî müşavirlik kanun tasarısının geçici komisyonda kabul edilen ikinci maddesinin Anayasanın 31.maddesine aykırı bulunduğu, Anayasanın 31.maddesinde herkesin meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip bulunduğunun yazılı olduğu, halbuki mezkûr kanun tasarısında serbest mali müşavirler ve yeminli müşavirler için kurulması öngörülen teşkilâtın Maliye Bakanlığının denetimi altında olduğunun açıkça belirtildiği, böylece bu teşkilât mensuplarının malî kaza mercilerinde mükellefi savunma yetkisi ile techiz edilmeleri halinde vergi davalarında savunucunun bağlı durumu dolayısıyla mükellefi serbestçe savunamayacağı, böylece savunma hakkının zedeleneceği, bu itibarla bu teşkilât mensuplarının mali kaza mercileri önünde mükellefi koruma hakkı ile techiz edilmelerinin Anayasanın 31.maddesine aykırı düştüğü, "Ancak yargı mercii sayılmayan mercilerde mükellef adına yazılı ve sözlü açıklamalarda bulunabilecekleri" sonucuna varıldı.

Ayrıca Anayasa Komisyonunda şu hususa işaret edildi "Tasarının 12,18,19 ve 20.maddelerinde tanzim olunan beyan tasdikinin Anayasanın 112, ve 117.maddelerine aykırı olduğu, Mali Müşavirlerin mükellefin beyanlarını tasdik etmeleri halinde tasdik kamusal idaresinin yetkili organlarınca yapılmış bir inceleme olarak kabul edilmesinin Devlet yetkisinin böylece yeminli mali müşavirlere devri anlamına gelmekte olduğu, bunun Anayasaya aykırılı sayılması gerektiği" de beyan olunmuştur.

Bundan sonra Meclisin malûm olaylar dolayısıyla çalışmalarına ara vermesi sebebiyle Tasarı yeni bir duraklama devresine girmiştir. Bununla beraber konu ile ilgili bütün Milletvekili ve Senatörlere biri oldukça mu-

fassal, diğeri okunması kolayca mümkün kısa bir muhtıra tevzi edilmiş, yakın alâkaları rica edilmiştir.

Bu önleyici çalışmalara rağmen tasarının ne derece bertaraf edilebileceği hakkında görüş serdedilmesini imkânsız görmekteyiz. Tasarı büyük ve etkili bir ilgililâr topluluğunca takip edilmektedir. Maliye Bakanlığı Tasarının Kanunlaşmasını ısrarla istemekte ve bu tasarımı yeni çıkan vergi kanunlarının başarısı için lüzumlu ve vergi reformu şartlarından saymaktadır. Raporumuzun kaleme alındığı güne kadar tasarı henüz bir ilerleme kaydetmemiştir.

#### 29.- İş Kanunu :

İş Kanununun Anayasa Mahkemesince iptali işleminden sonra sürenin geçirilmesi ile ortaya çıkan çekişmeli durum malûmdur. Konu Birliğimizi özellikle berdest davaların mukadderatı bakımından ilgilendirdi. Kaldı ki Birliğimiz daha çok evvel bir uyarma bildirisini de yayınlamıştı. Bu konuda kamu oyuna olumsuz etkilerde bulunan bazı beyanlar karşısında Birliğimiz aşağıdaki bildiriye yayınlamak ihtiyacını duydu :

a) Anayasa Mahkemesi kendisine Anayasamızın verdiği olanağı isabetle kullanarak 931 sayılı İş Kanununun iptali kararının yürürlük tarihini altı ay geciktirmiştir. Bu süre gerektiği şekilde değerlendirilmemiştir. Bu tutumun itiyat haline gelmemesi Anayasa gereğidir. Birliğimizin o tarihte yaptığı uyarma Yasama Organınca önemsenmiş olsaydı böylece hukuk düzende işçi-işveren ilişkilerinde, bu gün kendini gösteren tereddütlü durum meydana gelmeyecekti.

b) İptal sonucu olarak evvelki kanunun yürürlüğe gıdet edeceği veya etmeyeceği hususunda hukuki tartışma mümkündür. Böylece pek büyük ve pek önemli iki sosyal topluluğu ilgilendiren bir konunun kesinlikle çözümlenmemesi hukuka inancayı sarsabilir. Bu açıdan Türkiye Barolar Birliği konuyla kendini yakından ilgili görmektedir.

c) Yasama organı ile Anayasa Mahkemesi arasındaki yetkinin sınırları somut olaylarla daha açık hale gelebilecektir. Bu konuda isabetsiz örneklerden kaçınmakta Demokratik düzenin gerektirdiği temkin gözden uzak tutulmamalıdır.

ç) Yeni yasama tasarrufuna kadar Medeni Kanunun birinci maddesinin tanıdığı yetkiye dayanarak yüce hakimlerimizin geçici dönemde en adil kararlara varacaklarına, görülmekte olan davalarda hakkı bekleyenlere haklarını vereceklerine ve bu tereddütlü durumu hukukun üstünlüğü ölçüsüne göre çözümlenebileceklerine ve bu pek önemli konuda en doğru olanı bulacaklarına Türkiye Barolar Birliği tam bir inanç içindedir. Toplu sözleşmelerin

yürürlüğünden şapheye yer yoktur. Başkaca tutumlar sözleşmeye bağlılığı gidermeğe dayanak olamaz.

d) Demokrasilerde Yasamanın sürekliliği, yürütmenin sürekliliği kadar gereklidir. Demokratik düzenin sorumluluğu benimsenmelidir. Yasama organının bu konudaki tasarrufunun gecikmesine Anayasal olanak yoktur. Büyük Meclisin bu konuyu ivedilikle ve içdenlikle öne alacağına inanmaktayız.

### 30. Hâkim - Savcı - Avukat İlişkileri :

Sayın meslekdaşlarımızdan bazılarının uğradıkları haksız işlemler ve davranışlara karşı Birliğimizin yeteri kadar tepki göstermediğinden şikâyetler olmaktadır. Bu ilişkilerin kanun çerçevesinde en iyi şekilde çözümlenebilmesi için öncelikle mevcut imkânlarla göre bir sonuca varmağı denemekte yarar gören yönetim kurulumuz ilkin bu imkânlardan faydalanmağı uygun görmüş ve uyardımların faydalı olabileceği inancını taşımıştır. Eğer bu yolla sonuç alınmazsa başkaca çarelere başvurulacağı olağan karşılanmalıdır. Bu arada 1970 Adalet yılını açarken sayın Yargıtay Başkanının Avukat-Hâkim ilişkilerinin önemine işaret buyurmalarına ve bu arada hâkimlerimize bazı tavsiyelerde bulunmalarına müteşekkirimiz. Sayın hâkimlerimizin de bu uyardıma uygun bir tutuma gireceklerine emin olmak isteriz.

Hâkim-Avukat ilişkileri hakkında Birlikçe yapılan bazı teşebbüsler hakkında bilgi vermekte yarar umuyoruz.

a) Yüksek Hâkimler Kuruluna yazılan 21.1.1970 tarihli yazıda; "Bazılarımızdan Birliğimize gelen müracaatlardan :

-Ağır Cezalı işlerde sanığın tutuksuz olduğu, meşru sebeplerle (Hastalık, Askerlik gibi) duruşmaya gelemediği hallerde müdafinin de duruşmaya alınmadığı, bu suretle belki de önemli bir celsede sanığın savunmasız bırakıldığı bildirilmekte, bazı mahkemeler de ise meşru olan mazeret hallerinde de bu yola gidilmediği, dolayısıyla uygulamada bir vahdet mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

-Her ne kadar Yüksek Hakimler Kurulunca davaların esasına ilişkin konularda tasarruf imkânı yok ise de duruşmanın idaresine ait olan bu konuda Birliğin sağlanması da zarurî mütalâa edilmektedir :

Malûmları olduğu üzere, sanık hazır değil ise duruşmanın hiç yapılmaması Usul Kanunumuzun esas kuralıdır. "gıyabi usulü muhakemenin" me'vî usul kanununca benimsenmediği, "gaiplerin muhakemesi" ve "hazır olmayan sanıklar hakkında yapılacak işlemler" in tahdidi hükümlerle kanunda gösterildiği malûmlarıdır. Gelmeyen sanığın durumu bu hallerden birine girmedikçe duruşmanın yapılmaması usul kanunumuzun gereğidir. Uygulamada Kanunî mesnedi olmadığı hallerde duruşmanın yapılmakta olduğu vakıyası karşısında hiç olmazsa makbûl ve meşru özü sebebiyle duruşmaya gelemeyen sanığın, müdafinin yardımından yoksun kalmamasını sağlamak üzere uygulamanın birleştirilmesi".

ısrarla talep olunmuştur.

b) Genel Kurulumuzun İzmir Toplantısı zamanına rastlayan ve Yüksek Hâkimler Kurulu üyelerinden birinin beyanları haklı tepkilere yol açmıştır. Bu konuda Yüksek Hâkimler Kurulu nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunuldu ve Kurul Başkanlığına yazılan tezkerede özetle şu hususlara değinildi :

"Hukukun üstünlüğü ilkesini ön plânda tutan ve çalışmalarının devamı süresince bu ilkenin etrafında birleşen Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun toplantı halinde olduğu bir günde, bir yüksek hâkimin, avukatlık mesleğini böylesine bir kombinasyonun içine itmiş bulunması haksızlıktır. Bir soruşturma devam ederken böylesine bir beyan her açıdan isabetsizdir. Yüksek Hakimler Kurulu'nun bu çeşit konularda hassasiyet göstermesi bizi mutlu kılar. Bir hakimin bir avukatla olan arkadaşlığı veya meslekdaşlık ilişkileri, o avukata ne bir itibar ve ne de bir güç verir. Şüphesiz bunun akside doğrudur. Bu kabil mesleki ilişkiler, şahıslarımız bakımından değil ve fakat, Avukat-Hakim-Savcı üçlüsünün eşitliğini sağlamak suretiyle ancak var olabilecek "Hukukun Üstünlüğü" ilkesi için gerekli kabul edilmek zorunluğu bakımından daima muhafaza edilmelidir. Avukatlık Mesleğinin vakar ve onurunu kırarak bir üslup ve cümle tertibi içersinde beyanda bulunmağa, Yüksek Hâkimler Kurulu mensupları dahil olmak üzere, hiç kimse mezun değildir"

Bu konuda Yüksek Hâkimler Kurulu ilgilinin sözlerinin basına yanlış aksettildiğini bildirmekle yetindi. İlgilinin de bu yolda tezkir mahiyetinde beyanlarına rastlandı.

c) Yukardaki olaya rağmen Yüksek Hakimler Kurulunun gerekli hassasiyete yer vermediği intibasını uyandıran bir olaya daha raslandı. Bu olay hakkında kurula sunulan muhtıradaki özetle şu hususlar belirtilmiştir,

"Mahkemelere intikal eden dâvalarla, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delil tesbiti işlerinin iş sahipleri ile avukatların arzu ettikleri mahkemelere verildiği" yolunda bir ibarenin yer aldığı kurul tezkeresinin çoğaltılarak dağıtıldığı görülmüştür. Suizanni tevhit eden ve kimin kastedildiği açıklanmaksızın belli bir mesleğin mensuplarına yönelmiş bir ibarenin tercih buyrulmaması gerekirdi. Barolarımız ve Türkiye Barolar Birliği Kanunlara ve meslek törelerine uymayan her davranışa karşı kanunî görevlerini yapmak durumundadırlar. Bu itibarla Savunma mesleği mensuplarının huzur içinde görev yapmalarına engel olabilecek beyan ve ibarelere yer verilmesi ve dikkat buyrulması hususunda Yüksek Hâkimler Kurulu sayın başkanlığından ricada bulunmak lüzumu hasıl olmuştur."

Yönetim Kurulumuz Yüksek Hâkimler Kuruluna adına yapılacak açıklamaların ve yazışmaların Birlikce gösterilen hassasiyetin ışığı altında daha dikkatli hareket olunacağı yolunda verilen teminatı şimdilik yeterli görmüştür



ç) Kayseri Adliyesinde bir hâkimin tutumunu kınayan Kayseri Barosunun kurula veka müracaatı, Birliğimizce de desteklenmiştir. Kurula gönderilen tezkerede

" Baro Genel Kurulunca oybirliğiyle alınan şikâyet kararının çok vahim bir durum olduğunu gözönünde bulunduran Birlik Yönetim Kurulu, konu ile pek yakından ilgilenmeğe karar vermiştir. Bahis konusu hâkimin Avukatlara karşı olan tutumu Adalet geleneğine uygun değildir. Yargı'nın iki ögesi olan yargıçlarla avukatlar arasındaki işbirliğini ve karşılıklı anlayış havasını zedeleyen bu türlü davranışların ortadan kalkması zaruridir." kaydı yer almıştır.

d) Karadeniz Ereğlisinde iki meslekdaşımızın nezarete tutulan müvekkillerinden vekâletname almalarına mahallî zabıtaca mani olduğu, ilgililerce Birliğimize bildirilmiş, mahallî Savcılığa, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına telle müracaat olunmuş, kısa bir süre sonra vekâletnamelerin alınması sağlanmıştır.

e) İstanbulda bir Asliye Hukuk Hakimi ile bir meslekdaşımız arasında vukua gelen olay münasebeti ile yüksek hakimler kuruluna yazılan tezkerede

"Adaletin temel üç ögesinden ikisi olan yargı ile savunma mesleği temsilcileri arasındaki ilişkilerin mesleklerin onuruna ve ciddiliğine yararsız biçimde iyi ve karşılıklı saygıya dayanması başlıca dileğimizdir. Kuruluşundanberi bu ilkeleri gözönünde tutan Birlik Yönetim Kurulu ancak bu türlü ciddi olaylarda gerekli incelemeleri yaptıktan sonra durumu Yüksek Kurulu nuza duyurmayı ve dikkatle incelenmesini ricaya karar vermiştir. İstanbul Barosunca Başkanlığınıza sunulan olayla ilgili soruşturmanın sonucundan Birliğimize de bilgi verilmesini rica ederiz."

f) Yukarıda Hâkim avukat ilişkilerinde yeni ve isabetli olan bir düzeyde birleşmek hususunda Birliğimizin gayretlerine örnekler verilmiştir. Bundan maksadımız temkinle bu ilişkilerin düzelebileceği ümidinde toplanmıştır. Yapılan teşebbüslerden olumlu neticeler alınmadığı hakkında Birliğimizde vicdani bir kanaatin gerekçeleri ile teessüsü halinde Birliğin tutumunda bir değişikliğin meydana geleceği ve Barolarımızın Birliğimizce saptanacak esaslara göre müşterem bazı davranışlara davet olunacağına, kesin tedbirlerin açıklanacağı ve uygulanacağı tabii sayılmalıdır.

g) Adaletin yargı ve savunma ögelerini temsil eden hâkim-avukat ilişkilerinin en iyi biçimde yürütülmesinin adaletin rahatlıkla ve güvenilir yolda gelişmesine büyük katkıda bulunacağı şüphesizdir. Bu bakımdan, bu ilişkilerde sürtüşme yaratabilecek uygulamaların düzeltilmesinde Yüksek Hâkimler Kurulunun yol göstericilik görevi yapmakla mücehhez olduğu kanısındayız.

Bu nedenle duruşma tutanaklarının düzenlenmesinde, özellikle sözlü yargılama usulünün uygulandığı davalarda bir kısım yargıçların kararı ağızdan bildirdikleri halde tutanağa "ilişik karar açıkca anlatıldı" yolunda geçirdikleri bilinmektedir. Daha sonra kararın yazılması gecikebilmekte, ender de olsa kararların değiştirildiği görülmekte, temyiz süreçlerinin geçmesinden sonra kararın yazılması halinde ise türlü çatışma ve anlaşmazlıklara konu olmaktadır.

Bu tutum ve çalışma tarzının yargı ile doğrudan doğruya ilişkisi bulunmadığından Hâkimler Kurulunun denetimi altında bulunması olağan sayılmaktadır. Usul Hükümlerinin Mahkemelerce ayrı biçimlerde uygulanması ve usule uygun olmayan çekişmeler doğuran bu türlü uygulamaların düzeltilmesi konusunda Yüksek Hâkimler Kuruluna başvurulmuştur.

31- Evrakı İncelemek hakkı :

Bu dönem zarfında zaman zaman meslektaşlarımızdan ve Barolarımızdan bazı sorgu hakimlerinin ilk soruşturmada, bazı savcılarının da hazırlık soruşturmasında gizlilikten bahisle evrakın tetkikine müsaade etmedikleri yolunda şikâyetler alınmıştır. Şikâyetler haklıdır :

Bilindiği üzere Avukatlık Kanununun 110.maddesiyle (b.11) "Kanunların Avukatlara tanıdığı hakların gerçekleştirilmesi" çabalarında bulunmak hususu Birliğimize görev olarak verilmiş ve aynı Kanunun 2.maddesinin son fıkrası uyarınca "Adlî merciler ve diğer resmî daireler, avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmakla yükümlü" sayılmışlardır. Halbuki :

a) Hazırlık ve ilk soruşturmanın gizli olduğu mülâhazası ile sanık müdafisine veya zarar görenin vekiline hiç bir surette bilgi verilmemektedir. Soruşturmanın bu safhasında dahi müdafî ve vekilin, müvekkillerinin menfaatlerini korumak, savunmalarını sağlamak görevleri vardır.

Ezcümle, bazı itirazların (takipsizlik kararına, tutuklamaya, ilk soruşturmada iddianameye itiraz gibi) dosya incelemeden yapılabileceğine inanmak mümkün değildir. Kanunun hem itiraz hakkı tanıdığını hem de dosyayı gizli tuttuğunu kabul etmek yorum kurallarına uygun düşmemektedir. Kaldı ki, "dosyayı tetkik" hakkı Avukatlık Kanunu'nun 46.maddesi ile daha da genişletilmiştir.

b) Hazırlık ve ilk soruşturmada "tahkikatın gayesine hâlel verileceği anlaşılırsa tahkikata müteallik her nevi evrak ve vesaikin müdafî tarafından tetkiki müsaadesinin" verileceğine dair olan usul hükmünün ( CUMK. 143) uygulanmadığı, bu yoldaki taleplerin hemen daima reddedildiği görülmektedir. Müdafîin haklarının kısılmasından kaybı en büyük olan kavram "Adalet" tir.

Yine ceza usulü kanunu hükümlerine göre hazırlık ve ilk soruşturmada sanığın sorgu zabtını, bilirkişi mütalâasını ve sanığın hazır bulunmağa





yetkili olduğu her işleme ait tutanakları incelemek hakkı kesin olarak müdafie tanınmış olmasına rağmen bunların dahi gösterilmesinde güçlükler çıkarıldığı hattâ bazı bölgelerde bunların hiç gösterilmediği şikâyetler arasındadır.

c) Usul Kanunumuzun, çağdaş ceza usulü kanunlarının gerisinde kaldığı, mer'î kanun muvacehesinde savunma görevinin ithamla birlikte başlaması kuralını kemaliyle tatbik etmenin imkânsızlığı malûm olmakla beraber hiç olmazsa mevcut hükümleri tatbikte kanunun maksadını esas tutmak suretiyle, gecikmiş dolayısıyla etkisizliğe itilmiş savunma uygulamasının büyük sakıncaları kısmen de olsa giderilebilir.

ç) Yukarıdaki mülâhazalarla Yüksek Hakimler Kuruluna ve Savcılar Baki mından da Adalet Bakanlığına müracaat edilmiş ve gereken tedbirlerin alınması ısrarla talep edilmiştir. Yüksek Hâkimler Kurulu bu konunun Yargı ilişkili olduğundan bahsile bir teşebbüse geçmemiş, bu itibarla adı geçen kurul ile Birliğimiz arasında bu konuda görüş ayrılığı belirmiştir. Kurulu ikna çabalarına devam olunmaktadır. Hazırlık soruşturmasında Savcılarının durumunun tashihi çabalarına Adalet Bakanlığı da katılmış, Bakanlıktan alınan yazı Barolarımıza duyurulmuştur. Ayrıca Bakanlık tamimlerinin duyurulmasında bazı aksamalar olduğu görüldüğünden tamimin bizzat Barolarca Savcılıklara bildirilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.

Bakanlığın tamiminde Birliğimiz müracaatı şu şekilde karşılanmıştır : ..... Cumhuriyet Savcılığına

"Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 143.maddesine göre (ilk tahkikat neticesinde ve tahkikat yapılmamışsa, iddianamenin mahkemeye verilmesinden sonra müdafî, davaya müteallik her nevi evrak ve vesaiki tetkik etmek hakkını haizdir).

(Bundan evvel dahi, tahkikatın gayesine halel vermeyeceği anlaşılırsa, tahkikata müteallik her nevi evrak ve vesaiki tetkik etmek için müdafîe müsaade olunacağı) maddenin 2 nci fıkrasında tesbit olunmuştur.

3 ncü fıkrada ise; "maznun sorgusunu havi zabıtname ile ehlibibre raporlarının ve maznunun hazır bulunmağa selâhiyetli olduğu sair adli muamelelere müteallik zabıt varakasının müdafî tarafından tetkikine hiç bir vakit muhalefet edilemeyeceği" yolunda isabetli amir bir hüküm sevdekilmiş bulunmaktadır.

Görülüyor ki Kanun koyucu Başkanlığından alınan bir yazıda; bir çok yerlerde hazırlık ve ilk soruşturmanın gizli olduğu gerekçesiyle, sanık müdafîine veya suçtan zarar görenin vekiline hiç bir suretle bilgi verilmediği, halbuki soruşturmanın bu safhasında dahi müdafî ve vekilin, müvekkillerinin menfaatlerini korumak ve savunmalarını sağlamak görevleri mevcut olduğu bildirilmektedir.

Kanun '4CMUK.md.143' müdafî ve vekile evrakın tetkiki hususunda geniş yetki vermiş olduğuna göre, bu yetkinin gereği gibi kullanılmasının ancak dosyanın incelenmesi suretiyle imkân dahilina girebileceğini izahâ lüzum yoktur.

Bu itibarla, C.Savcılarının, hazırlık tahkikatı sırasında sanık müdafinin veya suçtan zarar gören vekilinin, Kanun'un 143.maddesinin şumulu dahiline giren isteklerinin olumlu karşılanıp, yerine getirilmesinin hakkın ve adaletin meydana çıkarılmasında etkili olacağı düşünüldüğünden o yolda işlem yapılması hususunun, yargı çevrenizdeki Cumhuriyet Savcılıklarına tebliği rica olunur ".

32.- Barolara yer tahsisi :

Kanunumuzun amir hükümlerine rağmen Adliye binalarında Barolara oda verilmediği veya münasip yerler tahsis edilmediği hakkında Birliğimize intikal eden şikâyetler Bakanlıklara ve ilgililere intikal ettirilmiştir. Bu konuda ısrarlı takiplerde bulunmaktadır. İmkân nisbetinde bir neticenin alınacağını ummaktayız.

33.- Adalet Mesleği mensuplarının sorunları :

Birliğimiz gün geçtikçe güçlenmektedir. Adalet Mesleğine mensup olan kişiler ve kuruluşların Birliğimize müracaat ederek kendi sorunlarına da ilgi gösterilmesi yolundaki talepleri daima nazara alınmıştır, bu cümleden olmak üzere :

a) Siyasi partilerin, yüksek mahkemelerin ve yüksek hâkimler kurulunun seçimlerine müdahale etmemek kararına varıldığı, bir kanun tasarısı hazırlandığı, bu tasarının Anayasa tadili niteliği taşıdığı ve yüksek hâkimler kurulunun münhasıran Yargıtayın kendi üyeleri arasından seçeceği üyelere kurulmasının derpiş edildiği öğrenilmiştir. Bu vaktile denenmiş, sonuç alınmamış bir usuldür. Yönetim Kurulu böyle bir değişikliğin isabetine kani değildir. Seçileceklerde nitelikler aramak tabii ise de seçmek hakkının Yargıtay üyelerine tanınması doğru görülememiştir. Bunun yerine Türkiyedeki bütün hakimlerin kendilerinin mukadderatına etkili olacakların seçiminde oy sahibi olmaları gerektiği kanaatine varılmış, bu açıdan Anayasanın değiştirilmesinin öne alındığı sırada Birlik görüşünün kabul edilmesi çabalarına başlanacaktır.

b) Savcılık teminatı ; Genel Kurulumuzun İzmir toplantısında tetkik buyurduğu yönetim kurulu raporu tarihinden sonra Savcılara teminatı reddeden iki Tasarının kanunlaşarak Devlet Başkanına sunulması üzerine kendilerinden tekrar görüşülme yetkisinin kullanılması aşağıdaki tezkere ile arz edilmiş bulunmaktadır:

"Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Hukukun üstünlüğünü ve Anayasanın itibarını zedeleyen pek önemli bir yasama tasarrufunu Devleti-

mizin en yüksek organını temsil eden zati devletlerine önemle arzettiği kararlar tartışılmış bulunmaktadır. İzmir'de 9-10 Ocak günlerinde toplanan Türkiye Barolar Birliği genel kurulundaki eğilimler de bu yolda tecelli etmiştir.

Konu Savcılık müessesesinin teminatı ile ilgilidir. Yüksek malumları olduğu üzere Anayasanın emrettiği teminatı sağlamayan Kanun hükümlerini Anayasa Mahkemesi iptal etmiş ve hükümete iptal kararında işaret edilen yönde bir tasarı hazırlamak görevini vermiştir. Hükümetin hazırladığı tasarı ve Meclisçe kabul edilen metin, Anayasa Mahkemesinin iptal kararına karşı direnme niteliğindedir. Bu maruzatımızın hukuk tekniği açısından dayanaklarını yönetim kurulumuzun ilişikte taktin ettiğimiz raporunda açıkça görebilmek mümkündür.

Türk Anayasasının en sorumlu zirvesinde görev almış Devlet Başkanımızın şu pek vâhî olaya bir çözüm yolu bulmak gereğini takdir buyurmak durumunda olacağı tabiidir.

Anayasa Mahkemesi, vazifesi icabı, Anayasayı diğer organlardan fazla temsil eder, Yürütmenin görevi de asla küçümsenemez. Bu iki organ karşı karşıya getiren bir anlayışa müdahale zarureti, bunların da üstünde olan "makam"ın takdirine mevduuttur. Hazırlanan metnin Anayasaya ve evvelce verilen iptal kararına aykırı olduğu açıkça meydandadır. O halde bir biri ardından Anayasaya aykırı Kanun yapmak ve birbiri ardınca bunların iptaline şahit olmak niteliğinde bir olay ne sadece Anayasaya aykırılık, ne de sadece iptaldir. Bu bir "Anayasa Buhranı"na yol açabilecek bir olaydır. Bu çeşit olayları, Demokratik memleketlerin hukuk doktrini, Anayasaya aykırılık olarak değil, Anayasayı ihlâl olarak vasıflandırmaktadır.

Anayasaya aykırı bir Kanun yapılmaması asıldır. Fakat Anayasaya aykırı olmadığı zannı ile bir kanun yapılmış olabilir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile mesele kapanır. Fakat Anayasaya aykırı olduğunu bilerek ve bütün uyarılara rağmen, sırf iptal edilinceye kadar zaman kazanmak kasdı ile yapılan bir tasarrufun aynı ölçülerle değerlendirilmesine imkân görülmez.

Yeni Anayasamızın yürürlüğünden bu yana Devlet Başkanımızın, bir tasarrufun yeniden görüşülmesini istemek yetkisini gerektiren bundan daha önemli bir olaya rastlanmamıştır. Yetkinin kullanılması lûtfunda bulunulan olayların hepsi Türk Anayasa Hukuku tarihinde en şerefli Başkanlık tasarrufu olarak kalacaktır. Bu ârizamızla takdirlerinize sunulan olayın da, diğerlerine kıyasla ve evleviyet kuralı gereğince, Devlet Başkanımızın kararlı tutumuna içden bağlanmış tarafsız kişi ve kuruluşların, kendilerini ümitle haklı tutmalarına sebep olmaktadır.

Konuyu, yüksek takdirlerinize en derin saygılarımızla arz ederiz"

Bu yazımızın bir örneği de Anayasa Mahkemesi Başkanlığına tevdi

kılınmıştır. Malûm olduğu üzere Savcılarının teminatı hakkındaki Birlik görüşü bir broşür halinde basılmış, ilgililere tevdi edilmiştir."

Devlet Başkanı müracaatımızı haklı bulmuş, yetkisini kullanmıştır. Buna rağmen aynı metinde ısrar edildiğinden tasarı halen kanunlaşmıştır. Anayasa Mahkemesinde bu kanunun iptali hakkındaki dava derdesttir. İptal edileceği kuvvetle tahmin edilen bu tasarı hakkında iptal kararı çıkıncaya kadar kütle halinde tayinler yapılmaktadır. Bu tayinlerin haksızlığı hakkında Birliğimize mütemadi müracaatlar yapılmakta ve tepkâleri dile getirmemiz istenmektedir.

#### 34.- Yargı Makamları Dışındaki Makamlarla İlişkiler :

Bazı idari makamların ve bazı bankaların, ender olmakla beraber bazı icra mercilerinin tasdikli vekâletname yerine aslın ibrazını ve yeni tarihli vekâletname istedikleri, bu yönden meslektaşlarımıza güçlükler çıkardıkları Birliğimize intikal eden şikâyetler arasındadır. Bu çeşit davranışların haksızlığı ve kanuna aykırılığı pek açıktır :

a) Bilindiği üzere 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 56.maddesi aynen: "Usulüne uygun olarak düzenlenen ve avukata verilmiş olan vekâletname 52.maddede yazılı dosyada saklanır. Avukat, bu vekâletnamenin örneğini çıkarıp aslına uygunluğunu imzası ile onaylıyarak kullanabilir. Avukatın çıkardığı vekâletname örnekleri bütün yargı mercileri, resmî daire ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler için resmî örnek hükmündedir" demektedir.

Bu hükümden açıkca anlaşılacağı üzere Avukatlık Kanununun, kamu hizmeti gören avukata dosyasında sakladığı vekâletnameden resmî örnek çıkarma yetkisini vermektedir. Bu örneğin noterlikçe onaylı örnekle eşdeğer olduğu açıktır.

3499 sayılı Kanunda da bulunan bu yetkinin Kanun koyucu tarafından ne amaçla konduğu bellidir. Bu bakımdan bazı makam ve mercilerin avukatın onadığı vekâletname yerine Noterlikçe onanmış resmî suret istemelerinin kanunî bir dayanağı bulunduğu kabul edilemez.

b) Öte yandan, bazı kuruluş ve kişilerce avukatlardan her yıl yen vekâletname verilmesi istendiği de Birliğimize gelen şikâyetler arasındadır.

Bilindiği üzere "vekâlet akdi" süresiz yapıldığında akdin feshini gerektiren kanunî nedenler olmadıkça ilişki sürmektedir. Bu itibarla süreli olmayan vekâletnamelerin yenilenmesi isteği hukukî açıdan dayanağı olmayan bir istek sayılmalıdır.

Bu isteğin, vekilin azledilmesi kaygısından ileri geldiği belirtilmekte ise de bu da kabul edilemez. Çünkü, kamu hizmeti gören ve ağır cezai ve inzibati sorumluluklar taşıyan avukatın yetkilerini ve görevini kötü kullanması düşünülemez. Böyle bir durum ancak istisnadır.

c) Avukatlık Kanunu'nun 2. maddesinin son fıkrasında yer alan "adlî merciler ve diğer resmî daireler, avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmakla yükümlüdürler" hükmünün açıklandığından da anlaşılacağı üzere avukatlara görevlerini yapmada güçlük çıkarmak değil tam tersine kolaylık ve yardım sağlanması kanunun gereğidir.

Avukatların kanundan doğan yetki ve görevlerinin tanınması şüphesiz her türlü kuruluş ve kişilerce de dikkate alınması gereken bir hukukî durumdur.

ç) Yukardaki mülâhazalarla Birliğimiz konuyu genelge haline getirmiş bütün resmi makamların ıttılana sunmuştur. Buna rağmen uyarmanızın bazı mercilerce nazara alınmadığı hakkında Birliğimize şikâyetler gelmektedir. Bu konuda kanunun gereği gibi uygulanması için çabalarımıza devam edeceğimiz tabiidir.

d) Bazı idarî makamlarda (ekseriye kaymakamlıklarda) dava veya tedbir konusu olabilecek hususlarda evrakın incelenmesine müsaade edilmediği hakkındaki şikâyetlerin Birliğimize intikal etmesi üzerine İç İşleri Bakanlığı ile temasa geçilmiş, ayrıca gönderilen tezkerede "Bir kamu hizmeti gören avukatlarla aynı nitelikte bir hizmeti yürüten idare amirleri arasındaki ilişkilerin kanunlar çerçevesi içinde en iyi biçimde olması Birliğimizin dileğidir. Bu bakımdan bu iyi ilişkilerin bazı yöneticilerin yanlış ve yasalara aykırı davranışlarıyla zedelenmemesine çalışmanın Yüksek Bakanlığınızla Birliğimiz arasındaki karşılıklı anlayışa uygun olacağını arz ederiz; olayın sorumluları hakkında gerekli inceleme ve soruşturmanın yaptırılması ve sonuçtan bilgi verilmesi rica olunmuştur. Alınan cevapta her ne kadar tetkikata mani olunmadığı hakkında beyanda bulunulmuş ise de Bakanlığın tam bir anlayış gösterdiği ve benzeri olayların cereyan etmeyeceğini haklı gösteren hususların da mevcut olduğu sonucuna varılmıştır.

e) Adalet Dairelerinin inkânsızlıkları açıkça ortadadır. Yalnız malî yıl sonlarında değil, yıl içinde de bazı tahsisat yetersizlikleri nedeni ile Adalet dairelerinin üzücü durumlara düştükleri görülmüştür. Bu durumların ilgililerle daha fazla temas halinde bulunan meslekdaşlarımızın üzüntülerine sebep olduğu bir gerçektir. Bu itibarla :

-Pul tahsisatı olmadığından dosyaların Yargıtaya gönderilemediği, hattâ Adlî tıp müessesesinden bu sebeple mütalâaların alınmadığı; Yargıtaya re'sen tahkiye tellerinin çekilemediği;

-Kâğıt olmadığından kararların başka işte kullanılmış kâğıtların arkasına yazılarak Adaletin itibarı ile bağdaşmayan durumlara sebebiyet verildiği;

-Tahsisat yokluğundan haklarını alamamaları yüzünden taksi şöförlerinin ceza keşiflerine gitmedikleri, keşiflerin yapılmadığı;

-Basılı makbuzların bitmesi yenilerinin basılmaması sebebi

ile icra dairelerinde ödemelerin (hattâ nafaka ödemelerinin) yapılamadığı;  
-ve diğer tahsisata ilişkin sebeplerle dâvaların uzadığı, hakla-  
rın istihsal edilemediği hususları Adalet Bakanlığına iletilmiş;

"Halkın Adalete ve Adalet Dairelerine inancına etkili olan bu ko-  
nuların ivedilikle bir çözüme bağlanması gereği, Harçlar ve benzeri kaynak-  
larla bütçe gelirlerine büyük katkıda bulunan Adliyenin kendi öz hizmetle-  
rinde tahsisat sıkıntısı çekmesinin izahsız kaldığı, Devlet Bütçesi içinde  
yer alan Adalete kıyasla daha az önemli sayılan hizmetler için tahsisat ka-  
barıklığı karşısında "Adalet Bütçesi"nin tanziminde daha büyük gayretlere  
ve Devlet Maliyesi ve Bütçe anlayışında Adliye idaresi lehine kökten deği-  
şiklere ihtiyaç bulunduğu bildirilmiştir, Adalet Bütçesinin yukarıdaki husus-  
larda ve benzeri konularda aynı sıkıntılara düşülmemesini temin için Birliği-  
miz TBMM,inde bazı teşebbüslerle faideli olmak kararındadır.

### 35.- Sıkı Yönetim Olayları

Sıkı yönetim konusu ile Birliğimizin ilgisi; sıkı yönetim  
makamları ile meslekdaşlarımız arasında meydana gelen ve savunma hakkının  
tahdidine yol açan olaylardan ileri gelmiştir. Bu olaylar sebebiyle Birlik  
Yönetim Kurulu mevzuatımızdaki bazı eksiklikleri müşahade etmiştir. Memleke-  
timizde 12 Nisan 1909 da ilân edilmiş olan "İdarei Örfiye"den bu yana altmış  
sene zarfında son sıkı yönetim de dahil olmak üzere dokuz sıkı yönetimin ilân  
edildiği görülmüştür. Bu sıkı yönetimlerin hepsi aynı kanuni esaslara bağlı  
değildirler. Bu sebeple yeni Anayasamızdan sonra 20-21 Mayıs olaylarında il-  
lân edilen ile en son 15 Haziran olayında ilân edilen sıkı yönetimler bir  
özellik taşımaktadırlar.

Sıkı yönetim davaları sırasında müdafilerle sanıkların tema-  
sının önlendiği yolunda vaki şikâyetler karşısında Birliğimiz Komutanlık nez-  
dinde teşebbüslere geçmiş ve bazı sonuçlar alınabilmıştır. Fakat bu olaylar  
dolayısıyla iki konunun çözüm beklediği de müşahade olunmuştur; Şöyleki :

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, sıkı yönetim konusun-  
da, Avukat, Askerî hâkim ve Savcı ilişkilerinin dikkat çekici ve üzücü nite-  
likteki gelişme eğilimini Türk Toplumuna karşısında Hâkim, Savcı ve Avukat ola-  
rak tutumlarımızı incelemiş, Birliğe ulaştırılan olayları, şikâyetleri değer-  
lendirmiş ve konunun tüm Adalet mensuplarınınca önem kazandığı sonucuna varmış-  
tır.

Tek tek, olaylar yerine çatışmaların ve tutum farklarının ne-  
denlerini aramayı tercih eden Yönetim Kurulu; başlıca aksaklığın, yeni Ana-  
yasamızdan önceki biçimde bırakılan 25 Mayıs 1940 tarih ve 3832 sayılı Örfi  
İdare Kanunu'nun 1961 Anayasamızdaki değişik anlayış ve gelişime uymamasından  
doğduğunu görmüş ve karşılıklı hak ve görevlerin Sosyal Hukuk Devleti kavra-

mini zedeleyen uygulamalara sebep olduğunu izlemiştir.

\ Bu nedenlerle Yönetim Kurulu, yetkililerin zaman geçirmeden Sosyal Hukuk Devleti anlayışı içinde ve demokratik ölçülere göre Sıkıyönetim hukuku'nun düzenlenmesi çalışmalarına sür'atle başlaması konusunda ısrarlı talep ve tâkibe geçilmesine karar verilmiştir.

Bu konuda gereken müracaatlar yapılmıştır.

- Haksız yere tutuklanan kişilere Devletçe tazminat verileceğine ilişkin özel bir yasanın bulunduğu yüksek malûnlarınızdır. Bu yasa uyarınca tazminat hakkında Sıkı Yönetimce tutuklananların da faydalanıp, faydalanamayacaklarında tereâdüd edilmemek gerektir.

Özel yasa hazırlanırken Sıkı Yönetimce tutuklananların tazminat-tan faydalanamayacakları teklif edilmişti. Bu teklif, kabul edilmedi. Yasama organlarından geçen bu tasarrufun anlamı Sıkı Yönetimce tutuklananların da tazminat isteyebilecekleri sonucunu, verir. Sıkı Yönetimin esasları Anayasada gösterilmiş bir hukuk müessesesi olduğu düşünülür ve "Hukuk Devleti" ilkesinin etkisi dışında bir müessesenin kabulünün imkânsızlığı nazara alınırca varılan bu sonuç isabetlidir.

Yukarıdaki açıklamalara rağmen uygulamaya geçildiğinde usul açısından güçlüklerle karşılaşmaktadır. Özel yasa metninde askerî yargı'da takih edilecek usul hakkında sarahat yoktur. Geçici Komisyon raporunda "Askerî Yargı"ya tabi kimseler için de bu Kanunun uygulanacağı tabîî ise de, bu konuda, yetkili askerî yargı mercilerinin tesbiti, askerî yargıya dair kanunlarda yapılmak gerekir" kanaati izhar olunmuştur. Hakkı tanıyıp, onu elde etmek usulünü göstermeyen bir sistem eksiktir, yasama organının bazı tedbirler almasında zaruret vardır.

"Dâva yolunu kapayacak bir kanun hükmü Anayasa'nın 31.maddesindeki hak arama hürriyetine aykırı düşer" (Anayasa Mahkemesi 26.12.1968,n.9/67).

Dâva yolunu kapayacak bir kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı kadar hakkın aranmasını imkânsız kılan kanun boşlukları da Anayasaya aykırılıkta aynı sonuçları verir.

Bununla beraber genel hükümlere müracaatla, özellikle usul hukukunda kıyas yolu ile ağır ceza mahkemesini görevli saymak mümkündür. Fakat Birliğimize meslekdaşlarımızca vaki müracaatlardan uygulanada tereddüte düşüdüğü anlaşılmaktadır. Kanun değişikliği zarureti neticesine varıldığında; gerekenin yapılması hususu Adalet Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığına bildirilmiştir.

## II. MESLEKİ SORUNLAR

### 36.- Meslekdaşlarımızın maruz kaldığı kanunsuz hareketler :

Birliğimizin kurulmasından bu yana meslekdaşlarımızın uğradığı kanunsuz hareketlerle Birlik olarak gerektiğinde resen ve bazı hallerde de Barolarımızın uyarmaları ile gerekli tepkiler gösterilmiştir.

- Diyarbakır'da 19.6.1969 günü Asliye Ceza Mahkemesinde bir meslektaşımız bir zabıta mensubunun, saldırısına uğramasının savunma mesleğine zarar verdiği açıkça meydandadır.

-27 Ocak günü Ankara Mahkemelerinden birinde bir meslekdaşımızın duruşmadan çıkarılması olayının savunma mesleğimizin açısından yerinde bir davranış olmadığı kamu oyuna duyurduk. İlgili Baronun Birliğimize yaptığı müracaat ve olay hakkında düzenlediği dosya gerektirdiği önemle incelenmiştir. Duruşmanın düzeni kavramının savunuculara da teşmilinin, savunma hakkını zedelemeyen kullanılmış olabileceğini ileri sürmeye inkân yoktur.

İtham makamına eşit imkânlarla donatılmış olması gerekli müdâfaa makamının usul hukukumuzdaki yerini ve önemini ihmal etmemek lâzımdır. Bu vahim olayın ve böyle bir uygulamanın sonuçlarının Adalete hizmet eden ve sadece görev sıfatlarına değişik vazifelilerin karşı karşıya gelebilemelerinin ağır sonuçlarını müdrik bulunan Birliğimiz, gerekli uyarmaları yapmış ve konuyu izlemiştir.

-Tunceli olaylarında meslekdaşlarımıza karşı baskı davranışlardan bizzat içişleri bakanına başvurulmuş, olay yakından izlenmiş 16.2. 1970 tarihli yazısı ile Bakanlık ilgililer hakkındaki evrakın savcılığa tevdi olunduğunu bildirmiştir.

-İstanbulda bir meslekdaşımız ile Zeytinburnu kaymakamı arasında zuhur eden olayda içişleri bakanlığı yazısı yeterli görülmemiştir ve "Birliğimiz bir kamu hizmeti gören avukatlarla aynı nitelikte bir hizmeti yürüten idare amirleri arasındaki ilişkilerin yasalar çerçevesinde en iyi biçimde oluşması dileğindedir. Bu bakımdan bu iyi ilişkilerin bazı yöneticilerin yanlış ve yasalara aykırı davranışlarıyla zedelenmemesine çalışmanın yüksek Bakanlığınızla Birliğimiz arasındaki karşılıklı anlayışa uygun olacağını tekrar ve teyid ederek bu konuda olayın sorumluları hakkında gerekli inceleme ve soruşturmanın yaptırılması yanı sıra benzeri olayların olmaması için genel tedbirlerin alınması Bakanlıktan ısrarla talep edilmiştir. Konu takip edilmektedir.

-23 Mart günü görevini yapmağa çalışan Sakarya Barosuna mensup bir arkadaşımızın Jandarma Üsteğmenince nezarete konulması olayı sebebiyle Jandarma Genel Komutanlığına başvurulmuş, İç İşleri Bakanından da faileri hakkında takibata geçilmesi istenmiştir.



-Erzurum Barosuna mensup bir meslekdaşımızın, eşi ile birlikte karakolda maruz kaldığı kötü muamele karşısında gerekli teşebbüse geçilmiş ve Kars Vali Yardımcısı Özel olarak bu işin tahkikine memur edilmiştir. Durumdan tel ile Adalet Bakanı ve mahalli Savcılık da haberdar edilmiştir. İlgililer hakkında kısa zamanda kamu davası açılmıştır.

-Bu gibi işlemler "Avukatların vazifeden doğan veya vazife sırasında işlenen suçları ile sözü geçen teminat prensibinin ışığı altında sair suçlarından dolayı yapılacak olan soruşturmanın zabıta makam ve mercilerine bırakılmayarak doğrudan doğruya Savcılar tarafından yapılması" Adalet Bakanlığının oldukça eski bir tamimi (1.8.1960) gereği olmasına rağmen tatbikatta zabıta amir ve memurlarının davranışlarına şahit olunmuş, Bakanlık tamiminin hatırlatılması sağlanmıştır.

### 37.- Mesleki suçlarda Bakanlık İzni :

Avukatlık Kanunu'nun hükümlerine nazaran takip izninin Adalet Bakanlığınca verildiği malûmdur. Pek çok muhataralara maruz bir meslek olan Avukatlık mesleğinin lüzumsuz ve haksız tahriklerle meslekdaşlarımızın takibe maruz kalmalarında sakınca görmekteyiz. Haksız ithamları ayırarak lüzumsuz yargılama ve teşhire mani olmak için konulmuş olan izin usulünün bunun ruhuna ve maksadına göre kullanılmadığı görüldüğünden Adalet Bakanlığına şöyle bir müracaatta bulunuldu :

"Malûmları olduğu üzere Avukatlık Kanunu'nun 58.maddesine göre avukatların meslekleri ile ilgili suçlarda soruşturma izninin verilip verilmemesi Sayın Bakanlığın takdirine bırakılmıştır. Bu takdirin bir "gerekçe" ye dayanacağı pek tabii görülmektedir. Fakat soruşturmanın başında, takdirin isabetle tecellisini sağlayacak bazı usul ve geleneklerin yaratılmasında büyük yararlar düşünülebilir.

Bu açıdan, Sayın Bakanlığın meslek suçlarında izne ilişkin takdirini kullanmadan önce Türkiye Barolar Birliğinin olay hakkında mütalâasını temesi yolunda bir idarî usulün kukulması pek yararlı görülmektedir. Bu talebimizin dayanakları şunlardır:

-Yeni Avukatlık Kanunu'ndan önce Türkiye Barolar Birliği, başka bir deyimle "kamu kurumu niteliğinde" (Avukatlık K.109/2) bir kuruluş mevcut değildi. Halen böyle bir kuruluş mevcuttur ve "meslek ahlâkı, düzen ve geleneklerini korumak" (madde 110/3), "kanunların avukatlara tanıdığı hakların gerçekleşmesine ve yüklediği görevleri tam ve şerefli bir şekilde yerine getirilmesine çalışmak" (madde 110/11) ve "Adalet Bakanlığının ... soracağı ... adlî ve meslekî konularda görüş ve düşüncelerini bildirmek" (madde 110/8) ile de bu kuruluş görevli kılınmıştır. Sayın Bakanlığa yönelen bu is-

ğimiz, şimdiye kadar Birliğimizin sabit olan meslek yasalarına uygun tutumunu eksiksiz yerine getirmek kaygısından ileri gelmektedir.

-Bu isteğin, mevzuatımızda bir örneği olmadığı, bir yenilik sayılabileceği endişesi ile emsal göstermekte fayda umduk :

Bilindiği üzere "Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrası Hakkında Kanun"un 75.maddesinde hekimlerle (onlara benzetilenlerin) mesleklerine ilişkin suçlarda "Yüksek Sağlık Şurası"nın mütalâasının alınması zorunludur. Yargıtay bu gereğe uymamağı -tamamıyla tekerrür etmiş içtihadı ile bir"bozma sebebi" saymaktadır. Adı geçen kanun 1928 tarihlidir. O tarihten bu yana bir kuruluşlar rejimi olan demokrasinin ülkenizde daha geliştiği açıktır. Bu gün yurdumuzda demokratik kurum ve kuruluşlar gelişme görevlerinin bilincine ulaşmışlardır. Kanun koyucunun kırkı yıl önce de bir meslek teşekkülünün mütalâasını alma zorunluğunu düşünmüş olması kıvanç verici olduğu kadar yol göstericidir de.

-Malûmları olduğu üzere "takibi izne bağlı suç" kavramı doktrinde incelenmiş ve böyle bir takdirin tanınması nedeni, belli esaslara ve izahlara bağlanmıştır. Sayın Bakanlığın, Türkiye Barolar Birliği mütalâasını zoruri görmek yolundaki bir tutumu "çağdaş ceza usulî teorisi"ne de pek uygun düşecektir".

Bakanlığa bu müracaatımıza henüz cevap alınamamıştır, cevabın olumsuz olması halinde kanun değişikliğini sağlamak yoluna gidilecektir.

### 38.- İş Mahkemesinin Durumu :

İş dâvalarının sürüncemede kaldığı ve işlerin uzaması nedeniyle adaletin tam gerçekleşmediği şikâyetleri dikkate alınarak , bu konuda Birliğimizin yapacağı çalışmalara esas olmak üzere; barolarımızdan

-İş Mahkemelerinin sayısı;

-Bu mahkemelerde derdest dâvaların sayısı;

-Bu davaların,

a) Ölüm ve malûllükle sonuçlanan iş kazaları nedeniyle tazminat dâvaları,

b) İhbar, kıdem ve başkaca fesih tazminatı dâvaları,

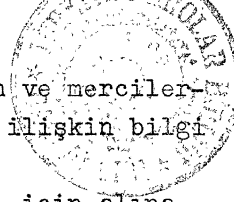
c) Fazla çalışma ve benzeri haklar nedeniyle alacak dâvaları,

ç) Sendikal haklar ile toplu sözleşme grev ve lokavt uygulamalarından doğan davalar,

d) Başkaca dâvalar,

olmak üzere gruplara ayrılarak her gruptaki dâvaların sayıları;

- Duruşma taliklerinin ortalama süreleri (bazı bölgelerde bugünden 1972 yılına gün verildiği bildirilmektedir),



-Bilirkişi incelemesi uygulanmasına, bir kısım makam ve mercilerden bilgi ve belgelerin geç gönderilmesine ve başkaca konulara ilişkin bilgi ve uyarıları istenmiştir.

Bu arada söz konusu dâvaların çabuklukla bitirilmesi için alınabilecek kanunî, usulî ve idarî tedbirlerin neler olabileceği hakkındaki görüşlerini de bildirmeleri rica olunmuştur. Çalışmalar sonunda gerekli teşebbüslere geçilecektir.

### 39.- Adli Müzaharet :

Konu yönetim Kurulumuzun Bursa toplantısında ele alınmış ve şu sonuçlara varılmıştır :

"Hak arama hürriyeti" Türk Anayasası'nda temel haklardan sayılmıştır. Bu hakkın varlığı, onun kullanılmasında eşitliği gerektirir. Pahalı adalet hak aramada eşitsizliği arttırmaktadır. Adli yardım sisteminin gereği gibi işlememesi veya aynı ölçüde kalması, adalete başyurmanın her türlü yükümünde, harçlarda, tarifelerde artış, eşitsizliği daha açık olarak ortaya koymaktadır. Türkiye Barolar Birliği kendisine düşeni yapmak, diğer makamlara düşenler bakımından da uyarılarına devam etmek kararındadır. Adli yardım, çağdaş anlayış düzeyine erişinceye kadar geliştirilecektir. Türkiye-mizde maddî imkânlarının yetersizliği yüzünden hakkını aramayan kişiler kalmamalıdır.

Adli yardım kavramına, zorunlu müdafilik sistemini dahil saymaktayız. Müdafii olmasa da insanların, mahkûm edilebildiği ender ülkelerden biri olmak, toplumumuza onur vermemektedir. Bundan üzüldü duyanların başında hâkimlerimiz, savcılarımız, avukatlarımız gelmektedir. Bu konudaki ilkel kanun hükümlerinden şikâyetçiyiz. Bunlar mutlaka değişecektir.

Kül halinde, bütün unsurları ile geliştirilmiş adli yardımın Devlete maliyeti büyük olmayacaktır. Kaldı ki mahkeme masraflarının herhangi bir bütçe geliri olarak anlaşılmasına artık imkân da kalmamıştır. Mahkeme masrafları bir usul hukuku konusu olarak ele alınmalıdır."

Avukatlık Kanunu adli müzaharetin etkili bir şekilde düzenlenmesini Barolarımıza görev halinde tahmil etmiş bulunmaktadır. Bu konudaki görüşlerin belirtilmesinde faide gören Barolar Birliği, İzmir Barosunun bu konuda tertiplediği açık oturuma katılmıştır. 6 Nisan 1970 İzmir Panelinde varılan sonuçlar şöylece özetlenebilir :

#### a) Devlet yardımı :

Adli yardımın külfeti Devletçe ve konunun önemi ile orantılı olarak karşılanmalıdır.

Devletin almadığı (veya bazı hallerde ödediği) masraflar ve avu-

katlık ücreti toplamı, bu şekilde hukuk dâvalarının kazanma veya kaybetme oranına göre değerlendirilmelidir. Pek çok memleketlerde adlî yardım ile açılan veya savunması bu yoldan yapılan dâvaların kazanılması oranının çok yüksek olduğu ileri sürülmektedir. Aşikâr surette haksız dâvalarda daha başta isteğin incelenmesi suretile bu oranı attırmak da mümkündür.

Memleketimizdeki usul, masraflardan geçici olarak muaflik veya kısmen avans şeklinde özetlenebilir. Fakat adlî yardımın gereği gibi işleyebilmesine bunlar yeterli değildir.

Avukatlık Kanununa göre "adlî müzaharet bürolarının gelir ve gideri Baro bütçesinin ayrı bölümünde gösterilir. Bu bölümde kalan gelir fazlasının sonraki yıla aynen aktarılması zorunludur. İl veya Belediye bütçelerinden yahut hayır müesseselerinden Baroya tahsis edilen yardımlar ile Baro lehine yapılan her türlü bağışlardan tahsis yeri gösterilmeyenler bu bölümün gelir kısmına eklenir. Adlî müzaharete memur avukat, aldığı ücretin yüzde yirmisini ve büronun yardımından faydalanan kimse avukat ücretinden başka yararlandığı kısmın yüzde onunu Baroya ödemeğe zorunludur. Şu kadar ki, adlî müzaharettten yararlananın vereceği meblâğ asgarî tarifeden aşağı olamaz" (A.K.180).

Bu hükümlerin müzaharet bürolarına hiç bir yardım sağlamadığı malûmdur. Ne il, ne belediye bütçesinden, ne de hayır müesseselerinden Baroya yardım mümkün olmaktadır. Adlî yardımın Anayasal önemi karşısında müzaharet bürolarının gelirleri hakkındaki bu umursamazlık ve Kanun yapılırken dahi yapanların ciddiyetine inanmadıkları belli olan bu tutum büyük bir çelişmedir. Müzaheret Sosyal Devlet ilkelerinin zorunluğu gereğidir.

b) Mahkeme masrafları kavramının izahı : Mahkeme masrafları kavramının bütçe kalemlerinden biri olmadığı etraflıca ve ısrarla izahı, bunların gerek tanzimi, gerek miktarının tayini azaltılmalarının, çoğaltılmalarının bir usul meselesi olduğunun memleketimizde de kabul edilmesi gereklidir. Bu soruların sadece "mali hukuk" gerekleri ile çözümlenmesi mümkün değildir. Bu itibarla her dava çeşidi ve bunlar üzerinde tam ve makul bir tartışmadan sonra varılacak esaslara göre harç tarifelerinin yeniden tanzimi ve gerçekten pek yüksek olan tarifelerin indirilmesi zaruridir.

c) Adli müzaharet işlemlerinin Barolara bırakılması :

Adli müzaharetin uygulanmasında müzaharet kararı veren mahkeme ile Barolardaki adli müzaharet bürolarının görevleri birbirine karışmış gibidir. Karar mercii olarak "mahkeme"yi, uygulamacı olarak Baroları kabul eden bir sistem için bu kargaşalık tabiidir. Avukatlık Kanununun "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun adli müzaharet hakkındaki hükümlerinin saklı olduğu" hakkındaki hükmü (A.K.178) müşkülli çözmektedir.

"Baroların adli yardım büroları, bizzat (adli müzaharet) kararı veremez. Fakat tatbikatta, bu büroların kendilerine yapılan adli yardım talepleri için bizzat karar vererek vekil tayin ettikleri anlaşılmaktadır" Yeni Avukatlık Kanununun bazı hükümleri mahkemeler ile barolar arasında merci ihtilâflarını arttıracak niteliktedir. Adli müzaharet bürolarının "... genellikle muhakeme veya diğer takip işlerinin gerektirdiği giderleri ödemekten kısmen veya tamamen aciz olanları mahkemeler ve adalet daireleri ile diğer mercilerdeki işlerini takiple hükümlü" oldukları hakkındaki hükmün (A.K.178) yorumunu dar tutmak kolay olamayacaktır.

Karışıklığın kesin surette önlenmesi, adli yardıma ilişkin bütün konuların Barolara bırakılması ile giderilebilir. Örgütlenmiş savunma makamı olarak Baroların tabii görevleri bunu gerektirir.

Diğer taraftan adli müzaharetin elde edilmesini güçleştiren hükümler, mahkeme masraflarının yüksekliliği kadar hak arama hürriyetindeki eşitliği bozmaktadır. Avukatlık Kanununa göre "adli müzaharet isteminde haklı olduklarına dair delil göstermiyenlere yardım edilemez" (A.K.179). Delil getirememenin veya şüpheli durumların hak arama eşitliğinin aleyhine karine olarak kabulü adli müzahareti izah eden fikirlere uygun düşmemektedir.

ç) Adli yardımın özel bir kanunda ve yeniden düzenlenmesi : Hukuk Usulü Kanunundaki hükümlerin, ıslah edilerek, Avukatlık Kanunu'ndaki hükümlerin de, her Baronun değişik uygulamasına meydan vermeyecek şekilde biraz daha ayrıntılı hale getirilmesi suretile ve diğer bazı kanunlarda mevcut hükümlerin de (meselâ Askerlik Kanunu) umumî insicama uydurularak, özel bir kanunda (meselâ İtalya'da olduğu gibi) toplanması gerekli hale gelmiştir. Böyle bir çalışma sırasında, Devletimizin imzaladığı genel anlaşmalar ve ikili "adli yardım" anlaşmalarının adli müzaharet konuları da gözönünde tutulmak gerektir.

Memleketimizde "resen müdafî tayini" diye isimlendirilen konu, pek eksik şekilde düzenlenmiştir. Usul Kanunlarında, bu konunun geniş anlamda adli yardım şeklinde düzenlenmesinde de zaruret vardır.

#### 40.- Yargıtay Kararlarının yayınlanması :

Avukatlık Kanunu'nun 110.maddesi ile "mahkeme içtihatlarının sistemli bir surette toplanması ve yayınlanması için Adalet Bakanlığı ve Yargı Mercileri ile işbirliği yapmak" ödevi Birliğimize verilmiş bulunmaktadır. Kanun hükmü gereği olan bu işbirliğine âmade olduğumuzu Yargıtay Başkanlığına ve Adalet Bakanlığına bildirdik.

Her ne kadar, "Yargıtay Kurulu Tasarısı"nda ihdası

düşünülen "Yargıtay Yayın İşleri Bürosu"na ilişkin hükümlerde Türkiye Barolar Birliği'nin katkısından söz edilmemekte ise de Avukatlık Kanunu'nun yürürlüğe girmesine takaddüm etmiş olan tasarıda bu hususun nazara alınmamış olması tabii karşılanabilir. Tasarı henüz kanunlaşmadığına göre gerekli uyarmaları yüce meclise birlikte duyurmak gereğini belirttik.

Adalet Bakanlığı'nın bütçe mülâhazaları ile uzun yıllardan beri beklenen bu hizmeti gereği gibi yerine getirmesine belki de imkân bulunamayacaktır. Bu itibarla yeni bir sistemin aranmasında zaruret bulunduğu kanısını taşımaktayız.

Adalet Bakanlığının cevabi yazısında şu mülâhazalar serdedilmiştir.

"Yargıtay Teşkilât Kanunu tasarısı Hükümetten çıkmış ve Yasama Organına intikal etmiş bulunduğu cihetle, takdir olunacağı üzere Bakanlığımızca yapılabilecek bir işlem mevcut değildir. Ancak, Kanun tasarısının yasama organında görüşülmesi sırasında bilhassa komisyonlardaki çalışmalarda Barolar Birliğinin bu talebinin ilgililere duyurulmasına çalışılacaktır".

Yargıtay Başkanlığından alınan cevap ise şöyledir :

"Gerek Yargıtay'da teşkil edilen komisyonun hazırladığı (Yargıtay Kuruluşu tasarısında), gerek Adalet Komisyonu ve sonradan Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan tasarılar da yayın işlerine dair hükümler konduğu görülmektedir. Gerçekten bu tasarılar, Avukatlık Kanunu'ndan evvel hazırlanmış olduğundan Avukatlık Kanununun 110.maddesi hükmü bahse konu edilmemiştir. Bu itibarla anılan Kanunun 110. maddesinin 10.bendi hükmü nazara alınarak işbirliğinin ne suretle tanzim edilmesinin mümkün olacağı hususunda bir formülün, kabil ise madde halinde hazırlanıp (tasarıdaki yayın hükümleri, 110.madde ile memzucen mütalâa edilerek) bildirilmesi ve icabında bir görüşme yapılması" istenmiştir.

Konunun bundan sonraki gelişimi hakkında muhterem genel kurula yeni bir gelişme olduğu takdirde bilgi verilecektir.

#### 41.-Ruhsatnameler :

Türkiye Barolar Birliği tarafından tesbiti kanun gereği olan avukatlık ruhsatnameleri en itinalı bir şekilde tertip ve tabedilmiştir. Tevziat başlamıştır. Talepler süratle karşılanmaktadır. Her türlü taklidi önlemek bakımından baskısında bazı özelliklere dikkat edilmiş, ayrıca soğuk damga ve Birlik kütüğünde numaralamak yoluna gidilmiştir.

#### 42.-Sicil Cüzdanları :

Sicil cüzdanları basılmış ve meslekdaşlarımızın ve barolarımızın emirlerine amade kılınmıştır.

43.- Vekâletname Metinlerinin Islahı :

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 56.maddesinde vekâletnamele-  
rin asıllarının avukatlarca saklanması ve onaylı örneklerinin kullanılması  
öngörülmektedir.

Bilindiği üzere vekâletname Avukatlık Kanunu ile başkaca ka-  
nunlarda ilkeleri belirtilmiş vekâlet ilişkisini belgelendirmektedir. Kanun-  
larımızdaki hükümlere göre vekâlet belli yetkileri kapsamaktadır. Ancak,  
Kanunda özel olarak verilmesi gerekli bir kısım yetkiler belirtilmezse bu  
yetkileri içine almamaktadır.

Oysa uygulamada noterlerce hazırlanan birbirinden çok deği-  
şik basılı metinlerde Kanunen vekâlet ilişkisinin kendiliğinden kapsamına  
giren birçok yetkiler ayrı ayrı sayılmaktadır. Böylece gereksiz bir uzatma  
ve metin kabartma durumu doğmaktadır. Bunun sonucu olarak vekâletname ibraz  
olunanan bazı makamlar ve kişiler kanunî yetkileri de vekâletname metninde  
arama yanlışına düşmekte ve bulamadıklarında da vekile güçlük çıkarmaktadır.

Öte yandan Kanundan doğan yetkiler dışında özel açıklık is-  
tleyen yetkilerin seçilmesi, aranması güçlük göstermekte, kimi durumlarda da  
yanlışlıklar doğurmaktadır.

Son olarak bir kısım noterlerce uzun uzun, hatta birkaç sayfaya  
ancak sığacak kadar uzatılarak yazılan vekâletnameler iş sahiplerine gerek-  
siz malî külfet de yüklemektedir.

Bu nedenlerle uygulamada birliği sağlamak, güçlükleri ve yanlış-  
lıkları önlemek için Bakanlıkca tek örnek vekâletname hazırlanmasının  
ve noterlere bildirilmesinin uygun olacağı düşünülmüş ve bu yolda Adalet Ba-  
kanlığına başvurulmuştur.

Bakanlık cevabi yazısında Noterlik Kanunu Tasarısının halen TBMM.  
nde olduğunu, tasarının kanunlaşmasını takiben bütün noterlik muameleleri  
gibi vekâletnamelerin de istenen şekilde formüllere bağlanacağını ifade et-  
miş, bununla beraber aşağıdaki tanımi teşkilâtına göndermiştir :

"Noterlerin, dava takibine ait vekâletnamelere Hukuk Usulü Muha-  
kemeleri Kanununun 62 inci maddesini göz önünde tutmayarak vekâletin tazam-  
mum ettirdiği yetkileri fuzuli olarak yazdıkları görülmektedir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 62 nci maddesinde : Kanunen  
selâhiyeti mahsusa itasına mütevakkıf hususlar müstesna olmak üzere vekâle-  
tin hüküm kat'iyet kesbedinceye kadar davanın takibi için icab eden bilumum  
muameleleri ifaya ve hükmün icrasına ve mesarifi muhakemenin tahsili ile bun-  
dan dolayı makbuz itasına ve kendisi aleyhinde de işbu muameletin kâffesinin  
ifa edilmesine mezuniyeti mutazammın olacağı ve işbu mezuniyeti takyit ede-

cek bütün kayıtların diğer taraf indinde gayrı müteber addolunacağı yazılıdır...

Dâvaya vekâlet bu selâhiyetleri tazammun ettiği cihetle sözü geçen maddede yazılı kayıtların vekâletnamede tasrihine kanuni bir zaruret olmadığı gibi zaman kaybını ve iş sahiplerine fazla yazı ücreti yükletilmesini gerektirmektedir.

Bu itibarla bu gibi fuzuli kayıtların yazılmasına lüzum yoktur. 63 ncü maddede yazılı işlerin yapılması hususi bir selahiyete mütevakkıf bulunduğundan bunların iş sahiplerinin isteği üzerine vekâletnameye yazılması icap eder".

44.- Vekâletname tasdiki :

Avukatlarca kendilerine verilen vekâletnamelerin tasdikli suretleri ile bazı müesseselerin muamele yapmadıkları vaki şikâyetlerden ve baroların Birliğe gönderdikleri yazılardan anlaşılması üzerine durumun bir genelge ile resmi dairelere duyurulması Adalet Bakanlığında istirham edilmiş ise de Bakanlık bu talebimizi şu mülâhaza ile yerine getirmek istemiştir : "... vekâletname örneğini imzası ile onaylıyanın baroda yazılı avukat olması gerektiğinden işlemi yapacak ilgililerin, imzası ile onaylandığı vekâletnameyi sunan zatın işlemin yapıldığı anda Baro levhasına kayıtlı avukat olduğunu araştırmaması tabiidir. ... Avukatlık Kanununun 182.maddesinde sözü geçen yönetmelikte yer alacak hükümlerle düzenlenmesi uygun olacağı ve yönetmeliğin yürürlüğe girmesine kadar ki süre içinde avukatların kendileri tarafından onanmış vekâletname örneği verdikleri daire ve kuruluşlar yetkililerinin talebi halinde Baroda kayıtlı buldukları hususunu belgelendirmeleri ve vekâletnamenin aslını göstermeleri gerekeceği düşünülmektedir".

Yönetim Kurulumuz vekâletname suretini ibraz edenin Baroda kayıtlı olup, olmadığını belgelendirmeleri yolundaki anlayışta isabetsizlik görmekte ise de aslın ibrazı zorunluğunu kanuna aykırı bir anlayış saymış ve görüşünde aşağıdaki gerekçelerle ısrar etmiştir :

"Bilindiği üzere Avukatın vekâletname örneği çıkarma ve onama yetkisi 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 44.maddesinde de yer almakta idi. 21.6.1938 günlü Adliye Ençümeni tutanağında hükmün gerekçesi olarak şunlar yazılıdır : "44.madde, avukatlar hakkında Kanunun gösterdiği yüksek bir itimad ifade eden ve mevzuatımıza ilk giren bir hükmü göstermektedir".

Otuziki yıllık uygulama da avukatların bu güvene lâayık olmadıklarını düşündürecek sonuçlar vermemiştir.

Bunu da gözönünde tutan kanun koyucu 1136 sayılı Kanun'un 56.mad-



desinde de aynı hükme daha geniş kapsamlı olarak yer vermiştir.

1136 sayılı Kanun'a, 3499 sayılı Kanun'da olmıyan bir hüküm daha konmuştur. Buna göre avukatlar, kendilerine verilmiş vekâletnamelerden başka kâğıt ve belgeleri de onaylıyarak ilgili yargı mercilerine ve adalet dairelerine vermek yetkisini elde etmişlerdir. Bu belgeler de resmî örnek niteliğinde sayılmıştır. Bunun nedeni kanunun aşağıya aldığımız Adalet Bakanlığı gerekçesinde yazılıdır :

(56.maddenin 2. ve son fıkrası hükümleri bu tasarıyla getirilmiş yeni hükümler olup, ikinci fıkra ile avukata şimdiye kadar tanınan, vekâletname örneğini çıkarıp kullanma yetkisi genişletilmiş ve aslı kendisinde bulunan her türlü evrak ve vesaikin örneklerini tasdik ederek yargı organları ile sair adli mercilere ibraz edebilmek yetki ve hakkı tanınmıştır. Bu hal tasarının avukata tanıdığı hak ve görevlerle, ona verdiği önem ve gösterdiği itimadın mantıkî bir sonucudur. Bu suretle avukatın örnek çıkarmak için başka mercilere müracaat ederek zaman kaybetmesi önlenmiş ve meslekin itibarı artırılmıştır.)

Baroların teklif ettiği kanun tasarısında bulunmıyan (vekâletnameden başka belgelerin avukat tarafından onaylanması ve bunların da resmî belgeler sayılması) hükmü Adalet Bakanlığı tarafından getirilmiş olup, gerekçede de avukata gösterilen itimat esas alınmıştır.

Vekâletnamenin aslı avukattan istenebilir mi konusuna gelince; Avukatlık Kanununun 56.maddesinin ilk cümlesi avukata vekâletnamenin aslını 52.maddede belirtilen dosyada saklama görevini vermiştir. Bu durumda avukatın vekâletname aslını saklamayıp, bir mercie vermesi kanuna aykırı olacaktır. Ayrıca bu hususta Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 66.maddesinde, (dâvanın her halinde ve esas hakkındaki hükme kadar vekâletnamenin aslı istenilebileceği gibi bunun kâfi veya usulüne muvaffak olmadığı hakkında da itiraz olunabilir) hükmü vardır.

Kanımızca ancak, dâva görülen aslının usulüne uygun olmadığı iddia olunursa bir avukattan vekâletnamenin aslını mahkemeye sunması istenebilir kıyas yoluyla bu hükmü dâva dışındaki hâllere uygulamak mümkün değildir. Çünkü, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, hukuk mahkemelerinde görülen dâvalarla ilgili yöntemi gösteren hükümleri getirmiştir.

Bakanlık yazısının 4.bölümüne gelince : Burada, Avukatlık Kanununda avukatın vekâletnameörneğini ne şekilde onaylıyacağı hususunda Noterlik Kanunu'ndaki gibi bir hüküm bulunmadığı yazılıdır. 56.maddede (... imzası ile onaylıyarak ...) denilmektedir.

Bahse konu edilen Noterlik Kanununun 4166 sayılı kanunla değişik

38.maddesi şöyledir (Alâkalılarla şahit ve muarrif ve tercümanın imza koymak bilmedikleri, mühür ve hususi işaretleri de olmadığı takdirde sol baş parmağı, yoksa diğer herhangi bir parmağı bastırılarak üzerine sahiplerinin ad ve soyadları yazılır ve altına hangi parmağı olduğu şerh verilerek tasdik ve imza olunur). Kanımızca Avukatlık Kanunu'nda da bu biçim bir hükmün aranması yerinde olmaz. Çünkü noter ve avukat aynı işi yapmazlar. Bunun dışında (onaylama) ile ilgili kanun veya talimatname hükümlerinde de başka açıklık yoktur.

İcra ve İflâs Kanununun 61.maddesinde (Ödeme emri borçluya takip talabından itibaren nihayet 3 gün içinde tebliğe gönderilir. Takip bu belgeye dayanıyorsa, belgenin tasdikli bir örneği ödeme emrine bağlanır.) denilmektedir. Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazı İşleri Talimatnamesinin 43. maddesinde de (Suretler Kalem Şefi veya Muavini tarafından tasdik olunarak verilir) denilmektedir.

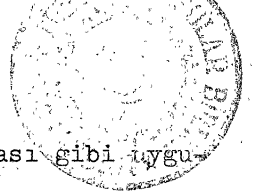
İcra'da kovuşturma yapan avukat, sunacağı belgelerin onaylanmasını hangi biçimde yaparsa vekâletnameyi de o biçimde onaylar. 3499 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten beri avukatlar vekâletname örneklerini nasıl onaylamışlarsa bundan böyle de o biçimde onaylıyacaklardır.

Yukarıya alınan Talimatnameye göre kalem şefleri de yıllardan beri (yürürlük tarihi 1 Ocak 1947'dir) karar örneklerini aynı biçimde onaylamak tadır. Adalet Bakanlığının, onaylama yetkisini taşıyan başka kanun ve talimatnamelerde onaylamanın biçimiyle ilgili hüküm aramazken özellikle Avukatlık Kanununda böyle bir noksanlıktan bahsetmesi yersizdir.

Gerek (vekâletnamelerin), gerekse mahkeme kararlarının veya başka belgelerin, genellikle (aslı gibidir.), (aslına uygundur.), (işbu örnek aslına uygundur.) gibi deyimler, onaylanacak yazının alt kısmına yazılmakta, tarih konup imzalanmaktadır. Belgeyi onaylayan resmî merci ise mühür de basılmaktadır.

Bakanlık yazısının bir yerinde de Avukatlık Kanunu'nun 182.maddesinde bahse konu edilen yönetmelik çıkıncaya kadar avukatların baroda kayıtlı olduklarını ispat ve vekâletname aslını göstermeleri gerekeceği yazılıdır. Kanımızca bu görüş de hatalıdır. Yönetmelik çıkmadı diye avukatlar vekâletname onaylamaktan geri kalmadıkları gibi vekâletname aslını göstermek zorunda da değillerdir.

Bu itibarla avukatlar, kendilerine güvenilen kimseler olarak vekâletnameleri kanunun verdiği yetkiye dayanarak ve ötedenberi yerleşen biçimde onaylamak hakkını haizdirler. Kaynağını kanundan alan bu hak ve yetkinin tersine açıkca bir kanun hükmü olmadıkça kullanılmasına engel olunması kanuna aykırılık teşkil edecektir. Yönetmelikler ancak Kanun'un uygulama biçimini açıklayan kurallar dizisi olduğuna ve Kanuna aykırı yönetmelik olamayacağına göre bu kanuni hakkın ve yetkinin kısıtlanması ya da kaldırılması için bir yönetmeliğin henüz çıkarılmadığı bahanesi öne sürülemez.



Nitekim dâva ve iş takipçilerinin listeye yazılması gibi uygulamalar için de yönetmeliğin çıkarılması beklenmemiştir.

Yukardaki mülâhazalarla Birlik görüşünde ısrar etmiştir. Bakanlığın kararında bir değişiklik olup, olmayacağı hususu henüz bilinmemektedir.

#### 45- Stajiyerlere yardım :

Avukatlık Kanununun 27 nci maddesine göre stajiyerlere yapılması gerekli yardımın esaslarının belirtilmesi görevi Birliğimize verilmiş olduğundan Barolarımızdan bu husustaki düşüncelerini bildirmeleri istenmiş ise de bütün barolarımızdan mütalâalarının istihali mümkün olamamıştır.

Tesbit edilen esaslar ilişkide ( EK. ) tetkiklerinize arz olunmuştur. Her ne kadar Kanun stajiyerlere yardımın barolarınca yapılmasını ön görmüş ise de Barolar arasında malî güç farkları dolayısıyla cüz'i de olsa Birlik Bütçesi'nden de yapılacak bir yardım isabetli olacaktır. Bu itibarla Bütçemizden böyle bir yardımın yapılabilmesini yüksek takdir ve kararlarına arz ederiz.

Bahis konusu esasların tetkikinden görüleceği üzere yardım Borç şeklinde olacaktır, faiz düşünülmemiştir, ödeme uzun vadeli.

Stajiyerlerin başkaca bir işte çalışmamaları yolundaki kanun hükmünün gereği gibi uygulanmasına Barolarca ve Birlikçe dikkat edilmektedir. Çok değerli bazı gençlerin maddi imkânsızlık sebebiyle mesleğimize intisap edememelerini ilerisi için sakıncalı görmekteyiz. Barolarımızın bu konuda elden gelen gayreti esirgemeyecekleri pek tabiidir.

#### 46.- Trabzon (Uçak) Olayı :

a) Bir Sovyet Rusya uçağının Trabzona kaçırılması ve bu esnada iki Litvanya asıllı Rusun hostesi öldürdükleri, pilotu yaraladıkları malumdur. Siyasi nitelik taşıyan bu olaya Birliğimiz müdahale etmek istememekte idi. Fakat vaki müracaatlar Birlikçe belli bir tutum almamızı gerektirdi :

24 Ekim 1970 günü Litvanyalıları Koruma Amerikan derneği mensubu ve Eyalet kadınlar Barosu Başkanı Helena Armanas Birliğimize geldi. Yönetim Kurulu Üyelerinden Atila Sav, Erdoğan Bigat, Mehmet Kavaklılar ve Hilmi Becerik'in bulunduğu toplantıda, adı geçen avukat kendi açılarından olayı izah etti ve bahis konusu iki şahsın geri verilmemesi açısından ısrarlı beyanlarda bulundu ve Türk Hukukçularının bu yönden gayret sarfetmelerini istedi. Kendisine Türk geri verme sisteminin özellikleri izah edildi, suçun siyasi olduğuna mahkemece karar verilirse hükümetin iade imkânına sahip olmadığı, sanıkların Türkiyede yargılanmaları halinde her türlü savunma haklarından istifade edecekleri anlatıldı.



b) 27.10.1970 günü bizzat Dışişleri Bakanı tarafından BaŐkanlıĐa telefon edildi. Bu telefon sırasında Yönetim Kurulu yesi Sayın Tacettin Sirmali hazır bulunuyordu. Bakan, Trabzon hadisesi hakkında Birlik mütalâasını rica ettiğini söyledi. Davete icabet edildi. Toplantıya Adalet Bakanlığı Ceza İŞleri Genel Müdürü Melih Ezgü, Dışişleri Hukuk Müşaviri Suat Bilge ve Genel Sekreter Orhan Eralp iştirak ettiler. Bakan mtalamıza sordu, BaŐkanlıkca kendilerine konunun sür'atle geliŐtiĐini, Yönetim kurulunun, zaten yakın olan mutd toplantısından evvel davetin mümkün olmadığı izah edildi.

Dışişleri mensuplarınca bize iltica edenleri kabule mecbur olmadığımız beyan olundu. Cevaben ortada suç olduğuna gire, suçlularını geri verme müessesesinin koŐullarına bağlı kalmak gerektiğini, sığınma hakkı verilmemek ile geldikleri yere iadenin aynı Şey olamayacağı Birlik Başkanı tarafından izah edildi.

c) Bir süre sonra Dışişleri Bakanlığından vaki beyana göre Moskova niversitesine mensup iki profesörün Birliğimizle temas etmek istediği bildirildi. Dışişleri Bakanlığı tarafından iki grubun tanışması için bir davet tertip edildi. Elçilik mensupları, iki Sovyet Profesörü ve Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri ile Birlik Başkanı ve Ankarada bulunan iki yönetim kurulu üyelerinin katıldığı davette Sovyet profesörleri bahis konusu kişilerin birer adi suçlu olduklarından ve cinayetle biten bir olayın siyasi suç sayılamayacağından ve Türk Hukuklarının iade lehinde kanaatlerini açıklayarak müessir olmaları gerektiğinden, aksi bir tutumun Dünya Hukuklar Kamu oyunda Türk Hukuklarına itibar kazandırmayacağından, bunu bütün Dünya Hukuklarına duyuracaklarından bahsettiler. Kendilerine insanlık esaslarının hukukta ihmal edilmediği ve demokratik düzenimiz gereğince mahkemenin vereceği kararın esas tutulacağı, Dünya Kamu oyuna Şikâyet halinde Türk Hukuklarının da bazı açıklamalarda bulunabilecekleri, oldukça sert bir Şekilde izah edildi.

Bundan sonra aynı profesörler Ankara Hukuk Fakültesi ile temas etmek istemiŐler ve tertip edilen toplantıya fakültenin Ceza Hukuku retim üyelerinden gayri Anayasa Hukuku ve Devletler Umumi Hukuku Profesörleri ve ayrıca Birlik Başkanı ile Yönetim Kurulumuz yelerinden Erdoğan Bigat katılmışlardır. Bu toplantıda Sovyet Profesörleri daha ziyade Türkiyede suçlularını geri vermedeki usul ve tatbikat hakkında bilgi almak istediklerini bildirmişlerdir, kendilerine etraflıca izahat verilmiştir.

). Birlik Başkanını 29.10.1970 günü saat 17'de Dışişleri Bakanı Sayın ağlayangil bizzat aradı. Sinop'a kaçırılan uçak mensuplarından iki Ğrencilinin iltica hakkı istediklerini, henüz adli bir safha olmadığına göre bu hakkı vermemenin mümkün olabileceği yolunda bazı mütalâaların mevcut olduğunu, Birliğin ne düŐündüĐünü sordular. Kendilerine bu fikre iştirak edemediğimiz, Ankara'da bulunan Yönetim Kurulu yeleri ile istişareden sonra maruzat-

te bulunmak üzere ertesi gün öğleye kadar bir mühlet rica edildi. 30.10.1970 günü Birlik'te Tacettin Sırmalı, Erdoğan Bigat ile istişareden sonra Dışişleri Bakanının daveti zerine Hariciye Köşkünde saat 12'de görüşümüz izah edildi. Bu toplantıda Başkan ile Beraber Başkan vekili Tacettin Sırmalı ve Orhan Eralp Beyler hazır idiler. İltica hakkı tanınmanın zaruretleri etraflıca açıklandı.

Bu temasları takiben toplanan yönetim kurulumuz durumu müzakere etmiş ve 31 Ekim 1970 tarihli toplantısında görüşünü açıklamak ihtiyacını duymuş ve ayrıca bu konuda Birlikçe hazırlanan bir muhtıranın ilgili makamlara sunulmasına karar vermiştir. Bu konudaki bildiri (EK ) ve Muhtıra (EK ), ilişikte takdim kılınmıştır.

d). Bundan sonra hükümetçe meclise sevkedilen kanun tasarısı Birlik teklifini aşmıştır. Uçak kaçırma olayları karşısında bir tepki niteliğini taşıyan Milletlerarası çalışmaların hızlandığı görülmektedir. Lahey toplantısı ve Birleşmiş Milletler'de alınması istenen karar bakımlarından Yönetim Kurulu raporumuzun hazırlandığı tarihlerde henüz kesin bilgiler elde edilemediğinden ilerdeki gelişmeler hakkında gerekirse Genel Kurulumuza bilgi verilecektir. Konunun dış gelişmeleri yakından izlenmektedir.

### III. - MUKAYYET AVUKAT MESLEKDAŞLARIMIZLA İLGİLİ KONULAR

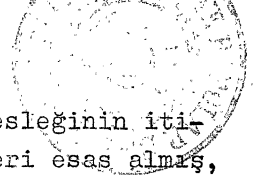
#### 47.- Mukayyet Avukatlarla ilgili çalışmalar :

Birliğimiz kamu kuruluşlarında bağlı olarak çalışan meslekdaşlarımızla ilgili konularla yakından ilgilenmiştir.

Kamu kuruluşlarında görevli olan avukatların konuları ile Birliğimizin yakın ilgisini sağlıyabilmek için geçen yıl kurulmuş olan "Mukayyet Avukatlar Komisyonu" bu yılda çalışmalarına devam etmiştir.

Avukat Adnan Erol'un Başkanlığında, Av.İlhan Ktay, Av.Naci Altuğ, Av.Sevim Tunç ve Av.Nedim zpolat'dan kurulmuş ve Av.Adnan Erol'un işlerinin çokluğu sebebiyle ayrılmazı üzerine, yerine Av.Nezihi pan seçilmiştir.

a) Devlet Memurları Kanunu ile ilgili çalışmalar: Birliğimiz memleketimizde büyük tepkilerle karşılanan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu değişiklik tasarısı ile çalışma döneminin başında ilgilenmeye başlamış ve diğer meslek kuruluşlarından evvel konuya eğilmiştir.



Birliğimiz bu konudaki çalışmalarında, avukatlık mesleğinin itibarını, hak ve adalet kurallarının gerektirdiği objektif ölçüleri esas alması, özel çıkarlarla, konuya eğilmemiştir.

9.1.1970, tarihinde Maliye Bakanı sayın Mesut Erez'le Devlet Personel Dairesi Başkanı Sayın Niyazi Akı'ya gönderilen telgrafta; Mukayyet Avukatların statüsü ve Avukatlık Ücreti hakları ve benzeri konularda çalışmalar yapıldığının öğrenildiği, belirtilerek 1136 sayılı kanunun 110.maddesi gereğince meslekdaşlarımızın haklarının gözetiminde görevli ve sorumlu olan Birliğimizin mütalâasının alınmasının gerekli bulunduğu hatırlatılmıştır.

Devlet Personel Dairesi Başkanı Sayın Niyazi Akı imzası ile alınan 31.1.1970 tarih ve H-III/90 sayılı yazıda; Mukayyet Avukatların statüsü ve vekâlet ücretleri hakkındaki çalışmaların dairelerinde yapılmadığı, ancak memur avukatların 1389 sayılı kanunla sağlanan haklarının 657 sayılı Kanunun 146.maddesiyle mahfuz tutulmuş bulunduğunu, 657 sayılı Kanunun mali hükümlerinin uygulanmasına ait çalışmaların dairelerince tamamlanarak, tasarının kanun teklifi niteliğini kazanması ve özellikle mali porte hesaplarının yapılmasına dair çalışmaları Maliye Bakanlığının yürütmekte olduğu bildirilmiştir.

Maliye Bakanı Sayın Mesut Erez ise, 1.2.1970 tarih ve 30131/2148 sayılı cevabında; telde temas olunan konuların bir süredenberi Bakanlık bünyesinde yapılmakta olan Personel statüsü ile ilgili olduğunun anlaşıldığı ancak tasarının henüz tamamlanmadığı, tamamlandığında Birliğimizin mütalâasının alınması yolundaki dileğimizin gözönünde tutulacağı ifade edilmiştir.

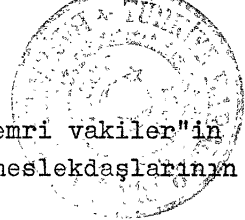
Birlik Başkanı Maliye Bakanına cevaben gönderdiği 10.2.1970 tarih ve 226 sayılı yazıda, tasarının ikmalinden evvel Birlik görüşünün alınmasının daha faydalı ve isabetli olacağı belirtilerek yakın ilgisi rica edilmiştir.

Birliğimiz 25.2.1970 Çarşamba günü saat 15'de Ankara 1.Ağır Ceza Mahkemesi Salonunda, Devlet Memurları Kanunu Tasarısı ile ilgili bir toplantı tertiplemiştir. Ankara Barosuna mensup olanlar dışında diğer barolarımızdan gelen meslekdaşlarımızın da katıldığı bu toplantıyı Genel Sekreter Av.Atilla Sav yönetmiş ve Birlik Başkanı ve Ankara Barosu Başkanı Av.Rahmi Mağat, Birlik Yönetim Kurulu üyesi Av.Erdoğan Bigat, Mukayyet Avukatlar Komisyonu üyeleri Av.Sevim Tunç ve Av.İlhan Kutay ile Devlet Avukatları Sendikası Başkanı Av.İsmet Bilgin birer konuşma yaparak görüşlerini bildirmişlerdir. Toplantıya katılan yönetim kurulu üyesi Av.Hikmet Tuncay ve Av.Enver Evrensel de birer konuşma yapmışlardır.

Toplantı sonunda Birlik Başkanı tarafından aşağıdaki bildiri kamu oyuna sunulmuştur.

"Devletin ve Kamu'ya ait kuruluşların menfaatlerini savunmak,

-Yönetimde Hukuk gereği ve hukukun üstünlüğünü değerlendirmek somut hale getirmek, Çabası ve görevinde sorumluluk yüklenmiş hukukçuların öz-



lük işlerinin tayininde beklenmedik ve anlamsız tutumların, "emri vakiler" in karşısında olan Türkiye Barolar Birliği Mukayyet diye anılan meslekdaşlarının bütün haklarını savunmak kararındadır.

-Türk Avukat'larının statülerini tayinde hakları üzerinde herhangi bir tasarrufda Türkiye Barolar Birliğinin muvaffakata dışında, hiç bir davranışın sürekli başarı kazanmasına imkân yoktur.

-Kamu müesseselerinde görevli meslekdaşlarımızın bu günkü toplantılarında ittihaz edilen kararlar, ileri sürülen pek haklı istekler mutlaka gerçekleştirilecektir.

-Personel Kanunu çalışmalarında hiç bir ilmi esasa dayanmadan sınıflandırma eğilimi objektiflikten uzak bulunmuş, böylece kaydedilmiştir.

-Yönetimde hukukun dolaylı yollarla değerinden yoksun kılınması ve böyle bir tutumun sakıncaları, yeniden kurulmak istenen Personel rejiminde korkunç hatalara yol açacaktır. Türkiye Barolar Birliği bunu evvelden teşhis ve kamu oyuna arz durumundadır.

Maliye Bakanlığında teşkil olunan Komisyonun büyük bir gizlilik içinde hazırladıkları tasarının Avukatlık Mesleğini küçük düşürücü nitelikte olduğu ve kazanılmış haklara değer verilmediği yolunda bilgi alınması üzerine 16.3.1970 günü 382, 383 ve 394 sayılı mektuplar, Maliye Bakanı Sayın Mesut Erez'e, Devlet Personel Dairesi Başkanı Sayın Niyazi Akı'ya ve Başbakanlık Müsteşarı Sayın Munis Faik Ozansoy'a gönderilmiştir. Bu yazılarımız aşağıya aynen dercedilmiştir.

"657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değiştirilmesi yolunda Başkanlığınızca son hazırlıkları yapılan tasarıda Devlet Memurlarının yedi sınıfa ayrıldığı; meslek sınıfları arasında "mühendis, mimar ve teknikerlerin" (teknik hizmetler sınıfı), doktor, eczacı ve veterinerlerin (sağlık hizmetleri sınıfı), serbest çalışma olanakları bulunmayan din adamları ile öğretmenler ve polis görevlilerinin de ayrı sınıflar halinde düzenlendiği, halde avukatlığın bir meslek kabul edilmediği öğrenilmiştir.

Bilindiği üzere savunma ve danışma mesleği olarak avukatlık yüzyıllardan beri bağımsız bir adalet hizmetidir. Bu gerçek bugünde bütün açıklığıyla ortadadır. Nitekim 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. maddesi de avukatlığın "meslek" olduğunu açıkca belirtmektedir. Durum ülkemizde böyle olduğu gibi bütün uygar ülkelerde de aynıdır.

Kamu kuruluşlarının kadrolu avukatlarının mesleki çalışma açısından da Avukatlık Kanunu'nda öngörülen ilkelere bağlı olarak çalışacakları şüphesizdir.

Bütün bu özellikleri itibarıyla avukatların da mühendis, mimar ve doktorlar gibi bir meslek sınıfı sayılmaları zorunluğu bilimsel bir gerçektir. Buna rağmen kanunu hazırlayan kimselerin yanlış bir takım düşünce ve

bilgilerle avukatları ayrı bir sınıf saymayıp, "yönetici sınıf" bünyesinde düşünmeleri ve avukatlık ücretini kaldırma arzuları çok önemli ve bağışlanmaz bir yanlıştır.

Bu itibarla iki bine yaklaşan sayılarıyla kadrolu avukatlar topluluğunda ciddi huzursuzluklara yer açacak bu hükümlerin düzeltilmesini 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun Birliğimize verdiği göreve dayanarak bilgi ve takdirlerinize sunarız".

16.3.1970 günü Birlik Başkanı Av.Faruk Erem, Genel Sekreter Av. Atila Sav ve Sayman Üye Av.Erdoğan Bigat Maliye Bakanını ziyaret ederek konuyla ilgili şekilde izah olunmuş haklı taleplerimizin kabulü rica edilerek, aksi takdirde tasarının kanunlaşmaması için Parlemantoda gerekli çalışmalara girişileceği bildirilmiştir. Bakan isteklerimizi olumlu karşılamış, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Sayın Necdet Taner'i de çağırarak Birliğimizle temasını emretmiştir.

Yönetim Kurulumuz Tasarı ile ilgili çalışmalarını devamlı izlemek, Millet Meclisi ve Senatoda gerekli çalışmalarda bulunmak üzere Sayman Üye Av.Erdoğan Bigat'ı, Mukayyet Avukatlar Komisyonu ise, bu çalışmalara katılmak üzere Av.Neclâ Kapanlı, Av.Nülifer Ünal, Av.Orhan Mutlu, Devlet Avukatları Sendikası da Başkan Av.İsmet Bilgin ve Av.İlhan Kutay'ı görevlendirmiştir.

Heyet Maliye Bakanlığında tasarı hazırlıklarında görevli üyelerden Devlet Personel Dairesi Başkanı Sayın Niyazi Akı'yı 18.3.1970 gününde Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürü Sayın Necdet Taner'i ve Baş Müşavir Sayın Muhsin Özbay'ı, 27.3.1970 tarihinde de Maliye Bakanlığı Müsteşarı Sayın Fahir Tığrel'i ziyaret ederek etraflı bilgi ve ilgileri rica edilmiştir.

18.3.1970 tarihinde Birlik Başkanı Av.Faruk Erem ile Genel Sekreter Av.Atila Sav Başbakanlık Müsteşarı Sayın Munis Faik Ozansoy'u ziyaret ederek ilgisini rica etmişlerdir.

Bu temaslardan isteklerimizin kabul edilerek tasarının düzeltilceği inancına varılmıştır.

Birlik Başkanı 2.4.1970 tarihinde Maliye Bakanına gönderdiği yazıya ekli not'da (EK ) bazı hususları belirtmiştir.

b). Tasarı : Maliye Bakanlığınca hazırlanan tasarıda Avukatlık Mesleğinin ayrı bir sınıf olarak kabul edilmediği ve avukatlık ücretinin kaldırıldığı istihbar edilmesi üzerine 9.5.1970 günü Birlik Başkanı telefonla Maliye Bakanı Sayın Mesut Erez'le konuşmuş, Avukatlık Hizmetleri Sınıfı'nın teşkil edileceği hakkındaki sözü hatırlatılmıştır.

10.5.1970 günü Birlik Başkanı Av.Faruk Erem, Yönetim Kurulundan Av.Atila Sav ve Av.Erdoğan Bigat ile Mukayyet Avukatlar Komisyonunun görevlendirdiği Av.Necla Kapanlı, Av.Nilüfer Ünal ve Devlet Avukatları Sendikası Başkanı Av.İsmet Bilgin Maliye Bakanını tekrar ziyaret etmiştir. Ve istih-



barattan bahisle bilgi istemişlerdir. Bakan, avukatların ayrı meslek sınıfı haline getirildiklerini kesinlikle belirtmiş, staj süresi nazara alınarak avukatların 5 yıl ve daha fazla öğrenim yapılan yüksek okullar mezunları gibi 9.derecenin ilk kademesinden işe başlatılarak birinci derecenin son kademesine kadar ilerlemelerine imkan verildiğini, hiç bir guruba yan ödeme yapılmıyacağından avukatlık ücretinin kabulünün kanunun esas prensibini rencide edeceğini ifade etmiştir.

Tasarı metni Bakanlar Kuruluna sevkedilmeden incelenebilmiş ve tetkikinde;

a') "Avukatlık Hizmetleri Sınıfı" adı altında bir sınıf teşkil edildiğini, ancak tasarının 9. , 657 sayılı kanunun 36.maddesinde 8 numara altında odacı ve mübaşirleri kapsama alan yardımcı hizmetler sınıfından sonra yer verildiği,

b') Ayrı bir sınıf haline getirilmekle beraber Mühendis ve Doktorlardan farklı olarak Avukatların 1,2,3 ve 4.derecelere yükselebilmeleri için Muhakemat Genel Müdürü, Bakanlık Hukuk Müşaviri veya Muhakemat Müdürlüğü kadrolarına yükselme şartı konulduğunu,

c') Tasarının 40. ve 657 sayılı kanunun 88.maddesinin değiştirilmesinde Devlette görevli tabip, kimyager , veteriner, mühendis ve mimarlara ikinci görev olarak il, ilçe ve bucaklarda ve belediyelerde ikinci görev verilebileceğini hükme bağladığı, eski metinde mevcut olan Avukatların aynı yerlerde avukatlık hizmeti alabilmelerine acevaz veren (c) fıkrasının kaldırıldığı,

ç') İntibakla ilgili ve geçici ikinci maddede istisna ve ihtisas mevkiinde bulunanlarla, diğer kadrolarda görevli avukatlardan fiilen 2000.- 1750.-, 1500.-, 1250.- TL.aylık alanların 5.dereceden yukarı derecelere intibaklarının önlendiğini,

d') Tasarının 49 ve 657 sayılı Kanunun 146.maddesinde yapılan avukatlık ücretinin kaldırıldığı,

e') Avukatlık ücretinin kaldırılması ile ilgili gerekçede, savunmaların idari personelce yapıldığı halde avukatlık ücreti almadıkları ve hükmedilecek avukatlık ücretlerinin avukat çalıştırılmasına karşılık bir tazminat olarak düşünülmesi gerektiğinin belirtildiği,

f') Avukatlık stajı ihtisas kabul edilmiyerek mesleğe girişte 10. derecenin esas alındığı,

görülmüştür. Bu hükümler;

Tasarının 9.maddesinde genel idare hizmetleri sınıfında, Umum Müdür, Bakanlık Hukuk Müşaviri kadrolarında bulunan veya bu kadrolara tayin edileceklerin Genel İdare Hizmetleri içinde de 1,2,3 ve 4.derecelere yükselmesine

imkân verildiği ve Muhakemat Müdürlerinin ise Bakanlar Kurulu kararı ile bu dereceye yükseltilebileceği, bu itibarla Avukatlık Hizmetleri Sınıfı teşkil etmenin ısrarımız karşısında bir oyalamadan öteye gitmeyeceği ve avukatlara hiç bir fayda sağlamadığı,

-Avukatlık Hizmetleri Sınıfı teşkil edildiğine göre, mesleğin şeref ve haysiyetine uygun bir sırada yer verilmesi Personel Dairesi Başkanı Sayın Niyazi Akı tarafından ikaz edildiği halde odacılardan sonra avukatlık sınıfının teşkilinin, tesadüfe değil, mesleği tahkir kastına matuf kasdının bulunduğu,

-Avukatlık ücretinin kaldırılması ile ilgili gerekçede bir prensip neticesi değil, mesleğimize karşı kıskıncılığın ve küçük görmenin sonucu olarak bu yola gidildiği,

-Tasarıda ilk önce mevcut olan avukatlık stajını tamamlayarak avukat olanların bir derece önden başlatılmasına dair hükmün çıkarılması ve Maliye Bakanı Mesut Erez'in verdiği söze sadık kalmıyarak Avukatlık Hizmetleri Sınıfını diğer 4 yıllık Yüksek Tahsil gibi 10.dereceden işe başlatıldığı,

-Avukatların 2.görev almalarını önleyen ve aslında il, ilçe ve bucak Belediyeleri aleyhine bir durum yaratan eski hükmün çıkarılmasının Maliye Bakanlığı ilgililerinin mesleğe karşı davranışının başka bir örneğini teşkil ettiği, hususlarını açıkça ortaya koymuştur.

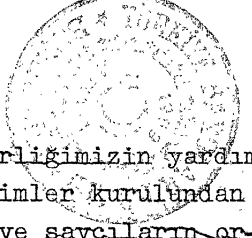
c) Tepki : Birlik Başkanı 20.5.1970 tarih ve 802 sayı ile Maliye Bakanı sayın Mesut Erez'e gönderdiği acele telgrafta aynen;

"Personel Kanunu tasarısında avukatlık hizmetlerinin ayrı bir sınıf haline getirilmesi ilk dört dereceye girme imkânı tanınmadığından ve Muhakemat Genel Müdürü ile Hukuk Müşavirleri esasen 36.madde uyarınca bu derecelere girebileceklerinden, genel idare hizmetleri içinde kalmaları ile hiç bir farklılık getirmemiştir. Odacı ve mübaşirlerden 8.sırada Avukatlık sınıfına yer verilmiş olması mesleğimizin küçük düşürüldüğünün açık örneğidir. 10 Mayıs'taki görüşmemizde endişelerimizi giderici tedbirlere bizzat tevessül edeceğiniz hakkındaki vaadiniz gereğince durumu bilgilerinize sunarım".

demek suretiyle kandırıcı davranışların gösden kaçmadığı belirtilmiştir.

Vaki görüşmelerdeki inançların gerçekleşmemesi, Meclis içinde gerekli teşebbüslerde bulunulması için yeni bir çalışma düzeninin saptanmasını gerekli kılmıştır.

Devlet Memurları Kanunu Tasarısı ile kazanılmış hakları nazara



alınmayan hâkim ve savcılardan haklarının korunması için Birliğimizin yardımcı olması hakkında mektup ve telgraflar alınmış, yüksek hakimler kurulundan bir heyet Birliği ziyaret ederek aynı konuda avukat, hakim ve savcılarının ortak tepki göstermeleri istenmiştir. Yüksek Hâkimler Kurulunun da yapacağı bildirilerde avukatlarla ilgili konulardaki haksızlıkların dile getirilmesi istenerek, 20.5.1970 günlü bildiri (EK ) kamu oyuna duyurulmuştur.

ç) Bazı Davranışlar : Üzülerek ifade etmek zorundayız ki, Yüksek Hakimler Kurulu yayınladığı bildirilerde meslekdaşlarımızla ilgili konulara eğilmemiştir.

Millet Meclisine sevk edildiği öğrenilen tasarının meslekdaşlarımız aleyhindeki hükümlerinin kanunlaşmaması için büyük çaba harcanmıştır.

Birlik Başkanı tarafından baro başkanlıklarına gönderilen telgrafta Personel Kanunu tasarısının 17 Haziran Çarşamba günü Millet Meclisinde görüşüleceği, Avukatlık Ücretinin muhafazası ile, avukatların 8.dereceden işe başlatılmalarının kanunlaşmasını desteklemelerinin barolarına bağlı milletvekilleriyle senatörlerine tel'le bildirilmesini istemiş ve Birlikle Devlet Avukatları Sendikasının ortak bildirisinin milletvekili ve senatörlere dağıtıldığı belirtilmiştir.

21.5.1970 tarihinde Birlik Merkezinde yapılan toplantıya İstanbul Barosundan Av.Turan Bakır, Av.Eyüp Yardımcı, Av.Mürsel Kalyoncu, Av.Fevzi Esadoğlu, Av.İbrahim Erenli, Av.Nahit Bilgin, Av.Şemseddin Erdinç, Av.Dündar Sindel, Av.Nevzat Koraltan, Ankara Barosundan; Av.İsmet Bilgin, Av.İlhan Kutay, Av.Kılıç Arslan Özmen, Av.Hüsnü Çakıt, Av.Adnan Erol, Av.Haldun Saler Av.Orhan Mutlu, Av.Nedim Özalp, Av.Necîâ Kapanlı, Av.Nülifer Ünal, İzmir Barosundan; Av.Mustafa Çağlar, Av.Hakkı Hayral, Av.Ömer Uzunoğulları, Hatay Barosundan; Av.Ilgar Sezer, Adana Barosundan; Av.Necmi Üstünalp, Eskişehir Barosundan; Av.İbrahim İnam, Konya Barosundan; Av.CemalKaşukcu, Av.Sacit Bay-sal, Av.Mehmet Büyükyılmaz, ve Birlik Yönetim Kurulu üyelerinden Av.Erdoğan Bigat'ın katılımıyla bu toplantı tertiplenmiştir. Anılan meslekdaşlarımız milletvekili ve senatörlerle ve bazı bakanlarla görüşme yaparak, Avukatlar aleyhindeki hükümleri açıklamıştır. Tasarının Hükümetçe sevk edildiği şekilde kanunlaşmasından doğacak zararları anlatmışlardır.

Birlik Başkanı ile Devlet Avukatları Sendikası Başkanı Av.İsmet Bilgin ortak görüş ve dileklerini 21.5.1970 tarihli bildiri ile milletvekili ve senatörlere göndermişlerdir (EK ).

Birlik Başkanı 21.5.1970 gün ve 816 sayı ile Bütçe ve Plân Komisyonu Başkanı Sayın Nuri Bayar'a gönderdiği telgrafta; Personel Kanununun hâkim, savcı ve avukatlar ve adliye mensupları bakımından isabetsiz hükümleri hakkında açıklamalarda bulunmak üzere komisyona çağırılmasını istemiştir.

Tasarının görüüleceğ. Bütçe-Plân Komisyonu üyeleri başta olmak üzere Senatör ve Milletvekilleri AP ve CHP gurup Başkan ve Üyeleriyle gerekli temaslar yapılmış, broşür dağıtılmış ve meslekle ilgili konular bütün açıklığı ile izah olunmuştur.

CHP'den Komisyon üyeleri AP'den getirilecek takrirlerle aynen katılacaklarını bildirmişler ve AP'den Hasen Dinçer, Orhan Cemal Ersoy, İsmet Angı ve Kevni Nedimoğlu hazırlanan takrirleri inzalayarak komisyona vermişlerdir.

23.5.1970 günü Bütçe-Plân Komisyonu çalışmalarına başlamış ve bu toplantıya Birlik Başkanı ile, Sayman Üye Avukat Erdoğan Bigat katılmışlardır. Ancak toplantı bir saat devam ettikten sonra komisyon Başkanı iç tüzüğe göre hükümet sözcüleri dışında kimsenin komisyona giremeyeceğini ihtar etmiş ve hâkimler ve diğer izleyenler yanında Başkanımız da toplantıyı terketmiştir. Dışarı çıkınca dinlemetalebimiz yazı ile Başkanımız tarafından Komisyon Başkanı'na hatırlatılmış ve ilgili memur Başkan Av.Faruk Erem'i toplantıya dâvet etmiştir. Aynı gün öğleden sonra Av.Erdoğan Bigat'da toplantıya katılmıştır.

24.5.1970 günü Başkan ve Sayman Üye sabahtan akşama kadar toplantıyı izlemişler, teşkil edilen alt komisyonda Başkan aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur.

"Türkiye Barolar Birliği, yüksek huzurunuzda dinlenme lûtfunuzdan ötürü teşekkürlerini arzeder.

Türkiye Barolar Birliği Anayasanın 122.maddesine göre kurulmuş, serbest meslek ve kamu kurumu niteliğinde bir teşekküldür. Avukatlık Kanunu'nun 110.maddesine göre idare ve yasama organlarına mütalâalarını bildirmekle görevli kılınmış olduğundan huzurunuzda gelmeden evvel mütalâamızın arzına amade olduğumuzu sayın Bakanlığa yazı ile arz etmiştik ve alınan yazılı cevapta Tasarının kesinleşmesinden sonra mütalâamızın alınacağı bildirilmişti. Fakat bunun mümkün olamadığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca bu konu üzerinde Sayın Bakanı iki defa rahatsız ettim. İkinci temasımızda :

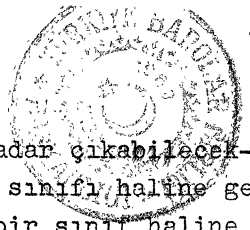
-Avukatların (yani Devlet avukatlarının) ayrıca bir meslek sınıfı olacaklarını;

-Terfide birinci derecenin son kademesine kadar ulaşabileceklerinin bu konuda bir tahdit düşünülmediğini;

-Hakkı mükteseplerin (intibak hükümleri) ile sağlanacağını ifade etmek lûtfunda bulunmuşlar ve ayrıca "bu beyanları hilâfına bir Tasarı gitmez olursa kanaatlerini bu yolda Mecliste açıklayacaklarını" ilâve etmişlerdir

Bu itibarla huzurunuzdaki maruzatımın Hükümet tasvibine nazhar olup olamayacağını şu anda bilecek durumda değilim.

1) Ayrı sınıf. 36.maddenin 8 numaralı bendinde avukatların 10. d



receden başlayacakları, birinci derecenin son kademesine kadar çıkabilecekleri yazılıdır. Bu şekilde Devlet avukatlığının bir meslek sınıfı haline getirilmiş olmasından memnunluk duymaktayız. Fakat müstakil bir sınıf haline getirilmekle beklenen sonuçların başka hükümlerle bertaraf edilmiş olmasını görmekle üzüntü içindeyiz.

-Tasarıda avukatlık sınıfı 8.sınıf olarak gösterilmiştir. 7.sınıf hademe, odacı ve emseline tahsis edilmiştir. Böylesine bir sıralamanın meslekdaşlarımız arasında manevi üzüntü yarattığını ifade zorundayım. Şüphesiz bu, mesleğimizi hor görme gibi bir sebepten ileri gelmiş olamaz. Fakat üzüntü doğurmuştur. Sırada yapılacak bir değişiklik Muhterem Komisyona, camiamızın şükranlarını elbetteki sağlayacaktır.

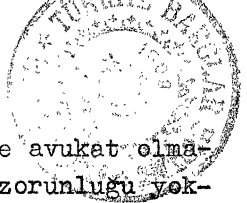
-Bu şekil ve redaksiyon meselesinden sonra konunun esasına temas etmeme müsaadenizi rica edeceğim.

2) Genç bir Devlet avukatı arkadaşımız 10.dereceden başlayacaktır. Biz 9.dereceden başlaması gerektiği kanaatindeyiz. Zira derecelerden başlamanın esası tahsil süresi ise, Hukuk Fakültesinde 4 sene öğrenimden sonra, 1,5 sene staja, Yeni Avukatlık Kanununun öngördüğü ve çok güçleştirilmiş imtihan şartına nazaran avukat olarak mesleğe başlamak 5,5 senelik bir emek karşılığıdır. Tasarının çeşitli öğrenimler bakımından kabul ettiği ölçülere nazaran 9.dereceden başlamak genç Devlet avukatının hakkıdır. Aksine tutum, Tasarının prensipleri arasında, izahsız çeleşmelere sebebiyet verebilir. Eşitsizlik itirazlarına yol açabilir.

-Tasarıda Devlet avukatları 1.derecenin son kademesine kadar yüzelebilirler hükmü yer almış, fakat hemen arkasından gelen fıkrada "ancak" diye başlanarak 4,3,2,1.derecelere çıkabilmek için (Muhakemat Genel Müdürü Bakanlık Hukuk Müşaviri, Muhakemat Müdürlüğü unvanlarına tahsis edilen kadrolara tayin" şart koşulmuştur. Bu suretle müstakil sınıf haline gelmiş olan sonuçları hiç denecek derecede tenkise tabi tutulmuştur. Şöyle ki:

Türkiye'de Barolara kayıtlı 10200 avukat vardır. Bunlardan 7200 adedi faal avukattır. Diğerleri sadece kayıtlarını muhafaza etmişlerdir. 7200 kişi arasından, mukayyet avukat (Devlet avukatı) adedi sadece 1300'dür. Bu rakam, liyakat şartını tahakkuk ettirdiği takdirde birinci dereceye çıkacakların büyük rakamlar olmadığını gösterir. Fakat Devlet dâvalarına hizmet, istikbal eşitliğinin teşvik edeceği niteliği açısından, pek mühim bir unsurdur.

-Muhakemat Genel Müdürü, Bakanlık Hukuk Müşavirleri, Muhakemat Müdürlüklerine birinci dereceye çıkmak yetkisi tanınmış olduğuna göre tahdit yoktur, şeklinde bir düşünce ortaya atılabilir. Fakat bu zahiri bir gerekçedir. 1300 istikbal bekleyen Devlet avukatlığı için, bu sayılan kadroların kifayeti ileri sürülemez. Kaldı ki bu sayılan kadrolara tayin edile



ler arasında halen Hukuk Fakültesi mezunu olmayan, dolayısıyla avukat olmayanlar da vardır. Çünkü bu mevkilere tayin için avukat olmak zorunluluğu yoktur. Bu itibarla 1,2,3,4. derecelere çıkmak için Devlet avukatlarına imkân verildiği iddiası kısmen de olsa gerçeği uygun değildir.

-Ayrıca sayılan üç makam, ancak hazine avukatları içindir,900 kişi için bu ümit yoktur.

-Kaldı ki, birinci sınıf olarak gösterilen "genel idare hizmetleri sınıfı"nda, 1, 2, 3, 4.derecelere çıkacaklar arasında Bakanlık Hukuk Müsavirleri yer almaktadır. O halde bu açıdan da müstakil sınıf olmanın bir özelliği ortadan kaldırılmıştır.

-Sınıflandırmada esas :

-Devlet için hizmetin arzettiği değer veya,

-Sorumluluk veya benzeri (hizmet ağırlığı) bir ölçü düşünülmüş olabilir. Bu ölçüler ne olursa olsun, yani bütün ölçülere göre avukatlık sınıfı için terfide derece tahdidi haklı görülemez. Adalet hizmetinin daha az değer taşıdığı, eğer hukuk Devleti ilkesi esas ise; değersizlik iddiasına yer verilemez. Sorumluluk esas tutulacak olursa, genel idare hizmetlerinde sınırsız terfi hakkı verilen Umum Müdürlerin pek çoğundan fazla, milyarlık dâvaları kazanmak içinde olan Devlet Avukatları sorumluluk altındadırlar. En ufak hatanın, yanlış bir tutumun Devlete neye mal olduğu düşünülünce sorum ölçüsünün dahi maruzatımızın haklı olduğunu göstereceği zannındayız.

-Bizce sınıflandırmadaki zuhul şuradan gelmektedir.

Tasarıda. "Teknik hizmetler" sınıfı ve "sağlık hizmetleri" sınıfı mensupları en son dereceye kadar çıkabilirler. Onlar için 1, 2, 3, 4.derecelere çıkmak için belli kadrolara tayin yolunda tahdit yoktur.

-O halde, Tasarının bütün sınıflar için istisnasız tahdit kabul ettiği iddia edilemez. Blok halinde ayrıcalıklar ortadadır.

-Tasarıda teknik ve sağlık hizmetleri sınıfı ile avukatlık hizmeti sınıflarının buaçıdan ayırt edilmesi haklı değildir. Zira bu üç sınıfın müşterek bir unsuru vardır. Bu üç serbest meslek mensubu, serbest meslek olan hizmetlerini, Devlete hasretmiş kişilerdir. Bu sebeple böylece üç sınıfı ayırmak değil, belki de bu üçünü tek sınıfta toplamak icap ederdi. Fakat bir müşkül meseledir. Fakat esasta fark haklı gözükmemektedir.

Bir hekimin birinci dereceye çıkması için, meselâ hastahane başhekimisi olması şart koşulmamıştır. Zira ameliyet yapan operatör, o esnada, her türlü denetim dışında meslekî vicdan ve sorumu ile başbaşadır. Devletin çok büyük bir hakkını, savunan, her an mahkeme huzurunda çeşitli ve ani durumlarda sadece vicdani ile başbaşa kalan avukat arasında fark yoktur. İşte bu dahi serbest mesleğini Devlet hizmetine vermiş olmak ölçüsündeki iştiraki ortaya koyar.

3) Avukatlık ücreti (Tasarı 49) : Avukatlık ücretinin kaldırılmasının gerekçesi maaş arttırılması ve yan ödemelerin bertaraf edilmesi şeklinde ifade ediliyor. Bu konu, avukatın terfihi konusu değildir. Dâvaların kazanılmasındaki teşvik unsurudur.

Devlet dâvalarının akıbeti açısından ve 1929 yılından (1389 sayılı K. 657 teyid etmiştir) beri yerleşmiş bir haktır. 657 sayılı Kanunun teklifinde bunun kaldırılması ileri sürülmüş ise de Yüce Meclis bu talebi, teşvik unsuru açısından red ve bu ücreti kesin olarak ipka iradesini izhar buyurmuştu.

Kaldı ki Tasarıda yan ödemeler kaldırılmamıştır veya kısmen kaldırılmıştır. Yan ödemede ödenen bütçeden veya müessesenin bünyesinden çıkar. Halbuki vekâlet ücreti hasım taraftan tahsil edilmiştir. Yıpranma tazminatı ek ders ücretleri, sınıf üstü hizmetler için kabul edilen fevkalâde tazminatlar, hizmetin gereği ve tamamiyle haklı nedenlerle, yan ödeme yasağına istinaden getirilmiştir.

Gerekçede dâvaları kısmen memurların hazırladığı ileri sürülmekte ise de -bu hususta bir tartışmaya girmek için- şu kadarını söylemek isterim : Bu görüş idarî hizmetle adlî hizmet arasındaki farkı karıştırmaktan ileri gelmektedir.

Devlet dâvalarının milyarlar ifade ettiği meydandadır. Dâvaların müddeabihleri ile tevzi edildiği iddia edilen ücreti vekâletin cüz'iliği (1968 tahsil edilen ücreti vekâletten avukatlara tevzi edilen 2 milyon liradır) kendilerine ödeme yapılanların miktarı 400 dür. Yani ayda ortalama 400 lira düşmektedir. Fazlası irat kaydolunur. Diğer kamu kuruluşlarında çalışanların miktarı 900 kadardır. Taşrada bulunanların bir kısmı ya hiç almaz veya ayda birkaç yüz lira alabilirler.

Hiçbir zaman aşırı bir tevziatın ilerde de vukuu mümkün değildir. 7244 sayılı Kanunda mer'i olan tahdide mütenazır olarak, Tasarıya belli bir yüzdenin (meselâ %30 un (yani birinci derecede memur maaşının %30) gibi bir tahdit niçin konulması. Bu suretle tahdidi aşan Devletin olacaktır.

Gerekçede, Devletin alacağı avukatlık ücretinin, Devlet avukatlarına ödenen maaşların karşılığı olacağı düşüncesi yer almıştır. Kamu hizmetlerini gören başkaca memurların maaşlarının kısmen başka kaynaklardan temini bir çeşit takas iddiası düşündürücüdür.

Bugünkü usule göre avukatlık ücreti -kaideten- avukata aittir. O halde mesele avukatlara birşey vermek veya vermemek değil, avukata ait olanı ondan almak şeklinde düşünülmalıdır. Devletin yapacağı her tahsilâtın bir sebebi bulunmalıdır. Avukatın elinden hakkını almak için hiçbir makul sebep düşünülemez.

4) İntibak (ek, geçici 2.madde) : Birinci dereceye kadar yükselmek yolundaki maruzatımız kabul edilirse, bunun tabii sonucu olarak avukatlık hizmeti meslek mensuplarının kadroları ile intibakları sırasında, genel idare ve din hizmetlileri sınıfı için ihdas edilmiş olan, kısıtlayıcı hükümlerin uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu itibarla :

36.maddeye mütenazır olarak bir intibak hükmüne ihtiyaç vardır. Bu sebeple geçici 2.maddenin (a) ve (d) bentlerinin değişmesi lüzumludur.

Kamu iktisadi teşebbüslerinde avukatların hemen hepsi 3659 sayılı Kanunun 10.maddesinde çalıştırılmaktadır. Baren içi Devlet memurlarına paralel olarak bu kadrolarda alınan üst derecelerin Tasarının ek geçici 2.maddesinin (b) bendindeki esaslara göre değerlendirilmesine imkân verilmesi için ek geçici 3.maddenin son fıkrasının değiştirilmesi gerekir.

Bu maruzatımın önemle nazara alınmasını arz ederim ".

Başkanın izahatından sonra alt komisyon Maliye Bakanını da dinlemiş ve Maliye Bakanı Mesut Erez Başkanımızın yanına gelerek avukatlık hizmetleri sınıfının söz verdiği gibi 9.dereceden başlatılmasının zuhule müstenit olduğunu belirterek özür dilemiş ve bu hatayı düzelteceğini vadetmiştir. Başkan, avukatlık ücreti ile avukatların ilk 4. dereceye yükselbilmeleri hakkındaki taleplerimizin de çok haklı ve makul olduğunu, izah ve ikna etmek için Bakanla görüşme talebinde bulunmuş ise de Maliye Bakanı bu talebi kabul etmemiştir.

Tasarının Millet Meclisine sevkinden sonra, meslekdaş milletvekilleri ile sıkı temas kurulmuş, Birlik Başkanı ile Devlet Avukatları Sendikası Başkanı Av.İsmet Bilgin 21.6.1970 tarihli bildiriği milletvekili ve Senatörlere göndermişlerdir (EK ).

Ayrıca meslekdaş Milletvekillerine telgraf çekilerek toplantılara katılarak haklı taleplerimizin kanunlaşması için gayretleri istenmiştir.

5 Haziran günkü oturumda Millet Meclisi Başkanlığına verilen önergelerin kabule mazhar olacağı anlaşılmış, Sayın Maliye Bakanı Mesut Erez ile Bütçe-Plân Komisyonu Başkanı Sayın Nuri Bayar'ın önergeler aleyhine kulis faaliyetine girdikleri görülmüştür. Avukatlarla ilgili taleplerin kanunlaşacağını anlayan Komisyon Başkanı Parlamento taktiği kullanarak avukatlık ücreti ile ilgili tasarının 49.maddesini geri almıştır.

Ankara Milletvekili Av.Orhan Eren aynı gün yapılan görüşmede, Ankara Barosu Başkanı Av.Rahmi Mağat'da dahil olmak üzere, 25'e yakın meslekdaşımıza Avukatlık Ücreti'nin kaldırılmaması için konuyu gurubuna götüreceğini ve olumlu sonuca bağlandıktan sonra genel kurulda görüşüleceği günü bildireceğini belirtmiştir.

8.6.1970 günü sabah meslekdaşlarımızın büyük bir ekseriyetinin bulunmadığı 20 - 25 kişilik bir oturumda, Komisyon Başkanı 49.maddenin gö-



rüşülmesini istemiştir. Geri alınan metinde en ufak bir değişiklik yapılmadan genel kurula sunulan 49.madde tasarısı, bazı meslekdaşlarımızın çabalarına rağmen aynı şekliyle kanunlaşmıştır.

Senatoda değişiklik yapılamıyacağı vaki temaslardan anlaşıldığından herhangi bir çabaya lüzum görülmemiştir.

Bu konudaki çalışmalara iştirak eden meslekdaşlarınıza, Milletvekilleri O.Cemal Fersoy, Kevni Nedimoğlu, Şinesi Özdenoğlu, Reşit Ülker, Kemal Demir, Hilmi Okçu, Nadir Yavuzkan, Nuri Kodamanoğlu, Hakkı Gökçe, Behzat Eğilli, İsmail Hakkı Alaca, İsmail Hakkı Birler ve Turan-Özgüner ve yakın işbirliği sağlayan Devlet Avukatları Sendikası Başkanı Av.İsmet Bilgin'e huzurunuzda teşekkürü borç bilir, haklı davanızda görüşlerimize katıldıklarını beyan ettikleri halde aksi davranışta bulunan, müzakerelere katılmayan çekimser oy kullanan meslekdaşınız milletvekilleri ile Maliye Bakanı Av.Me-sut Erež'i kınarız.

Birliğimiz bütün meslek guruplarını ve en küçüğünden en büyüğüne bütün devlet memurlarını tedirgin eden, 1327 sayılı kanun hakkındaki son görüşlerini 16.Kasım tarihli aşağıdaki bildirisi ile belirtmiştir.

"Türkiye Barolar Birliği, Devlet Memurları Kanunu Tasarısının demokratik tutumun gerektirdiği açıklık zorunluğu savsaklanarak büyük bir gizlilik içinde hazırlanmasını kınayarak, haklı tepkilerle karşılandığını Mayıs ayındaki bildirisi ile kamu oyuna duyurmuştu.

Çeşitli meslek guruplarının ve teşekküllerinin zamanındaki uyarıları nazara alınmadan 1327 numara ile kanunlaşan tasarı Parlemtentodan sakıncalı bir ivedilikle geçirilmiştir.

Aynı işi yapan ve aynı sorumluluğu yüklenen devlet memurlarından evvelki kanunlarda çeşitli istihdam şekline bağlananlar arasındaki tesadüfi ayrımlar, uygulamada büyük haksızlık ve farklılıklar yaratmıştır. Örneğin barem içi, barem dışı, hizmetli, intisnas ve istisna kadrosu ve yevniyeli teknik personel yönetmeliği gibi statülerde çalışıp aslında aynı işi yapanlar arasında 1327 sayılı kanun büyük haksızlıklar ve farklılıklar getirmiş ve kazanılmış hakları dikkate alınmıştır.

Bir Anayasa gereği olan eşitlik ilkesi bu kanunla zarar görmüştür. İntibak Komisyonu, kanunun anlaşılmasız hükümlerini, temel ilkeleri nazara almadan yorumlamış ve uygulayıcılara ışık tutmaktan çok uzak ve kanunun açık hükümlerine aykırı bir açıklama yapmıştır.

İki gün ara ile Resmî Gazetede yayımlanan 1317 sayılı kanunla, 1327 sayılı kanunun zıt hükümleri işçi-memur ayrımını yeni bir çıkmaza sokmuş, yüzbinlerce kişiyi huzursuzluğa sürüklemiştir.

İlgililer, Avukat, Doktor, Mühendis'ten odacıya kadar, kanundan şikâyetçi olanların istek ve direnişlerine kulak vermek ve haksızlıkları gi-

derici tedbirleri bir an önce almak zorundadırlar.

Hukukun üstünlüğü ilkesinin Türkiye'de mutlaka ön plânda ve her tasarrufta dikkate alınmasını çeşitli bildirimlerinde ısrarla savunan Türkiye Barolar Birliği, yıllardır beklenen persenol reformunu çözümleyen bu kanunun maksada uymadığı, hattâ bazı konularda bu maksada aykırı düştüğüne kanidir.

1327 sayılı kanunun isabetsiz ve haksız hükümleri, uygulama döneminin başlamasıyla daha somut bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Bu kanunun, Anayasaya aykırı ve haksız hükümleri değiştirilmeden uygulama gayretleri, daha büyük haksızlıklara zincirleme yol açacak ve dö-nüşü imkânsız hale getirecektir.

Bu itibarla, yepyeni bir personel politikasının saptanması ve değişiklik tasarısının evvelce olduğu gibi gizlilik içinde değil, demokratik usullere uygun olarak bütün yetkili kuruluşların görüşleri alınmak suretiyle ve tam bir açıklık içinde bir an önce hazırlanarak, diğer kanunlardan öncelikle çıkarılmasını tek çıkar yol kabul eden Türkiye Barolar Birliği, bu inancını kamu oyuna saygı ile duyurur ve ilgilileri bir kez daha uyarmayı görev sayar".

Birliğimiz, Mali inkânları sağlanmak üzere çıkarılan Finansman Kanunu ile memleketimiz ekonomik hayatında büyük rahneler açan ve sebep olduğu fiat artışları karşısında verdiği rağmen Devlet Memurlarını geçim derdinde bırakan 1327 sayılı kanunun, gizlilikten uzak ve samimi bir çalışma ile değiştirilmesi için yapılacak çalışmalarda kanuni görevini ifaya hazırdır.

#### 48.- Devlet Avukatlığı Tasarısı :

Yukarıda özetlenen çalışmalar sırasında bazı hususlarda Birliğimizin bir önçalışmaya girmesi lüzumunu ortaya koymaktadır. Kanunumuza göre; Avukat, mesleğini icrada bağımsızdır. Buna mukabil Devlet sektöründe çalışan meslekdaşlarımızın mahalli idare amirlerinin emrinde, gözetiminde olmaları, hattâ özlük hakları bakımından onların takdirine tabi kılınmış bulunmaları isabetli mütalâa edilmemektedir. Haksız da olsa bazı davaları tahrik durumunda bulunmak onları vicdani kanaatleri ile çelişmeli hale sokmakta ve icapsız davaların açılmasına sebebiyet vermektedir. Bazı yabancı memleketlerin mevzuatını da inceleyen Birlik Yönetim Kurulu, Devlet Avukatları Sendikasının da olumlu isteği ile, doğrudan doğruya Başbakanlığa bağlı ve bütün sektörlerde çalışan avukatları kapsamak üzere bir "Devlet Avukatlığı Örgütü" kurulması ve bu sırada mesleki statünün ve her çeşit özlük haklarının gereğince sağlanması yolunda bir ön çalışmaya başlamak hususundaki kanaatlerini yüksek tasviplerinize arz etmektedir.

49.- Kamu Kuruluşlarında Görevli Avukatların Baro Kenesekleri :

a) 1136 sayılı Kanunun 66.maddesi uyarınca avukatların bölgesi içinde sürekli olarak avukatlık edeceği yerin baro levhasına yazılmakla yükümlü oldukları bilinmektedir. Hazine avukatlarını bu yükümden ayırık tutan 4353 sayılı Kanunun 19.maddesi hükmü, 1327 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36.maddesinin V.numarasındaki avukatlık hizmetleri sınıfı tarifinde açıkça yürürlükten kaldırılmıştır. Bundan böyle hazine avukatları da sürekli çalıştıkları yer barolarına kayıt olmak zorunluğundadır.

Yönetim Kurulumuz 28.9.1970 tarih ve 283-5 sayılı kararında anılan kanun hükümlerini gözönüne alarak hazine avukatlarının kayıt işlemlerinin yapılması için genelge yapılmasına karar vermiş ve 13.9.1970 tarih ve 1843-62 sayılı genelge ile keyfiyet barolarımıza duyurulmuştur. 1327 sayılı kanun 1.12.1970 tarihinde yürürlüğe girdiğine göre, bu tarihten itibaren Hazine Avukatlarının kayıt işlemlerini yaptırmaları gerekmektedir.

b) Birliğimiz 1327 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önce Hazine Avukatları dışındaki Kamu kuruluşlarında görevli meslekdaşlarımızın aynı statüde çalışan diğer meslek grubuna dahil olanlarla, ortak sorunlarının bağlı oldukları kuruluşlarla işbirliği yapılmak suretiyle çözüme bağlanması için 16.3.1970 tarih ve 448 sayılı yazı ile; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine ve bu Birliğe bağlı Mimarlar, Makine Mühendisleri, Maden Mühendisleri, Ziraat Mühendisleri, Harita ve Kadastro Mühendisleri, Elektrik Mühendisleri Odalarına, Türkiye Ettiba Odaları Birliğine, Ankara Ettiba Odasına, Türkiye Veteriner Hekimleri Birliğine ve Ankara Veteriner Odası Başkanlığına başvurarak çağırıda bulunmuştur. Bu yazıda; kamu kuruluşlarında görevli meslek mensuplarının odalara ve barolara ödemekle yükümlü oldukları keseneklerin, dairelerince tediyesi için yapılacak çalışmalarda işbirliği istenilmiş ve bu konuda elde edilecek başarının meslek kuruluşları arasında geleceğe yönelik işbirliği çalışmalarına da ışık tutacağı umudunda olduğumuz belirtilmiştir.

Elektrik Mühendisleri Odasından alınan cevabi yazıda kamu kuruluşlarında görevli Mimar ve Mühendislerin memur olmadıkları işçi sayılıp sayılmayacaklarının tartışılabilceği, küçük aidatlarını devlete yüklemeyi reddettikleri belirtildikten sonra aynen : "Avukatlık Kanunuyla Sosyal Sigortalarda işçi ödentilerinden oluşmuş paralar üzerinde eşitlik ilkesine aykırı haklar elde etmiş olmanızı ve toplumda oluşan tepkilere karşı bu durumu hararetle savunmuş olmanızı bir hukuk adamına yakıştıramadığımızı belirtir ve şiddetle kınarız, bu sebeple bu konuda sizinle işbirliği yapmaya çağımız açıktır" denilmiştir.

Bu nezaket dışı yazıya 11.4.1970 tarih ve 545 sayı ile gönderi-



len cevabi yazıda görüş ve düşüncelerinin gerçeklere aykırı ve meslektaşlarına zarar verici olduğu, yazışma adabına uygun bulunmayan yazının işleme konulmaya ve cevap vermeğe değer görülmediği, Yönetim kurulları değişikinceye kadar odalararla yazışma yapılmayacağı belirtilmiştir.

Birliğimiz 1327 sayılı Kanunla barolara kayıt zorunluğunda olan Hazine Avukatlarını da içine alan ve kamu kesiminde görevli meslektaşların baro keseneklerinin ve nakil halinde kayıt ücretlerinin dairelerince ödenmesinin 1327 sayılı Personel Kanununun da gereği olduğunu belirterek 16 Kasım 1970 tarih ve 2149 sayılı yazı ile Maliye Bakanlığına başvurmuştur.

Bu kanuni isteğin kabul edilmemesi halinde, meslektaşlarımızın dava yoluna başvurmaları gerekeceği kanısındayız.

c) 1327 sayılı kanunda kazanılmış haklar nazara alınmayarak Hazine avukatları için 1389 sayılı kanunun zımnen yürürlükten kaldırılması devlet alacaklarının tahsilinde büyük sakıncalar yaratacaktır. Bu görüşümüzün temeli 10 Ocak 1929 tarihli 1389 sayılı kanunun gerekçesinde mevcuttur. Devlet Bütçesini etkilemeyen ve yan ödeme niteliği bulunmayan Avukatlık Ücretlerinin 40 yıldır hissedilen ve Devlet için ihmal edilmeyecek bir zorunluk teşkil ettiği açıktır.

Birliğimiz çeşitli kanunlarla tanınan ve 1136 sayılı kanunun genel prensiplerine de uygun düşen avukatlık ücretlerinin kamu kuruluşlarında görevli meslektaşlarımıza aynı esaslar içinde ödenebilmesinin 1136 sayılı Kanunun 163.maddesine bir fıkra eklenmek suretiyle, meslek kanunda yer alması gereğine inanmaktadır.

Bu görüşle anılan maddeye bir fıkra eklenmesi için görüşümüze katılan Diyarbakır Milletvekili Sayın Meslektaşımız Behzat Eğilli tarafından bir kanun teklifi hazırlanarak Adalet Komisyonu gündemine alınmıştır. 1238 sayılı kanunla yapılan değişiklik sırasında Personel Kanunu'ndan sonra ele alınması uygun görülen bu teklifin kısa sürede kanunlaşması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Parlamento taktikleriyle kaldırılan avukatlık ücretlerinin yeniden ihya edilmesi suretiyle meslektaşlarımızın kazanılmış haklarının korunmasına imkân veren bu teklifin kanunlaşması için bütün meslektaş milletvekili ve senatörlerin yakın ilgisini temenni ederiz.

-Kamu kuruluşlarında görevli avukatların iş güclüğü, riski ve zammından yararlandırılmaları :

5.12.1970 günlü Resmi Gazetede yayımlanan 30.XI.1970 tarih ve

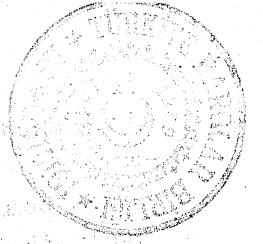
7/1633 sayılı Bakanlar Kurulu kararı personel Kanunu ile ilgili bazı tediyeleri yasaklamıştır. Maliye Bakanının TRT ve Gazetelerde yayımlanan beyanında; bu kararnameden rücu edileceğini belirtmesi üzerine bazı meslekdaşlarımız Birliğe müracaat ederek, 1327 sayılı kanunun geçici 20.maddesinde bahse konu, tüzük ve yönetmelikler çıkarılincaya kadar bazı tediyelere cevaz verileceğinden kamu kuruluşlarında görevli avukatların zarara uğramaları için Birliğimizin harekete geçmesini istemişlerdir. 1327 sayılı kanunla 657 sayılı kanuna eklenen ek maddede kabul edilen iş güclüğü, iş riski ve teminindeki güclük zamları, hayat ve sağık için tehlike ve çalışma şartları bakımından güclük arzeden ve normalin üstünde gayret sarfını gerektiren işler için kabul edilmiştir. Avukatlık mesleğinin özellikle memleketimizdeki icra tarzının bu şartları tamamen içine aldığı ve 1327 sayılı kanunla avukatlık ücretinin ve diğer yan ödemelerin kaldırılmasıyla kamu kuruluşlarının avukat temininde güclük çekecekleri aşikârdır.

Bu yönden, 1327 sayılı kanunun 71.maddesi ile 657 sayılı kanuna eklenen ek madde uyarınca devlet memurlarına çıkarılacak yönetmelik hükümleri ile ödenecek iş güclüğü ve riski zammına, hazırlanmakta olan kararnamenin bir başlangıç teşkil edeceği göz önüne alınarak, anılan kanunun geçici 20. maddesi uyarınca 1389 sayılı kanunun uygulanmasına devam edilmesi gerekli görülmüştür.

Bu görüşle Maliye Bakanına çekilen telgrafta aynen;

"5 Aralık 1970 günü Resmi gazete'de yayınlanan 30 Kasım 1970 tarih ve 7/1633 sayılı kararnâme ile yasaklanan yan ödemelere cevaz verecek yeni bir kararnamenin Bakanlıklarınca hazırlanmakta olduğu TRT haber bültenlerinde ve gazetelerdeki beyanlarınızdan öğrenilmiştir. 1327 sayılı Kanunun 71.maddesiyle 657 sayılı Kanuna eklenen ek maddede yazılı yan ödemeler için bir başlangıç teşkil edeceği ve çıkarılması öngörülen yönetmeliklere müessir olacağı aşikâr olan bu kararnamede avukatların haksızlığa maruz kalmamaları için yeni bir uyarda bulunmayı görev sayıyorum. 1327 sayılı Kanunla kaldırılan avukatlık ücretinin devlet davalarının akibetlerini yakinen etkiliyeceği ve devletin kalifiye avukat bulmakta güclük çekeceği evvelce zatiialinize hatırlatılmıştır. Avukatlık mesleğinin özellikle memleketimizdeki icra tarzı hayat ve sağık için tehlike ve çalışma şartları bakımından güclük arzeden ve normalin üstünde gayret sarfını gerektirdiğinin tartışma kabul etmez bir gerçek olduğunun kabul buyurulacağını ümit ediyorum.

1327 sayılı Kanunun öngördüğü iş güclüğü, iş riski ve teminindeki güclük zamlarından kamu kuruluşlarında görevli avukatlar yararlandırılincaya kadar, 1389 sayılı kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilmesi 1327 sayılı kanunun geçici 20.maddesi gereğidir. Bu itibarla öngörülen yönetmelik ve-



#### IV. ADALET PERSONELİ SORUNLARI :

Türkiye Adliyeciler Sendikasının isabetle belirttiği üzere "Yakın gelişmelerin sağladığı bazı olanaklardan hakkıyla yararlanan Türk işçileri, günlük kanunî çalışma süresinin dışına taşan çalışmalarının karşılıklarını da ayrıca alırken, kamu görevlileri arasında en çok fazla çalışma yapan adliyeciler, buna ilişkin haklarını alamamaktadırlar."

"Siyasi alanda adalet hizmetinin tüm koordinasyonu görevini üstlenen bir kuruluş olarak Adalet Bakanlığı, Cumhuriyet döneminde hangi adli reformu gerçekleştirdiğini veya hangi meslekî ve sosyal sonunun çözümünü bir dava olarak ele alarak sonuna kadar savunduğunu ileri sürebilir".

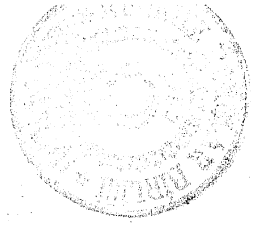
"Adliye memur ve hizmetlileri; normalden çok ve özellik arzeden işlerini adeta koşarcasına ve kaçan zamanı kovalarcasına yaparken, bir çok kamu görevlilerinden daha fazla yıpranıp tükeniyorlar. Bu itibarla 657 sayılı Yasanın 213 ncü maddesine 1327 sayılı Yasanın 71 nci maddesile eklenen hükümde öngörülen iş güclüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zamlarına müstehaktırlar.

Gerek adli teşkilâtın ve gerekse personel adedinin yetersizliğinden ötürü, işlerin günlük çalışma süresinde bitmesi ve yetiştirilmesi mümkün olamamaktadır. Bu nedenlerle her gün en az bir kaç saat fazla çalıştıkları bilinmektedir. O halde; 657 sayılı yasanın 99 ve 178 nci maddeleri uyarınca fazla çalışma prasına da müstehak sayılmalıdırlar.

Esasen 60 sayılı yasa uyarınca verilmekte iken kaldırılan tazminatların istihsaline ilişkin yasama belgeleri de (TBMM.tutanakları da), yukarıda belirtilen haklara müstehak olduklarını kanıtlar.

657 sayılı yasanın 121 ve 213 ncü maddelerinde düzenlenen yemek ve giyim kuşam haklarından tüm adli teşkilâтта görevli yardımcı hizmetlilerin (mübaşir, gardiyan, odacı, bahçıvan, kaloriferci, santralci, gece bekçisi ve benzeri görevlilerin) yararlanması gereğini, benzer personel arasında kanunun sağlamayı amaç edindiği eşitliğin sonucudur".

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Adliyeciler Sendikasının çabalarını takdirle karşıladığını Yüksek Huzurlarınızda beyan eder. Birliğimiz Adliyecilerin haklı isteklerini daima destekleyecektir.



V.- AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR :

1136 sayılı Kanunun geçici 15.maddesi uyarınca yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde yapılması gereken yeni ücret tarifesinin aynı Kanunun 168.maddesi gereğince Baroların tekliflerinin de gözönüne alınabilmesi için, 12-8-1969 , 11 Ekim 1969 tarih ve 4/216, 21.1.1970 tarih ve 8/129 sayılı genelgelerle keyfiyet Barolarımıza duyurularak yeni hazırlanacak tarife hakkındaki teklifleri istenmiştir.

Adana, Afyon, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Burdur, Çanakkale, Çorum, Denizli, Edirne, Elâzığ, Erzurum, Gaziantep, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Manisa, Maraş, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Rize, Samsun Sivas, Tokat, Urfa, Uşak, Yozgat, Zonguldak baroları görüşlerini bildirmişlerdir. Ankara Barosu, Türkiye Barolar Birliği Malî ilişkiler Komisyonu ile ortak çalıştıklarını bildirerek ayrı bir teklif göndermemiştir.

Barolarımızdan gelen görüşleri; bütün barolar için tek tip ücret tarifesi yapılması, eski tarifelere bir miktar zam uygulanması, Birliğimizin takdirine bırakma gibi guruplarda toplamak mümkündür. Payın giderilmesi ve manevi tazminat davalarında nisbî ücret takdiri, çekişmesiz işler için ücret tespiti gibi, konularda isteklerde bulunulmuştur.

Birlik Yönetim Kurulu teşkil ettiği Malî ilişkiler Komisyonundan Barolarımızdan gelen tekliflerin nazara alınarak bir ön tasarı hazırlanmasını istemiştir.

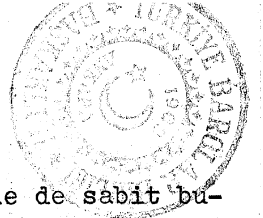
Malî ilişkiler Komisyonu hazırladığı ücret tarifelerini 4.12.1969 tarihinde Birliğimize vermiştir. Komisyon, barolardan gönderilen teklifleri incelemiş ve muhtelif gurupları tesbit edebilmek üzere Baro teşkilâtı olan

illeri ekonomik, Sosyal, Malî gelişmeleri ile nüfus yoğunlukları, toprak ürünleri, ticari ve endüstriyel alandaki olanaklarını geniş bir incelemeye tabi tutmuş, Devlet Plânlama Teşkilâtı ile İstatistik Enstitüsü'ndan bilgi ve kaynaklar istenilmiştir. Mali ilişkiler komisyonu Devlet Plânlama teşkilâtından gönderilen üç ciltlik "1970 yılına girerken bölgelere genel bir bakış" adlı raporların tetkiki sonunda Baroları iki grupta toplamanın uygun olacağı sonucuna varmıştır. Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul, Kocaeli Sakarya, Bursa, Bilecik, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Manisa, Uşak, Aydın, Denizli, Muğla, Burdur, Isparta, Antalya, İçel, Adana, Hatay, Kütahya, Afyon, Eskişehir, Ankara, Konya, Çankırı, Çorum, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Kayseri, Bolu, Zonguldak, Kastamonu, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'in I. Guruba ; Kars, Ağrı, Van, Hakkâri, Erzurum, Gümüşhane, Erzincan, Malatya, Maraş, Gaziantep, Urfa, Adıyaman, Elâzığ, Tunceli, Bingöl, Diyarbakır, Muş, Bitlis, Siirt, Mardin ve Sivas'ın II. guruba alındığı komisyon tasarısında, eski tarifelerin 2. maddesi kaldırılmış manevi tazminat dâvalarında; dâvacı lehine takdir edilecek miktarı geçmemek üzere reddedilen kısım için nisbi tarife uygulanması, tamamen red halinde ise maktu ücret takdiri esası konmuş, Nafaka ve tahliye dâvalarında maktu ücretten az olmamak kaydıyla talep edilen aylıkların yıllık tutarı üzerinden; payın giderilmesi dâvalarında % 3'ü oranında nisbi tarife tatbiki teklif edilmiştir. Malî ilişkiler komisyonu ayrıca; 2500 liraya kadar istenen ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirler için nisbi tarife uygulanmasını, mal beyanında bulunmamak veya taahhüdü ihlâlden dolayı görülen icra ceza dâvalarında 3000 liraya kadar nisbi tarife uygulanmasını, CUMK.nun 344. maddesi uyarınca açılan ve Savcılığın kamuyararı görmiyerek katılmadığı ceza dâvalarında be- raet edilmesi veya ceza dâvalarına müdahale edilerek şahsi hak talep edilmesi hallerinde sanık vekili için şahsi davacı ve müdahillerin avukatlık ücreti ödemelerine hükmolunması öngörülmüştür. Komisyon 1136 sayılı kanunun o zaman yürürlükte olan 35. maddesinde avukatların tekelinde tutulan çekişmesiz işler için de I. Grupta 350 - 5000 lira, II. Grupta da 300 - 3000.- lira ücret tespitini teklif etmiştir.

Birlik Yönetim Kurulu, barolardan gelen tekliflerle, Malî İlişkiler Komisyonu tarafından hazırlanan taslağı tetkik etmiş ve 7.3.1970 tarihli toplantıda Avukatlık Kanununun 168. maddesi uyarınca Adalet Bakanlığına gönderilecek tarifeler metnini kabul etmiştir.

Bakanlığa sunulan gerekçe; 1136 sayılı kanun 3499 sayılı kanunla kıyasla yeni ve yapıcı hükümler getirdiği; eski kanunun tarifelerin hazırlanması için kabul ettiği 4 yıllık sürenin ekonomik hayattaki dalgalanmaları daha kısa sürede takip edebilmek üzere üç yıla indirildiği; yurdumuzda son tarifelerin kabul edildiği 1966'dan 1970'e kadar geçen dört yıllık devrede eko-





nomik hayatta büyük dalgalanmalar olduğunun resmi istatistiklerle de sabit bulunduğu, bu durumda Birliğimizce hazırlanan tarifelerde 1136 sayılı kanunun yeni ve yapıcı hükümleri yanında ekonomik hayattaki değişikliklerin de göz önüne alındığı, diğer taraftan, geçmiş dönemler tarifelerinin uygulanmasında görülen aksaklıklar ve haksızlıkların giderilmesi için yeni hükümler teklif edildiği, uygulamada kolaylık sağlanması amacıyla eski tarifeler sistemine sadık kalındığı, kanunumuzun 168.maddesinde kullanılan "avukatlık ücreti", deyimine uygun ve Genel Hükümlerin 22.maddesinde avukatlar dışında yararlanacaklar belirtildiğine göre tarifelerde "vekil" yerine "avukat" deyiminin kullanıldığı belirtilmiştir.

Bütün baroları kapsayacak tek tarife yapılması 1136 sayılı Kanunun 168.maddesinde mevcut "muhtelif baroları içine alacak grupları tespit ve bu guruplarda uygulanacak tarifeleri hazırlayarak" hükmü karşısında mümkün görülememiştir. Diğer taraftan memleketimizin çeşitli bölgelerinde ekonomik hayatın ve vatandaşlarımızın ödeme güllerinin farklılığı da tek tarife yapılmasına imkân vermemiştir. Özellikle doğu bölgelerindeki bazı meslektaşlarımızdan alınan yazılarda, 1136 sayılı kanunun 163.maddesi 3.fıkrasında tarifelerdeki asgari miktar altında kalan avukatlık ücreti karşılığında iş ve dava takibinin yasaklanarak, aksine davranışların disiplin cezasını gerektireceği hükme bağlandığından, tarifelerdeki ücretlerin arttırılması vatandaşların tarifedeki ücreti ödiyememeleri halinde işlerin dava ve iş takipçilerine gitmesine müncer olacağı hatırlatılmıştır.

Bu yönlerden Yönetim Kurulumuz memleketimiz ekonomik şartlarını, eski tarifeler hükümlerini gözönüne alarak, Baroları iki gurupta toplamının yerinde olacağı, sonucuna varmıştır. Malî ilişkiler komisyonunun bu konudaki teklifi yalnız Rize Barosu birinci guruba alınmak suretiyle aynen kabul edilmiş ve Adalet Bakanlığınca da değişiklik yapılmadan onanmıştır.

Tarifelerin kabulünden sonra kurulan Sinop ve Artvin Barolarının ikinci guruba alınması yolundaki Birliğimiz teklifleri de Bakanlıkca onaylanmıştır.

Birliğimizce hazırlanan tarifelerde mevcut ;

-Vergi İtiraz ve Temyiz Komisyonlarındaki duruşmaların ayrı ücrette tâbi tutulması, (Teklif madde 2).

-Danıştaydaki duruşmasız temyiz incelemelerinde tarifelerin uygulanması, (teklif madde 3).

-Yargı mercilerince takdir edilecek ücretin avukatlar arasında eşit olarak bölüşülmesi, (teklif madde 5).

-Müvekkilin avukatın izniyle de olsa bir hukuki yardımda birden fazla avukat bulundurduğu taktirde her avukatın tam ücrete hak kazanması (teklif madde 5).



-Ceza dâvalarının kanuni sebeplerle düşmesi halinde avukatın ücretinin tamamına hak kazanması, (teklif madde 7).

-Davanın görev ve yetki yönünden reddi halinde maktu ücret takdiri (teklif madde 8).

-Terekenin tasfiyesi, taksim ve payın giderilmesi davalarında varlığın takdir olunan değeri üzerinden tarafların payları esas alınarak maktu tutardan az olmamak üzere tarifelerin üçüncü kısmına göre hesaplanacak miktarın üçte birinin takdir edilmesi (teklif madde 12).

-İcra tetkik mercilerindeki işlerle dava ve mürafaalı işlerde avukatlık ücretinin takibe esas alacak tutarını geçemeyeceği (teklif madde 13).

-Konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen icra ve iflas takiplerinde borçlunun ihtiyati haczin infazından sonra ve icra takibine geçilmeden önce hesaplanacak ücretin yarısının takdir edilmesi (teklif madde 14).

-İcra ve iflas takibine yapılan itirazın kabulü halinde takip yapılan yararına avukatlık ücretine hükmedilmesi, (teklif madde 14).

-Konkordato işleminde avukatlık ücretinin alacaklılara verilmesi kararlaştırılan para üzerinden nisbi tarifeye göre bulunacak miktarın yarısı olarak tespiti, (teklif madde 14).

-Her ne sebeple olursa olsun tarifelerin üçüncü kısmına göre takdir edilecek avukatlık ücretinin (Nafaka ve tahliyeye ilişkin icra takipleri ile tetkik merciinde açılan istihkak davaları hariç) maktu ücretten az olamayacağı, (teklif madde 15).

-Tarifelerin ceza davalarında da aynen uygulanacağı ve ceza hükmü taşıyan özel kanunla veya tüzük ve kararnamelere göre yalnız para cezasına hükmolunan davalarda avukatlık ücretinin hükmolunan para cezası tutarını geçemeyeceği (teklif madde 16).

-Hazine ve Belediyelerin zorunlu olarak hasım gösterilerek açılan tescil ve benzeri davalarda taraflar avukatları için ayrıca ücret takdir edilmesi, (teklif madde 17).

-Yargı mercileri deyiminin Anayasa Mahkemesi, Sayıştay, İcra tetkik mercii, Vergi itiraz ve temyiz komisyonları, şehir kadastrosu, tapulama ve toprak mahkemelerini kapsadığının belirtilmesi (teklif madde 18).

-Tarifelerin davaların açılış tarihine bakılmaksızın yürürlükten sonra takdir edilecek avukatlık ücretleri hakkında uygulanacağı (teklif, madde 24).

Yukarıdaki hükümler Adalet Bakanlığınca nazara alınmamıştır.

Adalet Bakanlığı ;

-Nafaka, tahliye ve kira tesbit davalarında nisbi tarifenin



dörtte üçünün takdir edilmesi teklifimizi maktu tarifede yazılı miktarı geçmemek üzere 1/2 olarak, (teklif madde 10, tarife madde 10),

-Manevi tazminat davalarının bir kısmının reddi halinde dâvacı için takdir olunanı geçmemek üzere, nisbi tarifeden ücret takdiri teklifimizi, maktu tarifeyi geçmemek kaydıyla, (teklif madde 11, tarife madde 11). nazara almıştır.

Nisbi tarifelerde her iki guruba da aynı miktarlar uygulanmak üzere, ilk 20 bin liranın 50 bine, sonra gelen 30 bin liranın 50 bine, sonra gelen 50 bin liranın 100 bine, çıkarılması ve sonra gelen 400 bin liranın 300 bin liraya indirilmesi teklifimizi de kabul etmemiş ve az değişiklikle de olsa her iki gurub için farklı miktarlar tespit etmiştir.

Birliğimizce hazırlanan avukatlık ücret tarifelerinin onanması için Adalet Bakanlığı ile gerekli temaslarda yapılmış ve anılan Bakanlık yetkililerinin çekişmesiz işler için teklif edilen sistemin kabul edilmeceğini bildirmesi üzerine, bu konuda yeni bir teklif hazırlanmıştır. Yönetim Kurulunun 5.4.1970 günlü toplantısında tarifelerin birinci kısmına "Resmi dairelerde koğuşturulan çekişmesiz işler" başlıklı 2.bölüm eklenmesine karar verilmiştir. Bu teklif gerekçesinde çekişmesiz işlerin asgari ücretlerini bütün işleri sayarak belirtmenin zorluğuna değinilmiş ve resmi daireleri il, ilçe, genel müdürlük, ve bakanlıklar olarak yürütme kademelerine göre ayırma tabii tutmanın en adil yol olduğu belirtilmiştir.

Birliğimizce teklif edilen çekişmesiz işlerle ilgili ikinci bölümde her iki gurup için yargı mercilerindeki işler için TL.200.-, İlçelerde koğuşturulan işler için TL.300.-, İllerde koğuşturulanlar için TL. 700.-, Genel Müdürlüklerde ve bunlara bağlı yerlerde takip olunan işler için TL. 800.-, Bakanlıklar ve bunlara bağlı yerlerde takip olunan işler için TL.1000, ve uzun ve zorlu bir çalışma gerektiren Türk Vatandaşlığına kabulle ilgili işlemler için de TL. 5000.-, ücret takdiri esası benimsenmiştir.

Adalet Bakanlığı şifahi görüşmelerde çekişmesiz işlerle ilgili bu ayırım tarzını benimsediği halde onayladığı tarifede birinci kısmın ikinci bölümüne başka bir sistemle çekişmesiz işleri iş takibi konusundaki hukuki yardımların ücretleri başlığı altında belirtmiştir.

Her iki gurup için ayrı ayrı miktarların kabul edildiği bu bölümde çekişmesiz işler Adalet Bakanlığınca aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

-Bir durumun belgelendirilmesi, ödenme safhasındaki paranın tahsili veya bir belgenin örneğinin alınması gibi işlerin takibi,

-Bir hakkın tesbiti, tescili, ihdası, nakli, değiştirilmesi, sonlandırılması veya korunması gibi amaçlarla yapılan iş takipleri,

-<sup>1</sup>üzel kişi tacirlerin esas sözleşmelerinin onanması, bu tacirle-

rin iştigal konularıyla ilgili ruhsat ve imtiyazların alınması ve Türk vatandaşlığına kabul edilme gibi işlerin takibi,

Adalet Bakanlığı Birliğimize gönderdiği 16.4.1970 tarih ve 10451 sayılı yazısında Avukatlık Kanunu'nun 168 nci maddesi 3.fıkrası gereğince Birliğimizce hazırlanan Avukatlık Ücret Tarifelerinde lüzumlu değişikliklerin yapılarak 14.4.1970 tarihinde onandığını ve resmi gazetelerde yayınlanması için gerekli işleme tevessül edildiğini bildirmiştir.

Bakanlıkça onanan tarifeler 22.4.1970 tarih ve 13478 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak bu tarihten 7 gün sonra yürürlüğe girmiştir.

Yönetim Kurulumuz Resmi Gazetede ki aslına uygun olması yönünden Başbakanlık Matbaasına tab ettirerek her avukat arkadağa bir adet verilmek üzere yeteri kadar tarifeyi Barolara göndermiştir.

Avukatlık ücret tarifeleriyle ilgili yukarıdaki izahatımız Türkiye Barolar Birliğinin Adalet Bakanlığı vesayetinden kurtarılarak bağımsızlığa kavuşturulması yolundaki haklı işteğimizi teyid eden başka bir örnek teşkil etmektedir.

VI. SOSYAL GÜVENLİK KONUSU



1). Kanun Teklifi : İleri yaştaki meslekdaşlarımızın durumunu Avukatlık Kanunu'nun son tadili ve geçici madde ile bir dereceye kadar tashihi mümkün olabilmiş ise de bu konuda tatmin edici bir sonuç alınamamıştır. Çeşitli durumları kapsayacak yeni bir kanun teklifini tahrik suretiyle yasama yoluyla sonuç almak gayretlerine devam olunacaktır.

2). Ek tedbirler : Sosyal Güvenlik Sisteminin kendi bünyemiz içinde alabileceğimiz bazı tedbirlerle geliştirilmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Yönetim Kurulumuzca hazırlanan bir tasarı (EK ) ilişikte bilginize sunulmuştur. Bu tasarı henüz yönetim kurulunun kesin bir teklifi halinde değildir, bir ön çalışma olarak telâkki buyrulmasını istirham etmekteyiz. Mecburî olmasa dahi bu yardım şeklinin bütün camiamızı ilgilendirdiği malî yönü de bulunduğu düşüncesiyle Sayın Genel Kurulumuzun bu konudaki görüş ve uyarılarına ve direktiflerine Yönetim Kurulu ihtiyaç duymaktadır. Genel Kurulca, kurulumuza lûtufla buyrulacak direktifler açısından çalışmalara ve aktüerya hesaplarına başlanabilecek ve varılacak sonuçlara göre hazırlanacak yeni bir metin bütün Barolarımızın mütalâalarına ayrıca sunulacaktır.

3). Mecburî sigorta :

a) İzmir'de toplanan Genel Kurula sunulan raporda imzalanan tip sözleşmenin özelliklerinden, bu konuda cereyan eden olaylardan bahsedilmişti. Mecburî sigortanın bir yılı aşan uygulamasında Çalışma Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Barolarımızdan önemli herhangi bir şikâyet Birliğe aksetmemiştir. Genellikle mecburî sigortanın aksamadan işlemekte olmasında Tip Sözleşmenin hazırlanmasındaki emeklerin hissesi vardır.

b) İptal davaları : Daha evvelki Genel Kurul toplantılarına sunulan raporlarda Anayasa Mahkemesine açılan ve avukatlık kanununun esas hükümlerinin iptalini isteyen davalar hakkında ve bu davalara karşı Barolarımızın sunduğu muhtıralar ve yapılan teşebbüs ve açıklamalar hakkında geniş bilgi verilmişti. Halen yüce mahkemeden raporumuzun hazırlanmasına kadar, bu hususta bir karar çıkmış değildir.

c) Dâva vekili ve dâva takipçilerinin sosyal güvenliği : Birliğimiz bu kişilerin sosyal güvenliğinin avukatlara kıyasla kanunda sağlandığı kanaatinde değildi. Fakat Sosyal Sigortalar Kurumu'nun bu hakları onlara da teşmil ettiği öğrenildi ve bu suretle Barolar aidat vermeyen bu kişilerin de sosyal sigorta işlemlerini yapmak durumunda kaldılar. Buna rağmen bazı bölgelerdeki kurum şubelerinin bu işlemleri reddettiği Birliğimize bildirildiğinden durumu Barolarımıza bildirebilmek üzere müteaddit defalar kurumdan kati kanaatlerinin ne olduğunu sormamıza rağmen şimdiye kadar bir ce-



vap almak mümkün olamadı.

4). İhtiyari sigorta : Malûmları olduğu üzere mecburi olan ihtiyarlık sigortası hakkındaki tip sözleşme yapılmış, buna mukabil ihtiyari olan iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık ve analık sigortaları hakkındaki sözleşmenin yapılması mümkün olamamıştı. İzmir'de toplanan Genel Kuruldan sonra bu konu üzerinde ısrarla durulmuştur. Sosyal Sigortalar Kurumu çeşitli mazeretlerle müşterek toplantıyı geciktirmiş, şifahi taleplerin etkisiz kaldığı görülünce yazılı ve ısrarlı taleplere geçilmiş netice alınamayınca Çalışma Bakanlığı Müsteşarı ve nihayet Çalışma Bakanına müracaat lüzumu hasıl olmuştur. Bakanlığın emri üzerine toplantılara başlamak mümkün olmuştur. Konu oldukça çekişmeli saflalar arzetmiştir. Bu durumları Genel Kurulumuzun bilgisine sunmakta fayda görmekteyiz :

a) Barolarımızın mütalâaları ve görüşmeler : İsteğe bağlı sigorta tip sözleşmesi çalışmalarına başlanmadan evvel Sayın Barolarımızın bu konudaki çalışmalarına ivedilikle başlamaları bildirilmiş, Sosyal Sigortalar Kurumunca Birliğimize teklif edilen metin çoğaltılarak bütün baroların tetkikine sunulmuş, mütalâaları rica olunmuştur. Pek mahdut sayıda alınabilen mütalâaların sosyal sigortalarla yapılan tartışmalarda faydalar sağladığı görülmüştür. Çalışma Bakanlığı, Kurum ve Birliğimiz temsilcileri arasında cereyan eden görüşme ve toplantılarda caimımız menfaatlerinin korunması hususunda Birlik Yönetim Kurulu üyeleri ve müzakereye memur edilmiş olan meslektaşlarımız büyük gayretler sarfetmişlerdir.

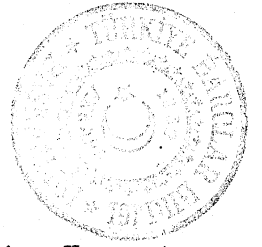
b)"Hastalık Sigortasına ilişkin Kurum teklifinde şu hüküm yer almaktadır". Avukatlar, 2 nci maddede belirtilen sağlık kurulu raporlarında yazılı hastalık veya arızalarından dolayı, hastalık sigortası yardımıyla faydalanmazlar. Sosyal Sigortalar Kurumunun bu hükmün tip sözleşmeye konulması hususunda ısrarı 506 sayılı Kanununun 86.maddesine göre hazırlanmış olan sözleşme de aynı hükmün yer almış bulunmasındandır.

Birlik görüşü ise, tip sözleşmenin imzasından veya mesleğe intisaptan sonra belli bir süre içinde ihtiyari sigortaya girmemiş olanlar hakkında bu hükmün uygulanmasıdır.

c) Hastalık sigortası açısından kurumun bir teklifi de şudur : "... hastalıkları sebebi ile istirahatli buldukları süre içinde avukatlık görevlerini yaptıkları kurumca tesbit edilen avukatlara geçici iş görememezlik ödeneği verilmez".

Yönetim Kurulu bu hükmün "hastalık sebebi ile istirahatli buldukları süre içinde devamlı olarak avukatlık yaptıkları tesbit edilenler..." şeklinde değiştirilmesini teklif etmiştir.

d) İş kazasında kurum "iş yerinde meydana gelen kaza" kavramında zaruret görmüş Yönetim Kurulu ise avukatlığın iş yeri ile bağdaşmadığı iş kazasının iş yerine değil, görev esas tutularak saptanması fikrinde ısrar etmiş-



tir.

e) Tartışmalar, müteaddit toplantılarda devam etmiş, Kurum temsilcileri ile Birlik temsilcileri yukarda (b), (c), (d) bentlerinde gösterilen Birlik görüşü üzerinde mutabakata varmışlarsa da Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulu "ancak avukatlara farklı bir işlem yapılmaması şartı ile tip sözleşmenin imzalanabileceği kararına varmış" ve Birliğimize imza için Kurumca gönderilen metinde yalnız (c) bendinde gösterilen hususun benimsendiği görülmüştür.

Sosyal Sigortalar Kurumunun evvelâ oyalayıcı, bundan sonra evvelki müzakereleri nazara almayan tutumu karşısında Birlik Yönetim Kurulu, bahis konusu sigorta dalları için genel sözleşmenin tip sözleşme olarak imzalanabileceğini, herkes için eşitliği bundan daha iyi sağlamak yolunun bulunamayacağını bu itibarla Birliğimizin avukatlar bakımından kısıtlayıcı hükümlerin de benimsenmeyeceğini, karşılıklı bir anlayış içinde, karşılıklı feragatlerle başarılması mümkün bir anlaşmadan kaçınmanın sorumluluğunun kuruma düştüğünü cevaben bildirmiş bulunuyoruz.

İhtiyari sigortanın mümkün olan en iyi koşullarla sağlanması çabalarına devam olunmaktadır.

5). Sosyal Sigortalar Müdürler Kurulu'na iştirak zarureti : Haklı oldukları halde bazı taleplerimizin gereği gibi is'af edilmemeleri ve gün geçtikçe ödenen primlerle kurumun mamelekindeki katkılarımızın artacağı, bu itibarla kurumun mukadderatı ile yakından ilgilenmek durumunda olduğumuz zarureti karşısında konu yönetim kurulunca incelenmiş ve şu sonuçlara varılmıştır :

1970 bütçesi hakkındaki bütçe komisyonu raporunda da işaret edildiği üzere, "Sosyal Sigortalar Kurumunun yüklendiği vazifeler bakımından ilk teşekkülündeki espriyi çok aşmıştır. İşçi Sigortaları halinde iken, daha şamil bir görev sahası olan Sosyal Sigortalar haline inkilâp etmiştir. Bu itibarla kuruluş ve teşkilât yapısının reorganize edilmesi" lüzumunda ittifak edilmektedir.

Avukatlar 1136 sayılı kanun gereğince topluluk sigortası şeklinde fakat mecburî olarak sosyal sigorta kapsamına alınmıştır. İşçi tarifine girmeyen, bir işvereni de bulunmayan avukatların bugünkü durumunun teşkilât kanununda öngörülmeysi tabiidir. Kanun esas itibarile, "temsil" ölçüsünü benimsemiştir. İşçi ve İşveren temsilcilikleri bunu göstermektedir. İşçi olmayan ve işvereni bulunmayanların meydana getirdiği üçüncü bir gurubun ne işçi



ve ne de işveren temsilcisi tarafından gerçek bir şekilde temsil edilmeleri mümkün değildir.

Yönetim Kurulunun teşkiline ait Kanun'un mecburî Toplu Sigorta sisteminin getirdiği yeni durumu karşılamak ve işçi ve işveren durumunda olmayan sigortalıları temsil etmek üzere tadili lüzumlu hale gelmiştir. Bu mülâhazalarla Çalışma Bakanlığına yazı ile başvurulmuş ve bizzat Bakanla görüşülerek konu, ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Sayın Bakan hazırlanan kuruluş kanununa Türkiye Barolar Birliği için Müdürler Kurulunda bir üyelik ayrılacağını bildirmişlerdir. Daha sonra bir başka konunun kendileri ile görüşülmesi sırasında tasarıya böyle bir hüküm konduğunu ifade buyurmuşlardır. Bu görüşme sırasında Birlik Başkanının yanında Birlik Yönetim Kurulundan Atilla Sav ve Erdoğan Bigat da hazır bulunmakta idiler.

VII.- 1970 yılı **Bilançosu**, Gelir ve Gider Çizelgesi ve giderlerin bütçe ile mukayese çizelgesi, Malî Rapor, 1970 yılı bütçesi ve kadroları :

Birliğimizin hesap döneminin takvim yılı olduğu sayın delegelerin malûmudur. Bu yönden hesaplarımızın 31.12.1970 tarihinde kapatılması gerektiğinden, **Bilanço** Gelir ve Giderler ve 1970 yılı giderlerinin bütçe ile mukayese çizelgelerinin mezkûr tarih itibariyle düzenlendikten sonra ancak bu sonuçlara göre 1971 yılı bütçesi hazırlanarak tetkik ve onayınıza sunulabilecektir. Bu nedenlerle **bilanço** ile anılan raporların teksir edilerek Genel Kurul toplantısında dağıtılacağını bilgilerine sunarız.

VIII.- Yönetim Kurulumuz bir yıllık çalışmalarına dahil belli başlı konuları kapsayan raporunu Genel Kurulumuza saygı ile sunar.

Başkan Av.Faruk Erem Başkan Y. Av.Tacettin Şırmalı Başkan Y. Av.Cengiz İlhan Genel Sekreter Av.Atilla Sav

Sayman Üye Av.Erdoğan Bigat Üye Av.Zeki Yücel Üye Av.Hikmet Tuncay Üye Av.Osman Kuntman

Üye Av.Hilmi Becerik

Üye Av.Mehmet Kavaklılar

Üye Av.İhsan Saraçlar



**Türkiye Barolar Birliği**  
**IV. Genel Kurulu**  
**Adana — 8-9 Ocak 1971**

**YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU**  
**EKLERİ**

## Ö N S Ö Z

Mesleğimizin yurdumuzdaki gelişmesi boyunca oluşan gelenekler ve kurallar ile yabancı barolar birliklerinin koydukları meslek kuralları, Dünya Barolar Birliği Kuralları ve başkaca kaynaklardan yararlanılarak düzenlenen bu tasarı mesleğimizin gelişmesine yardımcı olacağı umudu ile hazırlanmıştır.

Bu tasarı 30 Kasım 1970 günü Ankara'da yapılan bir toplantıda meslek kamuoyuna sunulurak tartışılmıştır. Bir kısım baro temsilcilerinin ve meslektaşlarımızın katıldığı bu toplantıda barolardan gelen raporlar da incelenmiş ve öneriler ile eleştiriler de kaynaklar arasında gösterilmiştir.

Kaynakların karşılaştırılmasında da görüleceği üzere, savunma mesleğinin uluslararası keskinleşmiş ortak kuralları vardır.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu konuyu yüksek takdirinize ve kararınıza sunar.

# M E S L E K K U R A L L A R I

## I. GENEL KURALLAR

### Teklif :

1.- Türk avukatları barolarının ve Türkiye Barolar Birliğinin bağımsızlığı gereğine inanmışlar ve bu konuda kendilerine gerek kişi, gerekse kuruluş olarak düşen görevleri başarıma kararına varmışlardır.

### Teklif :

2.- Mesleki çalışmasında avukat bağımsızlığını korur; bu bağımsızlığı zedeleyecek iş kabulünden kaçınır (Av.K.l.).

### Örnek :

-Ankara toplantısında önerilen madde: "Mesleki çalışmasında Avukat bağımsızlığını korur; Müvekkilinin menfaatlerini, şahsı ve üçüncü kişiler yönünden doğabilecek her türlü sonuçlara aldirmaksızın korkusuzca savunacaktır."

-Bern kuralları.3/1: "Mesleğini icra ederken avukat bağımsızlığını korur".

-Uluslararası Barolar Birliğinin Oslo (1956) kararları,3: "Avukat meslekî ödevlerinin ifasında bağımsızlığını koruyacaktır" "Tek başına veya ortaklık halinde çalışırken bağımsızlığının kaybına sebebiyet verebilecek hiç bir iş ve meşguliyet kabul edemez".

-Belçika Usul K.437/4: "Avukat bağımsızlığını ve Baronun (mesleğin) vakarını tehlikeye düşürmeyecek hizmetleri kabul edebilir".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo(1956) kararları, 6: "Avukat müvek-

Teklif :

4.- Avukat, mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak zorundadır. Avukat özel yaşantısında da buna özenmekle yükümlüdür.

Örnek :

-Ankara toplantısında önerilen madde: "Avukat,mesleki çalışmalarında ve özel yaşantısında mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak zorundadır".

-Bern Kuralları 3/2: "Avukat, Baronun itibarına aykırı her türlü faaliyetten çekinir"

-Alman A.K.md.43: "...Avukat, meslek içinde ve dışında avukatlık mevkiinin telkin ettiği hürmet ve itimada lâyık olmalıdır".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo kararları (1956) 2:"Avukat, mesleğinin şeref ve haysiyetini koruyacaktır. İş hayatında olduğu gibi, özel hayatında da mesleğinin itibarını düşürecek davranışlardan kaçınacaktır".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.3/A: "Avukat kendisinin ve ailesinin yaşama düzenini meslek haysiyeti ile bağdaştırır."

Teklif :

5.- Avukat yazarken de, konuşurken de düşüncelerini olgun ve objektif bir biçimde açıklamalıdır. Mesleki çalışmasında avukat hukukla ve yasalarla ilgisiz açıklamalardan kaçınmalıdır.

Örnek :

-Bern kuralları,4 : "Avukat, gerek kalemi, gerekse konuşması ile, fikirlerini seviyeli ve objektif bir şekilde ifade eder".

-Belçika Usul K.444: "Davanın mahiyeti zarurî kılmadıkça, şahısların şeref ve haysiyetini rencide edecek iddialardan kaçınılacaktır".

-Danimarka Usul K.133:"...Avukatlar mahkeme önünde uygun olmayan söz ve yazılardan çekinirler".

-İstanbul Barosu İç Tüzüğü,20/ç: "Avukatlar,.. görevinin gereği olmadıkça karşı tarafın kişiliğine dokunan söz ve hareketlerden sakınmak" zorundadırlar.

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği 3/C:Kanuna ve ahlâka aykırı, herhangi bir işi kabul etmez veya böyle bir iş hakkında mütalâa vermez" .

Teklif :

6- Avukat iddia ve savunmanın hukukî yönü ile ilgilidir. Taraflar arasında anlaşmazlığın doğurduğu düşmanlıkların dışında kalmalıdır.

Örnek :

-İstanbul Barosu İç Yönetmeliği, 22: Avukat müvekkilinin "...istek ve taşkınlıklarına ve şahsî kin ve garazına alet olamaz".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.3/A:"Avukat kabulettiği hukuki yardımı, doğruluk ve serbestlikle yapar müvekkilinin bu davranışı bozabilecek taşkınlık ve tekliflerini, kin ve garazını kabul etmez, onlara alet olmaz, bu gibi hallerde avukatın görevinden vazgeçmesi haklı bir davranış kabul edilir."

Teklif :

7.- Avukat salt ün kazandırmaya yönelik her türlü gereksiz davranıştan titizlikle kaçınmalıdır.

- 5 -  
Örnek :

-Bern kuralları 6/1: "Avukat, şöhret sağlamağa yönelmiş her türlü hareketten titizlikle kaçınır".

-Amerikan Meslek Ahlâk Tüzüğü:  
Hiç bir avukat meslekî faaliyetlerinin veya isminin, avukatlık ruhsatını haiz olmayan bir şahıs veya firma tarafından istismarına veya bu hususu kolaylaştırmasına müsaade edemez".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.9:"Avukat, iş için aracı kabul edemez, iş getirene menfaat sağlayamaz,

Teklif :

a). Avukat, yalnız adres değişikliğini reklâm niteliğini taşımayacak biçimde ilân yoluyla duyurabilir.

Örnek :

-Ankara toplantısında önerilen madde:"Avukat,yalnız adres ve telefon değişikliğini reklâm niteliğini taşımayacak biçimde ilân yoluyla duyurabilir".

-Bern kuralları,7: "Avukat, ancak bürosunun açıldığını, adres değiştirdiğini, bir meslektaşının kendisine katıldığını veya ayrıldığını, üç aydan fazla olmamak şartı ile bir fasıldan sonra tekrar çalışmaya başladığını ilân edebilir. Bu ilânlar kesin surette zarurî kayıtlardan fazlasını ihtiva edemez. ve aynı gazetede ancak iki defa yayınlanabilir.

-Madrid Barosu kuralları,13:  
"Avukatların meslekleri ile ilgili ilân vermeleri yasaktır".

-İstanbul Barosu İç Yönetmeliği md.26/d: "...İlk defa yazıhane açan, yazıhanesini başka yere taşıyan veya telefonunu değiştiren avukatlar yalnız bu durumları için iki günü geçmemek ü-

zere gazeteye ilân verebilirler".

-Kayseri Barosu iç yönetmeliği m.9:"... yazıhanesinin nakli halinde sadece iki gün süreyle yalnız yeni adresini bildiren bir ilân mümkündür".

Teklif :

b).Avukatın başlıklı kâğıtları kartvizitleri, büro levhaları reklâm niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olmaz.

Örnek :

-Bern kuralları,8: "Basılı kâğıt başlıkları ve levhalar herhangi bir reklâm için vesile edilemez.Levhaların şekil ve eb'adında itidal muhafaza edilecektir".

-İstanbul Barosu İç Tüzüğü,26/d: Avukat "... reklâm yerine geçen herhangi bir harekette bulunmaktan, tabelâ ve başlıklı kâğıt ve zarflara ek ünvanlar koymaktan, resim ve işaretli kâğıtlar bastırmaktan memnurdurlar".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.9: "Başlıklı kâğıtlara reklâm mahiyetini alacak başka ünvanlar kullanamaz, resimli, işaretli kâğıt ve kart bastıramaz,"

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.13/Son: Avukat bürosunun bulunduğu bina kapısına veya enyakın bir yere sadece ad ve soyadı ile Avukat ibaresini ihtiva eden normal puntolarla yazılı azami 50 x 100 cm. ebadında bir levha asabilir. Levhaya varsa ilmi ünvan , kat ve büro numarası da yazılabilir".

Teklif :

c). Avukat telefon rehberinde meslekler kısmında adres yazdırabilir. Bunun dışında farklı büyüklükte harflerle ya da ilân niteliğinde yazılara yer veremez.

Örnek :

-Bern kuralları, 9: "adres kitaplarında ve telefon rehberlerinde ismi gözüken avukat bunun koyu haruf, fatla ve ilân şeklinde yazılmamasına ihtiman gösterir".

Teklif :

ç). Ortak büro kuran avukatlar büronun reklâm aracı olmamasına, hukuk bürosu olma niteliğini yitirmemesine dikkat ederler.

Örnek :

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo kararları (1956),13: zıt menfaatleri temsil etmemek kuralı ortaklık halinde çalışan firma avukatlarına da uygulanır".

Teklif :

8.- Avukat kendine iş sağlama niteliğindeki her davranıştan çekinir.

Örnek :

-Bern kuralları 5: "Avukatın iş araması yasaktır".

-Amerikan Ahlâk Tüzüğü,27: "Avukatın sirkülerle veya diğer vasıtalı veya vasıtasız yollarla reklâm yapması yasaktır".

-Uluslararası Barolar Birliği, Oslo (1956) kararları,8: "Reklâma başvurmak, avukatlık vakar ve şerefi ile bağdaşamaz".

Teklif :

9.- Avukat, kanunen bulunduğu başkaca mevki ve olanaklarının mesleki çalışmalarına etkili olmamasına dikkat eder.

-Avukat mesleki çalışması dışında kişisel anlaşmazlıklarda avukatlık sıfatının özelliklerinden yararlanamaz.



Örnek :

Ankara toplantısı önerisi: "Avukat, kanunen bulunduğu başkaca mevki ve olanaklarının mesleki çalışmasına etkili olmamasına dikkat eder".

Teklif :

10.- Avukat, aynı dava için birbirlerine karşıt isteklerde bulunamaz.

Teklif :

11.- Avukat, Türkiye Barolar Birliğince kabul olunan meslekî dayanışma ve düzen gereklerine uygun davranmak zorundadır.

Teklif :

12.- Avukat, bürosunun, görevin vakarına uygun biçimde tutulmasına çab gösterir.

Örnek :

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği  
m.13: Büro Avukatın evinin bir yerinde veya başka yerde olabilir, ancak büronun bulunduğu yerin meslek itibarına uygun olması lâzımdır.

Teklif :

13.-Uzunca bir süre bürosundan uzak kalmak zorunda bulunan avukat, işlerine bakacak, müvekkillerini kabul edecek meslektaşının adını barosuna bildirir.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi: Adli tatil dışında uzun bir süre bürosundan ayrı kalmak zorunda bulunan avukat işlerine bakacak müvekkillerini kabul edecek meslektaşının adını barosuna bildirir.

-Alman A.K.53: "Aşağıdaki hallerde avukat umumi bir mümessil tayin etmeğe mecburdur: Bir haftadan fazla

bir zaman için mesleğini icra etmeğe mani varsa.."

Teklif :

14.- Avukat meslek kuruluşlarınca verilen görevleri -haklı sebepler dışında-kabul etmek zorundadır.

Teklif :

15.- Her avukat meslek kurallarına ve meslek onuruna aykırı davranışları -kimden gelirse gelsin- baroya bildirmekle yükümlüdür.

Örnek :

-Bern kuralları, 34: "Her avukat meslek kurallarına veya meslek haysiyetine aykırı gördüğü hareketlerden avukatlar birliği başkanını haberdan eder".

Teklif :

16- Meslekî çalışmasından ötürü aleyhine açılan dâva lâyihasının bir örneğini avukat barosuna verir. Baronun hukukî anlaşmazlıklardaki arabuluculuğu teklifini kabul etmektedir.

Teklif :

17.- Avukat kendisiyle ilgili her türlü belgeleri Baroda görmek hakkını haizdir.

Örnek :

-Alman A.K.54/1: "Avukat kendisi hakkında tutulan dosyayı görmek hakkını haizdir".

II- YARGI ORGANLARIYLA ve ADLÎ MERCİLERLE İLİŞKİLER

Teklif :

18.- Hâkim ve Savcılarla ilişkilerinde avukat hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorundadır. Bu ilişkilerde karşılıklı saygı esastır..

Örnek :

-Ankara toplentüsü önerisi :

"Hâkim ve savcılarla ilişkilerinde avukat hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak, mesleğin bağımsızlığını ve ağırbaşlılığını sarsacak davranışlardan kaçınmak zordur."

Bu ilişkilerde karşılıklı saygı esastır".

-Bern kuralları, 11: "Avukat hâkimlere ve resmî makamlara gerçeken saygıyı gösterir ve aynı saygıyı onlardan bekler".

-Amerikan ahlâk tüzüğü 22: "Avukatın gerek mahkeme ve gerek diğer avukatlarla olan münasebeti samimiyet ve dürüstlük esasları dairesinde cereyan eder".

-İstanbul Barosu İç Tüzüğü, 25/a: "Avukatla hâkim veya savcı arasındaki münasebetler karşılıklı saygı temelinde dayanır. Avukat bu saygıyı gösterirken mesleğinin ağırbaşlılık ve bağımsızlığını sarsmaktan sakınmaya mecburdur".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo (1956) kararları, 6: "Avukat, mahkemeye saygısını daima muhafaza edecektir".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.10/1: "Avukatın diğer adalet mensupları ile olan münasebetleri, karşılıklı saygı esasına dayanır. Bu saygının gösterilişinde ağırbaşlılık, meslek onuru, ve nezaket hudutları tecavüz edilemez".

Teklif :

19.- Avukat daha önce hâkim, savcı, hakem ya da başkaca resmî bir sıfatla incelediği işte görev alamaz.

Teklif :

20.- Hâkim ve savcı ile hısımlık ya da evlilikten gelen engelleri gösteren kanun hükmünde yazılı derece dışında kalan hısımlıklar ve başkaca yakınlıklarda avukat meslek onuruna en uygun biçimde takdirini kullanır.

Teklif :

21.- Avukat mesleğe yaraşır bir kılıkla adalet önüne çıkar.

Mahkemelerden başka yer ve zamanlarda avukatlık resmî kılığının giyilmesi zorunlu haller Türkiye Barolar Birliği'nce hazırlanacak yönetmelikte gösterilir.

Örnek :

--Bern kuralları,13: "Avukat, mesleğine uygun bir giysi ile adalet önüne çıkar".

--İstanbul Barosu iç Tüzüğü,33: "Avukat, genel olarak giyinmekte de, mesleğin vakar ve haysiyetine aykırı hallerden sakınmak zorundadır. Erkek avukatların kravatsız veya yakası açık kadın avukatların meslek ve kisve ile bağdaşmayan çanta, elbise ile adliye binalarında bulunmaları yasaktır".

--Kayseri Barosu iç Yönetmeliği m.11, "Avukatın, Mahkemelerdeki resmi kıyafeti yetkili organlar tarafından tesbit edilen kisvedir."

m.12: "Avukat, genel olarak giyiminde meslekî vakar ve haysiyetini korumaya zorunludur, zaruret olmadıkça kravatsız bulunmaması gerekir."

Teklif :

22.- Avukat duruşmayı terkedermez. Ancak kişisel veya meslek onurunun zorunlu olduğu hallerde duruşmadan ayrılabilir. Bu durumda avukat derhal baroyu bilgilendirir.

Teklif :

23.- Avukat savunma için zorunlu olmadıkça dâvanın uzaması sonucuna varacak isteklerden kaçınır.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi:

Avukat dâvaların çabuk sonuçlanması için gerekli çabayı göstermek zorunladır. Savunma için zorunlu olmadıkça dâvanın uzaması sonucuna varacak isteklerden kaçınır".

-Danimarka Usul K.133: "Avukat, dâvaların, zarurî olmayan veya sair sebeplerle gecikmesi sonucunu verecek gecikmelere meydan vermiyecektir".

Teklif :

24.- Hâkimin reddi, savcılarının ve başkaca adalet görevlilerinin reddi veya şikâyet edilmesi konusunda ve genellikle konuşmalarında ve yazılarında avukat kanunun gerektirdiği gerekçeleri muhatabı rencide etmiyecek biçimde açıklar.

Bu türlü red veya şikâyet veya dava dilekçelerinin bir örneği de baroya verilir.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi:

"Hâkimin reddi, savcılarının ve başkaca adalet görevlilerinin reddi veya şikâyet edilmesi konusunda konuşmalarında ve yazılarında avukat ilgili gerekçeleri mesleğin onuruna uygun biçimde açıklar.

Bu türlü red veya şikâyet dilekçelerinin bir örneği de baroya verilir

Teklif :

25.- Avukat zorunlu haller dışında tanıklarla ve bilirkişilerle görüşmez .Onlara herhangi bir telkinde bulunmaz.

Örnek :

-Ankara Barosu önerisi : "Avukat duruşmada ve duruşma dışında tanıklara her hangi bir telkinde bulunamaz".

-Bern kuralları,12:"Avukat ilerde şahit olarak dinlenecek kimse-lerden istisnai olarak bazı hususları öğrenmek mecburiyetinde kalmış olursa onları tesir altında bırakmış olmak şüphesi altına düşmekten kaçınılmalıdır.Avukat şahitlere tavsiyelerde bulunamaz, ne şekilde şahadet edecekleri veya hakim önünde nasıl hareket edecekleri hakkında onlara talimat veremez."

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği 3/D:"Avukat şahit ve bilirkişileri bilgi ve görgüsüne aykırı beyana yöneltmez".

Teklif :

26.- Avukat, mahkeme kalemle-  
rinde, icra dairelerinde ve her türlü  
mercilerde çalışan görevlilerle olan  
ilişkilerinde de meslek onuruna ve a-  
ğırbaşlılığına uygun tutum ve davra-  
nışlarını korur.

III. MESLEKTAŞLAR ARASI DAYANIŞMA VE İLİŞKİLER

Teklif :

27.- Hiçbir avukat, bir meslek-  
taşının mesleki tutum ve davranışları  
hakkındaki düşüncelerini kamuoyuna a-  
çıklayamaz. Bu yoldaki şikâyetlerin  
merci'i yalnız barolardır.

Teklif :

28.- Hiçbir avukat, herhangi  
bir meslekdaşı, özellikle hasım vekili  
meslekdaşı hakkında küçük düşürücü ni-  
telikteki kişisel görüşlerini ve düşün-  
celerini açıkça belirtmez.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi: "Avukat duruşma dışında davayla ilgili gereksiz tartışmalardan kaçınır.

Teklif :

30.- Bir başka baro bölgesinde ilk kez bir davaya giden avukat o yer baro başkanına nezaket ziyaretinde bulunur.

Örnek :

-Fransız avukatlığa ilişkin kararname (10 Nisan 1954).6: "Avukatlar sadece başka bir bölgeye gittikleri takdirde dâvaya çıkacak mahkeme başkanına, savcıya, baro başkanına dâvada karşı taraf olan avukat kendilerini tanıtmak mecburiyetindedirler."

Teklif :

31.- Bir meslektaşının ölümü veya başkaca nedenlerle Baro Başkanınca görevlendirilen avukat kabul edilebilir bir neden göstermeksizin bu görevi reddedemez.

Örnek :

-Alman A.K.55: "Bir Avukat ölünceye Eyalet adliyesi bir avukatı... yazıhaneyi tasfiyeye memur edebilir..."

-İtalyan A.K.67: "Avukatın ölümü halinde mirascıları masraf ve vekâlet ücreti alacakları için üç senelik bir süreden ve özel hükümden faydalanırlar"

Teklif :

32.- Mesleki çalışmada avukatlar arasında usule ilişkin işlemlerde ve dosya incelemelerinde dayanışma gereği sayılabilecek yardımları ve kolaylıkları esirgemezler.

Duruşmaya geç kaldığı için hakkında gıyap kararı alınan avukat hemen gel-

mişse, diğer taraf vekili olan avukat gıyap kararının kaldırılmasını veya düzeltilmesini istemek zorundadır.

Bir başka yerdeki duruşmasına mazereti nedeniyle gidemeyen avukat, karşı taraf avukatı bir başka yerden geliyororsa mazeretini önceden meslektaşına da bildirmek zorundadır.

Avukatlar arasında "özeldir" kaydı taşıyan yazışmalar yazanın rızası alınmadan açıklanamaz.

Örnek :

-İstanbul Barosu İç Yönetmeliği  
23/c: "Avukat, ... usule ait işlemlerde ve dosya incelemelerinde meslektaşına kolaylık gösterir".

23/h: "... duruşmaya geç kaldığı için aleyhine gıyap kararı alınan avukat hemen gelmişse kararın düzeltilmesini ve ya kaldırılmasını diğer taraf avukatı istemek zorundadır".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo (1956) kararları, 5: "Avukatlar arasında kurulan her türlü sözlü ve yazılı irtibat kural olarak, mahkemeler karşısında gizli mahiyette kabul edilecektir, meğer ki bu irtibat müvekkil adına yapılmış bir vaad veya ikrar mahiyetinde ola"

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m, 8/4: "Haklı mazeret bildiren avukata diğer taraf avukatı gıyap tebliğini isteyemez. Ancak bu kuralın istisna edilmesi, mümkün merteye daha önce karşı taraf vekiline bilgi verilmesi elzemdir".

Teklif :

33.- Avukat, hasım tarafın ancak avukatı ile görüşebilir.

(Hasımın avukatı yok ise) avukatın hasımla teması zorunlu sınırlar içinde kalır. Hasım tarafla her temasın-



dan sonra avukat, müvekkiline bilgi verir.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi : "Avukat dâva hakkında hasım tarafın ancak avukatı ile görüşebilir.

Hasımın avukatı yoksa hasımla temas zorunlu sınırlar içinde kalır.

Hasımla dava konusundaki her temasından sonra avukat, müvekkiline bilgi verir."

-Bern kuralları,31:"Vekili varsa hasım taraf ile doğrudan doğruya temas edilemez.Eğer hasım tarafın vekili yoksa avukatın onunla teması ihtiyatlı ve ölçülü olacaktır".

-Amerikan Ahlâk Tüzüğü,6:"Avukat, taraflarla bütün münasebetlerinden.... müvekkilini haberdar eder."

-Uluslararası Avukatlar Birliği, Oslo (1956) kararları, 7: "Bir dâvada başka bir meslekdaşının temsil ettiği herhangi bir kimse ile meslekdaşının izni haricinde asla doğrudan doğruya temasa geçmeyecektir".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği 6/c Avukat gerektiğinde aleyhine henüz dava açılmadığı veya kovuşturma başlamayan karşı tarafı müvekkilinin bilgisi ile bürosuna çağırabilirse de dava açıldıktan veya kovuşturmayla başladıktan sonra karşı tarafla görüşme ve işin anlaşmayla halli gerektiğinde karşı tarafın avukatı ile görüşür, ancak acele ve istisnai hallerde önceden meslekdaşına haber vererek karşı tarafla görüşebilir, bu temasta müvekkilin sırlarının ifşa, diğer tarafa yardım yapamaz".

Teklif :

34.- Avukat, dâva türü ve usulü

ne olursa, olsun mahkemeye verdiği lâ-yiha ve önemli belgelerin birer örneğini

(istenmese de) karşı taraf vekili meslekdaşına verir.

Örnek :

-Bern kuralları, 32/2: "Her avukat, tek nüsha ibraz edilen evrakın, bir suretini talebi lüzum kalmaksızın hasım taraf avukatına tevdi eder.

-İstanbul Barosu İç Yönetmeliği, 23/1: "Avukat , ... mahkemelere ve makamlara verdiği dilekçe ve lâyhalarla ibraz edilen bütün belgelerin örneklerini istem halinde diğer taraf avukatına gönderir."

Teklif :

35.- Yanına stajyer almayı kabul eden avukat, stajyerlerin iyi yetişmesi için gerekli dikkati ve ilgiyi gösterir ve olanaklarını hazırlar.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi: "Yanına stajyer almayı kabul eden avukat, stajyerlerin iyi yetişmesi için gerekli dikkati, ilgiyi gösterir, olanaklarını hazırlar. Bu konuda baro yönetim kurulunca alınacak kararları uygular.

-Alman A.K.59: "Avukat, stajını yanında yapan stajyeri bir avukatın vazifelerine alıştırmaya, onu yönetmeğe ve ona pratik çalışma yapma imkânını vermeye mecburdur".

IV. İŞ SAHIPLERİYLE İLİŞKİLER

Teklif :

36.- Avukat müvekkiline dâvanın sonucu ile ilgili hukukî görüşünü açıklayabilir. Fakat bunun bir teminat olmadığını özellikle belirtir.

Örnek :

-İstanbul Barosu İç Yönetmeliği, 22/b: "Avukat müvekkiline dâvanın sonu-

cu hakkında ilmi ve hukuki kanaatini söyler fakat sözlü ve yazılı teminat veremez

-Uluslararası Barolar Birliği,Oslo (1956) kararları,10:"Avukat müvekkillerine her konuda tarafsız ve samimi görüşlerini bildirir".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m, 6/B: Avukat müvekkiline davanın sonucu hakkında ilmi ve hukuki kanaatini söyler, sözlü veya yazılı teminat veremez".

Teklif :

37.- Avukat aynı dâvada birinin savunması öbürünün savunmasına zarar verebilecek durumda olan iki kişinin birden vekâletini kabul etmez. Bu durum vekâletin alınmasından sonra ortaya çıkarsa avukat her ikisinin vekilliklerinden çekilmelidir.

Örnek:

-Bern Kuralları ,15: "Avukat,menfaatleri zıt iki tarafa yardımda bulunamaz.

-Alman CMUK.146: "Savunma icaplarına aykırı olmamak" şartı ile birden ziyade sanığın müdafiliği kabul edilebilir.

-İtalyan CMUK.133:"Eğer savunma bağdaşmazlığı yoksa birden ziyade sanığın savunması bir müdafie tevdi edilebilir".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m, 3/G:"Aynı işlerde menfaati zıt tarafla, umumi veya görülmekte olan bir davada özel vekili olup da bu vekillikten çekilmemiş bulunuyorsa, istenilen hukuki yardımı reddeder, avukat fikir ve mütalâa verdiği bir konu hakkında karşı tarafın hukuki yardım ve takibini kabul edemez".

Teklif :

38.- Bir anlaşmazlıkta taraflardan birine hukuki yardımda bulunan avukat yararı çatışan öbür tarafın vekâle-

tini alamaz, hiçbir hukuki yardımda bulunamaz.

Ortak büroda çalışan avukatlar da, yararları çatışan kimseleri temsil etmemek kuralı ile bağlıdır.

Örnek :

-Ankara toplantısı önerisi:"Bir anlaşmazlıkta taraflardan birine hukuki yardımda bulunan avukat yararı çatışan öbür tarafın vekâletini alamaz.

Ortak büroda çalışan avukatlar da yararları çatışan kimseleri temsil etmeme kuralına uyarlar.

-Alman A.K.45:"Avukat ...ayni hukuki meselede ... karşı taraf onunla iştişare etmiş ise ... diğer tarafın vekâletini almak yasaktır".

Teklif :

39.- Avukat meslek sırrı ile bağlıdır.

a).Tanıklıktan çekinmede de bu ölçüyü esas tutar.

Avukat dâvasını almadığı kimselerin başvurması nedeniyle öğrendiği bilgileri de sır sayar.

Avukatlık sırrının tutulması süresizdir, meslekten ayrılmak bu yükümü kaldırmaz.

Örnek :

-Bern kuralları, 14: "Avukat, vekâletini sadakatle icra ve meslek sırrını tutmakla yükümlüdür.

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo kararları (1956),14:"Avukat sırrı görevden ayrılrsa da açıklamamak zorundadır."

-İtalyan A.K.13:"Avukatlar kendilerine tevdi edilen sırlar veya görevlerini ifa ederken öğrendikleri hususlar hakkında, Ceza Usulü Kanunu'nun 351.madisinde yazılı hal dışında, mahkemeler önünde şahadete zorlanamaz".

-Bern kuralları,28: "Hasım tarafa evrakın gösterilmesi bir anlaşma teklifi halinde meşrudur".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m,3/F "Avukat görevini yaparken öğrendiği herhangi bir durum hakkında başkalarına bilgi ve sır vermez".

Teklif :

b).Avukat, yardımcılarının stajyerlerinin ve çalıştırdığı kimselerin de meslek sırrına aykırı davranışlarını engelleyecek tedbirleri alır".

Örnek :

-Bern kuralları,14/2:"Avukat, yardımcılarının ve müstahdemlerinin meslekleri/<sup>sırrı</sup> kuralına uygun hareket etmelerini sağlar".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo kararları,14: "Bu zorunluluk avukatın ortaklarını, stajyerlerini ve büro görevlilerini de kapsar".

Teklif :

40.- Avukat kendisine teklif edilen işi gerekçe göstermeden de reddedebilir. Takdirine esas olan nedenleri açıklamak zorunda bırakılamaz.

Avukat zamanının ve yeteneklerinin erişemediği bir işi kabul etmez.

Avukat dâvayı almaktan ve kovuşturmaktan çekinme hakkını müvekkiline zarar vermeyecek biçimde kullanmağa dikkat edecektir.

Örnek :

-Danimarka Usul.K.132:"Kanunun mecbur tuttuğu haller haricinde, avukat işi kabule mecbur değildir".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo (1956) kararları,4: "Avukat zaman ve yeteneklerinin elvermediği işi kabul etmemelidir".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo (1956) kararları,10: "Avukat dâvadan ancak geçerli bir sebeple ve müvekkillerinin menfaatlerine aykırı düşmeyecek şekilde çekilebilir".

Ankara Barosu'nca

Ankara toplantısında(Teklif 41) olarak yer alması önerilen madde :

İş sahibi anlaşmayı yaptığı avukattan sonra ikinci bir avukata da vekâlet vermek isterse, ikinci avukat işi kabul etmeden önce ilk vekâlet verilen avukata yazıyla bilgi vermelidir.

Teklif :

42.- Avukat kesin olarak zorunlu bulunmadıkca müvekkili adına basına açıklamada bulunamaz. Açıklamalarda Adaletle etkili olmak amacı güdülemez.

Örnek :

-Bern kuralları, 6/2: "Avukat, kesin surette zaruri olmadıkca müşterisi adına basına açıklamada bulunamaz".

Teklif :

43.- Avukat baktığı dâvada görevini savsıyarak, ya da kötüye kullanarak, müvekkili zararına kendisine bir yarar sağlayamaz.

Örnek :

-Amerikan ahlâk tüzüğü.11:"Avukat müvekkili ile olan münasebetlerinde müvekkilinin itimadını suistimal ederek kendisine şahsî menfaat temin edemez."

Teklif :

44- Avukat işle ilgili giderleri karşılamak üzere avans isteyebilir. Avansın işin gereğini çok aşmamasına, avanstan yapılan harcamaların müvekkille zaman zaman bildirilmesine ve işin sonunda avanstan kalan paranın müvekkille geri verilmesine dikkat edilir.

Örnek :

-Bern kuralları,22:"Avukatın mes

raflarını karşılamak üzere avans istemesi, yalnız hakkı değil, aynı zamanda vazifesidir".

-Uluslararası Barolar Birliği Oslo kararları, 15:"Avukat müvekkili adına aldığı parayı gerektiğinden fazla yanın da tutmamalıdır". Avukat asgari sarf edeceği emek ve muhtemel giderleri ile orantılı olmak şartı ile avans istemek hakkını haizdir".

-Kayseri Barosu İç Yönetmeliği m.6/ "Avukat, müvekkiline işinin gidişi hakkında bilgi verir işinin sonunda yaptığı masraf ve tahsil ettiği paranın hesabını verir".

Teklif :

45.- Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir.

Müvekkille ilgili bir hesap varsa uygun sürelerde durumu yazıyla bildirilir.

Örnek :

-Bern kuralları,16: "Avukat, kendisine emanet edilen malları titizlikle idare eder. Onları her zaman iadeye آماده olmalıdır".

-md.17: "Vekâlet ücreti tutarını mahsup hakkı saklı kalmak üzere avukat müvekkili adına tahsil ettiği meblâğı sahibine gecikmeksizin intikal ettirir".

Teklif :

46.- Avukat, müvekkilince meslektaşlarına yönelecek satışmaları önlemeye çalışır; gerekirse vekillikten çekilebilir.

Örnek :

-İstanbul Barosu İç Tüzüğü,23/ç Avukat "... mesleğe ve meslektaşlara karşı satışmaların önünü almağa çalışır".

Teklif :

47.- Avukat, "hapis hakkı"nı ala-  
cağı ile oranlı olarak kullanabilir.

Örnek :

-Alman A.K.50:Hapis hakkı "ahval  
ve şeraite göre, bilhassa borçlu olunan  
meblâğın pek küçük olması dolayısıyla  
dosyaları veya kâğıtları elde tutmanın  
hüsnuniyete aykırı olduğu hallerde cari  
değildir".

Teklif :

48.- Adli müzaheretle görülen  
işler, başkaca işlere gösterilen özenle  
yürütülür.

Örnek :

-Bern kuralları,23:"Adli müzaha-  
retle görülen işler diğer işlere göste-  
rilen ihtimamla yerine getirilir".

-Uluslararası Barolar Birliği  
Oslo kararları (1956)10: "Adli yardımda  
yararlanan müvekkili ile ilgili o-  
lanlar dahil avukat görevini titizlikle  
ve özenle yerine getirir".

Teklif :

49.- Ücret dâvası açacak avukat  
önce baro yönetim kuruluna bilgi verir.  
Bu konuda baro yönetim kurulunun görü-  
şünü bildirme yetkisi vardır.

Örnek :

Kayseri Barosu İç Yönetmeliği 6/1  
"Avukatla müvekkili arasında doğan ü-  
cret ihtilafı, Baro Yönetim Kurulunca  
çilecek bir veya üç hakem vasıtasıyla  
çözülmesine yanaşmazsa, avukat Baro  
Yönetim Kuruluna bilgi verecek, icra t-  
kibi yapar veya dava açarsa, Kayseri b-  
rosuna mensup hiç bir avukat borçlunun  
(müvekkil) savunmasını üzerine alamaz.  
hukuki yardımda bulunamaz, Avukatlık  
Kanunu'nun 16.maddesi hükmü saklıdır".



V. YÜRÜRLÜK UYGULAMA ALANI

Teklif :

50.- Yukardaki meslek kurallarının sürekli gelişimini sağlamak üzere Barolar Türkiye Barolar Birliği Genel Kuruluna, gündeme ilişkin hükümlere uyma şartı ile yeni teklifler getirebilir.

Teklif :

51.- Türk avukatları, yabancı meslekdaşları ile olan ilişkilerinde Uluslararası Barolar Birliğinin kabul ettiği esaslarla kendilerini bağlı sayarlar.

Örnek:

-Uluslararası Barolar Birliği Osi (1956) kararları,4: "Yabancı bir meslekdaşı ile işbirliği yapan avukat, yurtda işbirliği yaptığı meslekdaşları ile münasebetlerini bir ölçü olarak gözönüne tutmalı ve yabancı meslekdaşının onlardan çok daha büyük ölçüde kendisine muhtaç ve güven duymak zorunda bulunduğunu unutmamalıdır".

Teklif :

52.- Yukarıda yazılı meslek kuralları Türkiye Barolar Birliğinin ... tarihli ..... Genel Kurul toplantısında kabul edilmiş ve ..... tarihinde yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Örnek :

-Bern kuralları yürürlük hükmü: "Bu kurallar Bern Avukatlar Birliğinin 22 Ekim 1930 tarihinde olağanüstü toplantısında kabul edilmiş ve 22 Ekim 1930 tarihinde yürürlüğe girmiştir".

-Madrid Barosu kuralları,9: "Madrid Barosuna kayıtlı avukatlar kendilerini bu kararlara bağlı sayarlar".

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE VE BAZI HUKÜMLER EKLENMESİNE DAİR KANUN :G E R E K Ç E :1.- Genel olarak :

Anayasaya aykırılık iddialarının Anayasa Mahkemesine intikal yolları, malûm olduğu üzere, başlıca ikidir :

Defi yolu, büyük ölçüde tesadüflere bağlı olarak işler. Bu suretle bir kanunun Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesince tetkikinin yapılabilmesi için, önce bu kanunun tatbiki nedeniyle bir ihtilâf çıkması, bu ihtilâfın mahkemeye intikal etmesi ve duruşma sırasında taraflarca aykırılık def'inde bulunmuş olması veya hâkim tarafından re'sen böyle bir kanıya varılmış olması gibi şartların bir araya toplanması gereklidir. (Anayasa, madde 151). Fakat şurası bir gerçektir ki, kanunların tatbikatında ihtilâfların mahkemelere aksetme nisbeti, genel tatbik ölçüsü karşısında çok düşüktür. Bu demektir ki, defi yolu, bazan bir kanunun anayasaya aykırılığına rağmen, yıllarca yürürlükte kalabilmesine imkân bırakan mahiyeti itibariyle noksan bir emniyet tedbiridir. Kaldı ki, defi yolu ile Anayasa Mahkemesine intikal eden iptal talepleri ile ilgili olarak çok defa, bahis konusu olayda tatbikinin önlenmesiyle yetinilebilmekte, böylece bazı kanunların anayasaya aykırılığı su yüzüne çıkmış olmasına rağmen, yine de yürürlükte kalmasına zımnî bir icazet verilmiş olmaktadır.

Kanunların anayasaya aykırılıklarının en müessir giderilme çaresi, iptal davası yoludur. İptal davası sisteminde nazara alınması gerekli en önemli noktalardan biri, bu davayı açabilme hakkının kimlere verilmesinin uygun olacağı meselesidir. B,, konuda çeşitli anayasalarda farklı ölçüler kabul edilmiştir. Filhakika, anayasa mahkemesi kurma gereğini, daha ziyade devleti üç kuvveti arasında bir denge meydana getirme açısından ele almış olan sistemlerde çoğunlukla, iptal davası açabilme imkânı icra organına verilmektedir. Defi yolu da, teşri organın karşısında yargı organı tarafından harekete geçirilen bir "denge" aracı olarak tanzim edilmektedir. Memleketimizde de, 1961 Anayamızın hazırlanış ve müzakere safhalarına rastlayan devrede, Siyasal Bilgiler Fakültesi tarafından neşredilmiş olan bir Anayasa projesinde, aşağı yukarı aynı esaslara yer verilmiş bulunuyordu. (S.B.F., İdari İlimler Enstitüsü Gerekçeli Anayasa Tasarısı, Ankara 1960).

Kanunların anayasaya aykırılığı meselesini daha başka açılardan özellikle hukuk devleti ve insan haklarının korunması yönlerinden önemseyen sistemlerde iptal davası açabilme hakkı, gayet mahdut sayıdaki yetkililerden başlayarak, derece derece genişlemek suretiyle, bunu bütün vatandaşlara tanımaya kadar vardiran ve bir "actio popularis" haline getiren çeşitli ölçüde tatbikata mevzu kılınmaktadır.

Bizim Anayasamız, iptal davası açmağa hak tanıdığı yetkililerin sayısı bakımından, Temsilciler Meclisi müzakerelerinde geçen bir deyimle "mutedil" bir ölçü tesbit etmiştir. Bunu yaparken de bu hakkın "suistimal edilmesini önlemek" gayesini takibetmiştir (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi, 25/4/1961, B.53., O.:1.) Nitekim bu düşünce ile, Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilme hakkı genel ölçüde Cumhurbaşkanı ile son milletvekili seçimlerinde muteber oy sayısının en az yüzde onunu alan veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasi partiler veya bunların meclis grupları Yasama Meclislerinden birinin üye tam sayısının en az altıda biri tutarındaki üyelerine verilmiş bulunmaktadır. Anayasanın 149 ncu maddesinin metninde daha sonra yer alan hak sahipleri, ancak kendi varlıklarını ve görevlerini ilgilendiren alanlara mühhasır olarak ve bu kuruluşların bir anayasal teminatı mahiyetinde, bu hakla, iptal davası açabilme hakkı ile techiz olunmuşlardır.

Anayasanın, kendilerine iptal davası açma hakkı vereceği ehliyet sahiplerini tesbit ederken gösterdiği titizliğe katılmamak mümkün değildir. Fakat bu ehliyet sahipleri arasında Türkiye Barolar Birliğinin bulunmayışı büyük bir noksanlıktır. Hiç şüphesiz bu noksanlık, kullanılan ölçünün isabet sizliğinin bir sonucu değildir. Filhakika, Anayasanın müzakeresi ve kabulü sıralarında Türkiye Barolar Birliğinin, Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilme ehliyetine salip olduğunu görmezlikten gelmek mümkün değildir. Bu zaruretin nedenlerini yine Anayasamızın koyduğu ölçüler ve diğer bazı kanunlarımızın tesbit ettiği esaslar içinde bulmaktayız.

Filhakika, 1136 sayılı kanunda tesbit olunduğu veçhile, Türkiye Barolar Birliği Genel Kuruluna ve Yönetim Kuruluna katılabilmek ve Başkan ve ya üye seçilebilmek için asgarî onbeş yıllık kıdemli avukat olmak zorunluluğu vardır (1136 s.K.mad. 114,118).

Keza, Anayasanın 145 nci maddesi hükmüne göre de meslekte onbeş yıl kıdemli bulunan avukatlar, Anayasa Mahkemesine üye seçilebilirler.

Bu hükümlerden çıkarılabilecek sonuç şudur ki, Anayasaya aykırılık iddialarını tetkik ve kanunların iptali konusunda en yüksek ölçüde "ehliyetli" olduğu kabul edilen bir kimsenin, iptal davası açabilmenin ehliyet ve sorumluna evleviyetle sahip sayılması bñr zarurettir. Ve üyelerinin tamamı Anayasanın aradığı ölçüler içinde bu derece ehliyetli kimselerden meydana gelen bir teşekkül olarak Türkiye Barolar Birliğinin de iptal davası açabilme hakkına sahip kılınması tabii ve zarurî bir sonuç olarak belirlemektedir.

Gerçekten henüz mesleğinin ilk gününde bulunan ve hatta ilk davasına bakma durumunda olan bir hâkimin dahi, başkaca bir ölçü ve kıdem aranmaksızın, -velev defi yolu mekanizmasıyla olsun- bir kanunun veya bir hükmünün anayasaya aykırılığının tesbitini isteyebilme hakkı ve imkânı yanında,

Türkiye Barolar Birliğinin, bir kamu tüzel kişisi olarak, iptal davası açabilme hakkı ile teçhizi lüzumuna ve gereğine karşı çıkılabilmemesinin makul bir izahı bulunamaz.

Anayasa Mahkemesinde açılacak iptal davası ile ilgili müzakerelerde Kurucu Meclis'te izhar olunan endişelerden biri de, bu hakkın, "suis-timai" edilip edilmemesi yönünde olmuştur. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, bu endişeler iptal davası açabilme hakkının istisnasız "herkese" verilmesi teklifleri vesilesiyle ortaya konulmuştur. Ve bu endişeleri önlemek için de bu hak herkese verilmemiş, "mutedil" bir yol tutularak "ehliyetli" eller tes-bit olunmuştur. Bu ehliyet ölçüsü içinde kalınarak yapılacak bir genişletme hiç şüphesiz, Anayasanın koyduğu prensibin ihlâli değil, bil'akis te'yidi demek olacaktır. Bu bakımdan Türkiye Barolar Birliğine tanınacak olan iptal davası açma hakkının Anayasanın ölçüsüne ve gereklerine ve özellikle "Anayasa-ya aykırı kanunların iptali" müessesesinin mahiyetine tamamen uygun düşeceği aşikârdır. Buna bir misal daha ilâve etmek gerekirse, Parlamentoda, Meclis-lerden herhangi birinde, bir tek temsilcisi bulunan bir siyasi partiye dahi bu hak verildikten sonra, Türkiye Barolar Birliğine bu hakkın tanınmaması -belki şimdiye kadar bir noksanlık- fakat bundan sonrası için, bu müessesenin ruhuna ve dolayısıyla Anayasaya aykırılık olarak nitelendirilebilir.

Bu konuda, bir hususu daha önemle işaret etmekte fayda vardır. Hiç şüphesiz Parlamento, çıkaracağı kanunların Anayasaya uygunluğuna, daha başlangıçtan itibaren, herkesten çok itina etmektedir, edecektir. Böyle olunca, yani parlamentonun siyasi atmosferi içindeki oluşumu tamamlanıp kabul olan kanunlar, hukuk dünyasına intikal ettikten sonra, bunların Anayasaya uygunluk tenkidinden geçmesini gayet tabii ve Anayasa sistemimizin normal bir işleyişi olarak karşılamak gerekir. Üstelik halihazır metnine göre, Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilme hakkına sahip olanların sayıldığı Anayasanın 149 ncu maddesindeki genel yetkililerin (Sayın Cumhurbaşkanı dışında) tamamı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak teşrî organın üniteleridir. Teşrî organ kanunların kabul mercii olarak Anayasaya uygunluk denetimini daha mües-sir ölçüde esasen kendi bünyesinde yapabilmek durumundadır. Böyle olunca, kanunların mer'iyete girişinden sonraki safhada olsun, Türkiye Barolar Birliği gibi tamamen hukukî alanda bulunan ve siyasetle ilgisi bulunmayan bir kuruluşa iptal davası yetkisi verilmesi hiç şüphesiz isabetli ve faydalı olacaktır.

Kısaca izahına çalışılan bu nedenlerle, Türkiye Barolar Birliğinin Anayasa Mahkemesinde genel olarak iptal davası açabilme hakkı verilmesiyle ilgili bu teklifimizin gerek Millet Meclisi ve gerekse Cumhuriyet Senatosunun Muhterem Genel Kurullarınca tasvip göreceği ümidindeyiz.

bilme hakkı verilmesine ilişkin olarak 149 ncu maddede yapılacak cüz'i ve ilâve şeklindeki değişiklik, anayasanın sahip olduğu sistemin bir gereği icabı, diğer bir iki noktada da, şekli bir değişikliği, bir madde numarası ve kenar başlığı değişikliğini ve tenazur sağlayacak bir madde ilâvesini de davet etmektedir.

Filhakika, 1136 sayılı Kanunla hukukî varlık kazanmış olan Türkiye Barolar Birliğinin -görevleri adaletin tahakkukunda mahkemelere yardımcı olmak- ve bunun yanında yargı faaliyetinin ayrılmaz bir unsuru olan savunma işini gaye edinmiş bir mesleğin mensupları olarak -avukatların "en yüksek" temsil ve meslek kuruluşu olması itibarıyla- Yüksek Hâkimler Kurulu'nun durumuna mütenazır bir pozisyon gösterdiği açıktır. Gerçekten, Türkiye Barolar Birliği, yapmakla yükümlü bulunduğu diğer kanunî görevlerinden ayrı olarak, avukatların özlük işleri yönünden, -tıpkı Yüksek Hâkimler Kurulu gibi- üst kuruluştur. Bu arada, Birliğin görevleri arasında, "kanunların avukatlara tanıdığı hakların ve görevlerin şerefli bir şekilde yerine getirilmesini temine çalışmak"(110/11), "kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun bir surette gelişmesine çalışmak"(1136 S.K.110/6), "bir amme hizmeti olan avukatlık mesleğinin gelişmesini teşvik edecek ve sağlayacak her türlü tedbirleri almak"(1109), gibi doğrudan doğruya yargı fonksiyonunu etkileyici ve kuvvetlendirici yetkiler de yer almaktadır.

Bu nedenlerle, Türkiye Barolar Birliğinin anayasal bir kuruluş olarak, Yüksek Hâkimler Kurulunun bulunduğu bölüm içinde yer alması ve bunu sağlayacak teknik değişikliğin yapılması uygun mütalâa edilmiştir.

## 2.- Maddelerin Gerekçesi :

Kanun teklifi, bir muhteva ve bir de yürürlük maddesinden ibaret bulunmaktadır.

Birinci madde ile, Anayasanın Üçüncü Bölüm'ündeki "C-Yüksek Hâkimler Kurulu" şeklindeki kenar başlığı, Türkiye Barolar Birliğini de içine alacak bir muhtevaya kavuşturulmak üzere "C) Yüksek Yargı Kurulları" olarak değiştirilmekte ve bunun altında yer alan ve her ikisi de Yüksek Hakimler Kurulu hakkında hükümler ihtiva eden 143 ve 144 ncu maddeler metinleri birleştirilerek, 143 madde numarası ile aynen birbirine eklenmekte, boşalan 144 ncu madde de, anayasal bir kuruluş olarak tesbit olunan Türkiye Barolar Birliği ile ilgili olarak eklenen maddenin numarası olarak yerinde kalmaktadır. Bu maddede, Türkiye Barolar Birliğinin kuruluşu ve görevleri belirtilmektedir. Bu şekilde Anayasanın koyduğu sistem ve tasnif tarzı bozulmamakta birbiriyle mütenazır pozisyon gösteren Yüksek Hâkimler Kurulu ile Türkiye Barolar Birliğinin aynı kenar başlığı altında ve fakat ayrı ayrı maddeler içinde durumları ve fonksiyonları tesbit olunmaktadır.

Teklif olunan kanunun birinci maddesinin beşinci fıkrası, Anayasanın Yargı bölümünün İPTAL DAVASI kenar başlığı altında yer alan 149 ncu

maddesine : "... Yasama Meclislerinden birinin üye tam sayısının en az altıda biri tutarındaki üyeleri" ibaresinden sonra (Türkiye Barolar Birliği ile) ibaresinin ilâvesini temin maksadıyla getirilmiştir.

Teklif olunan kanunun ikinci maddesi yürürlük maddesi olup, Yüce Meclislerin kabul tarihine göre asıl ifadesini bulacaktır.

Kenar başlıkları Anayasanın metnine dahil bulunmamakla beraber, sistem birliğini bozmamak düşüncesiyle, gerekçede vuzuhu kolaylaştıracak şekilde bunların geçireceği değişiklikler de izah olunmuştur.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE VE BAZI HÜKÜMLER EKLENMESİNE DAİR KANUN

Madde 1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 143,144 ve 149 ncu maddelerinde ve bunların ilgili bulunduğu kenar başlıklarının tertip ve muhtevasında aşağıda gösterildiği şekilde değişiklik yapılmıştır :

1. 143 ncü maddenin üzerinde yer alan "C) YÜKSEK HAKİMLER KURULU" başlığı ile onun altındaki "I.KURULUŞ" başlığı ve 144 ncü maddenin üzerindeki "II. GÖREV VE YETKİLERİ" şeklindeki başlık yazıları kaldırılmıştır.

2. 143 ncü madde üzerinde, kaldırılan başlıklar yerine "C) YÜKSEK YARGI KURULLARI" ubaresi, onun altına "I.YÜKSEK HAKİMLER KURULU" ve 144 ncü maddenin üzerine de kenar başlığı olarak "II.TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ" ibaresi konulmuştur.

3. 144 ncü madde metni, 143 ncü maddenin devamı olarak, 143 ncü maddeye eklenmiştir.

4. Bu suretle boşalan 144 ncü metni olarak "Madde 144- Türkiye Barolar Birliği kanunla kurulur. Avukatların özlük işlerinden dolayı Barolarca verilen kararlara karşı üst itiraz mercii olup, avukatlık mesleğinin vekalet ve hâsiyetinin ve savunma hakkının kutsallığının ve avukatların genel mesleki menfaatlerinin korunması ve hukuk düzeninin gelişmesi için çalışır ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirir" ibaresi konulmuştur.

5. 149 ncu maddede, "... Yasama Meclislerinden birinin üye tam sayısının altıda biri tutarındaki üyeleri" ibaresinden sonra "Türkiye Barolar Birliği ile" ibaresi konulmuştur.

Madde 2.- Bu Kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

1- Her baroda avukat stajyerlerine yardım için bir fon ayrılır.  
Bu fon;

- a) Her yıl baro genel kurullarınca tespit edilecek baro gelirlerinin belli bir yüzdesinden;
  - b) Stajyerin nezdinde staj gördüğü avukatın baro genel kurulunun tespit edeceği stajın devam ettiği sürece her ay ödiyeceği belli bir meblâğdan;
  - c) Türkiye Barolar Birliği Bütçesinden bu iş için ayrılacak fайдan ve Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca barolara yapılacak yardımlardan;
  - d) Yardım gören stajyerlerin dördüncü madde gereğince yaptıkları iadelerden;
  - e) Bağışlardan;
- teşekkül eder.

2- Yardım stajın hangi safhasında olursa olsun stajyerin talebi üzerine yapılır.

Stajyere yardım yapılıp yapılmaması, yapılacak yardımın miktarı baro yönetim kurulu tarafından kararlaştırılır.

3- Yardım staj süresince devam eder ve her ay belli bir meblâğın stajyere borç şeklinde ödenmesi ile olur.

Yardımanın yapılabilmesi için stajyerin alacağı para karşılığında teminat göstermesi şarttır.

4- Yardım faizsiz kredi niteliğindedir ve faizsizdir.

Stajyerin aldığı yardımı iade şartları baro genel kurullarınca aşağıda yazılı hususlar gözönüne alınarak tespit edilir.

- a) Ödeme avukatlığa başlama tarihinden beş yıl sonra başlar,
- b) Ödeme aylık taksitlerle yapılır,
- c) Yardım gören stajyer avukatın beş yıldan önce veya borcun tamamını ödemediği takdirde barodan ayrılması halinde yardımın tamamı tahsil edilir.
- d) Kendisine yardım yapılan stajyerin temerrüdü sebebiyle teminatının paraya çevrilerek baro alacağının tahsil edilebilmesi için arka arkaya üç aylık ödemeyi veya bir yıl içerisinde 5 aylık ödemeyi yapmamış veya geciktirerek yapmış olması lâzımdır.

Türkiye Barolar Birliğinin uçak kaçırma olayları hakkındaki görüşü :

Bir Sovyet uçağının Litvanya asıllı iki Sovyet yurttaşınca Trabzon'a indirilmesi olayında, yapılan başvurmaları da dikkate alan Birliğimiz Yönetim Kurulu aşağıdaki hususları Birlik görüşü olarak kamu oyuna sunmaya 31 Ekim 1970 tarihli toplantısında karar vermiştir :

1.- Düşünce ve inançları, amaçları ve uyruklukları ne olursa olsun herkesin savunma haklarından eşit ölçüde yararlanmaları Türk Hukuk Düzeni'nin benimsediği hukukun üstünlüğü ilkesinin bir gereğidir. Türkiye Barolar Birliği, bu ilkenin ışığında, Trabzon olayı sanıklarının da ülkemizde yargılanmaları halinde Türk Usul Hukuku'nun sağladığı savunma hakkından eşitlikle yararlanacaklarından emindir. Türkiye Barolarının bu konudaki titizlikleri geçmiş örnekleri ile bellidir.

2.- Olay failleri hakkında uygulanacak işlem öncelikle bağımsız Türk Mahkemelerinin bu konudaki kararına bağlıdır. Suçun siyasi suç veya buna bağlı suç olup olmadığı konusunda verilecek karar idarenin tasarrufuna esas olacaktır.

3.- Uçak kaçırma olayları gün geçtikçe artan bir vahamet göstermektedir. Uluslararası Hukukta bu konudaki boşluğun doldurulması zamanı gelmiştir. Bu itibarla Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yasayla, bundan böyle adam öldürme ile sonuçlanan olay faillerini siyasi suçlu saymayacağını Dünya Kamu Oyuna duyurması yerinde olacaktır. Tamamen siyasi nitelik taşımalarına rağmen Devlet Başkanlarına yapılan suikastlerin siyasi suç sayılmayacağı ve suçlunun geri verileceği 1854 yılındanberi uygulanan bir hukuk kuralıdır.

Devletimizin katıldığı bütün anlaşmalarda yer alan bu kural onu ilk ortaya koyan devlete izafetle "Belçika şartı" diye anılmaktadır. "Yaşamak Hakkı" bakımından sığata göre ayırım yapılamayacağı açıktır. Her insan için kutsal olan "Yaşamak Hakkı"nın korunması açısından bir kuralın konulması yoluna gidilmelidir. Böylece hukuk biliminde; "Türk Şartı" olarak anılabilecek bir kuralın Devletimizin öncülüğü altında Uluslararası Hukuka mal edilmesi insanlık önünde Türk Ulusuna saygı kazandıracak bir davranış olacaktır.

Türkiye Barolar Birliği bu nedenlerle Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılacak bir yasama tasarrufuyla bundan sonra "adam öldürmeyle sonuçlanan uçak kaçırma olaylarının siyasi suç sayılmaması" yoluna gidilmesini isabetli saymaktadır.

Yukarıda özetlenen Birlik görüşü gerekçeleriyle birlikte rapor halinde Devlet, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Hükümet Başkanlıklarına sunulacaktır.



Bir Sovyet uçağının Litvanya asıllı iki Sovyet yurttaşınca Trabzon'a indirilmesi olayında, yapılan başvurmaları da dikkate alan Birliğimiz Yönetim Kurulu aşağıdaki hususları Birlik görüşü olarak Yüksek Takdirlerinize sunmaya 31 Ekim 1970 tarihli toplantısında karar vermiştir :

1.- Düşünce ve inançları, amaçları ve uyruklukları ne olursa olsun herkesin savunma haklarından eşit ölçüde yararlanmaları Türk Hukuk Düzeni'nin benimsediği hukukun üstünlüğü ilkesinin bir gereğidir. Türkiye Barolar Birliği, bu ilkenin ışığında, Trabzon olayı sanıklarının da ülkemizde yargılanmaları halinde Türk Usul Hukukunun sağladığı savunma hakkından eşitlikle yararlanacaklarından emindir. Türkiye Barolarının bu konudaki titizlikleri geçmiş örnekleri ile bellidir.

2.- Olay failleri hakkında uygulanacak işlem öncelikle bağımsız Türk Mahkemelerinin bu konudaki kararına bağlıdır. Suçun siyasi suç veya buna bağlı suç olup olmadığı konusunda verilecek karar idarenin tasarrufuna esas olacaktır.

3.- Uçak kaçırma olayları gün geçtikçe artan bir vahamet göstermektedir. Uluslararası hukukta bu konudaki boşluğun doldurulması zamanı gelmiştir. Bu itibarla Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yasayla, bundan böyle adam öldürme ile sonuçlanan olay faillerini siyasi suçlu sayılmayacağını dünya kamu oyuna duyurması yerinde olacaktır. Tamamen siyasi nitelik taşımalarına rağmen Devlet Başkanlarına yapılan suikastlerin siyasi suç sayılmayacağı ve suçlunun geri verileceği 1854 yılındanberi uygulanan bir hukuk kuralıdır.

Devletimizin katıldığı bütün anlaşmalarda yer alan bu kural onu ilk ortaya koyan devlete izafetle "Belçika şartı" diye anılmaktadır. "Yaşamak Hakkı" bakımından sifata göre ayırım yapılamayacağı açıktır. Her insan için kutsal olan "Yaşamak Hakkı"nın korunması açısından bir kuralın konulması yoluna gidilmelidir. Böylece Hukuk Biliminde; "Türk Şartı" olarak anılabilecek bir kuralın Devletimizin öncülüğü altında Uluslararası Hukuka mal edilmesi insanlık önünde Türk Ulusuna saygı kazandıracak bir davranış olacaktır.

Türkiye Barolar Birliği bu nedenlerle Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılacak bir yasama tasarrufuyla bundan sonra "adam öldürmeyle sonuçlanan uçak kaçırma olaylarının siyasi suç sayılmaması" yoluna gidilmesini isabetli saymaktadır.

Yukarıda özetlenen Birlik görüşünün gerekçeleri aşağıda arzolunmuştur :

1.- Trabzon Olayı : Silah tehdidi ile bir Rus yolcu uçağının

Trabzon hava meydanına indirilmesi olayı hakkında hazırlık soruşturmasının gizliliği dolayısıyla ancak aşağıdaki hususlar öğrenilmiştir :

a) Hostes'in öldürülmesi ve yaralama olayının Rus Hava Ülkesinde mi, deniz üzerinde mi, Türkiye Havalarına girmesinden sonra mı vukua geldiği hususu kesinlikle bilinmemektedir. Bazı şahitlerin uçak 200 metre, bazıları 800 metre havalandıktan sonra, bazılarının da deniz görüldükten sonra olayın cereyan ettiği yolundaki şahadetleri karşısında olayın Türkiye'ye gelmeden evvel işlenmiş olması ihtimali daha galip görülmektedir.

b) Katil olayından gayrı, bazı müteferrik suçların (Pasaport Kanunu, Ateşli Silahlar Kanunu, Şahsı Hürriyetten Men, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu) Türk kaza hakkına dahil olduğu, bunlar hakkında mahalli Savcılığa resen dava açılabilmesi mevcut ihtimaller dahilindedir.

c) Katil olayının Türk Hava Ülkesine uçağın dahil olmasından sonra işlendiği veya ölümün Türk Ülkesine girildikten sonra vukua geldiği (neticesi bir süre sonra vukua gelen âni suç ihtimali) varit görülürse resen dava açılması gerekecektir. Fakat bu az bir ihtimal olarak mütalâa edilmektedir.

ç) Eğer suç yabancı ülkede işlenmiş kabul edilirse (ki galip ihtimal budur) durum TCK.nun 6.maddesine girer. Bu maddenin koşulları (-failin ve suçtan zarar görenin yabancı olması, suçun Türk Kanunlarına göre aşağı haddi en az üç sene hürriyeti bağlayıcı ceza olması, suçluları geri verme anlaşmasının bulunmaması) olayda bir araya gelmiştir. Yalnız bu madde gereğince Türkiye'de takibat yapılabilmesi Adalet Bakanının talebine bağlıdır. Eğer failin geri verilmesi cihetine gidilmezse mutaden Bakanlık bu talepte bulunmaktadır. 1948 Bulgar uçağı olayında da böyle olmuştur. Dava iniş mahalli mahkemesinde açılmak gerekirse de bazı hallerde emniyet mülâhazaları ile davanın nakli cihetine de gidilmektedir.

2.- Failin geri verilip verilemeyeceği : Türkiye'nin Sovyetlerle geri verme anlaşması yoktur. Suçluları geri verme Avrupa Sözleşmesinde Rusya taraf değıldir. Bununla beraber uygulamada kendisi ile geri verme anlaşması bulunmayan Devletlerden Türkiye suçluları geri istemekte veya Türkiye'den istenilen suçluları geri vermektedir. Fakat Türkiye'den anlaşmasız bir Devletin suçluyu istemesi halinde Türk Kanunlarına (bilhassa TCK.9.maddesi) ve bu husustaki usullere riayet edilmektedir:

a) Adalet Bakanlığı tatbikatına göre suçluyu geri isteyen Devlet bu husustaki isteğini, gerekçelerini gösteren vesaik ile birlikte Dışişleri Bakanlığı delâleti ile Adalet Bakanlığına göndermektedir. Bakanlıkca Savcılık kanalı, suçlunun bulunduğu mahkemeye evrak tevdi edilmektedir. Kanunumu suçluları geri vermede karma sisteme yakın bir usul kabul ettiğinden eğer m kemece suçun "siyasi suç", "siyasi suça murtabit suç" olduğuna karar verilirse Hükümetin suçluyu geri verme yetkisi yoktur.

b) Tatbikatta mahkemenin bu çeşit kararları kabili itiraz kararlardan sayılmakta ve Yargıtay'dan geçmeyen kararlardan olduğu için yazılı emre konu olabilecek kararlardan telâkki edilmektedir. Eğer suçun adi suçlardan olduğuna mahkemece karar verilirse Hükümet genel siyaseti açısından geri verme veya vermeme hususunda yetkisini kullanacaktır.

c) Raporumuzun tanzimi anına kadar Sovyet Hükümeti tarafından usulüne uygun bir geri verme talebi Hükümete tevdi edilmemiştir. Yalnız Devlet Başkanına bir muhtıra tevdi edildiği söylenmektedir.

Resmi ve usulüne uygun müracaattan sonra mahkemenin ne karar vereceği şu anda kesinlikle ifade edilemez. Zira yabancı yayınlardan öğrenildiğine göre failin, suçlu geçmişli bir kişi olduğu; üzerinde bulunan külliyetli efektifin suç mahsulü telakki edilmesi gerektiği, siyasi bir maksatla değil, adi suçlardan dolayı siyasi sığınma hakkını tasnien talep ettiği iddia olunmaktadır. Eğer bu iddia Türk Hâkimine, inandırıcı delillerle arz edilecek olursa, "siyasi saik" mahkemece kabul edilmezse ortada "siyasi suç" mürtabit suç" mevcut sayılmayacaktır.

3.- Tutuklamanın reddi : Mahalli Savcılığın tevkif talebinde bulunduğu, Sorgu Yargıcının talebi red ettiği, red kararının Asliye Mahkemesince tasdik olduğu Savcılığın Ağır Ceza Mahkemesine itirazı üzerine Ağır Cezanın da itirazı red ettiği öğrenilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesinin itirazı red gerekçesi şudur : "... oluşa, evrak münderecatına ve TCK.nun 6,9 ve 49/3 maddeleri amir hükümlerine nazaran varit olmayan itirazın reddine". Sorgu Hâkiminin kararında da şu kayda yer verilmiştir : "Türkiye'ye siyasi mülteci olarak sığınmak istediklerinden...".

Ağır Ceza Mahkemesinin TCK.nun 49/3.maddesinden (-zaruret hali) söz etmesi sebebiyle, zamanından evvel esasa girilmiş olduğu intibahı uyandırmış olmasından endişe edilebilir. Bununla beraber Ağır Ceza Mahkemesinin 1948 olayında teessüs eden Yargıtay içtihadını esas tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu durumda 1948 Bulgar uçağı olayındaki Yargıtay içtihadını gözönünde tutmak icap edecektir. Bu içtihad aşağıda incelenmiştir.

4.- Uçak kaçırma olaylarının Dünya hukukundaki gelişimi : Bu konunun etraflıca incelenmesinde, mevcut bilgilerin derlenmesinde isabetli bir sonuca varmak için zaruret görülmüştür. :

a) Konu : Konu, hava trafiğinin gelişimi ile ilgilidir. Ayrıca hemen her memleket, "hava yolları" işletmesine sahiptir. Milletlerarası trafik büyük ve işletmesi oldukça karışık, bu sebeple güvenliğinin korunması da ha zorunlu hale gelmiş bir örgüttür. Bu açıdan, hukuk dışı müdahalelerin önlenmesinde milletlerarası çıkar vardır. Nitekim son yıllarda pek sık diyebileceğimiz şekilde tekrarlanan uçak kaçırma fiilleri, konunun milletlerarası seviyede düzenlenmesindeki zarureti göstermektedir.

Esasen, hava nakil vasıtaları içinde ve bunlar vasıtasıyla işlenen suçlar bakımından bir milletlerarası anlaşmaya olan ihtiyaç daima hissedilmiştir. Böyle bir ihtiyacın sebepleri ise, bilindiği üzere çeşitlidir: Bir kere, iç hukuk sistemlerinin hava nakil vasıtaları içinde ve bunlar vasıtasıyla işlenen suçlara ilişkin hükümleri arasındaki farklar, konunun milletlerarası düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Öte yandan bir Devletin kendi tabiyetindeki hava nakil vasıtaları içinde veya bunlar vasıtasıyla işlenen suçlar bakımından ülke dışı kaza yetkisini düzenleyen milletlerarası kurullar da mevcut değildir. Üçüncü olarak da, yetki uyumsuzlukları meselesi milletlerarası bir anlaşmaya duyulan ihtiyacın en belirli nedenlerinden biridir. Gerçekten de hava nakil vasıtaları içinde işlenen suçlarda kaza yetkisi meselesi, gittikçe genişleyen hava trafiği sebebiyle 1920'lerden beri Devletler Hukuk Cemiyeti'nin önemle üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur. Nihayet 1963 yılında Tokyo'da, bu ve bununla ilgili bazı meseleleri kapsayan bir anlaşma imzalanmıştır.

Nitekim, yetki uyumsuzlukları meselesi, adi suçlar bakımından iki önemli problem doğurmaktadır: İlk olarak, bir Devletin ülkesinde, diğer bir Devletçe tescil edilmiş uçak (yabancı uçak) içinde veya bunun vasıtası ile işlenen suça hangi kanun uygulanacaktır? Öte yandan, herhangi bir Devletin ülkesi sayılmayan yerlerde hava nakil vasıtaları içinde veya bunlar tarafından işlenen suçlara hangi kanun uygulanacaktır? Genellikle durumun özelliğine göre, ya suçun işlendiği yer kanununun ya ceza usul kanunlarına göre olaya el koyan mahkemenin kanununun ya da bayrak kanununun uygulandığı görülmektedir. Ancak, pozitif hukukta varılan bu çözümlerin, çeşitli yetki uyumsuzluklarına yol açtığı da bir gerçektir. Nitekim, uçış halindeki bir hava nakil vasıtası içinde vukubulan bir suçun işlenmesinde ilişkin özel şartlar ve bunun gibi oyni olayda birden çok yetkililik iddiasının bulunabilmesi yetki uyumsuzluğu ihtimallerini çoğaltmaktadır. Öte yandan, büyük bir hızla yol almakta olan bir hava nakil vasıtası içinde vukubulan suçta hareket bir başka yerde işlenmiş netice de bir başka yerde gerçekleşmiş olabilir ki, bu takdirde iki yetkililik iddiası (hareketin yapıldığı yer ve neticenin gerçekleştiği yer kanunları) birden ortaya çıkacaktır. Hatta, hava nakil vasıtaları büyük bir süratle ve çok yüksekte uçabilmekte, çok kısa zaman fasılası içinde birkaç ülkenin üzerinden birden geçebilmekte ve bu suretle mesela fiil icra edildiği anda hava nakil vasıtasının hangi ülke üzerinde bulunduğunu tayin imkânsızlaşmaktadır. Bütün bu zorluklar muhtelif yasamalar tarafından bazan bayrak kanununa, bazan ülkesine inilen Devlet Kanununa yetki tanımak ve nihayet bazan da özel bir "suçun işlendiği yer" (ki çoğu zaman bu yer uçaktır ve neticede bayrak kanunu uygulanmış olur) tayini suretiyle oradan kaldırılmağa çalışılmıştır. Adi suçlarda olduğu gibi, uçak kaçırma fiil-

lerinde de hangi kanunun uygulanacağı konusunda tereddütlere rastlanacağı tabiidir. Mülkiyet ilkesinin, failin veya mağdurun tebası bulunduğu Devlet Kanununun failin ele geçirildiği memleket veya iniş mahalli kanununun (bayrak kanunu) uygulanması veyahut hareketin işlendiği her memleketin mahkemelerinin yetkili sayılması veya münhasıran milletlerarası bir mahkemenin yetkili kılınması konularında anlaşmaya ihtiyaç vardır.

Öte yandan, uçak kaçırma suçu, iç hukuka ilişkin bazı meseleler de doğurmaktadır. Zira herşeyden evvel, uçak kaçırma fiilinin iç hukuk bakımından nasıl tavsif edilebileceğini araştırmak; ikinci olarak da ülkesine uçak kaçırılan devletin ne gibi yetkileri olduğunu tesbit etmek gerekmektedir. Ancak konu, önce mevcut iç ve dış hukuk kuralları bakımından incelenecek bundan sonra da 14 Eylül 1963 tarihli Tokyo Konvansiyonu'nun ilgili hükümleri açıklanacaktır.

b) Uçak kaçırma fiilinin ceza hukuku yönünden tavsifi : Uçak kaçırma fiilinin bir suç teşkil edip etmediği ve suç teşkil ediyorsa bunun hukuki tavsifinin ne olacağı meselesini ikiye ayırarak incelemek doğru bir yol gibi gözükmektedir : A. İç Hukuk yönünden, B.Devletler Hukuk yönünden.

a') İç Hukuk Yönünden : Milli mevzuatta yol değiştirme fiilleri ne kısmen uygulanabilecek hükümler bulunabilir. Uçak adamlarına karşı "silahla tehdit" (TCK.m.188/3), yolcuların "şahıs hürriyetlerine karşı suç" (TCK.m.179) ve benzeri hükümlerin uygulanabilmesi mümkün görünmektedir. Fakat bunlardan hiçbiri, milletlerarası hava trafiği bakımından güvenliği bozan asıl hareketi cezalandırmamaktadır. Her ne kadar iç hukukumuzda genel olarak "büyük tehlike suçları" na ilişkin hükümler (TCK.m.396 vd.) ve bu arada ayrıca gemilere ve deniz seyrüseferinin güvenliğine ilişkin bazı suçlar (TCK.377,379) mevcutsa da, ceza kanunlarındaki kıyas yasağı bu konuda açık bir hüküm zaruri kılmaktadır. Diğer yönden, uçak kaçırmanın tek bir ülkenin sınırları içinde vukubulması halinde, kullanma hırsızlığı olarak tavsif edilip hırsızlığa veya yağmaya ilişkin hükümlerin (TCK.m.495) uygulanması düşünülebilir. Ancak bu hükümlerin Bir Türk veya yabancı uçağının Türkiye içinde bir yerden diğer bir yere kaçırılması halinde uygulanabileceğini, buna mukabil herhangi bir uçağın dışarıdan Türkiye'ye veya Türkiye den bir yabancı ülkeye kaçırılması halinde suçun siyasi olup olmadığının araştırılması gerekeceğini ve ayrıca TCK.'nun ülke bakımından uygulanmasına ilişkin hükümlere (TCK.m.3,4,5,6,7) başvurulması icap edeceğini belirtmek gerekir. Aslında, uçak kaçırma fiilinin ortaya çıkardığı önemli meseleler, sözü edilen bu son ihtimallerle ilgili olduğundan, konunun milletlerarası düzen ve milletlerarası suç kavramı ile olan ilişkisi kolayca müşahade edilebilmektedir.

b') Uçak kaçırma fiillerinin Devletler Hukuku kuralları tarafından düzenlenmesi zarureti : Buraya kadar yapılan açıklamalar, mevcut iç hukuk kurallarımızın uçak kaçırma suçlarının ortaya çıkardığı problemleri çözmeye yeterli olmadığını göstermektedir. Öte yandan, meselenin çözümlenmesi milletlerarası düzeni de ilgilendirmektedir. Bu itibarla, konunun düzenlenmesi için Devletler Hukuku kurallarının konulmasına ve bundan sonra da konulacak Devletler Hukuku kurallarına uygun iç hukuk kurallarına ihtiyaç vardır. Nitekim İngiltere 1963 tarihli Tokyo Konvansiyonu'nu nazara alarak, iç hukukuna ilişkin hususları kapsayan bir 1967 tarihli Tokyo Konvansiyonu Kanunu çıkartmak sureti ile, Tokyo Konvansiyonunun İngiltere tarafından tasdikini mümkün kılacak iç hukuk değişikliklerini yapmıştır.

c') Görüldüğü üzere, uçak kaçırma fiilleri bakımından, milletlerarası bir düzenlemeye duyulan ihtiyaç açıktır. Bu suretle, uçak kaçırma fiilinin milletlerarası suç olarak tavsifi mümkün olabilecektir. Gerçekten de bu fiilleri meselâ deniz haydutluğu (korsanlık) gibi milletlerarası bir suç haline getirmek için yeterli sebepler vardır. Böylece uçak kaçırma suçunun unsurları itibarı ile tarif edilmiş ve yetki meselesinin halli bakımından hangi fiillerin böyle bir suç teşkil ettiği tesbit edilmiş olacaktır. Nitekim deniz haydutluğu bakımından bu yöle gidilmiş ve hangi fiillerin deniz haydutluğu sayılacağı 1958 Cenevre Açıkdeniz Sözleşmesi'nin 15.maddesinde, yetki meselesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Fakat herhangi bir Devletin açıkdenizde deniz haydutunu yakalayıp kendi mahkemelerinde yargılayabilmesi, herşeyden evvel, fiilin 1958 tarihli Cenevre Açıkdeniz Sözleşmesinin 15.maddesindeki tarife uymasına bağlıdır. Bütün bunlar, ilk olarak, uçak kaçırma fiilini milletlerarası suç haline getiren bir anlaşmanın yapılması ve bu suretle söz konusu suçun tarif edildikten sonra da yetki uyuşmazlıkları meselesini halleden devletler hukuku kurallarının konması gereğini ortaya koymaktadır. Esasen Avrupa Konseyi, üye devletleri, uçaklara yol değiştirme fiillerine karşı birlikte tedbir almağa davet etmiştir.; Türkiye'de Birleşmiş Milletlerde alınan karara katılmış bulunmaktadır. Bu suretle Türk hukukunda da bazı yeni hükümlere ihtiyaç hasıl olmuştur. Birleşmiş Milletlerdeki çalışmalarda, uçaklara "hukuk dışı her müdahale"ye karşı üye Devletlerin uygun kanun hükümleri koymaları, gerekli tedbirleri almaları ve suçluların takibi lüzumuna işaret olunmuştur.

ç) Bugün, uçak kaçırma fiilini milletlerarası suç sayan bir Devletler Hukuku kuralına rastlanmamaktadır. Buna mukabil, 1963 tarihli Tokyo Konvansiyonu'nda uçak kaçırma fiillerine ilişkin hükümler yer almaktadır. Ancak bu konvansiyon, uçak kaçırma fiillerini bir milletlerarası suç haline getirmediği gibi, Devletleri söz konusu fiilleri suç saymaya zorlayan hükümler de ihtiva etmemektedir. Tokyo Konvansiyonu'nda, sadece uçağın iadesine ülkesine inilen Devletin yetkilerine, uçak kaçırma fiilini işleyen kimsenin tabi tutulacağı muameleye ilişkin hükümlere rastlanmaktadır.

Sonuç olarak, bugün Devletler Hukukunda uçak kaçırma fiilini milletlerarası suç sayan bir kural yoktur. Tokyo Konvansiyonu, uçuş sırasında işlenen bazı suçlar bakımından yeni hükümler getirmiştir; fakat bu konvansiyon uçaklara cebirle yol değiştirme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu itibarla, çalışmamazsın müteakip kısmında uçak kaçırma suçunu milletlerarası suç saymak düşünüldüğü takdirde hangi ölçülerin nazara alınması gerekeceği üzerinde durulacak ve bir de Tokyo Konvansiyonu'nun uçak kaçırma fiilleri ile ilgili olarak getirmiş bulunduğu düzenleme incelenecektir.

d') Uçak kaçırma fiilini milletlerarası suç saymada kullanabilecek ölçüler : Bu yeni suça "uçak çalma", "uçak kaçırma", "hava korsanlığı" adları verilmektedir. Bir çeşit kullanma hırsızlığı, zilyedliğin gayrikanunî ele geçirilmesi anlamlarına gelmek üzere, "uçak hırsızlığı", cebir ile işlenmesi sebebi ile de "korsanlık" terimleri yerinde görülebilir. Fakat bu fiiller, başlıca konusu "mal" olan suçlardan değildir; böyle bir saik ile işlenmiş sayılmazlar; zira failleri siyasal saikle hareket etmektedirler. Birleşmiş Milletler çalışmalarında "uçuş halinde iken cebir kullanmak suretiyle uçağın yolunu değiştirme suçu" deyimi kullanılmıştır ki, bunun maksada daha uygun olduğu ileri sürülmektedir.

Bu fiilleri, "milletlerarası suç" (korsanlık, beyaz kadın ticareti, kalpazanlık, uyuşturucu maddeler, insanlığa karşı cürümler gibi) haline getirmek için yeterli sebepler vardır. Fakat söz konusu suçun tamamında ve unsurlarının tesbitinde "saik" açısından bazı güçlükler kendisini gösterecektir. Gerçi "saik" in, bu suçu benzeri suçlardan ayırmada ölçü teşkil edebileceği düşünülebilir. Bununla beraber, failde mutlaka, bir başka ülkede "sığınma hakkı" elde etmek saikinin bulunması şart değildir. Yolculardan birisini bir başka ülkeye teslim etmek için de bu suç işlenebilir. Öyle ise, bu suç diğerlerinden ayırabilecek "saik" in önceden tesbitinde güçlükler vardır. Öte yandan, genel olarak siyasal saikle işlenen uçak kaçırma fiillerinin milletlerarası suç sayılması düşünülebilir. Ancak unutmamak gerekir ki, söz konusu suçun "saik" açısından siyasi suç sayılması halinde, suçluyu geri verme mümkün olmayacağından, bu çeşit fiillerin milletlerarası suç sayılmasından elde edilecek sonuçlar pek büyük olmayacaktır. Ancak, milletlerarası anlaşmalara konacak ve Belçika şartına benzeyen bir hükümle, uçak kaçırma fiillerinde suçluların geri verilmesini mümkün kılabilme bakımından bunların siyasi suç sayılmayacağına öngörülmesi düşünülebilir.

e) 1963 tarihli Tokyo Konvansiyonu'nun uçak kaçırma fiillêrine ilişkin hükümleri : Tokyo Konvansiyonu, uçak kaçırma fiilini, bunu milletlerarası bir suç saymak yönünden ele almamaktadır. Bu itibarla, Tokyo Konva

siyonu'nda, uçak kaçırma fiili milletlerarası bir suç olarak tarif edilmiş ve unsurları gösterilmiş değildir. Bununla beraber söz konusu Konvansiyon, akit Devletleri, uçağın veya kontrolunun gayrikanuni olarak ele geçirilmesini takiben bazı tedbirler almağa zorlamaktadır. Öyle ise Konvansiyon, sadece bu yönden önemli olabilmektedir. Ancak, uçak mürettebatı, yolcular ve fiili işleyen kimse bakımından ne gibi tedbirlerin öngörüldüğünü incelemeye başlamadan evvel, bu tedbirlerin hangi hallerde uygulanacağını, yani Tokyo Konvansiyonu hükümlerinin hangi fiillere şamil olduğunu tesbit etmek gerekmektedir.

Bir önceki paragrafta sözü edilen konuda, Tokyo Konvansiyonu'nun 11.maddesine başvurmak gerekmektedir. Nitekim, sözü edilen maddenin 1.fıkрасında, kuvvet kullanmak sureti ile veya tehditle, uçuş halindeki bir hava nakil vasıtasının veya bunun kontrolunun gayri kanuni şekilde ele geçirilmesinden ve bir de aynı şekillerde işlenecek müdahale fiillerinden söz edilmektedir. Hüküm daha yakından incelendiğinde, bunun üç ihtimali kapsadığı görülmektedir.

a)Hava nakil vasıtasının ele geçirilmesi tamamlanmış bir fiil manzaresi arz etmektedir; b) Hava nakil vasıtasını ele geçermeye teşebbüs edilmiş bulunulmakta veya böyle bir teşebbüs icra edilmektedir; c) Hava nakil vasıtasını ele geçirmek üzere teşebbüste bulunmağa başlanılmak üzeredir. İşte Konvansiyon, bu sözü edilen durumlarda akit Devletlere, uçağın kontrolunun kanuni kumandanına iade edecek veya duruma göre bu sonuncunun kontrolunu muhafaza etmesini sağlayacak bütün uygun tedbirleri alma mecburiyetini yüklemektedir (Konvansiyon, m.11/1) Bundan başka, söz konusu uçak kendi ülkesine inen Devlet, 11.maddenin 1.fıkрасında zikredilen şartlar altında kendi ülkesine inen yolcu ve mürettebatın en kıza zamanda yolculuklarına devam etmelerine müsaade etmek zorundadır (Konvansiyon, m.11/2) ve ayrıca uçağı ve yükünü(kargo) de kanuni maliklerine iade etmek zorundadır.

Tokyo Konvansiyonu, akit Devletlerin yetki ve ödevleri konusunda bir konusunda bir çok başka hükümler daha ihtiva etmektedir. (Bk.Konvansiyon m.13-15). Bu hükümler genel olarak, hava nakil vasıtası kumandanının yetki ve ödevlerine ilişkin hükümleri (Bk.Konvansiyon,m.5-10) tamamlamakta ve hava nakil vasıtasından zorla indirilen şahısların nasıl bir muameleye tabi tutulacaklarına dair teferruatlı kuralları ihtiva etmektedir. Tokyo Konvansiyonu'nda ayrıca, hava nakil vasıtasını gayrikanuni olarak ele geçiren kimsenin teslimi hakkında da hükümler vardır (Bk.Konvansiyon, m.13/1).

Bu itibarla, herşeyden evvel, hava nakil vasıtası kumandanının, bu Konvansiyon'un 1.maddesinde öngörülen fiiller (Konvansiyon, m.1/1 e,b) bakımından genel olarak ne gibi yetkileri olduğunu incelemek gerekir. Zira Konvansiyon'un 11.maddesinde öngörülen, hava nakil vasıtasını veya bunun



kontrolunu gayri kanuni şekilde ele geçirmek fiili, herşeyden evvel 1.maddenin 1.fıkrasında yazılı fiiller içine girer. Bu itibarla, uçuş sırasında, hava nakil vasıtası kumandanının 1.maddede öngörülen fiillere ilişkin yetkileri, 11.maddede zikredilen hava nakil vasıtasını veya bunun kontrolunu gayrikanuni olarak ele geçirme fiili bakımından da caridir.

Tokyo Konvansiyonu, hava nakil vasıtasının kumandanına, uçağın emniyetini tehliyeğe düşüren veya uçak içindeki disiplin ve nizamı bozacak fiilleri işleyenler hakkında, bazı kanıtlamalar da dahil olmak üzere, makul ve gerekli tedbirleri almak yetkisini tanımaktadır. Tokyo Konvansiyonundan anlaşıldığı üzere, ceza kanunu ihlallerinde de aynı yetkiler vardır (Konvansiyon m.6/1) Öte yandan, kumandan gerektiğinde mürettebat ve yolculardan da bu konuda yardım isteyebilir; veya tedbirler konusunda bunları yetkili kılabilir (Konvansiyon, m.6/2). Bununla beraber, kumandan gelen talebi yerine getirmek konusunda, mürettebat ile yolcular arasında fark gözetilmiştir (Bk. Konvansiyon, m.6/2).

Fail hakkında alınan tedbirler ve özellikle kısıtlamanın ne zamana kadar süreceği de önemli bir mesele olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konuda genel kural, kısıtlamalarının uygulanmasına hava nakil vasıtasının bir Devlet ülkesine inilmesinden sonra devam edilemeyeceğidir. (Konvansiyon, m.7/1). Bununla beraber, ülkesine inilen Devletin akit Devletlerden birisi olmayıp da, kısıtlama tedbirine tabi tutulan kimsenin hava nakil vasıtasından indirilmesini kabul etmemesi mümkündür. Bunun gibi, hava nakil vasıtasının hava alanı dışında mecburi iniş yapması ve ilgili şahsı akit Devletin yetkili makamlarına teslim edemeyecek durumda bulunması da ihtimal dahilindedir. Konvansiyon bu gibi durumlarda, kısıtlama tedbirlerinin iniş noktasının ilersinde devam edebileceğini kabul etmiş bulunmaktadır. Ancak, böyle bir kısıtlama tedbirine tabi kimsenin uçakta muhafazasının seyrüsefer emniyeti bakımından tehlikeli sayılacağını kabul eden Konvansiyon, hava nakil vasıtası kumandanının ilgili kimseyi herhangi bir Devlet ülkesinde uçaktan indirebileceğini kabul etmiş bulunmaktadır. Yani, kumandanın ilgili kimseyi uçaktan indirme yetkisi, akit Devletlerin ülkesi ile sınırlı değildir. (Konvansiyon m.8/1) Bununla beraber, sözü edilen şahısların kendi ülkelerinde uçaktan indirilmesine müsaade etmek mecburiyeti, sadece akit Devletler bakımından söz konusudur. Anlaşmaya taraf olmayan Devletler bakımından böyle bir mecburiyetin mevcut olamayacağı tabiidir. Bunların o şahsın indirilmesini kabul etmeleri, kendi ihtiyarlarına bırakılmıştır; kabul etmedikleri takdirde m.7/1, a uyarınca o kişi hakkında alınmış kısıtlama tedbirleri devam edebilecektir. Hava nakil vasıtası kumandanına, bu gibi uçaktan indirme yetkisi tanıyan Tokyo Konvansiyonu, bu bakımdan kumandana bazı ödevler de yüklemektedir. Buna göre, faili akit olmayan bir Devletin ülkesinde uçaktan indirme kararı vere

hava nakil vasıtası kumandanı ilgili Devleti indirme olayından ve bunun sebeplerinden haberdar etmeğe mecburdur. (Konvansiyon, m.8/2)

Kısıtlama tedbiri altında bulunan kimseyi akit olmayan bir Devlet Ülkesine indirmek yetkisini dahi veren Tokyo Konvansiyonu'nun akit Devletler söz konusu olduğunda daha geniş yetkiler ve mecburiyetler tanıyacağı tabii idi. Nitetim Havanakil vasıtası kumandanı, uçağın tescil edildiği ülkenin ceza kanunlarına göre ağır ve ciddi bir suç işlediğini gösterir makul sebepler bulunan kimseyi, ülkesine indiği herhangi bir akit devletin yetkili makamlarına teslim edebilir. (Konvansiyon, m.9/1) Görüldüğü üzere, maddedeki yetkinin kullanılabilmesi için, ilgili şahıs hakkında inışten evvel m.6/1'de öngörülen kısıtlama tedbirinin alınmış olması şart değildir. Eğer bu gibi kimseler esasen kısıtlama tedbirine tabi tutulmuşlarsa, maddede sarahat bulunmamasına rağmen, kumandanın bu yetkiye sahip olduğunu kabul etmek gerekir. Zira evvelden kısıtlamaya tabi tutulmamış kimse hakkında bu yetkiyi kabul eden Konvansiyonun, esasen kısıtlama tedbirinin konusunu teşkil etmiş bulunan ve daha tehlikeli olan şahıs bakımından aynı yetkiyi kabul etmeyeceğini düşünmek imkânsızdır. Ancak, Konvansiyon m.8'de olduğu gibi burada da kumandan bazı ödevler yüklemektedir. Bir kere kumandan her şeyden evvel ülkesine inerek söz konusu şahsı teslim etmek istediği akit devlet makamlarını, bu niyetinden ve bunun sebeplerinden haberdar etmek zorundadır. Öte yandan kumandan bu ödevini pratik bakımdan en kısa zamanda ve mümkünse inmeden evvel yerine getirmelidir. Kumandan bundan başka, elinde bulunan delil ve bilgileri, ilgili şahsı teslim ettiği Devletin yetkili makamlarına verecektir. (Konvansiyon, m.9/2,3)

Böylece, Tokyo Konvansiyon'unun hava nakil vasıtası kumandanının yetkilerine ilişkin hükümlerini inceledikten sonra, uçak kaçırma fiili ile ilgili olarak kabul edilen diğer hükümlerini açıklanmasına geçmek gerekmektedir. Bunlar esas itibarile Konvansiyonun 13 - 15.maddeleri arasında yer almakta ve özellikle ülkesine inilen devletin ödev ve yetkilerini düzenlemektedirler. Ayrıca teslim edilen şahsın teminatları ve uçağın ve yükünün (kargo) iadesi gibi hususlarda da bazı kınralların mevcut bulunduğu görülmektedir.

Tokyo Konvansiyonunda herşeyden evvel, ülkesine inilen devlete çeşitli vecibeler yükleyen hükümlere rastlanmaktadır. Bir kere akit devletler, hava nakil vasıtası kumandanı tarafından uçaktan indirilen veya teslim edilen kimseleri kabul etmeğe mecbur tutulmuşlardır. (Konvansiyon m.13) Nitetim Tokyo Konvansiyonu m.13/2'ye göre, akit devletlerden herbiri, 11.maddenin birinci fıkrasında öngörülen bir fiili işlemekten şüpheli her şahsı nezaret altında bulundurmağa veya bu gibi kimselerin hazır bulunmasını temin için gerekli tedbirleri almağa mecburdur. Öteyandan, nezaret altına alma

veya diğ er tedbirlere başvurma, ülkesine inilen Devletin hukukuna göre olacaktır. Bynunla beraber, nezaret altında bulundurma ve diğ er tedbirler, bir ceza kovuşturmasına veya geri verme muamelesine başlayabilmek için makul surette zaruri olan müddetten daha fazla süremez (Konvansiyon,m.13/2). Bundan Başka, ülkesine inilen Devlet, nezaret altında bulundurduğ u şahsın, vatandaşı olduğu Devletin en yakın temsilcisi ile muhabere etmesine yardım etmek zorundadır (Konvansiyon, m.13/3). 13.maddeye göre bir şahsı nezaret altına alan Devlet hava nakil vasıtasının tescil edildiğ i Devleti, nezaret altına alınan şahsın vatandaşı bulunduğu Devleti ve nihayet lüzumlu gördüğü taktirde, sözü edilen şahsın nezaret altına alınması ile ilgili devleti, derhal bu durumdan haberdar etmekle mükelleftir.(Konvansiyon, m.13/5).

Konvansiyona göre, 11.maddede öngörülen fiilin işlenmesini takiben kendi ülkesine inilen Devlet, derhal olayla ilgili bir başlangıç soruşturması yapmak zorundadır.(Konvansiyon,m.13/4). Bu soruşturmanın gayesi, bir suçun işlenip işlenmediğ ini araştırmak ve varılan sonuçların veya diğ er delillerin, hava nakil vasıtasının tescil edildiğ i Devlete, nezaret altında bulundurulmuş şahsın vatandaşı olduğu devlete ve nihayet lüzum gördüğü taktirde, bu şahsın nezaret altında bulundurulması ile ilgili devlete bir rapor halinde sunulmasını sağlamaktır. Bu itibarla sözü edilen soruşturmayı yapan Devlet, soruşturma sonunda bulduklarını ve diğ er delilleri bu sayılan Devletlere bir raporla bildirmek zorundadır. (Konvansiyon, m.13/5) 13.maddeye göre bir şahsı nezaret altına alan Devlet muhtemelen, kendisinin kaza yetkisinin bulunmadığı haller de bile yukarıda sözü edilen soruşturmayı yapmağa mecbur olacaktır.

Devletlerin bir suç işlemiş bulunmak şüphesi altındaki kimseleri ülkelerine kabul etmek hususunda isteksiz olmaları sebebi ile, ülkesine inilen Devleti, uçaktan indirilmiş bulunup da yolculuğ una devam edemeyen veya etmek istemeyen bu gibi şahısları hava yolculuklarına başladıkları ülkeye geri yollayabilmek hakkı olduğu kabul edilmiştir.(Konvansiyon, m.14/1). Ancak bu yola başvurabilmek için söz konusu bulunan şahsın ülkesine inilen Devletin vatandaşı olmaması veya burada daimi ikamet hakkına sahip bulunmaması gerekir (Konvansiyon,m.14/1). Bu sebeple istenmeyen yabancıнын ülkesine inilen Devletin topraklarından ayrılmada gecikmesi veya başka bir Devlete geri gönderilmesi halinde, uçaktan indirme, teslim, nezaret altına alma veya geri gönderme muamelelerinin söz konusu şahsın ilgili Devletin toprağına kabulü şeklinde yorumlanamayacağı hususu, Konvansiyonda hükme bağlanmış bulunmaktadır. Bundan başka, Konvansiyonda akit Devletlerin ülkeden tarđ ve tebid haklarını etkileyen veya buna sınırlamalar getiren herhangi bir hüküm yoktur. Bilâkis, metinde sarahaten, bu Konvansiyon hükümlerinin akit Devletlerin tarđ ve tevide ilişkin iç hukuk kurallarını etkilemeyeceğ i öngörölmüş bulunmaktadır (Konvansiyon, m.14/2).

Uçaktan indirilen veya teslim edilen şahıs yolculuğuna devam etmek isterse, bu konuda serbest olacaktır. Ancak kendisinin bu serbestisi ülkesine inilen Devletin iç hukuk kurallarına göre geri verme veya ceza kovuşturması bakımından huzurunun şart olmaması halinde söz konusudur. Nihayet kendisine tanınmış bulunan bu yolculuğuna devam edebilmek serbestisi, 14.maddenin 1.fıkrasına göre hava yolculuğuna başladığı Devletin ülkesine gönderilmesine mani değildir (Konvansiyon, m.15/1). Görüldüğü üzere ülkesine inilen Devlet, prensip itibariyle yolculuğuna devam etmek isteyen şahsa bu hakkı tanıyacaktır. Bununla beraber ülkesine inilen Devlet, gerek geri verme gerekse ceza kovuşturması bakımından huzuru şart olan kimseye yolculuğa devam etmek serbestisini tanımayabilecektir. Aynı şekilde, m.15/1'de yer alan hüküm suçlunun m.14/1'de öngörülen Devlete geri gönderilmesine de mani değildir.

Nihayet ülkesine inilen akit Devlet, elinde bulundurduğu kimse- nin korunması ve emniyeti bakımından, kendi vatandaşlarına bu gibi hallerde tanıdığından daha az teminatlı bir muamelede bulunmamak mecburiyetindedir. Bununla beraber, ülkesine inilen Devletin, yabancıların kabulüne, suçluların geri verilmesine ve tard ve tebid hakkına ilişkin iç hukuk kuralları saklıdır (Konvansiyon, m.15/2). Yani, ülkesine inilen Devletin bu sayılan husus- lara ilişkin iç hukuk kurallarını uygulamak sureti ile elinde bulundurduğu şahsı iade etmesi veya ülkesinden çıkartması, yukarıda sözü edilen teminat sağlama mecburiyetinin ihlali anlamına gelmeyecektir.

Tokyo Konvansiyonu'nun buraya kadar açıklanan ve uçak kaçırma fiillerine ilişkin hükümleri, fazlaca teferruatlı olmalarından ötürü tenkide uğramıştır. Nitekim Konvansiyon'un kabul edildiği konferansta, ülkesine inilen Devletin yetki ve ödevlerine ilişkin hükümlerin böyle bir metin için faz- laca teferruatlı olduğu ifade edilmiştir. Bununla beraber, sözü edilen ten- kidin ne derece geçerli olduğu, Konvansiyon'un uygulanmasından elde edilen tecrübelerle ortaya çıkacaktır. Öte yandan, fail bakımından geniş ölçüde te- minat getirici hükümler kabul edilmiş olması, Konvansiyon'un olumlu bir ya- nını ortaya koymaktadır.

Bütün bunlara rağmen, 1963 tarihli Tokyo Konvansiyonu'nun uçak kaçırma fiilleri ve özellikle bunların faillerinin cezalandırılabilmeleri bakımından yeterli olmadığını söylemek de gerekmektedir. Zira daha evvel bir başka vesile ile ifade edildiği üzere, Tokyo Konvansiyonu, uçak kaçırma fiillerini milletlerarası suç haline getirmediği gibi, akit devletleri bu fiilleri kendi iç hukukları bakımından suç saymağa da zorlamamaktadır.

Buna mukabil son gelişmeler milletlerarası bir anlaşmanın zemini ni hazırlamış gibidir.

5.- 1948 Olayı : Bu olayda bir Bulgar yolcu uçağının pilotu ve telsizcisi öldürülmüş ve bir şahıs da yaralanmıştı. Mahkemece suç Türkiye'de işlenmiş sayılmamış, sanıklar hakkında 49/3.maddeye göre ceza verilmemiştir. Bu karar Savcılıkca temyiz edilmiş, karar tasdik olunmuş itirazla Ceza Genel Kuruluna gidilmiş, Savcılığın itirazı reddedilmiştir.

Genel Kurul kararında şöyle denilmektedir: "Adi bir suçun siyasi suç mahiyetini iktisap etmesi, behemahal fiilen ve maddeten siyasi bir suçun işlenmesine veya işlenmesi tasavvur edilmesine mütevakkıf olmayış teessüs eden rejime muhalif siyasi bir telâkki besleyenlerin bu siyasi fikir ve telkinlerinden dolayı nefislerine ağır tehlikeler tevhit edecek surette haksız muamelelere ve aksi sabit olmayan müdafaa veçhile hususi bir nezaret ve takibe maruz kalmaları adi fiilin siyasi bir fiil ile irtibatının kabulüne esas teşkil edebileceğine ve hususiyle sanıkların öldürülen şahıslar ile şahsi bir garez ve husumetleri bulunmaması öldürme fiilinin siyasi fikir ve akidelerden doğacak haksız muameleden kurtulmak gayesi ve zarureti ile işlendiğinin diğer bir delili bulunmasına nazaran suçun siyasi olduğuna oy çokluğu ile karar verilmiştir (CCK.31.19.949,1108/93)".

Bu içtihadın 1948 Türkiyesi ve o tarihteki Dünya kamu oyunda uygun mütalâa edilmiş olduğu söylenebilir. Türkiye ve Dünya Kamu oyu pek çok değişmiştir. Kaldı ki "siyasi saik" ile "adam öldürme"nin mübah sayılması sonucuna varmak bir çeşit öldürme hakkı tanımaktadır. Siyasi baskı ne olursa olsun, bu baskı ile ilgisiz kişilerin öldürülmesinde meşruluk tanımak zaruret hali kavramı içinde mütalâa edilemez. Bir kimsenin hayatını, diğer bir kimsenin sadece hürriyetine feda edebilen bir anlayış hukukun üstünlüğüne uygun düşmemektedir. Feda edilen ile kurtarılan hak arasında böylesine bir nisbetsizlik 49/3.maddenin şartlarına da uygun değildir. Böylesine bir nisbetsizliğe rağmen zaruret halini kabul ederek beraet kararı verilmesine iç hukukumuzda emsal yoktur. Farklı ölçü objektif bir tutum sayılmaz.

Diğer taraftan diğer memleketlerin, uygulaması yukardaki içtihadı uygun da sayılamaz. 17 Eylül günü, yalnız uçak kaçırılan dört genç sanığa Nurenberg'te bir mahkeme ikibuçuk sene hapis cezası vermiş ve hakim kararında Alman Kanununun boşluğundan ve cezanın hafifliğinden kararında şikâyet etmişti. Halen Alman Paramentosunda kanunun boşluğunu dolduran bir kanun tasarısı üzerinde durulmaktadır.

6.- Belçika Şartı : Belçika şartı suçluları geri vermede pek önemli bir aşamadır. Bu şarta göre Devlet Başkanlarına suikast "siyasi suç"

sayılmamaktadır. Zira Devlet Başkanı; sıfatı ile siyasi bir şahsiyet, fakat "yaşama hakkı" açısından bir insandır. Üçüncü Napolyon'a suikast teşebbüsünde bulunan bir şahsın Belçikaya kaçması üzerine Belçika bu şahsı siyasi suçlu saymış geri vermemiş, fakat 1854 tarihli bir kanunla Devlet Başkanlarına suikast faillerini siyasi suçlu saymayacağını ve geri vereceğini ilân etmiştir. Bu suretle Belçika şartı diye anılan bu kural Devletlerin büyük çoğunluğunca kabul edilmiş, Türk Devletinin imzaladığı bütün anlaşmalarda ve Türkiye'nin katıldığı suçluları geri verme Avrupa sözleşmesinde de aynen yer almıştır. Siyasi suç olmak niteliği bakımından Devlet Başkanlarına taarruzun siyasi suç sayılmayacağını kabul eden Devletimizin "yaşamak hakkı" açısından bir pilot, hostes veya yolcu bakımından başka bir ölçüyü tercih ettiği söylenemez. Bununla beraber, bir yasama tasarrufuna ihtiyaç vardır. Türk Devletinin yasama organı ölüm ile neticelenen uçak kaçırma olaylarını bundan böyle siyasi suç saymayacağını ilân edebilmelidir. Bu ilk cesaretli adımın insanlık önünde Türk Devletinin itibarına pek uygun düşeceği, hukuk ilmine "Türk şartı" olarak geçeceği ve bu şartın milletlerarası bir toplantı ve anlaşma ile neticeleneceği tahmin edilen bu konuda öncülak etmenin isabetli olacağı mütalâa edilmektedir.

Siyasi suç saymama ve suçluyu geri verme bakımından başkaca anlaşmalara da Türkiye iltihak etmiştir (Kalpazanlığın yasaklanması hakkındaki anlaşma, insanlığa karşı suçları önlemeğe dair anlaşma gibi). Halen büyük adette bir çok ülkeler uçak kaçırma olaylarının Birleşmiş Milletlerde bir karara bağlanması teşebbüsüne girişmişlerdir. Şüphesiz bu çeşit anlaşma görüşmelerinin başarı ile sonuçlanması uçaklarının kaçırılabilceği bütün memleketlerin mutabakatı ile sağlanabilir. Küba hadi uçak kaçırılmalardan bizar olmuştur. Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa, Amerika ile anlaşmaya varabileceklerini ifade etmiştir. Bununla beraber Küba yalnız uçak kaçırmağa matuf bir arlaşmaya girmek taraflısı değildir.

Yukarıdaki bilgiler gereğince uçak kaçırma olaylarının gittikçe artan vahameti karşısında bir kanunla Türk Devletinin bundan böyle adam öldürme ile sonuçlanan olay faillerini siyasi suçlu saymayacağını Dünya Kamu oyuna bildirmelidir. Halen Devlet Başkanlarına (daha fazla siyasi nitelik taşımalarına rağmen) suikast olaylarının siyasi suç sayılmayacağı, suçlunun geri verileceği yolunda 1854 tarihinden beri uygulanan ve hukuk ilminde, on

ilk defa ortaya atan millete izafeten "Belçika şartı" diye anılan ve memleketimizin bütün anlaşmalarında tekrarlanan kural karşısında, "yaşama hakkı" bakımından sifata göre fark düşünölemeyeceği gerekçesi ile, yine hukuk ilminde "Türk Şartı" olarak kayda geçebilecek bir kuralın Türkiye Büyük Millet Meclisince tesbiti cihetine gidilmesi isabetli mütalâa edilmektedir.

Yönetim Kurulumuzun ~~karanı~~ uyarınca durumu yüksek takdirlerinize sunar, bu konudaki çalışmalara Birliğimizin katılmağa amade olduğunu saygı ile arz ederim.

Türkiye Barolar Birliği  
Başkanı  
Av. Faruk Erem

N O TGİRİŞ :

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değiştirilmesi yolunda Bakanlığınızca son hazırlıkları yapılan tasarıda Devlet Memurlarının yedi sınıfa ayrıldığı; meslek sınıfları arasında "mühendis, mimar ve teknikerlerin" (teknik hizmetler sınıfı); doktor, aczacı ve veterinerlerin (sağlık hizmetleri sınıfı); serbest çalışma olanakları bulunmayan din adamları ile öğretmenler ve polis görevlilerinin de ayrı sınıflar halinde düzenlendiği halde avukatlığın bir meslek kabul edilmediği ve mesleki faaliyetleri sebebiyle hak sahibi oldukları avukatlık ücretinden yoksun bırakılmak istendikleri öğrenilmiş, Birlik Mukayyet Avukatlar Komisyonunca Bakanlığınız yetkilileriyle yapılan temaslarda tasarinin öğrenilen şekilde hazırlandığı hakkında kesin kanaate varılmıştır.

AVUKATLIK MESLEĞİ VE ÖNEMİ :TARİHÇE :

Malûmları olduğu üzere, Roma hukuku yazılı hukukun esasını teşkil eder. Savanmaya büyük değer veren Roma Hukuku içinde önceleri gelişmiş ve karşılıksız yapılan bir görev niteliğinde olan avukatlık, İmparatorluk devri başlarında bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avukat kelimesi, lâtincede "Advocatus" kelimesinden gelmekte olup, danışılan, yardım istenilen, savunan ve hak arayan manalarına gelmektedir. Savunma ve danışma mesleği olarak avukatlık M.Ö.V.inci yüzyıldanberi bağımsız bir adalet hizmetidir.

Memleketimizde avukatlık ilk defa 13 Ağustos.1873 tarihli kararnamede meslek olarak kabul edilmiştir. 1876 tarihinde "mehakimi nizamiye" ile ilk baro teşkil edilmiş ve avukatlar bu kuruluşa bağlanmıştır. 1908 yılında mahamiler kanunu hazırlanarak Birinci Cihan harbi dolayısıyla ancak 3 Nisan 1924 tarihinde kanunlaşmıştır. Bu kanun 1926 yılında 708 sayılı kanunla değiştirilerek Avukatlık Kanunu adını almış ve "mehami" de "avukat" olarak anılmıştır. 1 Aralık 1938 tarihinde yürürlüğe giren 3499 sayılı Avukatlık Kanunu da yerini 19 Mart 1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa bırakmıştır.

KAMU KURULUŞLARINDA ÇALIŞAN AVUKATLARIN AYRI BİR MESLEK GRUBU OLARAK KABULÜ ZORUNLUĞU :

Bütün memleketlerde başlıca üç ana meslek grubunun varolduğu, bunların da avukatlık, doktorluk, mühendislik, bulunduğu malûmdur. Bu üç meslek sınıfından doktorluk, ve mühendislik, personel kanunu tasarısında ayrı meslek grupları halinde mütalâa edilmiş olduğu halde avukatlığın böyle bir



ayırırna tabi tutulmayarak genel idare hizmetleri arasına alınmasının, mesleğin mahiyeti ve özelliğiyle bağdaşmadığı açık bir hakikattir.

Şöyleki :

Avukatlık Kanununun 1 nci maddesinde avukatlığın, kamu hizmeti ve serbest bir meslek olduğu; Avukatın görevini yerine getirmede bağımsız bulunduğu sarahatle belirtilmiştir. Mesleğin amacı, Kanunun 2 nci maddesinde, hukukî münasebetlerin düzenlenmesine, her türlü hukukî mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesine ve genellikle hukuk kurallarının tam olarak uygulanması hususunda yargı organları ve hakemlerle resmî ve özel kurul ve kurumlara yardım etmektir şeklinde tesbit edilmiştir.

Başta Devlet olmak üzere kamu kuruluşları, yönetimde hukukun üstünlüğü ilkesi icabından da olarak mezkûr 2 nci maddede sayılan iş ve hizmetlerin miktar ve hacminin sınırlı olduğu dönemlerde, serbest avukatları tevkil etmek veya mukaveleli aylık ücretle serbest avukat kullanmak şeklinde cereyan etmiştir. Ancak, Memleketimizin nüfus artışı ile birlikte gelişen sosyal ve ekonomik hayatı birçok hukukî mesele, uyuşmazlık ve davaların ortaya çıkmasına yol açmış bur gerçekten hareket eden kanun vazılı yeni bir sisteme yönelmek zorunluğunu duymuştur. Kayıtlı avukat istihdamı bu zaruretden doğmuştur. Nitekim devlet davalarının takibi usullerine dair olan 4353 sayılı kanunu değiştiren 5797 sayılı kanunun gerekçesinde "memleketimizde fert ile devlet arasındaki ihtilâf ve davaların dünyanın hiçbir yerinde bulunmayacak kadar çok olması, bunları azaltmanın veya kaldırmanın kısa zaman içinde hatta 5-10 yılda dahi mümkün bulunmaması, bu bakımdan her dava için hariçten avukat bulup işi ona vermenin mümkün olduğu kabul edilse bile, bunun hazineye tahmil edeceği külfetin karşılanmasının çok müşkül olacağı" belirtilmek suretile bu tarz istihdam nedeni açıklanmıştır. İl Özel İdareleri, Belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ile kanunla kurulu kurum ve teşekküllerde de aynı uygulamaya geçilmiş olmasının nedeni budur.

Çalışmasını kayıtlı avukat olarak bulunduğu kuruluşa hasreden avukatların, bu bağlantı ile mesleki niteliklerini kaybedeceği düşünülemez.

Avukatın, onu genel memur kategorisinden ayıran en önemli vasfı görevin ifasındaki bağımsızlığıdır. Davaların açılması şahsî mütalâasına bağlı olan avukat, kendisine tevdi olunan hukukî sorunu veya davayı sadece vicdanına, hukukî bilgi ve tecrübesine ve mesleki kabiliyetine göre tam bir bağımsızlık içinde değerlendirir ve takip eder. Görevinin ifası sırasında, hakkın koruyucusu, kendisine sır, namus, mal ve can teslim edilen bir meslek adamı olmanın bilinci içerisinde sadece vicdanına ve kanununa karşı sorumluluk taşır. Böylesine önemli bir görevi yüklenmiş bulunan avukatların, Anaya-

sanın 122 ve müteakip maddelerinde kamu kurumu niteliğinde ve özgür meslek kuruluşları olarak tanımlanan barolara bağlı olarak yürüttükleri ve insanlık tarihi kadar eski olan savunma mesleklerinin bu açıdan değerlendirilmesi bu hizmetin bir meslek sınıfı olup, olmayacağını değil mesleklerin en kadimi, en vakuru olduğunun teslimi üzerinde durulması gerekir. Bu haliyle genel idare hizmetlerinde avukatın idareî ve icrai hiç bir fonksiyonu yoktur. O halde kamu sektörü avukatlığını genel idare hizmetleri bünyesinde mütalâa çabasının hukukî ve fiilîhiç bir nedeni bulunmamaktadır. Zira bu tip hizmetlerde hiyerarşik bir durum vardır. Yürütme organının ajanı sıfatıyla görevin ifasında memurun bağımsızlığından söz edilemez. Avukatla idare arasındaki münasebette ise hiyerarşik ilişki yerine, temsil ve vekâlet münasebeti vardır. Avukat için mukayyet olmak sadece hariçten iş alamamaktan ibarettir. Mukayyet olarak hizmet görmekte olmalarına rağmen disiplin soruşturması bakımından çalıştıkları yerin barosuna da bağlı bulunmaları ve Hazine avukatları dışındaki diğer kamu kuruluşları avukatlarının Baroya kaydolup mahkemelere vekâletname ibraz etme zorunluğu, idare ile avukat arasındaki münasebetin memuriyet münasebetinden evvel temsil ve vekâlet münasebeti olduğunu kesinlikle belirtir.

Bütün bu nedenlerle, kamu sektörü avukatlarının genel idare hizmetleri sınıfı içerisine alınmasının, gerek hizmetin mahiyeti ve gerekse personel sınıflandırması esasları ile kabili telif olmayacak ve müstakil bir sınıf olarak teşkilâtlandırılmaları zorunlu bulunacaktır.

#### MESLEKİ HAK OLARAK AVUKATLIK ÜCRETİ:

Personel reformu hazırlıklarında mukayyet avukatları ilgilendiren bir diğer konu da avukatlık ücretinin ( t e k ü c r e t ) esasından hareketle tamamen kaldırılmak istenmesidir.

Avukatlık ücretine karşı ileri sürülen görüşleri karşılayabilmek için önce onun mahiyetini açıklamak gerekir.

Avukatlık Kanununa göre, ücret sözleşmesi ile tesbit olunan avukatlık ücreti avukatın vekâlet hizmetine karşılık olan meblâğı ifade eder. Aynı Kanunun 164 ncü maddesi hükmü gereğince, mahkemelerce tarifeye dayandırılarak karşı tarafa yüklenecek avukatlık ücreti de ayrıca avukata aittir.

Görülüyor ki, Avukatlık Kanunu serbest avukatlar için iki çeşit ücret öngörmüştür. Bınlardan biri müvekkilden vekâlet hizmetine karşılık alınan ücrettir. Diğer mahkemelerce davanın kazanılması halinde hükmedilen ücrettir.

Serbest avukatın ücret sözleşmesi ile tesbit edilen ücreti kendisine tevdi olunan işin karşılığı olduğu gibi mukayyet avukata maaş ücret şeklinde ödenen meblâğ da keza kendisine tevdi olunan iş ve hizmetin mukabilidir

Anayasa Mahkemesi de 28.12.1968 tarih ve E.1968/10, K.1968/66 sayılı kararında Hazine Avukatlığı görevine atanmaları serbest hayattaki kazançlarından vazgeçirecek, onların serbest çalışma eğilimlerini önliyecek nitelikte bir ücret sisteminin kabulünde zorunluk olduğunu belirtmiş bulunmaktadır. Hazine avukatları ile ilgili bu dava sebebiyle belirtilen bu görüşlerin mukayyet statüde çalışan diğer avukatlar için aynen varit olduğunu izaha muhtaç değildir. Buna göre avukatların ayrı bir meslek grubu olarak sınıflandırılmalarında ücret baremlerininin bu esaslar çerçevesinde tesbiti gerekecektir.

Avukatlık Kanununda derpiş olunan ve mahkemelerce davayı kazanan taraf için takdir ve hükmolunan avukatlık ücreti ise tamamen farklı bir mahiyet taşımaktadır. Evvelâ, davanın kazanılması şartına bağlı olarak hükmolunun bu ücretin Avukata bırakılması memleketimizde kırkı yıldır devam edegelen bir uygulama konusudur.

TBMM. Devlet davalarını takip eden avukata ödenecek avukatlık ücretlerinin mahkemelerce takdir ve hasımlardan tahsilini müteakip tediyesi cihetine gidilmesi halinde, davaların ehemmiyet ve ciddiyetle takip edilerek Devlet lehine sonuçlandırılmasını tahtı temine alan ve dolayısıyla ifa edeceği meslekî görevde avukatı başarıya götüren T e ş v i k u n s u r u olduğunu saraheten ifade ve kabul etmiştir. (TBMM ne ait Zabıt Ceridesi Devre 3-Cilt 7,8, 9-76 sıra numaralı Encümen Mazbataları)

Yıllarca devam eden tatbikatın da bu lüzumu teyid ettiği bir vakiadır. Nitekim, Sosyal Sigortalar Kurumunda Avukatlık ücretinin verildiği devrelerdeki prim tahsilâtının verilmediği devrelere nazaran çok yüksek olduğunu tesbit eden Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu raporu, avukatlık ücreti müessesesinde T e ş v i k u n s u r u'nun önemli bir yer iştigat ettiğini göstermektedir.

Avukatlık ücreti hakkındaki 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Kanun 1965 yılında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu tasarısı ile kaldırılmak istenmiş ise de, yine TBMM bu Kanunun 146 ncı maddesine 1389 sayılı Kanunun mahfuziyetine dair bir fıkra eklemek suretiyle aynı görüşü muhafaza etmekte bulunduğunu açıkca göstermiştir.

Avukatlık Kanununa göre, mahkemece takdir olunan avukatlık ücreti prensip itibarıyla avukata aittir.

İdarelerce bütçelerden yapılan ödemeler ise tamamen şekli bir muamelenin ifasından ibarettir. Filhakika, avukatlık ücretini davayı kaybeden taraf ödemekte olduğundan bunun idareler, tahsisatından bir gider olarak kabulü mümkün değildir. Hal böyle olunca, aslında 7244 sayılı Kanunla birinci derece Devlet Memuru aylığının %60'ı ile sınırlandırılmış bulunan avukatlık ücretinin, ek görev ücreti, vekâlet maaşı, fazla mesai ücreti,

tazminat ve ödenek gibi ek ücretlerle aynı grupta mütalâası, hem onun mahiyetine hem de doğuş sebebine aykırı düşer.

Netice itibarıyla iki grupta izahına çalıştığımız esaslar muvacehesinde teknik elemanlar ve sağlık mensupları gibi avukatların da ayrı bir meslek grubu olarak sınıflandırılması ve bu sınıflandırmada mesleğin doğal icablarından olan hakların da muhafazası zorunlu bulunmaktadır.

20.5.1970

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'in Personel Kanunu ile ilgili bildirisi :

Büyük bir gizlilik içersinde dolayısıyla, demokratik tutumun gerektirdiği açıklık zorunluğu savsaklanarak, hazırlıkları tamamlanan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu değişiklik tasarısı, Adalet mensuplarında haklı tepkilere yol açmıştır. Türkiye Barolar Birliği bunu kamu oyuna arz etmekle kendini görevli saymaktadır.

Tasarıda Yargıtay ve Danıştay Daire Başkanları 1.dereceye lââyık görülmedikleri halde Yargı Organı niteliğinde bulunmayan bu dereceye getirilmiş, Yargıtay ve Danıştay üyeleriyle Hâkimlere 1.dereceye kadar yükselme imkânı verilmediği halde, bazı bakanlık mensupları ve diğer bazı idarî memurlar 1.dereceye sokulmuşlardır. Savcılara verilmeyen 1.derece Sayıştay Baş Savcısına kolaylıkla verilmiştir. Hâkimler Anayasa'nın 134.maddesi emrine rağmen ödenekten yoksun bırakılmışlardır.

"Hâkimlerin aylıkta farklılığı bir Anayasa hükmüdür" Aylıklarda eşitlik ölçüsü, hakimlere uygulanamaz. Zira, Anayasamız hâkimleri pek üstün bir görevde saymış, farkın mevcut olmasını ve bu üstünlüğün de daima devamını emretmiştir. Bu her demokratik memlekette kabul edilmiş bir Anayasa kuralıdır, bundan vazgeçilemez.

Türk Milleti adına hüküm veren bağımsız yargı organlarında çok ağır çalışma şartları içinde bulunan Hâkimlere, Savcılara değerleriyle oranlı yerin verilmediği tasarıda, Adaletin vazgeçilmez unsurunu teşkil eden avukatlık mesleği de küçük düşürülmüştür.

Sözde ayrı bir meslek sınıfı haline getirilen avukatlara ilk dört dereceye yükselme imkânı verilmemiştir. Muhakemat Genel Müdürlüğü ve Bakanlık Hukuk Müşavirlikleri kadrolarına atanan avukatların ilk dört dereceye girmesi tasarınının 36.maddesine göre Genel İdare Hizmetleri sınıfında da mümkün olduğundan, Avukatlık mesleğinin ayrı sınıf olarak gösterilmesi hiç bir yarar sağlamamıştır.

Avukatlık mesleğinin Hukuk Fakültesinden sonra birbuçuk yıllık staj ve imtahanla kazanıldığı nazara alınmayara, lisans öğreniminden sonraki staj süresini ihtisas kabul etmeyen tasarı Genel Prensibine göre 9.dereceden başlatılması gerektiği halde avukatların 10.dereceden göreve alınmalarını kabul etmiştir; 657 sayılı Kanununun 88.maddesini değiştiren tasarınının 40.mad-

desinde, ikinci görev verilecek olan kamu hizmetlileri eski metnin (c) fıkrasındaki, il, ilçe ve bucaklarda bulunan Belediye avukatlıkları çıkarılmak suretile tespit edilmiş ve yalnız avukatların ikinci görev alma imkânı ortadan kaldırılarak hiçbir gerekçe de gösterilmemiştir.

Avukatlık ücretinin kaldırılması ile ilgili olarak gerekçede yazılı olanlar haksız, yanlış ve küçültücüdür.

Yükledikleri sorumluluk, feci çalışma şartları bakımından adil bir seviyeye getirilmesi gerekli, Hâkimler ve Savcılar dışında kalan, adliye memurlarına da tasarı hiç bir şey getirmemiştir. Bu hizmetlerin ne olduğunu takdir edememiş olmak bir kusurdur.

Anayasaya göre bağımsız yargı organı olan mahkemelerde Türk Milleti adına yargı hakkını kullanan hâkimlere, savcı ve avukatlara, adliye mensuplarına lââyık oldukları değeri ve yeri vermeyen Personel Kanunu tasarisinin bu şekliyle yasama meclislerinde kanunlaşamayacağına Türkiye Barolar Birliği inanmaktadır.

Adalet kavramının anlaşılmasına karşı çıkan idari tutum ve telkinleri red etmek gereklidir.

Sosyal hukuk devletinin bir türlü anlaşılammış olmasının, her yönü ile, balgesini teşkil eden bu tasarı, Anayasanın gereği değil, gerilemesidir.

Bu inancımızı Kamu oyuna, Senatör ve Milletvekillerimize saygı ile duyurur ve ilgilileri uyarırız.

Türkiye Barolar Birliği

Başkan

Av. Faruk Erem

21.5.1970

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ  
VE  
DEVLET AVUKATLARI SENDİKASI'NIN

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun uygulanmasını teminen  
bu Kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna  
bazı maddeler eklenmesine ve bu kanunun kapsamı  
dışında kalan kamu personelinin aylık ve  
ücretlerine dair Kanun tasarısına ilişkin  
MÜŞTEREK GÖRÜŞ ve DİLEKLERİ

Sayın Milletvekilleri ve Senatörler'e

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun uygulanmasını teminen bu kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bazı maddeler eklenmesine ve bu Kanunun kapsamı dışında kalan kamu personelinin aylık ve ücretlerine dair Kanun tasarısı Türkiye Barolar Birliği ve Devlet Avukatları Sendikası'na tetkik olunmuş ve aşağıdaki hususların Sayın Milletvekili ve Senatörlere duyurulması müştereken kararlaştırılmıştır.

Genellikle :

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun uygulama alanına girebilmesi için yapılması zorunlu olan tadillere ait tasarının, idari reform için gerekli yenilikleri ve ileri düşünceleri kapsıyacağı ve böylece Devlet çarkının arzu edilen düzen içersinde işlemlerini sağlayacağı ümidi yaygın idi. Tasarının hazırlanmasının belirli menşeden gelen bir ekibe bırakılmış ve çalışmaların ihtisasın imkânlarından ve ilgili kurumların görüşlerinden uzak kalınarak büyük bir gizlilik içersinde yürütülmüş olması beslenen ümidin kısmen yetirilmesine sebep olmuş ise de yine objektif kriterlerden hareketle konuya çözüm getirileceği beklenilmekteydi. Oysa ki ana hatlarıyla kamu oyuna açıklanan tasarının, bütünüyle araştırıcı bir açıdan tetkik olduğunda yaratılan iyi düşünce ve ümitleri büyük nisbette bertaraf ettiği görülmektedir.

Şöyleki :

a) Getirilen hükümler belirli ve tartışmaya yol açmayacak prensiplere dayandırılmıştır. İntibakta, bir kısım personel için fiilen alınan

maaş esas alındığı halde, diğerleri için emekliye esas maaşın veya kadro maaşının esas alınmasında olduğu gibi... (Tasarı Md.: Ek geçici 7)

b) Hizmetlerinin mahiyeti itibariyle belirli kademelerdeki personelle hiç bir şekilde ilgi ve ayniyet bulunmamasına rağmen, belirli hizmetleri ifa eden veya belirli menşelerden gelen personele aynı imkânlar tanınmış ve böylece hizmetin üstünlüğü ve Devlet için değeri ilkesinden uzak kalmıştır. Örneğin, tasarının 36 ncı maddesinin genel idare hizmetleri sınıfında 1,2,3,4 derecelere yükselebileceklerin gösterilmesinde olduğu gibi....

c) Tasarı bütün personeli özellikle az maaşlı olanları geniş maddi olanaklara kavuşturacağı şeklinde kamu efkârına takdim edildiği halde, taban göstergesinin tesbitinde asgari işçi ücreti dahi dikkate alınmamış ve böylece az maaşlı personelin mağduriyeti yoluna gidilmekten çekinilmemiştir.

d) Bir kısım personel çeşitli etkenlerle yaygın bir şekilde birinci sınıf Devlet memuru için tesbit edilen birinci dereceye yerleştirilirken yüksek yargı mercii üyelerinden dahi bu imkân esirgenmiştir. (Tasarı Md. ek geçici 7)

e) Tasarının hazırlanmasında yan ödemelere imkân vermemek şeklinde bir prensipten hareket edildiği müteaddit defalar beyan ve ifade olunduğu ve bu esastan hareketle Anayasa'dan varlığını alan hâkim ödeneği dahi kaldırıldığı halde, bazı sınıf ve guruplar için bu prensipten rahatlıkla vazgeçilmiş ek ödemeye müstehak hüyük dereceli guruplar ihdas edilmiştir. Genel idare hizmetleri sınıfında 1. 2. 2. ve 4. derecelerde hizmet veren bazı personele 1000 + 200 göstergesinin uygulanmasına imkân verilmesinde olduğu gibi ... (Tasarı Md.14 ve Ek geçici 7)

f) Sınıfların teşkilinde birleşik yetiştirme ve mesleki nitelik kıstası ihmal olunmuş şahsi endişe veya guruplara duyulan sempati sınıfların ihdasında ve sınıf içerisinde hakların tesbitinde ön plânda tutulmuştur. Örneğin, Devlet sektöründe hizmet veren serbest çalışma olanağına sahip meslek guruplarının ayrı sınıflar teşkil etmesi esası benimsendiği halde, Devlet avukatlarından başlangıçta bu imkân esirgenmiş ve onlar Genel İdare hizmetleri sınıfına ithal olunmak suretiyle mesleki nitelik ve özelliklerinin ihmali cihetine gidilmiş, ancak yapılan kesif gayret ve teşebbüsler sonunda ayrı bir sınıf olarak tasarıya ithal olunmuşlar ise de, sınıf içerisinde haklarının tesbitinde diğer sınıf ve guruplara nazaran aşağıda arz edileceği şekilde olanaksız kılınmaları ön plâna alınmıştır.

#### AVUKATLIK HİZMETLERİ SINIFI :

Yukarıda belirtildiği veçhile Devlet kesiminde çalışan avukatlar yapılan teşebbüsler sonucunda, tasarıda ayrı bir sınıf olarak guruplandırılmışlardır.



Ancak sınıflandırmada tamamen olumsuz bir yol tutulmuş mesleğin nitelik, özellik, Devlet için taşıdığı önem ve hatta mesleğin haysiyeti ile bağdaşmayan bir zihniyet içerisinde hükümler getirilmiştir.

Ezcümle :

a) Tasarının 9 ncu maddesiyle ihdas edilen avukatlık hizmetleri sınıfının diğer meslek sınıflarından ayrılacak odacı ve mübaşirler gibi müteferrik müstahdemlerin toplandığı yardımcı hizmetler sınıfından sonraki bir sıraya konulması, mesleğin haysiyet ve itibarını zedeleyen bir tutumu ifade etmekte ve evveleminde bu hususun 4 üncü sıraya alınmak suretiyle tashihi zorunlu bulunmaktadır.

b) Tasarının 9.Kanununun 36 ncu maddesinde her ne kadar avukatlık hizmetleri sınıfına girecek avukatların 10 ncu dereceden başlayarak 1 nci dereceye kadar yükselcekleri hükmü getirilmiş ise de, maddenin üçüncü fıkrasında "gösterge tablosunun 1, 2,3, 4.derecelerine yükselbilmek için Muhakemat Genel Müdürlüğü, Bakanlık Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Müdürlüğü ünvanlarına tahsis edilmiş kadrolara tayin edilmiş olmak şarttır" denilmek suretiyle tanınan imkânın derhal büyük nisbette kısıtlanması yoluna gidilmiştir.

Oysaki: Aynı maddede yer alan diğer serbest meslek sınıfları olan teknik hizmetler ve sağlık hizmetleri sınıfı mensupları için birinci dereceye kadar yükselmeleri bahsinde hiç bir tahdit konulmamış, sırf serbest meslek mensubu olmaları kâfi sayılmıştır. Avukatlar için ise serbest meslek mensubu olma vasfı kâfi görülememiş, 4 ilâ 1. dereceye yükselbilmeleri pek mahdut idari görevlere atanmaları şartına bağlanmıştır. Böylece bir avukatın Devlet hizmetindeki mesleki hayatı 5 inci derece ile kesin olarak sınırlandırılmıştır.

B<sub>1</sub> şeklindeki bir sınırlandırmadan maksat nedir ?

Tasarıda hiç bir kayda tabi olmaksızın, bir lise mezununa bütün sınıflarda 6 ncı dereceye, bir ortaokul öğretmenine 3 ncü dereceye ve nihayet bir ilkokul öğretmenine 5 inci dereceye kadar yükselme imkânı verilirken Avukatların doktor ve mühendis gibi diğer serbest meslek furuplarından ayrılarak, yukarıda sayılanlarla aynı veya daha aşağıda bir statüye tabi kılınmak istenmesi ya avukatlık hizmetinin küçümsendiğini veya tasarıyı hazırlayanların bu meslek gurubuna karşı başka nedenlerle bir ön yargı ile hareket ettiklerini ifade eder.

Diğer yönden, daha evvel tetkik imkânı elde edilen ilk tasarıda 36 ncı maddenin son bölümünün "b" fıkrasında "tıpta uzmanlık belgesi alanlarla diğer öğrenim dallarında doktora yapanlara ve stajını başarı ile tamamlayarak avukat sıfatını kazananlara bir derece yükselmesi uygulanır" şeklinde bir hükmün varlığı tesbit olunmuştur. Buna rağmen son anda tasarıdaki avukatlara ilişkin kısım çıkarılmış olması ve taban göstergesinin tesbitinde de bu

hususun dikkate alınmamış bulunması yukarıda işaret edilen zihniyetin açık bir ifadesi olarak kabul edilmelidir.

Siz Sayın Üyelere avukatlık mesleğinin önemi ve Devlet için taşıdığı değer üzerinde uzun boylu izahlarda bulunmaya lüzum görmüyoruz. Ancak teessürle ifade edelim ki bu meslek tasarıda geniş ölçüde küçük düşürülmüş, önemsenmemiş ve meslek mensuplarının hakları aşağıda temas edileceği şekilde de ihlâl olunmuştur. Bu nedenle avukatlık hizmetleri sınıfının statüsünün asgari ona emsal diğer serbest meslek sınıflarıyla hemahenk olarak tesbiti için ilişik değişik metin takdim olunmuştur. (Ek:1)

c) Tasarının 40, Kanununun 88 inci maddesinde yapılan değişikliklerle, il, ilçe ve bucaklar belediyelerinin avukatlık hizmetlerini kamu sektörüne avukatlarına ek görev olarak yaptırabilmeleri imkânı bertaraf edilmiştir. Halbuki diğer meslek sınıflarında buna muvazi haklar ipka edilmiş bulunmaktadır. Kanunda bu imkân verilirken maddi olanakları yetersiz olan belediyelerin avukatlık hizmetlerinden yoksun kılınmamalı öngörüldüğü halde, avukatlara tanınan imkânları bertaraf edebilmek çabası uğruna belediyelerin hizmetlerinin aksatılmasından dahi çekinilmemiştir. Bu husus tasarının hazırlanmasında Avukatlık mesleğine matuf zihniyeti belirtmek bakımından buraya dercedilmiştir.

d) Tasarının, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 146.maddesini değiştiren 49. maddesi ile, Devlet Memurlarına, bu kanunla sağlanan haklar dışında ücret ödenemeyeceği ve hiç bir menfaat sağlanamayacağı esası, eski hükme paralel olarak tesbit edilmiş, ancak, 146ncı maddenin ikinci fıkrasında "10.2.1929 tarih ve 1389 sayılı Devlet davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki kanun hükümleri saklıdır" yolunda yer alan hüküm kaldırılmıştır.

Başta devlet olmak üzere kamu idare ve müesseseleri avukatlarına mahkeme kararına tevfikân tahsil edilmiş bulunan avukatlık ücreti 10/12/1929 tarih ve 1389 sayılı kanun hükümlerine göre ödenmektedir. Avukatlık ücreti kamu idare ve müesseselerinin yargı mercilerinde temsil olunması sonucu kazanılan bir davada hasımdan tahsiline hükmedilen ve avukatın tamamen mesleki faaliyetinin karşılığı olan bir meblâğı ifade eder. Mahkemece hükmedilmesi ve avukat ödenmesi davanın kazanılmasına bağlıdır. Davanın kazanılmasında avukatın rolünü izaha lüzum yoktur. Bu halde, sadece avukatın kâfi bilgi ve tecrübe ile mücehhez bulunması yeterli sayılamaz. Avukatı normal çalışma sınırları dışında üstün çalışmaya, cehd ve gayrete sevkeden mesleki kabiliyetinin davanın tasiminde müessir olduğu ve bunda maddi ve manevi faktörlerin rol oynamadığı bir gerçektir.

Avukatın mesleki başarısının sonucundan manen elde edeceği kazanç şüphesiz şevk ve gayretlerinin artması istikametinde olacaktır. Avukatı da-

vanın takibinde maddi yararlılardan uzak görmek ve tutmak eşyanın tabiatına aykırı düğër, başka bir deyimle davanın takibinde avukattan normal görev ölçüleri içinde beklenemeyecek seviyede üstün gayret gösterilmesinin maddi bir seveseri olmalıdır ki, avukat bunu gösterebilir. Bundan asıl yararlanacak şüphesiz avukatın temsil ettiği idaredir. İdare böyle bir üstün gayretten kendini müstağni addedemez. Netekim kendisinden önceki 28 Mayıs 1928 tarihli kanunu yürürlükten kaldırmak suretiyle yürürlüğe girmiş bulunan 10 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Devlet davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki kanunun 40 yılı aşan uygulanmasında yasama ve yürütme organlarına hep aynı düşünce hakim olmuş ,avukatlık ücretinin davaların takibinde teşvik unsuru olduğu kesin olarak belirtilmiştir.

657 sayılı Kanunun kabulü sırasında TBMM.146 ncı maddeye avukatlık ücretinin saklı bulunduğu dair bir fıkra eklemiştir. Meclis bu tasarrufu ile 40 yıllık tatbikatı devam ettirmek ve böylece, genel olarak memurlara aylıkları dışında ek ödeme yapılmaması yolunda konulan esasın istisnası olmak üzere avukatlık ücretini mahfuz tutmak hususundaki iradesini bir kere daha ortaya koymuştur. Hal böyle iken, aradan beş yıl dahi geçmeden yasama organının bu tasarrufuna karşı çıkmanın objektif bir sebebi gösterilemez.

1389 sayılı kanunun hükümet teklifine ekli gerekçe ve Bütçe Encümeni mazbatalarında bu görüşe yer verilmiştir. (TBMM ne ait Zabıt Ceridesinin Devre 3, cilt 7,8,9,76 sıra numaralı Encümen mazbataları).

Bu konuda verilebilecek kayda şayan bir diğeri misal Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun Sosyal Sigortalar Kurumu hakkında vermiş olduğu rapordur. Bu rapor ile tesbit olduğuna göre, Kurum avukatlarına avukatlık ücreti ödenmediği devrede prim tahsilâtı hissedilir şekilde azalmıştır. Halbuki avukatlık ücretinin mevcut olduğu dönemde bu tahsilât fevkâlâde yüksek seviyede görülmüştür. Bu durumun avukatın görevini ihmali manasına alınamayacağı aşikârdır. Avukatlık öyle bir mesleki hizmettir ki, bu hizmette görev sınırlarını aşan çalışma gerekliliği tabii bir baldır. İşte bunu temin edecek olan amillerden biri de sırf takip olunan dava ile ilgili ve onun kazanılmasında müstahak olunan ücretin belli bir oranda avukata barakılmasıdır.

Burada, gerekçede yer alan bazı mütalâalar üzerine dikkati çekmek isteriz. Gerekçede "... uygulamada dava konusu olayların incelenmesinde ve takibinde ve hattâ savunmaların yazılmasında büyük emeği geçen kamu personeline ise herhangi bir ödeme yapılmamaktadır..." denilmektedir. Bir kere savunmaların yazılması hususunda kamu personeline atfedilen mesai sadece idari davalardaki çalışmalara münhasır olup, kamu personelinin bu tarz çalışması dahi avukatın kontrolüne tabi bulunmaktadır. Kaldı ki, avukat olmayan bir kamu personelini maddi vakıa dışında hukuki meselelerde de yetkili

görmek ciddi bir esasa dayandırılmaz.

Diğer taraftan, gerekçede "... Devlet aliyhine sonuçlanan davalar dolayısıyla hükme bağlanan vekâlet ücretlerinin bütçeye konulan ödeneklerden karşılanmakta olduğu" yolunda yer alan mütalâa ile ileri sürülmek istenilen fikrin gerçek nedenini anlamak güçtür. Fikrin esası, kaybedilen davalarda ödenen avukatlık ücreti ödemelerini kazanılan davalardakilerle karşılamak ise, bundan daha indi bir görüş tasavvur edilemez. Filhakika basit bir gerçektir ki, davanın kaybedilmesi idarenin haksızlığının sübutu demektir. Bunda avukatın dahil olduğu takdirde, onun sorumluluğuna ait kâfi müeyyide mevzuatta mevcuttur. Bu itibarla, kazanılan-kaybedilen davalar ayrımı yapılarak bir denge sonucuna varılması, mesleki esaslarla bağdaşamaz.

Bütün bunların dışında, bütçe mülâhazaları ile ileri sürülen görüşlerde de isabet yoktur. Zira, davayı kaybeden taraftan tahsil olunan avukatlık ücreti tediyesini bir bütçe ödemesi olarak nitelendirmek, bu ücretin menşei itibariyle mümkün değildir.

Tasarıda bu maksatla yapılan değişikliği gösteren metin ilişikte takdin olunmuştur (Ek:2)

e) Tasarının intibaka müteallik hükümlerine gelince, Ek geçici 2 nci maddenin (a) bendinde bidayette 1,2,3 ve 4 üncü dereceye intibak bakımındanvaki takyidat yalnızca genel idare ve din hizmetleri sınıfı için öngörülmüşken bir çıkıntı ile Avukatlık hizmetleri sınıfı da, diğer meslek sınıfları hilâfına mezkûr takyit bünyesine alınmış ve böylece 2000, 1750,1500 1250 lira maaşlı avukatların, normal intibak düzeninde 1100 lira maaşlılara ait bulunan 5 inci derecede toplanmalarında müncer olacak tedvin tarzından çekinilmemiştir. Avukatlık hizmetini değerlendirmede bu kadar menfi davranış içerisinde olan hazırlayıcı heyet aynı maddenin (e) fıkrasında "derece aylığı ile müktesep hakları olan derece aylığı arasındaki farkı tazminat olarak veya diğer suretle alanlar buldukları kadronun muadili derecenin ilk kademesine intibak ettirilirlen" şeklindeki hükümlerle, farkı maaş değil tazminat olarak ödenen bir meblâğı, intibakta esas almakta bir sakınca bulunmamıştır ve böylece çoklukla belirli menşeli personelin yararlandırıldığı bu düzen adeta onlar için müktesep hak olarak mütalâa edilmiştir.

Bu nedenlerle Avukatlık Hizmetleri Sınıfının diğer serbest meslek sınıflarında olduğu gibi fiilen alınan kardo maaşları ile intibaklarını sağlamak maksadiyle, madde metnine sonradan ithal edildiği yukarıda arzolan "ve avukatlık hizmetleri" deyiminin metinden çıkarılması suretiyle hazırlanan değişik metin ekte sunulmuştur. (Ek:3)

f) Aynı maddenin (d) bendinde "istisna ve ihtisas mevkilerinde bulunanların (a) bendinin 2.fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, fiilen aldıkları kadro aylık ve ücret derecelerine eşit derecelere intibakları yapılır" denilmiştir. Buradaki saklılık, istisna ve ihtisas mevkilerinde bulunup da (a) bendinin konusunu teşkil eden genel idare ve din hizmetlileri sınıfına dahil bulunanlara ait ve münhasır bulunduğu halde, fıkranın tatbikatta yanlış ve hatta maksatlı olarak bir teşmil hükmü şeklinde uygulanmasına ve dolayısıyla çoğunlukla istisna mevkilerinde hizmet veren avukatların mağdur edilmesine imkân bırakmamak ve hükme açıklık vermek maksadıyla hakiki anlamına uygun olarak düzenlenen metin ekte takdim olunmuştur. (Ek:3)

Yukarıda belirtilen esaslar dairesinde tasarıda gerekli değişikliklerin yapılarak Avukatlık mesleği mensuplarının haklarının sağlanması hususunda himmet ve delâlet buyurulmasını arz ederiz.

Saygılarımızla,

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ  
BAŞKANI  
Avukat Faruk EREM

DEVLET AVUKATLARI  
SENDİKASI BAŞKANI  
Avukat İsmet BİLGİN

(EK: 1)

Madde 9- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin 8 numaralı Avukatlık Hizmetleri sınıfı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

4.- Avukatlık Hizmetleri Sınıfı :

Avukatlık ruhsatını haiz olarak bu kanunun kapsamına giren kurumlarda meslekleriyle ilgili görevleri Avukatlık Kanunu ve özel kanunlarına göre fiilen ifa eden avukatlar, Avukatlık hizmetleri sınıfını teşkil eder.

Bu sınıfı girecekler 9.derecenin ilk kademesinden işe başlarlar ve 1.derecenin son kademesine kadar yükselirler.

(EK: 2)

Madde 49- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 146.maddesini değiştiren metnin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Devlet memurlarına kanunların, tüzük ve yönetmeliklerin ve amirleri tayin ettiği görevler karşılığında (1.derece tutarının yıllık toplamının %30'unu geçmemek üzere özel kanunlarına göre ödenecek avukatlık ücreti hariç) bu kanunla sağlanan haklar dışında ücret ödenemez, hiç bir menfaat sağlanamaz.

(EK : 3 )

Ek Geçici Madde- 2 nin (a) ve (d) bendleri aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

a) Genel idare ve din hizmetleri sınıflarının 1, 2, 3, ve 4 ncü derecelerine intibak ettirileceklerin, bu dereceler için 36.maddede tesbit edilen ünvanları ihraz etmiş olmaları şarttır.

Bunlar dışında kalıp da halen bu sınıflarda 2000, 1750, 1500 ve 1250 liralık kardoralır işgal edenler, 5.dereceye dahil edilirler.

d) İstisna ve ihtisas mevkilerinde bulunanların, Genel İdare ve Din Hizmetlileri sınıflarına dahil olanları için (a) bendinin 2.fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, fiilen aldıkları kadro aylık veya ücret derecelerine eşit derecelere intibakları yapılır. Bu gibilere diğer memuriyetlere nakillerinde ve tahvillerinde müktesep hak teşkil etmemek üzere, intibak ettirildikleri derecenin ilk kademe aylığı kendileri için müktesep hak teşkil edinceye kadar verilmeye devam olunur.

## Sayın Senatör ve Milletvekillerine

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun uygulanmasını teminen bu kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair olan kanun tasarısına ilişkin müşterek görüş ve dilekelerimizi kapsayan 21/5/1970 günlü bildirimizde,

1.- Avukatlık sıfatının iktisabının Avukatlık Kanununa göre, Avukatlık stajının ikmali ile ruhsat istihsaline bağlı bulunduğu, bunun sağlanması için geçirilen zaman ve gösterilen çabanın dikkate alınarak dört sınıflı yüksek okul mezunları için tasarıda öngörülen 10 taban derecesinin Avukatlık hizmetleri sınıfı için en az dokuz olarak tesbitinin zorunlu olacağı belirtilmiş ve bu konuda gerekli değişikliğin yapılması Millet Meclisi Bütçe Plân Komisyonunda istirham olunmuştur.

Mezkûr Komisyon staj unsurunu dikkate almış ve ancak 9.dereceye matuf dilekelerimizi kabule şayan bulmayarak Avukatlık hizmetleri sınıfının 10 uncu derecenin 3 üncü kademesinden başlatılması esasını getirmiştir.

Bu kabul şeklini, avukatlık sıfatının iktisabı şartları ile kabiletelif bulmamış olmakla beraber, bu tasarrufu komisyonun sonradan bir kısım hizmet gurupları için bir derece terfihine hak kazandırıcı nitelikte saydığı bazı unsurlar muvacehesinde, Avukatlık mesleğinin özellik ve şartları ile de bağdaştırmak mümkün olamamıştır.

Şöyleki :

Tasarıda, 4 sınıflı yüksek okul mezunları için taban derecesi 10 olarak tesbit olunmuştur. Komisyonca tasarının 9 uncu maddenin 7 inci bendinde (e) fıkrası olarak son anda ilâva olunan bir fıkra ile, hesap uzmanları, Bankalar yeminli murakıpları, kaymakamlar ve maliye müfettişleri gibi hizmet guruplarına, hizmete girişte veya sonradan imtahan geçirmiş veya kursa tabi kılınmış olmalarını dikkate alarak bir derece terfih imkânı sağlanmıştır.

Kaymakamlık hizmet gurubunun maaşlı olarak kaymakamlık kursuna hesap uzmanları, bankalar yeminli murakıpları ve maliye müfettişlerinin bir muavinlik devresini müteakkip, yeterlik sınavına tabi kılındıkları bir vakıadır. Bu unsurlar dikkate alınarak bu hizmet guruplarına 1 derece yükselme imkânı verilirken avukatlık hizmetleri sınıfı için komisyonun ancak 10 uncu derecede 3 kademe ilerlemesini öngörmesi calibi dikkattir.

Oysaki,

a) Bu gibi, 1 derece yükselmeye lâayık görülen sözkonusu hizmet

gurubu mensupları 30 lira asli maaşla hizmete başlarlar iken, (tasarının eki gösterge tablosunda 11 inci dereceye tekabül eder) avukatlar en az 3 dereceden yukardan yani 50 lira asli maaşla hizmete alınırlar. (ki sözü edilen tablonun 8 inci derecesini ifade eder) Komisyon, şu açıklama muvacehesinde vaki tasarrufu ile bir gurup hizmet mensubuna iki derece birden yükselme imkânı verirken, Avukatlık hizmetleri mensuplarını üç derece aşağıya indirmek suretiyle onların bir nev'i tecziyesi yolunu seçmiştir.

b) Avukatlık sıfatı, 1136 sayılı Avukatlık Kanuna göre en az 1,5 yıl stajdan sonra geçirilecek başarılı bir avukatlık sınavı sonunda iktisap edilir. Bu devreyi avukat stajyeri Devletten veya sair bir yerden maaş veya ücret almadan kendi mali imkânları ile tamamlamak durumundadır. Buna karşılık kaymakamlık kursu maaşlıdır ve geçirilen süre hizmetlinin özlük haklarında dikkate alınır. Hesap Uzmanlığı, Bankalar Yeminli Murakıplığı, Maliye Müfettişliği yine maaşlı ve özlük haklarına sayılan bir muavinlik devresinden sonra bir yeterlik sınavını gerektirir. Bu sınavın geçirilmesi onları yetiştirme ve yetiştirilme konusunda Devletin bütün maddi ve manevi olanaklarına sahip kılar. (Diğer Devlet Memurlarından farklı imkânlarla Harice gönderilmek suretiyle master veya doktora imkânının sağlanmasında olduğu gibi). Şu durumda, geçirilen bir imtahan veya maaşlı bir kurs devresi, emsallerine göre 1 derece birden yükselmeğe hak kazandırırken, Avukatlık Hizmetleri Sınıfı mensuplarının da yetiştirme şartları ve serbest çalışabilme olanakları dikkate alındığında, en az 9 uncu derecede hizmete başlama imkânına sahip kılınmayı istemeleri en tabii hakları olur.

Netekim, daha evvel tetkik imkânı elde edilen ilk tasarıda, 9 uncu maddenin son bölümünün "b" fıkrasında "tıpta uzmanlık belgesi olanlarla diğer öğrenim dallarında doktora yapanlara ve stajını başarı ile tamamlayarak avukat sıfatını kazananlara bir derece yükselmesi uygulanır." şeklinde bir hüküm var olduğu halde sonradan metinden avukatlara ilişkin kısmın çıkarılmış olması da bu konudaki haklılığın tasarımı hazırlayanlarca da teslim edildiğini gösterir.

Bu nedenlerle Avukatlık Hizmetleri sınıfına ait tasarı maddesinin son fıkrasının hakkaniyete uygun bir şekil almasını temin edecek değişik metin ekte takdim olunmuştur (EK:1).

2.- Diğer taraftan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 146 ıncı maddesini değiştiren tasarının 49 uncu maddesi ile, Devlet Avukatlarının Mahkemelerce hükmolunup, tahsil olunan avukatlık ücretinden kısıtlı bir şekilde yararlanma imkânları selbedilmiştir. Bu hakkın avukatlarda bırakılma-



sına dair olan öneriler ise komisyonca yan ödemelerin kaldırıldığı gerekçesi ile kabule şayan bulunmamış ve Devlet Avukatlığı böylece klâsik Devlet memuriyetinin bütün zaafalarına açık hale getirilmiştir.

Avukatlık ücreti nedir ve neden avukata bırakılmalıdır ?

Tasarının, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 146.maddesini değiştiren 49 uncu maddesi ile, Devlet Memurlarına, bu kanunla sağlanan haklar dışında ücret ödenemeyeceği ve hiç bir menfaat sağlanamayacağı esası, eski hükme paralel olarak tesbit edilmiş ancak 146 ıncı maddenin ikinci fıkrasında 10.2.1929 tarih ve 1389 sayılı Devlet davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki kanun hükümleri saklıdır" yolunda yer alan hüküm kaldırılmıştır.

Başta devlet olmak üzere kamu idare ve müesseseleri avukatlarına mahkeme kararına tevfikân tahsil edilmiş bulunan avukatlık ücreti 10/2/1929 tarih ve 1389 sayılı kanun hükümlerine göre ödenmektedir. Avukatlık ücreti kamu idare ve müesseselerinin yargı mercilerinde temsil olunması sonucu kazanılan bir davada hasımdan alınmasına hükmedilen ve avukatın tamamen mesleki faaliyetinin karşılığı olan bir meblâğı ifade eder. Mahkemece hükmedilmesi ve avukata ödenmesi davanın kazanılmasına bağlıdır. Bu haliyle vaki ödemenin bütçeye yük tahmil etmesi mevzubahis değildir. Davanın kazanılmasında avukatın rolünü izaha lüzum yoktur. Bu halde, sadece avukatın kâfi bilgi ve tecrübe ile mücehhez bulunması yeterli sayılamaz. Avukatı normal çalışma sınırları dışında üstün çalışmaya, cehd ve gayrete şevkeden mesleki kabiliyetinin davanın takibinde müessir olduğu ve bunda maddi ve manevi faktörlerin rol oynadığı bir gerçektir.

Avukatın, mesleki başarısının sonucundan manen elde edeceği kazanç şüphesiz şevk ve gayretlerinin artması istikametinde olacaktır. Avukatı davanın takibinde maddi yararlardan uzak görmek ve tutmak eşyanın tabiatına aykırı düşer. Başka bir deyimle davanın takibinde avukattan normal görev ölçüleri içinde beklenemeyecek seviyede üstün gayret gösterilmesinin maddi bir seberesi olmalıdır ki, avukat bunu gösterebilir. Bundan asıl yararlanacak şüphesiz avukatın temsil ettiği idaredir. İdare böyle bir üstün gayretten kendisini müstağni addedemez. Netekim, kendisinden önceki 28 Mayıs 1928 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmak suretiyle yürürlüğe girmiş bulunan 10 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Devlet Davalarını intaç eden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki Kanunun 40 yılı aşan uygulamasında yasama ve yürütme organlarına hep aynı düşünce hakim olmuştur, avukatlık ücretinin davaların takibinde teşvik unsuru olduğu kesin olarak belirtilmiştir.

657 sayılı Kanunun kabulü sırasında, TBMM.146 ncı maddeye avukatlık ücretinin saklı bulunduğu dair bir fıkra eklemiştir. Meclis bu tasarrufu ile 40 yıllık tatbikatı devam ettirmek ve böylece, genel olarak memurlara aylıkları dışında ek ödeme yapılmaması yolunda konulan esasın istinasi olmak üzere avukatlık ücretini mahfuz hususundaki iradesini bir kere daha ortaya koymuştur. Hal böyle iken aradan beş yıl dahi geçmeden yasama organının bu tasarrufuna karşı çıkmanın objektif bir sebebi gösterilemez.

1389 sayılı Kanunun Hükümet teklifine ekli gerekçe ve Bütçe Encümeni mazbatalarında bu görüşe yer verilmiştir. (TBMM'ne ait Zabıt Ceridesinin Devre 3, cilt 7,8,9,76 sıra numaralı Encümen mazbataları).

Bu konuda verilebilecek kayda şayan diğer bir mäsäl Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun Sosyal Sigortalar Karumu hakkında vermiş bulunduğu rapordur. Bu rapor ile tesbit olunduğuna göre, Kurum avukatların avukatlık ücreti ödenmediği devrede prim tahsilâtı hissedilir şekilde azalmıştır. Halbuki avukatlık ücretinin mevcut olduğu dönemde bu tahsilât fevkalâde yüksek seviyede görülmüştür. Bu durumun avukatın görevini ihmali manasına alınamayacağı aşikârdır. Avukatlık öyle bir mesleki hizmettir ki, bu hizmette görev sınırını aşan çalışma gerekliliği tabii bir haldir. İşte bunu temin edecek olan amillerden biri de, sırf takip olunan dava ile ilgili ve onun kazanılmasında müstehak olunan ücretin belli bir oranda avukata bırakılmasıdır.

Burada gerekçede yer alan bazı mütalâalar üzerine dikkati çekmek isteriz. Gerekçede "... uygulamada dava konusu olayların incelenmesinde ve takibinde ve hatta savunmaların yazılmasında büyük emeği geçen kamu personeline ise herhangi bir ödeme yapılmamaktadır..." denilmektedir. Bir ke-re savunmaların yazılması hususunda kamu personeline atfedilen mesai sadece idari davalardaki çalışmalara münhasır olup, kamu personelinin bu tarz çalışması dahi avukatın kontrolüne tabi bulunmaktadır. Kaldi ki, avukat olmayan bir kamu personelini maddi vakia dışında hukuki meselelerde de yetkili görmek ciddi bir esasa dayandırılmaz.

Diğer taraftan gerekçede "... Devlet aleyhine sonuçlanan davalar dolayısıyla hükme bağlanan vekâlet ücretlerinin bütçeye konulan ödeneklerden karşılanmakta olduğu" yolundaki mütalâa ile ileri sürülmek istenilen fikrin gerçek nedenini anlamak güçtür. Fikrin esası, kaybedilen davalarda ödenen avukatlık ücreti ödemelerini kazanılan davalardakilerle karşılamak ise, bundan daha indi bir görüş tasavvur edilemez. Filhakika, basit bir gerçektir ki, davanın kaybedilmesi idarenin haksızlığının sübutu demektir.

Bunda avukatın dahli olduğu takdirde, onun sorumluluğuna ait kâfi müeyyide mevzuatta mevcuttur. Bu itibarla kazanılan-kaybedilen davalar ayırımı yapılarak bir denge sonucuna varılması, meslekî esaslarla bağdaşmaz.

Bütün bunların dışında, bütçe mülâhazaları ile ileri sürülen görüşlerde de isabet yoktur. Zira, davayı kaybeden taraftan tahsil olunan avukatlık ücreti tediyesini bir bütçe ödemesi olarak nitelendirmek, bu ücretin menşei itibarıyla mümkün değildir.

Bütün bunlar dışında Avukatlık Kanununun 164 ncü maddesindeki "... tarifeye dayanarak karşı tarafa yüklenecek avukatlık ücreti avukata aittir..." hükmü muvacehesinde Devlet davalarında karşı tarafa tahsil olunan avukatlık ücretinin, avukata bırakılmayarak bir bütçe geliri haline getirilme düşüncesi, hem avukatlık kanunun genel espirisine aykırı olacak ve hem de meslekî faaliyeti sebebiyle avukatın edindiği hakka el atma niteliğini taşıyacaktır.

Avukatlık ücretinin avukata bırakılması bir yan ödeme değildir.

Yan ödeme, görülen hizmet karşılığını teşkil eden maaş dışında, hizmeti sebebiyle bütçeden yapılan munzam bir ödemeyi ifade eder.

Avukatlık ücreti ise, avukatın ifa ettiği hizmetin tabii bir sonucu olarak kaza mercilerince avukat lehine hükmolunan ve avukata aidiyeti Avukatlık Kanununda belirtilen bir meblâğdır. Bu haliyle Bütçeye külfet teşkil etmez ve avukata ödenmesi de karşı taraftan tahsil şartına bağlı olması nedeniyle bir bütçe gideri olarak mütalâa edilemez. Bu durumda hükmolunan avukatlık ücretinin kısmen avukata bırakılması onun lehine bir yan ödemeyi ifade etmeyecektir.

Kaldı ki, tasarının yan ödemelere set çektiği, tek ücret sistemini ihdas ettiği iddiası varid değildir.

Zira :

- a) Bir hizmete vekâlet kısıtlı olsa da muhafaza olunmuştur. (Tas.39, Kanun 86)
- b) İkinci görev alma imkânı bazı hizmet gurupları için ipka edilmiştir (Tasarı Md.40, Kanun Md.88).
- c) Ders görevi aynen bırakılmıştır. (Tasarı Md.41, Kanun Md.89)
- d) Fazla mesai muhafaza olunmuştur (Tasarı Md.67, Kanun Md.89)
- e) Kaldırıldığı iddia edilen tazminat ve ödeneklerin, "iş güçlüğü ve hizmet riski" namı altında dolaylı yoldan ödenmesine imkân veren yeni bir düzen ihdas edilmiştir.

"... normalin üstünde gayret sarfını gerektiren görevler" için ihdas edilen bu düzenin işletilmesinin subjektif ve indî mülâhazalarla olacağını ileri sürmek kehanet olmayacaktır.

- f) Tasarının 14, Kanun'un 43 üncü maddesi ile ihdas edilen "üstün sınıf"

gurubu için öngörülen munzam ödemelerin, imtiyazlı bir hizmet gurubu yaratır olması dışında, kaldırıldığı iddia edilen tazminat ve ödenekleri bir başka yoldan karşılama maksadına matuf bulunduğu da bir vakıadır.

Bütün bu nedenlerle, tasarının 49, Kanununun 146 ıncı maddesi metninin ekte sunulan şekilde değiştirilmesi zorunlu olacaktır. (Fk:II)

Bu dileklerimiz dikkate alınmazsa ne olacaktır ?

- a) Devlet Avukatlarının hizmete başlama tabanının geriye götürülmesi, mesleki faaliyetlerinin bir sonucunu teşkil eden ve en az 40 senelik uygulama nedeniyle müktesep hak haline gelen avukatlık ücretine el atılması çalışma şevk ve düzenini yok edecek, bundan avukat değil hizmet zararinde olacaktır.
- b) Tasarının getirdiği mesai düzeni ve iki günlük hafta tatili avukatı ancak mesai saatlerinde işine yöneltecek, mesleğin tabiatında mevcut özel ilgi ve araştırma unsuru Devlet davaları için günden güne yok olacak ve işler klâsik devlet memurluğu anlayışı içerisinde yürütülecektir. Devlet avukatını hiç bir güç mesai saatleri dışında hizmete yönelmeğe zorlayamayacak, iki günlük hafta tatilinde hiç bir keşif ve tatbikat yapılmayacaktır.
- c) Yetişmiş ve mesleğin zirvesine ulaşmış elemanlar ya Devlet hizmetinden uzaklaşacak, veya mesleğe karşı olan düşüncelerin revaç bulmuş olması onları küskünlüğe sevk edecek, emeklilik süresinin hitamına değgin hizmetin isteksiz yürütülmesine yol açacaktır.

N e t i c e :

Bu açıklamalar, Devlet Avukatlarının taleplerinin ne derece haklı ve kabulünün ne denli zorunlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu kitlenin küçültücü ve haysiyet şiken böyle bir ortama itilmelerine sayın parlamenterlerin kayıtsız kalıp fırsat vermeyeceklerine inanmak hakkımızdır.

Konularımızın Genel Kurul görüşmelerinde hassasiyetle takip olunacağı ve gerekli düzeltmelerin yapılacağı ümidini halen yitirmiş değiliz. Uygulamanın bizleri hüsrana sevketmemesi dileğiyle saygılarımızı sunarız.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ  
BAŞKANI  
AVUKAT FARUK EREM

DEVLET AVUKATLARI SENDİKASI  
BAŞKANI  
AVUKAT İSMET BİLGİN

"Türkiye Barolar Birliği Avukatlar Vakfı"  
Vakıf Senedi

Kuruluş.

Madde 1.- Türkiye Barolar Birliği tarafından, Türkiye barolarına kayıtlı ve bu vakfa katılan avukatlar için, bu vakıf senedinde yazılı amaçla Medeni Kanununun 903 sayılı kanunla değişik hükümlerine göre tüzel kişiliği haiz bir vakıf kurulmuştur.

Vakfın adı ve merkezi.

Madde 2.- Vakfın adı "Türkiye Barolar Birliği Avukatlar Vakfı"dır. Vakfın merkezi Ankara'dır.

Tarifler.

Madde 3.- Bu vakıf senedinde;

Birlik; Türkiye Barolar Birliği'dir.

Baro; Vakfa katılan barolardan herhangi birisidir.

Avukat (veya üye); vakfa katılan ve vakıftan faydalanacak olan avukatlardan herhangi birisidir.

Hak sahibi; avukatın ölümünde vakıftan yararlanmak üzere yazılı olarak bildireceği kişi veya kişilerdir. Yazılı bildirim olmaması halinde avukatın önce eşi ve çocukları sonra anne ve babası hak sahibidirler.

Ödenek; bu vakıf senedinde yazılı şartlar dairesinde avukatın emekliliği halinde avukatın kendisine ölümü halinde hak sahiplerine ödenen paradır.

Amaç;

Madde 4.- Bu vakfın amacı, bu senette yazılı esaslar dairesinde avukatların emeklilik veya ölümleri halinde kendilerine veya hak sahiplerine yardım sağlamaktır.

Vakfa katılma.

Madde 5.- Türkiye Baroları ile Türkiye Barolarına kayıtlı avukatlar vakfa katılabilirler.

Vakfın Gelirleri.

Madde 6.- Vakfın gelirleri şunlardır.

A- Türkiye Barolar Birliği Payı.

1.- Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu tarafından her yıl tespit edilip vakfa ödenen meblâğ.

B- Barolar Payı.

1.- Baroların her yıl ödeyecekleri meblâğ.

C- Avukatların payı.

1.- Vakfa katılan her avukatın girişde ve bir defaya mahsus olmak üzere ödeyeceği 500.- TL'sı. (Giriş aidatı).

2.- Vakfa katılan avukatın her yıl ödeyeceği aidat (Yıllık aidat)

3.- Vakıf tarafından bir yıl içersinde yapılan ölüm ve emeklilik yardımları toplamının, vakfın bir yıllık aidat toplamını aşması halinde aradaki farkı kapatmak üzere avukat tarafından ek olarak ödenen aidat. (Tama layıcı aidat).

D- Diğer Gelirler.

1- Vakfın nakit mevcudu ile diğer varlıklarının işletilmesinden doğan gelirler.

2.-Baroların, avukatların ve başkaca gerçek veya resmi veya özel tüzel kişilerin bağışları.

Aidatlar, Birlik ve Baro paylarının hesaplanması, ödenmesi.

Madde 7.-

1.- Türkiye Barolar Birliği genel kurulu her yıl, bir önceki yıl fiili gelirlerini nazarı itibare alarak o yıl için vakfa ödenecek meblâğı tespit eder.

Ödeme Peşin yapılabileceği gibi, Ocak, Mart, Haziran, Eylül aylarında olmak üzere dört müsavi taksitte yapılabilir.

2.- Vakfa katılan baroların katılma payları genel kurulla tarafından her yıl bir önceki yıl fiili gelirleri üzerinden olmak üzere tespit edilir.

Ödeme peşin olarak yapılabileceği gibi Ocak, Mart, Haziran, Eylül aylarında olmak üzere dört müsavi taksitte yapılabilir.

3.- Avukatlar giriş aidatlarını vakfa katıldıkları tarihten itibaren bir yıl içersinde tamamlanmak üzere dört müsavi taksitte ödeyebilirler.

4.- Yıllık aidat 120.- TL'sıdır. Avukat yıllık aidatını peşin olarak ödeyebileceği gibi aylık taksitler halinde veya Ocak, Mart, Haziran, Eylül aylarında olmak üzere üçer aylık taksitler halinde ödeyebilir.

5.- Vakıf tarafından bir yıl içersinde yapılan ölüm ve emeklilik yardımları toplamının vakfın o yıldaki yıllık aidat toplamını aşması halinde aradaki fark avukatlar tarafından ödenir. Avukatların bu suretle ödemek zorunda oldukları tamamlayıcı aidat, o yıl içersinde sağlanması gereken yıllık aidat gelirleri ile yapılan yardımlar toplamı arasındaki farkın üçe avukat sayısına bölünmesi suretiyle bulunan meblâğdır.

Vakıf yönetim kurulu avukatların tahakkuk eden tamamlayıcı aidat borçlarını yılın birinci ayında avukatlara tebliğ eder ve avukatların yılın ilk üç ayı içersinde bu aidat borçlarını ödemeleri için Vakıf idare

dan avans olarak ödemede bulunmalarını talep edebilir.

Vakıf idaresi.

Madde 8.- Vakıf Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından yönetilir.

Vakfı Barolar Birliği Başkanı temsil eder, ilzam eder Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Vakfın yönetimini kendi içersinde seçeceği üç üyeye bırakabilir.

Madde 9.- Vakfın genel durumu ile geçmiş yıl işlemleri ve çalışmaları yapılan yardımlar ile sağlanan gelirler hakkında yönetim kurulu Barolar Birliği Genel Kuruluna her yıl rapor verir, ibra ister.

Barolar Birliği Genel Kurulu Yönetim Kurulunun, ibras vakfın yapacağı yatırımların esasları ve vakıf senedinin değiştirilmesi hususlarında karar verir.

Vakfın mali işlemleri Birlik Denetleme Kurulu tarafından ayrıca denetlenir ve durum her yıl Birlik Genel Kuruluna ayrı bir rapor sunulur.

Türk Medeni Kanunu'nun 903 sayılı kanunla değişik vakf hükümleri ve 7/1066 sayılı tüzük hükümleri saklıdır.

Vakfın yardımları.

Madde 10.- Vakıf avukatların ölümleri halinde hak sahiplerine ölüm yardımı; yaşlılık sebebiyle meslekten ayrılmaları halinde de emeklilik yardımı yapar.

Yaşlılık sebebiyle emeklilik yardımı yapılmış avukatın ölümü halinde ayrıca ölüm yardımı yapılmaz.

Yardımanın şekli.

Madde 11.- Yardımlar toptan ödeme şeklinde olur. Vakıf idaresi yapılacak yardımın en çok bir yıl içersinde tamamlanmak üzere kısım kısım ödemesini kararlaştırabilir.

Yardımanın tutarı.

Madde 12.- Ölüm veya emeklilik yardımı, ölüm veya meslekten ayrılma tarihinde vakfa üye olan avukat adedinin 9.- TL'siyle çarpılması sonucu bulunan meblâğdan ibarettir.

Yardımanın şartları.

Madde 13.-

1.- Avukatın ölüm halinde hak sahiplerine ölüm yardımı yapılabilmesi için;

- a.) Avukatın bu vakfa katılmış olması,
- b.) En az onbeş yıl süreklilikle aidatlarını ödemiş bulunması,
- c.) Aidatlarından bir yıllıktan fazla borcu bulunmaması.

d.) Vakfa katıldığı tarihte kanunla kurulu sandıklardan veya kurumlardan (506 sayılı kanunun geçici 20.maddesine göre kurulan sandıklar dahil) emekli aylığı veya ödeneği almamış bulunması gerekir .

Şu kadar ki bu vakfın tescil tarihinde fiilen avukatlık yapmış olanlardan altıay içersinde bu vakfa katılanlar ile avukatlığa başladıkları tarihten itibaren altıay içersinde bu vakfa katılmış olan avukatlar hakkında (b) bendinde yazılı şart aranmadan yardım yapılır.

2.- (1).maddede yazılı şartlar emeklilik yardımının yapılmasında aranır. Ayrıca ayrıca avukatın en az 55 yaşını (kadınsa 50) bitirmiş olması veya iş göremeyecek derecede malûl bulunduğu tespit edilmesi ve meslekten ayrılmış olması lâzımdır. Avukatın yaşı baro'ya kayıt tarihindeki nüfus kaydına göre bulunur.

1/b. bendin istisnasını teşkil eden 1 bendin son fıkrası hükmü bu yardımın yapılması halinde de uygulanır.

Vakıf idaresi meslekten ayrılma halinin emeklilik yardımından faydalanmak maksadiyle yapıldığını tespit ederse emeklilik yardımı yapılması isteğini reddeder. Avukatın mesleği terk ettikten sonra tekrar baroya kayıtlı olunacağına anlaşılması halinde bu maksat var sayılır.

Emeklilik Yardımı alan avukatın tekrar mesleğe başlaması aldığı yardımın tamamının vakfa ödenmesini gerektirir. Bunun için emeklilik yardımı yapılan avukattan tekrar mesleğe başlaması halinde aldığı yardımın tamamını vakfa ödiyeceğine dair bir taahhütname alınır.

Hak sahipleri.

Madde 14.- Hak sahipleri avukatların ölümleri halinde ölüm yardımından faydalanmak üzere kimliklerini bildirdikleri kişilerdir. Bu bildirim avukatın kayıtlı bulunduğu baro başkanının tasdikini havi ve barosu aracılığı ile gönderilen yazı ile yapılır. Bildirimin kapalı yapılması mümkündür, bu takdirde zarf baro başkanı tarafından mühürlenir ve imzalanır.

Avukat hak sahiplerini her zaman değiştirebilir. Değiştirme ayı usule tabidir.

Hak sahibi veya sahiplerinin bildirilmemesi halinde avukatın ölüme eşi ve çocukları sonra anne ve babası hak sahibidirler. Bunların da bulunmaması halinde yardım yapılmaz.

Madde 15.- Emeklilik yardımı avukatın kendisine yapılır. Avukatın usul veya furuundan alması şartıyla hısımlarına veya bu hısımlarıyla birlik eşine veya yalnızca eşine yardım yapılmasını talep etmesi halinde yardım bildirilen şahsa veya şahıslara yapılır.



Yardımanın yapılması 14.maddede yazılı usule tabidir.  
Yardımanın ödenmesi.

Madde 16.- Ölüm veya emeklilik halinde vakıf Yönetim Kurulu Avukatın kayıtlı olduğu baro aracılığı ile yapılan istek üzerine en geç üç ay içerisinde inceleme yaparak karar verir. Ödeme sırasında avukatın aidat borçları mahsup edilir.

Hak sahiplerinin birden fazla olması halinde yardım her birisine eşit miktarlarda bölünerek ödenir.

Vakıf Yönetim Kurulu vakfın aidat gelirleri mevcudunun yardım miktarını karşılayamaması halinde yardımın ödenmesini aidatların tahsili ile mevcudun yardımı ödeyebilecek bir seviyeye gelmesine kadar geciktirebilir.

Vakıf senedi hükümlerinin değiştirilmesi.

Madde 17.- Bu vakıf senedinin hükümleri Birlik Genel Kurulunun kararıyla değiştirilebilir. Değiştirme kazanılmış hakları etkilemez.

Vakfın sona ermesi.

Madde 18.- Vakıf amacını gerçekleştirme olanağını kaybetmesi ve Birlik Genel Kurulunun bu konuda karar vermesiyle sona erer.

Sona erme halinde vakıf mevcudu Türkiye Barolar Birliğine intikal eder.

Geçici madde 1.- Bu vakfın tescil tarihinden itibaren ilk iki yıl içerisinde yapılan ölüm ve emeklilik yardımlarında avukatlardan yılda ..... TL'dan fazla tamamlayıcı aidat alınmaz. Fark vakfın diğer aidat gelirleriyle Birlik ve Barolar paylarından karşılanır.

Geçici madde 2.- Bu vakfın tescil tarihinde fiilen avukatlık yapanlardan 65 yaşını bitirmiş olanlara emeklilik yardımı yapılmasında meslekten ayrılma şartı aranmaz.